

**ZEYNÎZÂDE HÜSEYİN MÜNŞE‘ÂTI
(TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRME)**

Damla BOSTANCI

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Gülay Karadağ ÇINAR

Ekim, 2018

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEYNİZÂDE HÜSEYİN MÜNŞE'ÂTI
(TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRME)

Hazırlayan

Damla Bostancı

Danışman

Doç. Dr. Gülay Karadağ ÇINAR

AFYONKARAHİSAR 2018

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Zeynîzâde Hüseyin Münşe‘âtı (Transkripsiyon ve Değerlendirme)**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

10/10/2018

Damla BOSTANCI

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Gülay ÇINAR

Jüri Üyeleri Prof. Dr. Mustafa ERAVCI

Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ

İMZA

Tarih anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi Damla BOSTANCI'nın “Zeynîzâde Hüseyin Münşe‘âtı (Transkripsiyon ve Değerlendirme)” başlıklı tezi 10/10/2018 tarihinde, saat 13:00’de Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Celal DEMİR

MÜDÜR

ÖZET

ZEYNİZÂDE HÜSEYİN MÜNŞE'ÂTI (TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRME)

Damla BOSTANCI

**AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİMDALI**

Ekim 2018

Danışmanı: Doç. Dr. Gülay Karadağ ÇINAR

Bu çalışma 18. yüzyılda Zeynîzâde Hüseyin b. Ahmed tarafından inşâ yazım özelliklerini göstermek amacıyla kaleme alınmış münşe'âtın transkripsiyon, özet ve değerlendirmesinden oluşmaktadır. Zeynîzâde Münşe'âtı Süleymaniye Kütüphanesi, Reşid Efendi kataloğu numara 868'de kayıtlıdır. Türk tarihinde Selçuklu ve Osmanlı devletlerinin bürokrasisi kapsamında karşımıza çıkan münşe'ât türü eserler tarih yazıcılığının bir örneğini teşkil etmektedir. Ferman, berat, kâime, tezkîre ve takrîr gibi resmi yazışmaların yer alması tarihi kaynak olarak önemini artırmaktadır. Aynı zamanda bu eserler Türk dilinin ve edebiyatının gelişmesine önemli katkılar sağlayarak, var olan değişim ve gelişmelerin tespitine imkân tanımaktadır.

Tarihi önemine binaen ele alınan Zeynîzâde Münşe'âtı'nın muhtevasını, yurtiçi-yurtdışı yazışmaları ve XV-XVIII. yüzyıllarda yaşamış münşîlere ait inşâ örnekleri oluşturmaktadır. Yurtiçi yazışmalarının büyük kısmı sadrazam, vezir, defterdar, şeyhülislam gibi üst düzey devlet adamlarına aittir. Yurtdışı yazışmaları ise İran ile olan münasebetleri konu edinmektedir. Bu suretle araştırmanın konusunu oluşturan Zeynîzâde Münşe'âtı, XVIII. yüzyılda Osmanlı münşe'ât geleneğini tanımak ve Osmanlı Devleti'nin diplomatik, bürokratik icraatlarını mevcut belgeler üzerinden tasnif ve değerlendirme fırsatı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Bürokrasi, Münşe'ât, Zeynîzâde Hüseyin, Diplomasi

ABSTRACT

ZEYNÎZÂDE HÜSEYİN'S MÜNŞEÂT (TRANSCRIPTION AND EVALUATION)

Damla BOSTANCI

OF SOCIAL SCIENCES AFYON KOCATEPE UNIVERSITY INSTITUTE
DEPARTMENT OF HISTORY

October 2018

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Gülay Karadağ ÇINAR

This study consists of transcription, abstract and evaluation of the münşeât compiled by Zeynîzâde Hüseyin b. Ahmed in the 18th century. Zeynîzâde Hüseyin's münşeât is registered in number 868 in Reşid Efendi catalogue in Süleymaniye Library. In Turkish history, the works of münşeât in the context of the bureaucracy of the Seljuk and Ottoman states are the examples of historiography. Official correspondence, such as ferman, berat, kâime, tezkîre and takrîr increases its importance. At the same time, these works make a significant contribution to the development of Turkish language and literature, and enable the determination of the existing changes and developments.

Zeynîzâde Hüseyin's Münşeât consists of the first examples of munshis having lived in 15th -18th centuries and their national and international correspondence. His national correspondence belongs to statesmen such as grand vizier, vizier, defterdar, Shayk al-Islam. International correspondence includes the Ottoman-Iranian relations. In the 18th century, Zeynîzâde Hüseyin's Münşeât was aimed to introduce the Ottoman tradition of münşeât t. In addition, the diplomatic and bureaucratic actions of the Ottoman Empire were evaluated through the existing documents.

Key Words: Ottoman, Bureaucracy, Münşeât, Zeynîzâde Hüseyin, Diplomacy

ÖN SÖZ

Cemil Meriç, “Geçmiş geleceğin malzemesidir” der. Toplumların gelenekleri, kültürleri, kurumları, ortak değerleri başlı başına tarihin bir ürünü olup geleceğin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Geçmişin incelenmesi geçmişten günümüze ulaşmış kalıntı ve belgelerle mümkündür. Bu bağlamda tarihi bilgiler içeren münşe‘âtlar, üzerinde ehemmiyetle durulması gereken önemli kaynaklardandır. Münşe‘âtlar, inşâ ilminin kurallarına uygun olarak yazılmış resmî ve özel mektupların yanı sıra belge suretlerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulduğundan hem edebiyat hem de tarihi açıdan son derece önemlidir. Münşe‘âtların içerisinde yer alan belge suretlerinde tarihi konulara ait bilgilere ulaşmakla birlikte dönemin bürokratik özelliklerini de bu belgelerde görmek mümkündür. Ayrıca yazıldıkları döneme ait sosyal ve kültürel bilgilere de rastlanılmaktadır. Asırlarca bürokratik ve diplomatik yazışmaları temsilen bir gelenek halinde yazılmış bu eserleri, konu alan çalışma sayısı oldukça azdır. Münşe‘âtlarda Farsça, Arapça sözcüklerin yoğunlukta olması, süslü ve anlaşılması güç bir dil kullanılması tarih araştırmacılarının bu alandan uzaklaşmasında etkili olmuştur. Nitekim doktora, yüksek lisans tezi ve makale olarak yapılmış çalışmaların büyük çoğunluğunun edebiyat araştırmacıları tarafından gerçekleştirildiğini, tarih araştırmacıları tarafından yapılmış çalışmaların daha az sayıda olduğunu söylemek mümkündür. Münşe‘âtlarla ilgili bu gerçek, mevcut çalışmanın bu alana kaydırılmasında etkili olmuştur.

Yapılmış çalışmaların başında Halil İbrahim Haksever’in “Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar ve Nergisi’nin Münşeâtı” adlı doktora çalışması gelmektedir. Bu çalışmada Haksever, hem bir münşe‘âtın incelemesini yapmış hem de belirli kütüphanelerdeki münşe‘âtların tespiti ile kısa tanıtımlarını vermiştir. Yine Haksever’in Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisinde yayımlanan “Münşeâtlarda Yer Alan Tarihi Bilgiler” adlı makalesi ile Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi’nde yayımlanan “Münşeât Mecmûalarında Sebeb-i Te’lîf” adlı makalesi bu alanda araştırma yapacaklara rehberlik etmektedir.

Bir diğeri Abdurrahman Daş tarafından doktora tezi olarak yapılmış “Osmanlılarda Münşeât Geleneği ve Hoca Sadeddin Efendi’nin Hayatı, Eserleri ve Münşeâtı” adlı çalışmadır. Daş, Osmanlı münşe‘âtlarını genel olarak geniş bir

biçimde ele almıştır. Ayrıca Hoca Sadeddin Efendi'nin adına kayıtlı münşe'atlar arasında karşılaştırma yaparak tahkik ve tenkide yer vermiştir.

Ahmet Kiriş, "Hicri 1096 (1684-1685) Yılına Dair Bir Münşeât Mecmuası ve Değerlendirmesi" adlı çalışmasında IV. Mehmet döneminin 1684-1685 yıllarında Macaristan'a serasker olarak atanan İbrahim Paşa'ya ve Abdurrahman Paşa'ya ait mektupların yer aldığı münşe'ât mecmuasını değerlendirmiştir.

Özlem Kafa, "Koca Ragıp Paşa ve Azmizâde Haleti'nin Münşeâtları Üzerinde Mukayeseli Sentaks İncelemesi" adlı yüksek lisans tezinde 17. ve 18. yüzyılda yazılan münşe'atlarda Osmanlı Türkçesi'nin yapısındaki değişim ve gelişimi tespit etmiştir. Bu çalışmada Koca Ragıp Paşa'nın ve Azmizâde Haleti'nin hayatı ve eserleri de verilerek bu eserler üzerinden ayrıntılı olarak dönemin dilbilgisi konularına değinilmiştir.

Hüseyin Karaman'ın "Lami Çelebi'nin Münşeâtı" adlı yüksek lisans çalışmasında münşe'ât transkripsiyon edilerek muhteva, dil ve üslup yönünden incelenmiştir. Ayrıca Lami'nin değişik kişilere yazmış olduğu mektupların tasnifi yapılarak mektupların anlatım, dil ve içerik yönleri ele alınmıştır.

Hamza Konuk'un "Vani Mehmet Efendi'nin Münşeâtı'nın Transkripsiyon, Tahlil ve Değerlendirmesi" adlı yüksek lisans tezinde Osmanlı Devleti'nin duraklama döneminde yaşamış Vani Mehmet Efendi'nin padişahla, dönemin devlet adamlarıyla ve devletin ileri gelenleriyle olan yazışmaları hem muhteva hem de dil özellikleri açısından incelenmiştir.

Recep Gökçe tarafından hazırlanmış "Eski Türk Edebiyatında Mektup ve Bir Mecmua-i Münşeât (İnceleme-Metin-Tıpkı Basım)" adlı yüksek lisans tezinde Eski Türk Edebiyatında yer alan mektup ve münşe'ât hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca kullanılan dil ve üslup özellikleri ile Osmanlı'daki sosyal ilişkilerin boyutu mektup geleneği üzerinden aktarılmıştır.

Yusuf Can Tıraş'ın "Nabi'nin Münşeâtı" isimli yüksek lisans çalışması da Osmanlı edebiyat tarihi üzerine yapılmış bir çalışmadır. Bu çalışmada 17. yüzyılda yaşamış önemli münşîlerden birisi olan Nabi'nin yazdığı mektuplarından oluşan münşe'ât ele alınmıştır. Eser günümüz Türkçesine çevrilerek tenkitli metin çalışması yapılmıştır. Münşe'atta Nabi'nin dostlarına ve devlet görevlilerine gönderdiği mektupların yanı sıra Nabi'nin özel hayatına dair bilgilere de rastlanılmıştır.

Bunların dışında münşe‘ât üzerine yapılmış diğer çalışmalar şöyledir: Bekir Kütükoğlu’nun “Münşeât Mecmualarının Osmanlı Diplomatîği Bakımından Ehemmiyeti” adlı makalesi ve Fatma Çalışkan’ın “Yazılı Anlatıma İlişkin Bir Eser: Ahmet Rasim’in İlâveli Hazîne-i Mekâtib Yahud Mükemmel Münşeât Adlı Eserinin İncelenmesi ve Metni”, Gül Yılmaz Çal’ın “Osmanzâde Tâ’ib Ahmed’in Münşeât-ı Gevher-i Yektâ (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme ve Türkçe kelime grupları)”, Oğuzhan Şahin’in “Mecmua-i Münşeât TDK Ktp. A.363/1 (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)”, Ebru Boztürk’ün “Gelibolulu Ali (öl.1600) ve Nev’i-zade Ata’i’nin (öl.1636) Münşe‘âtları Üzerine Mukayeseli Sentaks İncelemesi”, Mustafa Kaşka’nın “Divan Edebiyatında Münşeât Geleneği ve Hoca Neşet’in Mektupları”, Ayşehan Deniz Abik’in “Ali Şir Nevayi’nin Risaleleri Tarih-i Enbiya ve Hükema, Tarih-i Mülûk-i Acem, Münşeât” şeklinde yüksek lisans çalışmalarıdır.

“Zeynîzâde Hüseyin Münşe‘âtı (Transkripsiyon ve Değerlendirme)” adlı çalışmada ise edebiyat araştırmacıları tarafından yapılan çalışmalardan farklı olarak eserin dilbilgisi özelliklerinden ziyade tarihi araştırmalara kaynak olması amacıyla belgelerin içerik olarak değerlendirilmesi ön planda tutulmuştur. Bu anlamda üzerinde çalıştığımız eser tarihi alanda yapılmış bir çalışma olan Hamza Konuk’un “Vani Mehmet Efendi’nin Münşeâtı’nın Transkripsiyon, Tahlil ve Değerlendirmesi” tezinde kullanılan metod ve ölçüt açısından benzerlik taşımakla birlikte bu çalışmadan farklı olarak eserin içerisinde yer alan Arapça inşâlar dışındaki bütün belge suretlerinin tamamı özetlenmiştir.

Münşe‘âtın tespiti sırasında Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Süleymaniye Kütüphanesi, Bayezid Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi El Yazmalar Arşivi, Konya Yazma Eserler Kütüphanesi ve diğerlerinde pek çok münşe‘âtın varlığından haberdar olunmuştur. Ancak yapılan araştırmalar sonucunda tarihi belge ve bilgi içermesi bakımından ağırlıkta olan Zeynîzâde Hüseyin Münşe‘âtı üzerinde karar kılınmıştır. Bu minvalde Zeynîzâde Hüseyin ve onun derlemiş olduğu münşe‘ât hakkında bilgi sahibi olmak ve eseri tarihi sahadaki araştırmalara kazandırmak hedeflenmiştir.

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır: Giriş bölümünde münşe‘âtın ve münşînin kavramsal anlamları izah edilerek, münşe‘ât türleri, münşe‘âtın tarihçesi ve tarihi araştırmalarda münşe‘âtın kaynak olarak önemi üzerinde durulmuştur. Birinci bölümde eserin müellifi Zeynîzâde Hüseyin b. Ahmed’in hayatı, eserleri ve müellifin

etkilendiği ilmî rehberleri sunulmuştur. İkinci bölümde eserin tanıtımı yapılmıştır. İçerisinde yer alan belge ve mektup türleri takdim edilmiş, eserin dil ve üslup özellikleri değerlendirilerek yazışma suretleri özetlenmiştir. Üçüncü bölümde ise eserin transkripsiyonuna yer verilmiştir. Sonuç kısmında varılan netice belirtilerek kaynakça ve tıpkıbasımı da eklenerek sonuçlandırılmıştır. Eserin transkripsiyonu ve değerlendirilmesinde dikkat edilen hususları şu şekilde belirtmek mümkündür:

a. Nüshanın tek oluşu okumalarımız sırasında işimizi güçleştirmiştir. Okumakta zorlandığımız sözcükleri farklı bir nüshadan kontrol ederek okuma imkânı olmamıştır. Bu gibi durumlarda Osmanlıca ve Farsça lügatlar kullanılarak hatalar azaltılmaya çalışılmıştır. Ancak yine de okunamayan bazı sözcükler olmuştur.

b. Söz konusu münşe‘ât Ayetler ve Farsça beyitlerle edebi yönden zenginleştirilmiş bir eserdir.

c. Eser içerisinde kırmızı ile gösterilen ayet, beyit, mısra, kıta yazıları ve belge başlıkları transkripsiyon esnasında kalın siyah ile beyit ve kıta kısmı ise italik olarak gösterilmiştir.

d. Eser basit transkripsiyon yöntemi ile yeni harflere çevirilmiştir. Uzun vokalların üzerine (^) işareti konulmuştur. Bunun yanında hemze (‘) ve ayn (‘) işaretleriyle gösterilmiştir. Okunamayan sözcükler (?) şeklinde, emin olunamayan sözcükler ise altı çizili olarak gösterilmiştir.

e. Özel isimler ve ünvanlar büyük harfle yazılmıştır.

f. Metnin transkripsiyonunda varak numaraları “[1a]” şeklinde gösterilmiştir.

g. Belgelerin özeti yapılırken varak numaraları belge özetinin baş kısmında “[21a-23b]” şeklinde işaret edilmiştir.

h. Belgelerin okunması ve değerlendirilmesi sırasında çok sayıda Farsça ve Arapça kelimelerin olması çalışmanın her aşamasında sözlük kullanmayı zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda Ferid Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat; Şemseddin Sami, Kamus-ı Türkî; Mehmet Kanar, Farsça-Türkçe Sözlüklerinden yararlanılmıştır.

1. Belgelerin özetleri bölümünde kimlere hangi konularda inşâ ve belgeler yazılmış ortaya konularak bu inşâ ve belge suretlerinde bahsedilen kişilerden tespit edilenler hakkında dipnotta bilgi verilmiştir.

i. Eserin [98a-99b] ile [107a-109a] arası Arapça olması münasebetiyle transkripsiyon ve değerlendirilmesi yapılamamıştır.

Çalışmanın hazırlanmasında konunun tespitinden itibaren bütün safhalarda ilgi ve yardımlarını esirgemeyen, bilgi ve tecrübesiyle katkı sağlayan danışman hocam Doç. Dr. Gülay Karadağ ÇINAR'a ve her zaman yanımda olan aileme teşekkürü bir borç bilirim. Münşe'âtları taramam sırasında vakit ayırıp yardımcı olan değerli arkadaşım Şeyda DUMAN'a, tezin tashihinde ve manevi desteğiyle her zaman yanımda olan arkadaşım Ferhat ÇİFTÇİ'ye çok teşekkür ediyorum.

Damla BOSTANCI

Afyonkarahisar-Ekim 2018

İÇİNDEKİLER

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1
1.TERİM OLARAK MÜNŞE‘ÂT	1
2. MÜNŞE‘ÂT TÜRLERİ.....	2
3.MÜNŞE‘ÂTIN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	3
4.MÜNŞÎ.....	8
5.TARİH ARAŞTIRMALARINDA MÜNŞE‘ÂTIN ÖNEMİ	12

BİRİNCİ BÖLÜM

ZEYNÎZÂDE HÜSEYİN B. AHMED’İN HAYATI VE ESERLERİ

1. ZEYNÎZÂDE HÜSEYİN B. AHMED’İN HAYATI	18
1.1. DOĞUM YERİ VE KİMLİĞİ	18
1.2. TAHSİLİ	19
1.3. ŞAHSİYETİ	19
1.4. MESLEĞİ	19
1.5. İLMİ REHBERLERİ	20
1.6. VEFATI	21
2. ZEYNÎZÂDE HÜSEYİN B. AHMED’İN ESERLERİ.....	22
2.1. EL-FEVÂ’İDÜ’Ş-ŞÂFİYE ‘ALÂ İ‘RÂBİ’L-KÂFİYE	22
2.2. ET-TA‘LİKAT ‘ALÂ FETHİ’L-ESRÂR ‘ÂLÂ İZHÂRİ’L-ESRAR.....	22
2.3. TA‘LİKU’L-FEVÂDİL ALÂ İ‘RÂBİ’L-‘AVÂMİL	23
2.4. HALLÜ ESRÂRİ’L-AHYÂR ‘ALÂ İ‘RÂBİ İZHÂRİ’L-ESRAR	23
2.5. RİSÂLE Fİ’S-SARF	24
2.6. ZEYNÎZÂDE HÜSEYİN MÜNŞE‘ÂTI	24

İKİNCİ BÖLÜM

ZEYNÎZÂDE HÜSEYİN MÜNŞE‘ÂTI’NIN TAHLİLİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

1. ESERİN TANITIMI.....	25
-------------------------	----

1.1. ESERİN FİZİKİ ÖZELLİKLERİ	25
1.2. DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ	25
1.3. ESERİN MUHTEVASI	26
2. ESERDE YER ALAN YAZIŞMA TÜRLERİ	27
2.1. DAİRELER ARASI YAZIŞMALAR.....	27
2.1.1. Kâime	27
2.1.2. Tezkîre.....	29
2.2. DİLEKÇE VE RAPOR MAHİYETİNDEKİ BELGELER	31
2.2.1. Arzuhâl.....	31
2.3. MERKEZ / TAŞRA-YURTDIŞI YAZIŞMALAR.....	33
2.3.1. Mektup	33
2.3.1.1. Özel Mektuplar.....	33
2.3.1.1.1. Muhabbetnâme	33
2.3.1.1.2. Senânâme	34
2.3.1.1.3. Tebriknâme	35
2.3.1.1.4. Tavsiyenâme	35
2.3.1.1.5. İtizârname.....	36
2.3.1.2. Resmî Mektuplar.....	36
3. ESERDE YER ALAN İNŞÂLARIN ÖZETLERİ.....	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
ZEYNİZÂDE HÜSEYİN MÜNŞE'ÂTI'NIN TRANSKRİPSİYONU	
1. ESERİN TRANSKRİPSİYONU	72
SONUÇ.....	163
KAYNAKÇA	166
EKLER.....	172
EK 1: ZEYNİZÂDE MÜNŞE'ÂTI TIPKIBASIMI	172

KISALTMALAR

a.g.e: Adı geçen eser

a.g.m: Adı geçen makale

b: bin

bkz: bakınız

C: cilt

DİA: Diyanet İşleri Başkanlığı İşlam Ansiklopedisi

H: hicri

Hız: Hazreti

Ktp: Kütüphanesi

M: miladi

Nr.: numara

s: sayfa

S: sayı

Vb: ve benzeri

vd: ve diğerleri

vs: ve saire

Yay: yayınları

Yy: yüzyıl

GİRİŞ

1. TERİM OLARAK MÜNŞE'ÂT

Münşe'ât, Arapça “*yapma, yapılma*” anlamlarına gelen inşâ kelimesinden türeyerek mastar anlamında “yapılmış, kurulmuş” gibi ism-i mefûl anlamına dönüşmüştür. Kelime, kökeni itibarıyla inşâ edilmiş şey manasındaki Arapça “*münşe'*” kelimesinin “-ât” çoğul ekini almasıyla ortaya çıkmıştır¹. Münşe'ât kelimesi sözlüklerde ise inşâ eserleri, nesirler, yazılar², müsvedde, inşâ ettikleri kâğıt, yelkeni açılmış gemi³, kaleme alınmış şeyler, bir münşînin yazdığı şeyler, nesir yazılar, mektuplar⁴, fenn-i inşâ'ya tevfikeyen yazılmış âsâr, bu gibi âsârı muhteva mecmua⁵ anlamlarında kullanılmıştır.

Münşe'ât, Fars ve Türk kültüründe “*mektûbât*” karşılığı olarak yer almaktadır. Arap edebiyatında ise aynı kişinin mektuplarının bir araya getirilmesiyle oluşturulan türüne “*resâil*” adı verilmiştir. Münşe'âtlar; münşî, kâtip, nişancı, âlim, şair ve edebiyatçı gibi kişiler tarafından kaleme alınmış, sanatlı, inşâ ilminin kurallarına göre yazılmış düz yazıların toplandığı kitaplardır. Geniş anlamda ise münşe'âtlar her çeşit nesrin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş eserlerdir⁶.

Münşe'âtlar, inşâ ilminin konusu olan fetihnâme, ferman, ahitnâme, arzuhâl vb. belge ve mektup çeşitlerini konu edinerek, inşâ ilminin kural ve kaidelerine göre meydana getirildiğinden Osmanlı telif geleneğinde münşe'âtlara “*Mecmua-i İnşâ*” veya “*Mecmua-i Münşeât*” denilmiştir⁷. Münşe'ât, Osmanlı tarihinde diplomatik ve bürokratik yazışmaları ifade eden bir terim olarak XV. yüzyıldan XIX. yüzyılın sonlarına kadar resmî yazım geleneği olarak kullanılmıştır.

¹ İlhan Ayverdi, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, MAS Matbaacılık, İstanbul 2011, s.2245; Hasan Gültekin, *Türk Edebiyatında İnşa: Tarihi Gelişim-Kuram-Sözlük ve Metin*, Basılmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007, s.236.

² Mehmet Doğan, *Büyük Türkçe Sözlük*, Vadi Yayınları, Ankara 2001, s.963.

³ Ferid Devellioğlu, *Osmanlıca –Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 1997, s.441; Şemseddin Sami, *Kamus-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1996, s.178; Muallim Naci, *Lügât-ı Nâcî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1995, s.127; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, C.3, Ankara 1998, s.502.

⁴ Abdullah Yeğîn vd., *Büyük Lügat*, TÜRDAB Basım ve Yayım, İstanbul 2000, s.706.

⁵ İbrahim Cûdi Efendi, *Lügat-ı Cûdi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2006 s.367.

⁶ Mustafa Uzun, “Münşeât”, *DİA*, C.22, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, s.18.

⁷ Uzun, *a.g.m.*, s.18.

2. MÜNŞE'ÂT TÜRLERİ

Aynı veya değişik türden, bir veya daha fazla yazar tarafından, türlü konularda, farklı boyutlarda yazılmış nesirlerin toplanması suretiyle oluşturulan münşe'ât türü eserler farklı kaynaklarda değişik şekillerde gruplandırılmıştır. Bu gruplandırmalar içerisinde en yaygın olarak karşımıza çıkanları üç başlıkta taksim edebiliriz. Bunlar;

a. Öğretici Münşe'âtlar: Resmî mektup ve yazışma usüllerini öğreten ve bunlara ait temsili örnekler ile gerçek yazışma örneklerinden oluşturulmuş münşe'âtlardır. Bu tür eserler kâtiplik mesleğine yeni başlayacaklar için diplomatik ve bürokratik yazışmalarda kullanılacak usul ve kaideler ile kullanılacak hitap cümleleri, elkâb ve ünvanları öğretmek için meydana getirilmiştir. Örneğin Osmanzâde Tâib tarafından yazılan Münşe'ât-ı Tâib'de inşâ ilminden, münşîlikten, mektuplardaki üslup çeşitlerinden bahsedilmekte ve temsili mektup suretleri örnek olarak verilmektedir. Seyyid Ali tarafından ele alınan İnşâ-i Mergûb'da ise kısa bir sözlük, hitabetin ehemmiyeti ve makam sahiplerine nasıl hitap edileceğine dair bilgiler yer almaktadır. Yine Sadık Rıfat Paşa tarafından ele alınan Gülbîn-i İnşâ'da lakap ve elkâblar verilerek bunların mektuplarda nasıl kullanılacağı belirtilmiştir. Bu türden münşe'âtlara; Gülşen-i İnşâ, Gül-i Sad-berg, Münşe'ât-ı Fevri Ahmed, Münşe'ât-ı Zeynîzâde Hüseyin adlı eserleri de örnek olarak gösterebiliriz⁸.

Bu uygulama Tanzimat sonrasında da devam etmiştir. Osmanlı medreselerinde okutulan inşâ dersleri için ders kitapları olarak hazırlanmış münşe'âtlar teorik inşâ ilmine dair bilgilerin yanında uygulamada da kullanılacak örnekleri de aktarmıştır. Mehmet Fuat'ın "Usûl-i Kitâbet-i Resmîye" adlı kitâbet usüllerinden bahsettiği eseri İstanbul'da ders kitabı olarak basılmıştır. Yine Manastırlı Mehmet Rıfat'ın "Nüzhetü'l Münşe'ât" isimli eseri de bu gruba dâhil edilebilir⁹.

⁸ Halil İbrahim Haksever, *Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar ve Nergisi'nin Münşeâtı*, Basılmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya 1996, s.245-247.

⁹ Şerife Şule Atasağun, *Konya Mevlana Müzesi İhtisas Kütüphanesi 5278 Numaralı Münşeât Mecmuası (İnceleme-Metin)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2013, s.XV; Haksever, *a.g.e.*, s.179.

b. Derleme Münşe'âtlar: Sadece resmî mektup ve yazışma metinlerinin derlenmesiyle oluşturulan münşe'âtlar ikinci grubu oluşturur. Bu eserler siyasi sıfatı olan ya da bu kişilerle yakınlığı olanlar tarafından kaleme alınmışlardır. Bu tip münşe'âtlar kâtip ve münşîlere gerçek örnekler sunmakla birlikte siyasi ve sosyal tarih için pek çok belgeyi içermesi bakımından önemlidir. Bu türden geniş bir derleme olarak yazılmış Feridun Ahmet Bey'in "Münşe'âtü's-Selâtin" adlı eseri en dikkat çeken örnektir. III. Murat'a takdim edilmiş bu eser içerisinde padişahlara ait 1880 kadar resmî mektup ve tarihi vesika örneği yer almaktadır. Yine bu türden bir eser olan Münşe'ât-ı Sadi ise 15. ve 16. yüzyıla ait tarihi belge suretlerini ihtiva eder. Nişancı Cafer Çelebi'nin yazdığı Münşe'ât-ı Cafer Çelebi ve Münşe'ât-ı Asım, Münşe'ât-ı Ragıp, Düstûrü'l-İnşâ gibi eserler de derleme münşe'âtlardan bazılarıdır¹⁰.

c. Divân Edebiyatına Mahsus Münşe'âtlar: Edebiyatçı veya şairler tarafından sanat yapmak gayesiyle kaleme alınmış münşe'âtlar ise bizzat müellifleri tarafından ya da daha sonra başkaları tarafından tertip edilerek oluşturulmuşlardır. Bu eserler sanatlı bir üsluba sahip olup herkes tarafından anlaşılması zor yazılardır. Osmanlı edebiyatının önemli münşîlerinden olan Nergisi, Veysi, Nefi, Kâni, Lami ve Nabi'nin münşe'âtları bu türün en başarılı örneklerindedir¹¹.

3.MÜNŞE'ÂTIN TARİHSEL GELİŞİMİ

İlk inşâ örnekleri resmî özellik taşıyan Hz. Muhammed'in İran, Mısır ve Habeşistan gibi yakınındaki ülkelerin sultanlarına kendilerini İslam'a davet için yazdığı mektupları olmuştur. Hz. Muhammed'in komşu ülkelere gönderdiği mektuplar ve İslam'ın başlangıç döneminde mektupların kaleme alınması için görevlendirilen kâtipler ilk inşâ divânının esaslarını oluşturmuştur. Resmî yazı geleneği Hz. Muhammed döneminde Kurân'dan, kısmen de Bizans ve Fars kültürünün etkisiyle biçimlenerek oluşmuştur. İnşâ ilmi, resmî yazışmaların nasıl yapılacağını konu edindiğinden devlet kurumları içerisinde bu görevi yapacak divân kâtipliği mevkesine ihtiyaç duyulmuştur. Bu ihtiyacı karşılamaya yönelik devlet kurumu şeklinde ilk inşâ divânı Hz. Muâviye döneminde "Divânü'r-resâil" adıyla

¹⁰ Haksever, a.g.e., s.221-236.

¹¹ Haksever, a.g.e., s.200-218.

kurulmuştur. Divân kâtipliği de bir devlet kurumu şeklinde Emeviler ve Abbasiler döneminde de bu isimle devam etmiştir¹².

İslam devletlerinde bürokratik yapının şekillenmesiyle, yazışmaların sağlıklı ve usüle uygun yapılması için iyi yetişmiş divân kâtipleri görev almıştır. “*Divân-ı inşâ*” ya da “*Meclisü’l-inşâ*” da denilen bu divânlarda kâtipler sadece yazı ve mektup yazma sanatıyla ilgilenmemişlerdir. Devletin çeşitli makamları arasındaki yazışmaların nasıl yapılacağını gösteren eserler de yazmışlardır. Devletin kurumsal yapısındaki makamlarda ve devletlerarası yazışmalarda kullanılan diplomatik kurallar ile hitap şekillerinin bilgisini içeren ve günümüze ulaşan en eski eser Emevi Halifesi II. Mervân’ın kâtibi olan Abdül-hamîd el-Kâtib’in (ö.132/750) “*Risale ile’l-küttâb*” adlı eseridir¹³.

XI. ve XII. yüzyıllarda Arapça yanında Farsça’yı da resmî yazışmalarında kullanan devletlerin ortaya çıkmasıyla Arapça ve Farsça resmî mektupların derlendiği münşe‘ât mecmuaları yazılmıştır. İranlı âlim ve münşîlerin resmî yazışmalarda sıfat, ünvan ve özel isteklere yer vermeleri bu konuda yeni bir stil oluşturmuştur. İran’daki bu yeni oluşumdan etkilenen Fâtımîler de kendi “*Divânü’l-inşâ*”larını oluşturmuşlardır. Fâtımîler ve Eyyübîler döneminden de günümüze çok gösterişli münşe‘ât eserleri ulaşmıştır. Bunlar Yâkut el-Hamevî, Ebü’l-Kasım İbnü’s-Sayrafi ve Kadı el-Fâzıl tarafından oluşturulmuş eserlerdir. Bunlardan sonra divân kâtipliği görevinde bulunmuş ve birçok müellif tarafından kaleme alınmış mektuplar, mecmualar halinde bir araya getirilerek inşâ ilmi olarak incelenmiştir¹⁴.

İnşâ ilmi; Moğollar, İlhanlılar ve Timurlular döneminde de gelişme göstermiştir. Bu dönemde oluşturulan en önemli eser Muhammed b. Hinduşah al-Nahcavanî’nin “*Düstûrü’l-Kâtib fi Tâ’yîn al-Maratib*” adlı eseriyle anonim bir münşe‘ât olan “*Risala al-Şâhibiyya*” adlı eserdir. Bu münşe‘âtlarda kişilerin mertebelerine göre kullanılacak hitap, elkâb ifadeleri ile padişah ve emirlere yazılacak arz ile kadı, ulemâ vb. kişilerin dereceleri hakkında bölümler

¹² Osman Keskiner, *Arap Edebiyatında İnşâ Sanatının Gelişmesi*, Basılmamış Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 1996, s.259–260; Mustafa S. Küçükbaşcı, “Kâtip”, *DİA*, C.25, Diyanet Vakfı yayınları, İstanbul 2002, s.49.

¹³ İsmail Durmuş, “İnşâ”, *DİA*, C.22, Diyanet Vakfı yayınları, İstanbul 2000, s.335.

¹⁴ Durmuş, *a.g.m.*, s.336-337.

bulunmaktadır¹⁵. Safevîler döneminde de son derece süslü, sanatlı ve anlaşılması zor inşâlar kaleme alınmıştır. Ortaçağ'ın büyük Türk devletlerinden Büyük Selçuklu ve ardından gelen Anadolu Selçukluları İslam dünyasından devraldıkları inşâ geleneğini devam ettirmişler ve resmî dil olarak Farsçayı kullanmaları münasebetiyle münşe'âtları da çoğunlukla Farsça kaleme almışlardır. Anadolu Selçukluları döneminde yazılmış bir münşe'ât olan "*Takârîrü'l-Manâsıb*" (H.720/M.1320) resmî ve orijinal belgeler içermesi bakımından önemlidir. Yine bu döneme ait Sadeddin Mesut tarafından yazılmış tamamen hususi mektuplardan oluşan bir münşe'ât da bulunmaktadır. Bu eser Anadolu Selçuklu Devleti'nin saray erkânı ve devrin sosyal, kültürel ve edebi hayatı hakkında önemli bilgiler barındırması sebebiyle önemlidir. Ayrıca Hasan b. Abdülmü'min'in "*Rusûmu'r-Resâil*" ve "*Nücümü'l-Fezâil*" isimli eserleri de Anadolu Selçukluları dönemine ait önemli münşe'âtlardandır. Bu eserler her rütbenin nitelikleri, makam sahiplerinin görevleri, vali tayin edilen kişinin tayin olduğu şehir ve kasabanın ileri gelenleri hakkında bilgi vermesi nedeniyle önemlidirler¹⁶.

XV. yüzyılın başında Ahmed-i Dâi tarafından Türkçe ilk münşe'ât olan "*Teressül*" adlı eser kaleme alınmıştır. Bu dönemde inşâ ilmiyle yazılmış eser sayısı çok az olmasına rağmen aralarında Türkçe yazılmış örneklerine rastlanması eserin kıymetini arttırmaktadır. Bu münşe'âtta, mektup yazmanın usûlü anlatılmakta ve mektup yazılırken dikkat edilmesi gereken on edepten bahsedilmektedir. Ayrıca padişaha, devlet adamlarına hitaben kullanılacak ünvanlara işaret edilmekte ve temsili mektup örneklerine yer verilmektedir¹⁷.

Osmanlı münşe'ât yazıcılığının temelini Selçuklu, Arap ve Fars münşe'ât gelenekleri oluşturmuştur. Ancak Osmanlı döneminde yazılan münşe'ât eserlerinin kendine has inşâ tekniği de bulunmaktadır. Hitap şekilleri, kullanılan lakap ve ünvanların yanı sıra çeşitli tekniksel özellikler Osmanlı Devleti'nin hususi yapısına göre oluşturularak kullanılmıştır. Ayrıca Selçuklu dönemi münşe'âtlarından farklı

¹⁵ Osman G. Özgüdenli, "İlhanlı Devrine Ait Anonim Bir Münşeât Mecmuası: Risala al-Şahabiyya", *Bellekten LXIII*, S.238, 1999, s.725-728.

¹⁶ Osman Turan, *Türkiye Selçukluları hakkında Resmi Vesikalar*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988, s.95-176.

¹⁷ Mehmet Kanar, "İnşa", *DİA*, C.22, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000 s.337; Turan, *a.g.e.*, s.156-157.

olarak Osmanlı münşe'âtlarının bazılarında Arapça ve Farsça inşâ sözlükleri yazılmıştır. Buradaki amaç kelimelerin ve tabirlerin Türkçe karşılığı verilerek münşîlere kolaylık sağlamaktır. Osmanlı'nın ilk dönemlerinde oluşturulan münşe'âtların tertibinde genellikle önce yazışma usûl ve kaideleri verilerek bu yazışmalarda kullanılacak ünvan ve elkâblar belirtilmiştir. Sonrasında Hz. Peygambere, halifelere, padişahlara, vezirlere ve diğer devlet adamlarına ait resmî ve resmî olmayan yazışma suretleri örnek metin olarak verilmiştir. Son kısmına ise eş, dost arasındaki özel yazışmalar ile dini, edebi vb. konulara dair inşâ örnekleri konulmuştur. Selçuklularda "*Divân-ı İnşâ*" iken Osmanlılarda "*Dîvân-ı Hümâyûn*" denilen devletin resmî yazışmalarının yürütüldüğü bu kurumdan çıkan hatt-ı hümâyûn, irâde, menşur ayrıca telhis, takrîr, tezkîre, kâime, temessük, senet, hüccet ve vakfiyeler de münşe'âtlarda yer almıştır. Bu bağlamda Osmanlı'nın ilk dönemlerinde Yahyâ b. Mehmed el-Kâtip tarafından yazılmış "*Menâhicü'l-İnşâ*"da II. Murad ve Fâtih Sultan Mehmed dönemine ait resmî yazışmalar yer almaktadır¹⁸.

XVI. yüzyıldan itibaren münşe'âtlarda zenginleşme görülmektedir. İlk münşe'âtlar öğretici özellikte iken bu yüzyılda kaleme alınan münşe'âtlar daha çok tarihi ve edebi hususiyet kazanmıştır. Bu dönemde yazılmış münşe'âtlarda özellikle yabancı ülkelere gönderilen mektuplarda devletin büyüklüğünü ve kuvvetini göstermek için çok sanatlı ve ağır bir dil sarf edilmiştir. Bu yüzyılın en ilgi çeken münşe'âtı Feridun Ahmed Bey'in çeşitli resmî mektupları derleyerek oluşturduğu "*Münşe'âtü's-Selâtin*" isimli eseridir. Ayrıca bu yüzyılda yazılmış Münşe'ât-ı Cafer Çelebi, Münşe'ât-ı Sadi Çelebi, Münşe'ât-ı Tacizâde Mehmet, Münşe'ât-ı Hoca Saadeddin, Menşe'u'l-İnşâ, Münşe'ât-ı Mehmet Çelebi önemli münşe'âtlardır¹⁹.

XVII. yüzyılda Osmanlı edebiyatında sanatlı ve ağır bir üslup kullanılması münşe'âtlara da tesir etmiştir. Bu asırda kaleme alınan Veysi ve Nergisi'nin münşe'âtı sanat yapmak gayesi ile oldukça ağır bir dil kullanılarak oluşturulmuştur. Bu dönemdeki münşe'âtlarda resmî ve özel mektupların yanında bazı ilim dalları hakkında bilgi veren yazılar da yer verilmiştir. Dönemin tarihi belgelerini içermesi bakımından en dikkat çeken münşe'âtı Abdî mahlasıyla bilinen Sarı Abdullah

¹⁸ Tahsin Görgün, "İnşâ", *DİA*, C.22, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, s.339-342.

¹⁹ Mustafa İsen ve vd., *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2002, s.99; Haksever, *a.g.e.*, s.74-104.

Efendi'nin kaleme aldığı “*Düstûrü'l-İnşâ*” adlı eseridir. Münşe'ât-ı Nefî, Münşe'ât-ı Çevri, Hûlâsa-i İnşâ, Münşe'ât-ı Nabi, Münşe'ât-ı Abdalbaki, Münşe'ât-ı Seyyid Mustafa bu dönemde yazılmış diğer önemli münşe'âtlardır²⁰

XVIII. yüzyıla gelindiğinde münşe'âtların genellikle derleme olarak yazıldığı görülmektedir. Bu dönemde tarihi nitelikteki derlenme münşe'âtların oluşturulmasındaki gaye önemli belgelerin kaybolmasına engel olmaktır. Bu dönemde yazılan münşe'âtların bir kısmı da münşîlik mesleğine yeni girecekleri bilgilendirmek içindir. Bu asırda kaleme alınan Koca Ragıp Paşa münşe'âtı mahiyeti itibarıyla en faydalı eser görülmüş ve kâtipler tarafından örnek olarak kullanılmıştır. Münşe'ât-ı Tâib, Münşe'ât-ı Râşid, Münşe'ât-ı Mehmed Reşid, Münşe'ât-ı Atıf Mustafa, Münşe'ât-ı Münif Mustafa, Münşe'ât-ı Zeynîzâde Hüseyin, Münşe'ât-ı Çelebizâde Asım, Münşe'ât-ı Lütfî, Münşe'ât-ı Nevres, Münşe'ât-ı Hacı Akif, Münşe'ât-ı Ahmet Resmi, Münşe'ât-ı Seyyid Muhammed, Münşe'ât-ı Kani, Münşe'ât-ı İbrahim Vehbi bu dönemin önemli münşe'ât eserleri arasında yer almaktadır. Ayrıca bu yüzyıl münşe'âtların en çok kaleme alındığı devir olmuştur²¹.

XIX. yüzyılda yazılan münşe'âtlar daha çok öğretici amaçla oluşturulduklarından inşâ ile ilgi bilgi ve örneklerin verildiği eserlerdir. Tanzimat dönemiyle başlayan siyasi gelişmeler edebi alanda da köklü değişikliklerin yaşanmasına neden olmuştur. Orta öğretim kurumlarına “*Usûl-i kitâbet*” ve “*İnşâ*” gibi derslerin konulması bu dersler için rehber kitap hazırlanmasını gerekli kılmıştır. Bu dersler için “*İnşâ-yı Cedîd, Usûl-i İnşâ, İlâveli Hazîne-i Mekâtib*” gibi isimlerle münşe'âtlar ders kitabı olarak okutulmuştur. Bahsi geçen ders kitapları farklı isimler taşımakla birlikte genellikle münşe'ât ifadesi de ismin bütünlüğü içerisinde yer bulmaktadır. Münşe'ât-ı İzzet Mehmet, Münşe'ât-ı Rasim, Münşe'ât-ı Süheyl, Münşe'ât-ı Münib, İnşâü'l Mergûb, Münşe'ât-ı Said, Fülk-i Aziz, Münşe'ât-ı Muhammed Rüşdü, Divanü'l İnşâ, Münşe'ât-ı Akif Paşa, Gülbîn-i İnşâ, Mebanü'l

²⁰ Hasibe Mazioğlu, *Eski Türk Edebiyatı Makaleleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2017, s.125; Haksever, a.g.e., s.104-126.

²¹ Halil İbrahim Haksever, “Münşeât Mecmûalarında Sebeb-i Te'lif”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.3, 1999, s.57; Haksever, a.g.e., s.131-153.

İnşâ, Nüzhetü'l Münşe'ât, Kavâid-i İlmî İnşâ şeklinde yazılmış eserler de bulunmaktadır²².

Münşe'ât türü eserlerde en belirgin değişiklik devlet tarafından gerçekleştirilmiş ve dilde sadeleşmeye gidilmiştir. Bu dönemde hukuk, askerlik vb. konulara ait yazışmaların kural ve örneklerini içeren kitaplara da “İNŞÂ” denilmiştir. Buradan hareketle Sahaf El-Hâc Nûri Efendi'nin derlemesini üstlendiği ve askeri yazışmalara havi “*Münşe'ât-ı Azîziye fî Âsâr-ı Osmâniye*” adlı iki ciltlik eseri Sultan Abdülaziz'e sunulmuş değerli bir kaynaktır. Muhyiddin Bey'in, “*Münşe'ât ve Muâmelât-ı Askeriye*”, Hasan Hıfzı'nın “*Münşe'ât-ı Hukuk*”, Abdülahad Nûri'nin “*Münşe'ât-ı Kavânîn*” isimli eserleri de Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine kadar bu geleneğin sürdüğünü göstermektedir²³. Yapılan araştırmalara göre XVI. yy'da 38, XVII. yy'da 55, XVIII. yy'da 77 ve XIX. yy'da 51 münşe'ât kaleme alınmıştır²⁴.

4.MÜNŞÎ

İnşâ ya da kitabet ile uğraşan kişilere münşî, kâtip ve yazıcı gibi isimler verilmiştir. Arapça bir terim olan kâtip sözlüklerde “*İNŞÂ EDEN, YAPAN, ÜSLUBU GÜZEL OLAN, İYİ KÂTİP*” anlamlarındadır²⁵. Kâtiplik, Hz. Muhammed döneminde İslamiyet'in yazıya verdiği ehemmiyetten dolayı önemli bir meslek olarak yerini almıştır. İlerleyen dönemlerde bürokratik yazışmaların kurumsal hale gelmesiyle münşe'âtlar kâtiplere kılavuzluk etmiştir. Kâtipler, tüm İslam devletlerinde özellikle de Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu, Osmanlı ve Safevî Devletlerinde önemli bir meslek olarak karşımıza çıkmakta ve kâtipler, bir gelenek halinde devletin merkezinden çıkan resmî belgelerin oluşturulmasında vazife almaktadırlar.

Osmanlı Devleti'nde kâtiplik mesleği Orhan Bey devrinde oluşturulmuştur. Döneme ait belgelerden yazım usüllerini bilen ve bunları örgütleyen merkezi bir dairenin varlığı anlaşılmıştır. Kâtiplik mesleğinin oluşturulmasında İlhanlı ve Anadolu Selçuklu Devletlerinin tesirinde kalınmıştır. Merkeze gelen arzuhâl, mazhar türü belgelerin üzerine ilgili defterden kayıt çıkarmak, ferman, berat, tezkîre gibi belgeleri hazırlamak kâtiplerin görevidir. Dairelerde yazılmış yazıların bir nüshasının

²² Durmuş, *a.g.m.*, s.338; Haksever, *a.g.e.*, s.155-180.

²³ Uzun, *a.g.m.*, s.238-239.

²⁴ Gültekin, *a.g.e.*, s.85.

²⁵ Devellioğlu, *a.g.e.*, s.730.

çıkarılması ve bunlarla ilgili kontrollerin de yapılması aynı şekilde kâtiplerin vazifeleri arasındadır. Yazışma müsveddelerini hazırlayanlara “müsevvîd” denirken ayrıca müsvedde evrakı temize çekenlere de “mübeyyîz” denilmiştir. Böylece Divân-ı İnşâ’da kâtipler dışında pek çok görevli de hizmet sunmuştur. Klasik dönemde Divân-ı Hümâyûn kayıtlarının bazen Reisülküttap tarafından müsveddesinin yazıldığı ve temize çekildiği de görülmektedir. Merkez kâtipleri ise taşrada çıkan hukukî ve siyasî meselelerde mübaşir olarak görev yaptıkları gibi ayrıca sefer esnasında da vezirlerin ve beylerbeyinin yanında görev aldıkları da görülmüştür²⁶.

Sahaf Hacı Nuri tarafından tertiplenmiş, Sultan Abdülaziz (1861-1867)’in izniyle 1185’te basılmış olan “Münşe’ât-ı Aziziye” de ifade edildiği üzere “*kâtip olan kişi, az ve kısa söz ile maksadı beyan edip lafı gereksizce uzatmaktan sakınmalı, yazdığı şeyleri herkesin anlayacağı tabirlerle Türkçe yazmalı, bazen zorunlu olarak Arapça ve Farsa kelimelerle yazmak gerekirse de garip sözlerden kusurlu, zayıf tabirlerden kaçınmalı*” herkesçe bilinen anlaşılır sözlerle arzusunu ifade etmelidir²⁷.

Yahya b. Mehmed el-Kâtip, “*Menahicü’l-İnşâ*” adlı eserinde kâtibin bilmesi gerektiği kuralları anlatmıştır. “*İnşâ yazan kâtibin Arapça gramer ve vezin bilgisinin iyi olması gerektiğini, sözü anlaşılmayacak derecede kısaltmaktan gereğinden fazla da uzatmaktan kaçınmasını, ibareleri hoş olmayan kelimeleri kullanmamasını, cümle unsurlarına ve mektup yazılan kişinin mertebesine dikkat etmesini, mevkî gözeterek buna göre kullanacağı zamirleri seçmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ancak bunları fark edemeyen cahil kâtiplerin de çok olduğunu*” belirtmiştir²⁸.

Münşî ise “*yapan, inşâ eden*” anlamına gelmekle beraber “*nesri mükemmel kaleme almağa muktedir adam, güzel nesir yazan*”²⁹, “*inşâ tekniğine uygun belîğ*”³⁰ yazılar yazabilen”³¹ ve “*inşâ ilmi üzerinde çalışan kişi*”³² demektir. Halil İbrahim Haksever, münşîleri dört başlık altında toplamıştır. “*Birinci gruptaki münşîler,*

²⁶ Erhan Afyoncu-Recep Ahışalı, “Kâtip”, *DİA*, C.24, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, s.55.

²⁷ Haksever, *a.g.e.*, s.7.

²⁸ Haksever, *a.g.e.*, s.12.

²⁹ Haksever, *a.g.e.*, s.12.

³⁰ Meramını tamamen, noksansız ve güzel sözlerle anlatmaya muktedir olan.

³¹ Bekir Kütükoğlu, “Münşeât Mecmualarının Osmanlı Diplomatîği Bakımından Ehemmiyeti”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, *Tarih Boyunca Paleoğrafya ve Diplomatik Semineri*, İstanbul 1998, s.171.

³² Sami, *a.g.e.*, s.1415.

Arapça ve Farsça ile edebi ilimleri, belâgat³³ ve fesâhati³⁴ iyi bilen, hafızası hem kuvvetli hem de ayet, hadis ve hikmetli sözlerle dolu olan kişilerdir. Bu grupta yer alanlara hakiki münşiler de denilmiştir. İkinci gruptaki münşiler, inşâ kudretine sahip olmakla birlikte eserlerini belâgat sahiplerinin dil bilgisi kurallarına bağlı kalarak oluşturanlardır. Üçüncü gruptaki münşiler, belâgat sahiplerinin kurallarına göre eserlerini oluşturdukları halde akıcılığını sağlayamayanlardır. Dördüncü grup münşileri ise belâgat sahiplerinin kurallarına bağlı kalmadıkları halde kaldıklarını sananlardır.” Bu neviden yazarlar gerçek münşiler tarafından kâtip olarak isimlendirilmişlerdir.

Osmanlı yönetiminin bir parçası olan işinin ehli münşiler, Anadolu Selçukluları zamanındaki münşilerin ortaya koydukları kuralları dikkate almışlar ve kendilerini daha da geliştirmişlerdir Osmanlı Devleti’nde ilk olarak Reisülküttaplar ve bu seviyedeki bilgili kişiler inşâ metinleri yazmışlardır. Tâcizâde Câfer Çelebi, Celâlzâde Mustafa Çelebi ve Pîrî Mehmed Paşa gibi münşiler resmî ve gayıresmî yazışmalara getirdikleri yeniliklerle Osmanlı münşe’âtçılığının esaslarını oluşturmuşlardır³⁵.

Bazı münşe’âtların nüshalarının çok olması o münşilerin çok okunduğu anlamına gelmektedir. Nabi, Veysi, Kani, Nergisi ve Sarı Abdullah Efendi’nin Münşe’âtlarının çok fazla nüshasının bulunması fazla okunmasından ileri gelmektedir. Arapça ve Farsça bilen âlim münşiler için “*münşî-i bâhir, münşî-i bî-nâzir, edîb-i belîğ*” gibi ifadeler kullanılarak onların üstünlükleri belirtilmeye çalışılmıştır³⁶.

Kâtipler iyi bir eğitim görmüş, yazım kuralları hakkında deneyime sahip, devletin resmî görevlileri olup kurumsal yazışmaları kaleme almakla görevli kişiler iken münşî ise vezinli kelime kafiyesine dayalı, zincirleme tamlamalardan

³³ İyi konuşma, sözle inandırma yeteneği.

³⁴ Edebi kurallı, etkileyici, heyecan verici, inandırıcı ve sanatlı söz söyleme.

³⁵ Uzun, *a.g.m.*, s.238-239.

³⁶ Abdurrahman Daş, *Osmanlılarda Münşeât Geleneği, Hoca Sadeddin Efendi’nin Hayatı, Eserleri ve Münşeâtı*, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2003, s.24.

oluşturulmuş cümleler kurarak herhangi bir konuda eser kaleme alan yani sözü ustaca kullanan sanatkâr özellikleri olan kişidir³⁷.

Münşîler Arapça ve Farsça'ya hâkim, her nesir yazanın beceremeyeceği kusursuzlukta süslü ve edebi ifadeleri yazıya dökabilen maharetli kişilerdir. Dolayısıyla münşînin kullandığı üslup ve dil halk arasında konuşulan dilden çok farklıdır. Bu farklılık kâtipler ve münşîler arasında da kendini hissettirmektedir. Zira her kâtip münşîler gibi edebi sanatın derinlerine inerek, fesâhat, belâgat ve secî gibi diğer sanatları cümleler içinde müessir şekilde kullanamamaktadır. Bu kâtipler sanatlı eser yazamadığı gibi eserlerini nesir ve nazım türü yazılara aktararak inşâ sanatını meydana getirmişlerdir. Dolayısıyla kâtiplerin münşe'ât yazacak kadar kabiliyet ve ustalığa sahip olmadıklarını söyleyemek mümkündür. Buradan yola çıkarak sanatlı düzyazı yazan, mektup türünde usta ve başarılı, maksadı kâğıt üzerinde seçkin özellikte anlatan, sözü ustaca kullanan, her ilim dalında bilgisi ve inşâsı etkili olan maharetli kişilere münşî; devlet dairesinde resmî görevli olup resmî yazışmaları kaleme alan görevlilere de kâtip denilmiştir. Ancak kâtiplik yaparken bilgi ve maharetini edebi alanda artırıp münşî olmuş önemli kâtipler de vardır. Bu nedenle her kâtip, yazıcı ve muharrir münşî denilmediği gibi bunların yazdıkları eserlere de münşe'ât denilmemiştir³⁸.

Münşî ve Kâtip ünvanlarının farkını ortaya koymak amacıyla Mehmet Nüzhet'in "Mu'addilü'l İmlâ" ve "Mükemmelü'l-İnşâ" adlı eserinde "kâtib için yalnız kendi lisânın kavâid ü dekâyıkını bilmek mertebe-i kâfiyede ise münşî için lisân-ı mâder-zâdını bildikten başka daha pek çok ma'lûmât u mafûzât u müstahzerâtı olmadıkça nesren ve nazmen inşâ-yı kelâma muktedir olmayacağından münşî ile kâtibin arasında fark-ı azîm olduğu misillü bu iki derece beyninde bir hayli derecât-ı muhtelif ü mütefârika vardır." şeklinde açıklaması mevcuttur. Ancak zamanla bu iki terimin birbirinin yerine kullanıldığı da belirtilmektedir. Şiir ve inşâda sanatkâr bir edip olan Kırımlı Mehmet Nüzhet Efendi "Mûgni'l-Küttâb" adlı eserinde ise kâtip olabilmek için ilim tahsil etmeye gerek olmadığı belirtilir. Özellikle şairler gibi doğuştan yetenekli olan ve biraz da kâtiplik dairesinde çalışma

³⁷ Gültekin, a.g.e., s.238.

³⁸ Daş, a.g.e., s.31.

şansına erişenlerin bu işte başarılı oldukları belirtilmektedir. Hatta inşâ ilmi eğitimi uzun süreceğinden “*bir kâtibin buna zamanı yoktur ve her kişinin de inşâ tahsiline gücü yetmez*” diyerek, her kâtibin münşî olarak değerlendirilmesini tenkit etmiştir³⁹.

Sonuç olarak kâtip, muharrir, yazıcı gibi ünvanların münşî yerine kullanılabilen tanımlama olamayacağını münşî kavramının mahir, sanatı ustaca icra eden kişiler için kullanıldığını söylemek mümkündür. Nitekim münşîler kendi dönemlerinde daha kıymetli görülmekte ve kâtiplerden tamamıyla farklı değerlendirilerek birer sanat adamı olarak tanınmışlardır. Günümüzde ise münşî kelimesi sadece edip, edebiyatçı gibi kelimelerle karşılık bulmaktadır.

5.TARİH ARAŞTIRMALARINDA MÜNŞE‘ÂTIN ÖNEMİ

Tarihi araştırmalar çok çeşitli belge ve eserler üzerinden yürütülmektedir. Geçmiş ile sağlam olgular kurabilmek bilimsel araştırmalarla mümkündür. Bu bağlamda Osmanlı Tarihi araştırmalarında başvurulacak başlıca eserler arasında münşe‘ât mecmuaları da yer almaktadır⁴⁰. Münşe‘ât mecmuaları, Osmanlı diplomasi kaidelerinin belirlenmesinde kullanılan önemli kaynaklardan birisidir. Temeli Orta Asya’ya dayanan Osmanlı’nın diplomatik özelliklerini münşe‘ât mecmualarında görmek mümkündür. Bu suretle münşe‘âtlarda hem diplomasi usûl ve kaideleri verilmekte hem de belge örnekleri muhafaza edilmektedir. Bu tür münşe‘âtlar vasıtasıyla ferman, berat, nâme-i hümayun, hatt-ı hümayun, menşûr, takrîr, telhis, ruk‘a, tezkîre, buyruldu, arîza, kâime, temessük, arz, arz-ı hâl, arz-ı mahzar, tahrirat, mektup ya da muhabbetnâme ve tebriknâme gibi farklı isimdeki birçok yazışma örneklerine ulaşmak mümkündür. Münşe‘ât mecmuaları bir hedef doğrultusunda yazıldığından içerisinde yer alan bilgiler de itina ile seçilmiş bilgilerden oluşmaktadır. Bu bakımdan münşe‘âtların incelenmesi gerek sosyal tarih gerekse diplomasi tarihi bakımından önemlidir⁴¹.

Münşe‘âtlar, zengin içeriği sayesinde başka bir yerde bulunamayacak nadir bilgilere de sahiptir. Mesela Nabi’nin münşe‘âtında Sultan III. Ahmed’in, Şair Nabi’ye cülûs verdiği, Hazine-i Hümayun mührüyle mühürlü bir kese altın

³⁹ Gültekin, *a.g.e.*, s. 240.

⁴⁰ Mübahat S. Kütükoğlu, *Tarih Araştırmalarında Usûl*, Kubbealtı Neşriyatı Yayınları, İstanbul 1998, s.149.

⁴¹ Kütükoğlu, *a.g.m.*, s.5.

gönderdiği belirtilmiştir⁴². Esasında cülûs hükümdarların özellikle Osmanlı şehzadelerinin tahta geçmesi hakkında kullanılan bir tabirdir. Bununla ilgili olarak cülûs bahşîşi, cülûs çıkması, cülûs terakkisi, cülûsiye vb. tabirler ortaya çıkmıştır. Padişahın cülûsu münasebetiyle devlet ve saray erkânına, ulemaya ve kapıkulu ocakları mensuplarına bahşîş verilir⁴³. Nabi'nin böyle bir bahşîşten istifade etmesi onun ancak devlet ricalinden olmasıyla mümkündür. Dolayısıyla Nabi'nin o dönemde Osmanlı sarayında hangi vazifeyi icra ettiği ve cülûs bahşîşinin kimleri kapsadığının anlaşılması açısından önem arz etmektedir.

Münşe'âtlardaki inşâ suretleri yazıldığı dönemin siyasi, sosyal ve kültürel durumunu göstererek devletin sahip olduğu kurumları ve o dönemde kullanılan makam, ünvan, örf ve adetlerin uygulanışını, yine şairlerin, devlet adamlarının, yazarların duygu ve düşüncelerini, biyografik bilgilerini içermesi nedeniyle hem edebi konulara hem de tarihi konulara dair bilgiler bulmak mümkündür. Münşe'âtlar tarihi konularda çalışma yapan araştırmacılara içerdikleri resmî yazışma sûretleri, vesika, ferman, berat, resmî ve gayri resmî mektuplar ile yazıldıkları dönemle ilgili olarak siyasi sosyal, kültürel ve ekonomik bağlamda kaynaklık ederler⁴⁴.

Münşe'âtlar, edebi eserler olarak tanımlansa da sadece dil bilgisi veya edebiyat alanındaki konuları değil eski kültürümüzün zenginliğini de ortaya koyarlar. Tarihi belge olan dönemin mektupları devri aydınlatan kaynak olarak ele alınması bakımından önemlidir. Değişik konularda yazıldıkları zamana ışık tutan mektuplarda, insanların sosyal ve psikolojik durumlarını, fikir yapılarını, kaygılarını, arzularını, isteklerini görmek mümkündür.

Tarihi araştırmalar yapılırken geçmiş toplumlar bütün yönleri ile ele alınarak incelenmelidir. Çünkü tarih aslında bütün bilimlerin temelini oluşturur. Tarihi araştırmalar geçmişte kalmış olayları, devletleri, toplumları incelerken onları bir bütün olarak sosyal, ekonomik, siyasi, dini ve kültürel özellikleriyle birlikte çok yönlü inceleyerek ortaya koymaya çalışır. Bu sebeple münşe'âtlar bütün bu konular hakkında bilgi veren geniş kapsamlı kaynak konumundadır.

⁴² Yusuf Can Tıraş, *Nâbi'nin Münşeâtı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2014, s.64.

⁴³ Abdulkadir Özcan, "Cülûs", *DİA*, C.8, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s.108-114.

⁴⁴ Ekrem Memiş, *Genel Tarih*, Tablet Yayınları, Konya 2002, s.31.

Türkiye Selçukluları ve Osmanlılar döneminde çok sayıda münşe'ât türü eserler yazılmaya devam etmiştir. Bu eserlerde yazıldıkları devri aydınlatan bilgilerin yer aldığı görülmektedir. Mesela Selçuklular zamanında yazılmış münşe'âtlar ışığında Çobanoğullarına dair yeni bilgiler keşfedilmiştir⁴⁵.

Osmanlı münşe'âtlarında, dönemin ünlü âlim ve şairlerinin dostlarına, akrabalarına ya da özel tanışıklıkları olduğu devlet adamlarına hitaben yazdıkları ve inşâ ilmindeki maharetlerini gösterdikleri mektuplar da yer almaktadır⁴⁶. Osmanlı döneminde yazılmış münşe'ât mecmualarından tarihi nitelikte olanlar vesika veya belge suretinin kopyasını içerdiğinden dolayı belge unsurlarından olan mühür, tuğra, pençe ve imza gibi özellikler bulunmaz. Çünkü münşe'ât mecmualarının yazılış şekli bu unsurların yer almasını olanaksız kılmıştır. Buna rağmen el yazması münşe'âtlar ve sonraki yüzyıllarda neşredilen matbu münşe'ât mecmuaları tarihi kaynak olarak kabul görmüştür⁴⁷.

Tarihi vesika suretlerini barındıran münşe'âtlar genellikle derleme niteliğinde oluşturulmuş eserlerdir. Münşe'âtları içerik bakımından sadece tarihi veya edebi nitelikte eserler olarak değerlendirmek de kapsayıcı bir tanımlama değildir. Çünkü münşe'âtların içeriği başlangıçta inşâ ilminin kuralları ile resmî ve gayiresmî mektuplarda kullanılacak üslup, metod bilgileri iken sonraki yüzyıllarda münşe'âtlar içerik bakımından zenginleşmiş tarihi ve edebi içeriklerinin yanı sıra sanat, ekonomi, askeri, kültür ve siyaset araştırmalarına kaynaklık edecek konuma gelmiştir. Kısaca Münşe'âtları, tek bir konuya ait bilgileri içeren eserler olarak değerlendirmek doğru değildir.

Münşe'âtlarda yazılan tarihi metinler gerçek nüshalarının kopyasından oluşsa da Münşe'âtı yazarlar tarafından herhangi bir değişiklik yapılmadan olduğu gibi aktarılmışlardır. Münşe'âtların tarihi kaynak olarak önemi içerdiği resmî vesikaların siyasi tarihi aydınlatmasının yanı sıra vekâletnâme, sened, doğum kayıtları, ölüm kayıtları, hüccet sûretleri, arzuhaller, hukuk ve mahkeme kararları gibi belge türleri vasıtasıyla sosyal, ekonomik ve hukuk tarihi hakkında bilgi vermesidir.

⁴⁵ Turan, *a.g.e.*, s.147.

⁴⁶ Daş, *a.g.e.*, s.90.

⁴⁷ Daş, *a.g.e.*, s.55.

Münşinin yaşadığı dönemde ilgisini çeken veya şahit olduğu önemli olaylar da münşe‘âtlara konu olmuştur. Münşe‘âtlarda münşinin resmî görevi olmadığı halde özel tanışıklığı olan devlet adamlarına yazmış oldukları özel mektupları da yer almaktadır. Nabi, Sultan III. Ahmed’e yazdığı bir mektupta merhum babasının “*Tuhfetü’l-Harameyn*” adlı eserine karşılık bir samur kürkü hediye ettiğini hatırlatıp kendisinden de beklentisi olduğunu söylemiştir. Çalıştığı devlet kadrosundaki görevinden memnun olmayan Gelibolulu Mustafa Ali, Muhammet Paşa’ya gönderdiği mektupta Halep veya Mısır Defterdarlığı beklerken Bağdat’a tayinin çıkmasından şikâyetçi olmuştur. Önemli kişilere yazılan tebrik, teşekkür, dua, nasihat mektupları hem tarih hem de tarihimizin bir parçası olan kültürel özelliklerimizin ortaya çıkması açısından önem arz etmektedir⁴⁸.

Münşe‘âtlar oluşturulurken daha çok ilgi çeken tarihi nitelikteki olaylar ve yazışma suretleri öne çıkmıştır. Hatta içerisindeki mektuplarda yer alan bazı bilgilere başka kaynaklarda tesadüf etmenin imkânı yoktur. Çünkü bunlar kişiler arasında yazılmış özel bilgilerdir. Sonraki yıllarda münşilerin, seleflerine ait münşe‘âtları derlemesi sonucunda hususi mahiyetteki mektupların bir nüshası başka mecmualarda da yer bulabilmektedir. Dolayısıyla haklarında yeterli bilgiye sahip olmadığımız âlim, müellif ve sanat erbabı ile ilgili bilgiye kendilerine mahsus münşe‘âtlarda ya da farklı zamanlarda oluşturulmuş eserlerde ulaşabilmektedir⁴⁹. Reisülküttap Okçuzâde Muhammed Şahi Bey’in “*Menşeu’l-İnşâ*” adlı eseri buna en iyi örnektir. Şahi Bey münşe‘âtında önce kendi hayatını anlatmakta sonrasında Osmanlı Devleti’nin içinde bulunduğu dönemle ilgili bilgiler vermektedir. Ayrıca münşe‘âtlarda yer alan mevcut mektuplar o dönemde yaşayan toplumun sosyal ve kültürel birikimlerini, insanların ilgi ve ihtiyaçlarını günümüze nakletmektedir.

Devletin çeşitli kademelerinde görev yapan şahısların yazışma suretleri çerçevesinde Osmanlı vilayetleri ve tebaa ile ilgili bilgileri de elde etmek mümkündür. Merkezdeki yöneticilerin taşraya sevk ettikleri emir ve hükümler ile taşradan gönderilen evraklar devletin halkına yönelik faaliyetlerini açığa çıkarmaktadır. Şöyle ki Sarı Abdullah Efendi’nin “*Düstûru’l-İnşâ*”sında Sinan

⁴⁸ Halil İbrahim Haksever, “Münşeâtlarda Yer Alan Tarihi Bilgiler”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.S. 2/I 2009, s.27-28

⁴⁹ Daş, a.g.e. s.90.

Paşa'nın padişaha yazdığı arızâya yer verilmiştir. Bu arızâda Kerbela bölgesinde insanların sıkıntı içinde oldukları ve nüfusun günden güne azaldığı belirtilmektedir. Okçuzâde Muhammed Şahi Bey'in münşe'âtında ülkede rüşvet ve iltimasın hâkim olduğu ifade edilmektedir⁵⁰.

Lami münşe'âtında, Lami, önce kendi biyografisini anlatmış sonra bulunduğu yöre olan Bursa'nın sosyal hayatı hakkında bilgiler vermiştir⁵¹. Siyasi tarihe ait sayısız bilgiler münşe'âtlarda mevcuttur. Gelibolulu Mustafa Ali'nin münşe'âtında tanınmış şair ve kişilerin biyografilerine rastlanır. Yine Sarı Abdullah Efendi'nin münşe'âtında Sultan I.Ahmed'in Özbek Hanı Abdülbaki'ye yazdığı mektubunda babasının şî-rafizîlerle mücadele ettiği, Şah Abbas'ın haber gönderip onun ehlişünnete eziyet etmeyeceğini belirttiikten sonra şeytana uyup sözünden caydığı, ehlişünnetin topraklarını işgal ettiği bilgisi yer almaktadır. I.Selim döneminde nişancılık yapmış sonra da kazaskerlik görevine getirilmiş olan olan Cafer Çelebi'nin münşe'âtında da çok sayıda diplomatik yazışma örneklerinin yer aldığı bilinmektedir⁵².

Tez konusu olan Zeynîzâde Hüseyin b. Ahmed tarafından derlenmiş olan münşe'âtta ise Acem tarafına yazılmış Sadrazamın mektubunda Osmanlı-İran arasındaki sınır anlaşmazlıklarının yaşandığı belirtilir. Hekimbaşızâde Ali Paşa'nın Tebriz muhafızlığı zamanında Nadir Şah'a gönderdiği kâime suretinde İran tarafından dostluk anlaşması istenmesine rağmen anlaşmaya muhalif davranışlar olduğu için Osmanlı ordusunun Hemedan'da olduğu ve anlaşmanın yapılması için Serasker Vezir Ahmet Paşa'nın görevlendirildiği belirtilmiştir. Bununla birlikte Sadaret makamından Nâdir Şah tarafına yazılan mektupta ise Acem tarafının kuralların dışına çıkıp bir takım diyarları işgal edip zulüm yaptıkları için yok edilecekleri belirtilmiştir. Aynı mektupta şeriatın devamlılığı için eyalete atanan Mehmet Rahim Han ile Nazar Alihan'ın bağlılıklarının sağlandığı da belirtilmiştir.

Yine Zeynîzâde Hüseyin Münşe'âtında, Osmanlı Sadaret Makamından Acem Sadrazamına yazılan mektupta, gönderilen elçilerin Sivas'a ulaştıkları zaman

⁵⁰ Haksever, *a.g.m.*, s.29.

⁵¹Hüseyin Karaman, *Lami Çelebi'nin Münşeâtı*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2001, s.9-12.

⁵² Haksever, *a.g.m.*, s.29.

Lehistan beylerbeyi Ali Merdan Han'ın vefatı nedeniyle Mirza Mehmet Muhsin Efendi ve Oğuz Alihan'ın tahta talip oldukları haberinin alındığından Nadiri tahtına adı geçenlerden birinin atanmalarına kadar elçilerin orada bekleyecekleri iletilmiştir.

XVII. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nde merkezi otoritenin bozulduğu, isyanların yaşandığı, bölge yöneticilerinin halka kötü davrandığı bilinmektedir⁵³. Bu durumların da Zeynîzâde Hüseyin münşe'âtına yansıdığını görmek mümkündür. Osmanlı Padişahına Mısır tarafından gelen kâimede Mısır'da yaşanan olumsuzluklar nedeniyle Mısırlıların Osmanlı padişahının affına sığındığı belirtilmektedir. Ayrıca sadrazamdan vezirlere gönderilen kâimede, vezirlerin sorumlulukları altındaki bölgelerde halka karşı baskı ve zulümden kaçınarak adaleti sağlamaları konusunda uyarıldıklarını öğrenmekteyiz.

Bahsi geçen münşe'atta, Belgrad tarafında gerçekleşen büyük zaferi ilan etmek üzere sadrazamlık makamından Bosna Muhafızı Ali Paşa Hazretlerine ve diğer vezirlere yazılmış kâimede ise 6 Rebiü'l-ahir Pazartesi günü düşmandan intikam almak üzere harekete geçildiği, Mora'dan savaşa iştirak eden Rumeli Valisi Ali Paşa'nın, ayrıca Sofya'dan eski Karaman Valisi Vezir Memiş Paşa'nın da katılımıyla otuz bin piyade ve süvari askerinin Hisarcığı müdafaa ettiği ve Başgeneral Valis'in de yaralı ya da ölmek üzere olduğu bazı deliller vasıtasıyla bilindiği belirtilmiştir. Aynı kâimede atmış binden ibaret olan düşman birliklerinin üçte birinin helak olduğu, Rumeli Valisine bağlı birliklerin düşman kuvvetlerini Belgrad önlerindeki hendeklere kadar sürdükleri ve bu savaş sırasında Avlonya mutasarrıfı Tahir Paşa'ya bağlı üç yüz bin kişinin de şehit olduğu belirtilmiştir.

Aynı münşe'atta yer alan İzzet Paşa'dan Sadrazam Ali Paşa hazretlerine gelen tezkirede ise İzzet Paşa, Ali Paşa'ya bağlılığını belirterek kusurlarının affedilmesini dilemektedir. Bununla birlikte Osmanzâde'nin arzuhalinde, aylardan beri Kasım Paşa Medresesi'nde hizmet etmek için beklediği bilgisi ve Rumeli Valisinden Kırım Hanı'na yazılan muhabbetnâmede de Bahçesaray mutasarrıfı olan Akmirza'nın zeametindeki işlerin belirtildiği inayetnâme de yer almaktadır.

⁵³ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, C. 3, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1995, s.278; İsmail Hâmi Danişmend, *Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, C.3, Türkiye Yayınevi Tarih Serisi, İstanbul 1961, s. 386.

BİRİNCİ BÖLÜM

ZEYNÎZÂDE HÜSEYİN B. AHMED'İN HAYATI VE ESERLERİ

1. ZEYNÎZÂDE HÜSEYİN B. AHMED'İN HAYATI

1.1. DOĞUM YERİ VE KİMLİĞİ

Kaynaklarda Zeynîzâde'nin doğum tarihi ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Ancak Koca Ragıp Paşa ile aynı dönemlerde yaşamış olması, onun XVIII. yüzyılın ilk yarısında dünyaya geldiğini düşündürmektedir.

Müellifin doğum yeri ile ilgili farklı bilgiler zikredilmektedir. Araştırmacı Ahmet Arslan, Zeynîzâde'nin biyografisini konu aldığı makalesinde müellifin El-Fevâ'idü's-Şâfiye 'Alâ İ'râbi'l-Kâfiye adlı eserindeki bilgilere dayanarak onun İzmir Tire'de doğduğunu söylemektedir⁵⁴. Bursalı Mehmed Tâhir ise Zeynîzâde'nin Bursalı olduğunu yazmaktadır⁵⁵. Serkîs, Bağdatlı İsmail Paşa ve Ziriklî gibi müellifler de eserlerinde âlimin Bursalı olduğunu iddia etmişlerdir⁵⁶.

Zeynîzâde Münşe'âtında yer alan bir muhabbetnâmede şahsına “*Güzelhisarlı Zeynîzâde Hüseyin*” [1b] olarak hitap edilmesinden, yine müellifin El-Fevâ'idü's-Şâfiye 'Alâ İ'râbi'l-Kâfiye adlı eserinde “*müellifu hezel kitabı el-yesri mevliden, el Güzelhisar vatanen*”⁵⁷ şeklindeki ifadesinden hareketle Zeynîzâde'nin Güzelhisarlı olduğu düşünülmektedir. Arslan da Zeynîzâde ile aynı çağda yaşayan Amasyalı Akifzâde Abdürrahim'in çalışmalarında onun adının Güzelhisarlı Mehmed ve Güzelhisarlı Hüseyin b. Ahmed şeklinde geçtiğini ayrıca belirtmektedir⁵⁸. Tüm veriler ışığında şahsın Güzelhisar doğumlu olduğu ya da hayatının önemli bir kısmını bu yerde geçirmiş olması münasebetiyle Güzelhisarla ilişkilendirildiği yargısı oluşmaktadır. Buna ek olarak Zeynîzâde, zeynîoğlu lakaplarıyla tanınan müellifin tam adının kendi eserinde “*Ahmed Oğlu Hüseyin*”⁵⁹ olarak geçtiği de bir gerçektir.

⁵⁴ Ahmet Turan ARSLAN, “Zeynîzâde Hüseyin Efendi”, *DİA*, C.44, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2013, s.371-372.

⁵⁵ Bursalı Mehmet Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, C.1, Meral Yayınları, İstanbul 1972, s.475.

⁵⁶ Arslan, *a.g.m.*, s.371.

⁵⁷ Zeynîzâde Hüseyin b. Ahmed, *El-Fevâ'idü's-Şâfiye 'Alâ İ'râbi'l-Kâfiye*, Süleymaniye Kütüphanesi Âtîf Efendi, 2608, 358b.

⁵⁸ Arslan, *a.g.m.*, s.371.

⁵⁹ Zeynîzâde, *a.g.e.*, 358b.

1.2. TAHSİLİ

Eğitimine İzmir Tire’de başladığı bilinmektedir. Ancak daha sonra iyi bir eğitim almak için Aydın’ın Güzelhisar kasabasına yerleşmiştir. Aydın’ın Koçarlı ilçesindeki Sobuca kasabasında “*hocamız, üstadımız, şeyhimiz*” olarak nitelediği Sobucalı Mehmed Efendi’den ders almıştır. Zeynîzâde’nin Sobucalı Mehmed Efendi’nin eseri olan “Fethü’l-Esrâr” üzerine açıklama niteliğinde yazdığı eserinde “*şarihten işitildi, duyuldu*” şeklinde ifadeler mevcut olup eserin baş tarafında şöyle bir bilgi bulunmaktadır; “*Zeynîzâde merhumun hocası a’lemî ûlemadan Sobucevî Şeyh Mehmet Efendi hazretleri eşher telifâtundan olup gayet latîf bir şerh-î zarîfdir.*” Bu ifadeden hareketle Arapça sarf ve nahiv kitaplarına ve edebiyata dair bazı eserlere yazdığı şerhlerle tanınan Osmanlı âlimi Sobicevî’nin Zeynîzâde Hüseyin Efendi’nin hocası olduğu kesinlik kazanmaktadır⁶⁰.

1.3. ŞAHSİYETİ

Serbet düşünceli, ilmi fikirlerini izah etmekten çekinmeyen Zeynîzâde kendi eserlerinde dönemindeki bazı yazarların yanlışlarını belirtmekten kaçınmamıştır. Ele aldığı konuyla ilgili hocasının yazdıklarını veya ondan duyduklarını da eserlerinde belirtmiştir. Kitaplarını oluştururken kaynaklar arasında karşılaştırma yoluna da başvurmuştur. Telif ettiği dil bilgisi kitapları için sadece nahiv kitaplarına bakarak kanat etmemiş fıkıh, tefsir ve Kurân gibi kaynakları da incelemiştir. Dönemin devlet adamlarının saygı gösterdiği Zeynîzâde, Aydın Valisi Ragıp Paşa’nın, Rumeli Kazaskerlerinden Veliyyüddin Efendi ve Mehmet Akkirmânî’nin iltifatlarını kazanmıştır⁶¹.

1.4. MESLEĞİ

Bursalı Mehmed Tâhir, Zeynîzâde’yi “*Arapça âlet ilimlerinin ekserisinde hususiyle nahiv ilminde tam ihtisas sahibi bir zat yani Arap dili âlimi*” olarak belirtmiştir. Osmanlı medreselerinde yüzyıllarca okutulan önemli nahiv kitaplarına

⁶⁰ Mustafa Öncü, ”Sobicevî”, *DİA*, C.37, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, s.342; Abdullah Bilin, *Sobucalı Mehmed Efendi’nin “keşfü’l-inaye fi mesaili’-l-kifaye adlı eserinin inceleme ve tahkiki*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2009, s. 5.

⁶¹ Arslan, *a.g.m.*, s.371.

yazdığı şerhlerle tanınmış önemli bir Osmanlı âlimidir. Arapça ilminin fiil ve kelime yapısını tahlil edebilmesi, kitapları ve metinlerini iyi anlaması, cümle unsurlarını çözmesi, metinleri kurallarına uygun olarak okuyabilmesi, edebi özellik taşıyan ifadelerin belâgat tahlillerini yapabilme bilgisinin olması ve medreselerde okutulan eserler için yardımcı kitap mahiyetindeki açıklayıcı eserler yazması, onun eğitimle uğraştığını göstermektedir. Yine bir ilim dalı olan Arapça; sarf⁶², nahiv⁶³ ve belâgat gibi ilim dallarının bütün kurallarına hâkim olmayı gerektirmektedir. Dolayısıyla Arapça cümle yapısını iyi bilmesi, okuduğu ibareleri açıklayabilecek bilgisinin olması da iyi bir âlim olduğunun kanıtıdır.

Şerh yazmış âlim, o ilim dalında uzmanlaşmış, kitabın muhtevasını en iyi şekilde anlamış ve anlatmış demektir. Kanun gereği en alt seviyeli medreselerden hocalığa başlayan ilmiye sınıfı için bu şerhler, bir anlamda üst medreselere tayin edilmelerine de katkı sağlamıştır⁶⁴.

Zeynîzâde'nin medreselerde okutulan eserler için yardımcı mahiyette izah edici kitaplar yazması onun öğretimle uğraştığını ve Güzelhisar'da bir medresede müderrislik yaptığını işaretler. Kendisi de eserlerini talebelerinin tahsillerinin kolaylaşması için kaleme aldığını belirtmiştir⁶⁵. Öğrencisinin Güzelhisarlı Zeynîzâde Efendi'ye yazdığı muhabbetnâmede [1b-2b], Zeynîzâde'den aldığı derslerle şâfi mezhebinin usûl ve kaideleri öğrendiğini, onun sayesinde ilim ve din bilgisini artırdığını belirtmesi de onun hocalık yaptığını göstermektedir.

1.5. İLMİ REHBERLERİ

Zeynîzâde, döneminin önde gelen Arapça uzmanlarından. Arap dili ve edebiyatına büyük katkılar sağlamış, farklı düşünce ve yaklaşımlarıyla, akılcı ve eleştirel yöntemleriyle yaşadığı dönemin ekolleri arasında yerini almıştır. Münşî'nin bilgi birikiminin oluşmasında İslam âleminin önde gelen âlimlerinin ve eserlerinin katkısı büyüktür. Zira o, Arap gramerine dair El-Kâfiye ve Eş-Şâfiye adlı eserleriyle

⁶² Kelime bilgisi.

⁶³ Dil bilgisi.

⁶⁴ Dursun Hazer, "Osmanlı Medreselerinde Arapça Öğretimi ve Okutulan Ders Kitapları", *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.1, 2002, 278-286.

⁶⁵ Arslan, a.g.e., s.371.

tanınan İbnü'l Hacib'in⁶⁶ fikir ve eserlerinden etkilenmiş ve bu eserleri sonraki nesillere aktarmak gayesiyle çalışmıştır.

Yine Arap dili ve edebiyatının önde gelenlerinden olan, İslam dünyasında ilmi görüşleri kabul görmüş, Hz. Peygamberden sonra Ahmet ismiyle anılan Halil b. Ahmet'ten⁶⁷ ve Arap dilbilgisi konularında farklı görüşleri olan, bu sahada güçlü bir âlim olan Ahfeş El-Evsat'tan⁶⁸ etkilenmiştir. Bunlardan başka üstün zekâ ve muhakeme gücüyle Arap dil bilimine açılım getiren Müberred⁶⁹ ve Arap dili ile ilgili eserlerinin nesilden nesile aktarıldığı bilinen Seyyid-i Şerif Cürcâni⁷⁰ gibi büyük âlimlerin ilmi çalışmalarını inceleyerek ve kendi fikirlerini ekleyerek eserlerinde tartışmıştır.

Ayrıca Fatih Sultan Mehmet'in Sahn-ı Semân medresesinin programını hazırlayan ekipte bulunan Molla Hüsrev⁷¹, Arap dili edebiyatı alanında yaptığı çalışmalardan dolayı takdir gören Hasan Çelebi⁷² ve Tevarih-i Âli Osman adlı Osmanlı tarihi eseriyle ünlenen İbn-i Kemal⁷³ gibi önemli Osmanlı ulemasının düşünce ve çalışmalarından beslenip bahsi geçen âlimleri temel alarak kendisini geliştirmiştir.

1.6. VEFATI

Kaynaklarda vefatıyla ilgili kesin bir bilgi olmamakla birlikte 1753 ve 1759 tarihleri zikredilmektedir. Dönemin önemli Osmanlı sadrazamlarından olan Koca Ragıp Mehmet Paşayla ilgili kendi yazmış olduğu münşe'âtındaki bir kâimede Sadrazam Ragıp Mehmet Paşa'dan "*merhumun*" şeklinde bahsetmesi Zeynîzâde'nin 1763 yılında hayatta olduğunu göstermektedir. Zira Osmanlı Sadrazamı Ragıp Mehmet Paşa 8 Nisan 1763'de vefat etmiştir. Dolayısıyla Zeynîzâde'nin vefatı daha sonraki yıllara tekabül etmektedir. Zeynîzâde'nin Aydın'da vefat ettiği ve Subice

⁶⁶ Hulusi Kılıç, "İbnü'l Hacib", *DİA*, C.21, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, s.55–58.

⁶⁷ Rıdvan Yeşiyurt, *Halil B. Ahmed El-Ferâhîdi (İlmi Hayatı, Eserleri, İlmi ve Edebi Kişiliği)*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2015, s.9–40.

⁶⁸ İnci Koçak, "Ahfeş el-Evsat", *DİA*, C.1, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1998, s.526.

⁶⁹ İsmail Durmuş, "Müberred", *DİA*, C.31, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, s.432–434.

⁷⁰ Sadrettin Gümüş, "Seyyid-i Şerif Cürcâni", *DİA*, C.8, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s.134–136.

⁷¹ Ferhat Koca, "Molla Hüsrev", *DİA*, C. 30, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2005, s.252–254.

⁷² Cemil Akpınar, "Hasan Çelebi", *DİA*, C.16, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, s.313–315.

⁷³ Şerafettin Turan, "Kemalpaşazâde", *DİA*, C. 25, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2002, s.238–240.

kapısı ismindeki kabristanda mezarının bulunduğu belirtilir. Ayrıca mezar taşında yazı olmadığı ve baş tarafındaki taşın başında halka şeklinde delik bulunduğu da söylenmektedir⁷⁴.

2. ZEYNÎZÂDE HÜSEYİN B. AHMED'İN ESERLERİ

2.1. EL-FEVÂ'IDÜ'Ş-ŞÂFİYE 'ALÂ İ'RÂBÎ'L-KÂFİYE

Zeynîzâde Hüseyin Efendi'nin bu eseri büyük bir nahiv âlimi olan İbnü'l-Hâcib tarafından nahiv ilmine dair yazılan el-Kâfiye isimindeki kitaba murib⁷⁵ olarak yazılmıştır. Zeynîzâde'nin bu eseri, el-Kâfiye'nin en bilinen rehber kitabıdır⁷⁶. Uzun yıllar medrese eğitimi alan talebeler tarafından itibar görmüştür. Bu yüzden yazma nüshası defalarca basılmıştır. Günümüzde İstanbul'da ve Anadolu'daki kütüphanelerde yüze yakın nüshası bulunmaktadır. Müellifin bu eserinin pek çok nüshasının bulunması onun ilim dünyasında ne kadar kabul gördüğünün bir göstergesidir. Yaklaşık altıyüz sayfadan oluşan en büyük eseridir. Günümüzde de Arapça öğrenenler tarafından okunmaktadır. Zeynîzâde bu kitabını 15 Haziran 1755 tarihinde tamamlamıştır. Müellif eserin bir nüshasını 1757-58 yıllarında Güzelhisar şehrinde istinsah etmiştir. Çoğaltılmış nüshası günümüzde Âtîf Efendi Ktp. nr. 2608'de kayıtlıdır⁷⁷.

2.2. ET-TA'LİKAT 'ALÂ FETHÎ'L-ESRÂR 'ÂLÂ İZHÂRÎ'L-ESRAR

Zeynîzâde'nin dilbilgisine dair bu eseri hocası Sobucalı Mehmed Efendi'nin eserindeki bazı ibareleri açıkladığı küçük bir risaledir. 1731'de kaleme alınan İzhârî'l-esrar 1759'da istinsah edilmiş ve bu nüsha Şâkir Efendi vasıtasıyla kasideci olarak bilinen Hâfız Süleyman Efendi'ye intikal ederek günümüze ulaşmıştır. Zeynîzâde hem talebelere kolaylık sağlamak için hem de Allah'ın kendisine mağfiret etmesine vesile olması için bu eseri hazırlamıştır⁷⁸.

⁷⁴ Tahir, *a.g.e.*, s.476.

⁷⁵ İzhâr eden, gösteren

⁷⁶ Hulusi Kılıç, "El-Kâfiye", *DİA*, C.24, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2001, s.154.

⁷⁷ Arslan, *a.g.m.*, s.372.

⁷⁸ Arslan, *a.g.m.*, s.371.

2.3. TA‘LÎKU’L-FEVÂDİL ALÂ İ‘RÂBÎ’L-‘AVÂMİL

İlmî Arapçanın öğrenilmesinde İslam ilimleri alanında büyük hizmet etmiş İmam Birgivi tarafından yazılmış nahiv kitabı olan el-Avâmilü’l-Cedîde üzerine birçok şerh yapılmıştır. Avâmilü’l Cedide Arap dilinin cümle yapısı hakkında bilgi veren bir risaledir. Uzun yıllar Osmanlı medreselerinde ders kitabı olarak okutulmuştur. Bugünde bilhassa özel olarak Arapça öğrenenler okumaktadır. İstanbul’daki kütüphanelerde özellikle Süleymaniye kütüphanesinde pek yok yazma ve matbu nüshaları bulunan bu eser üzerine çok sayıda âlim şerh yapmıştır. Fakat bunların en meşhuru Zeynîzâdenin yaptığı Ta’lîku’l-Fevâdıl Alâ İ’râbi’l-Avâmil’dir. Bu eser için İmam Birgivi’nin el-Avâmilü’l-Cedîde adlı eserinin açıklaması olduğu söylenebilir⁷⁹. Eserin müellifi tarafından 1749-1750 yıllarında oluşturulmuş nüshası Âtîf Efendi Ktp. nr. 2605’de mevcuttur. Bu eser İstanbul’da defalarca basılmıştır. Cumhuriyet döneminde de tarihsiz çok sayıda baskısı yapılmıştır⁸⁰.

2.4. HALLÜ ESRÂRÎ’L-AHYÂR ‘ALÂ İ‘RÂBÎ İZHÂRÎ’L-ESRAR

Zeynîzâdenin yazdığı bu eser Arapça gramer kitabıdır. Medreselerde Murîbü’l-İzhar olarak da tanınmıştır. İmam Birgivi tarafından yazılmış, Arap nahivine dair önemli bir eser olan ve Osmanlı medreselerinde ders kitabı olarak okutulan İzhârü’l-Esrâr’ın şerhi olarak yazılmıştır. Zeynîzâde, İmam Birgivi’nin eserini ayrıntıya girmeden ve mümkün olduğunca kısaltarak izah etmiştir. Çünkü amacı dilin detaylarını değil de esaslarını göstermektir. Zeynîzâde bu çalışmasında İzhârü’l-esrar’da bulunan kelimelerin düzgün söylenişini ve izahlarını da vermektedir⁸¹. Yazıldığı tarihten itibaren özellikle Arapça okuyan Türk öğrencilerin ellerinden düşürmedikleri bir eserdir. 1739-1740 yıllarında temize çekilen ve 1747-1748 yıllarında müellifi tarafından istinsah edilen bir nüshası Âtîf Efendi Ktp. nr. 2596’da bulunmaktadır⁸².

⁷⁹ Emrullah Yüksel, “Bîrgivî”, *DİA*, C.6, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, s.193.

⁸⁰ Arslan, *a.g.m.*, s.371.

⁸¹ Hüseyin Elmalı, “İzhârü’l Esrâr”, *DİA*, C.23, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2001, s.507.

⁸² Arslan, *a.g.m.*, s.371-372.

2.5. RİSÂLE Fİ'S-SARF

Zeynîzâde'nin bu eseri, hocası Sobicevi Şeyh Muhammed Efendi'nin "Alaka" isimli kitabına bir şerh'dir. Zeynîzâde, hocasının bu kitabını eserinde kusursuz bir şekilde açıklamıştır. Dâvûd-i Kârsi'nin "Emsile" şerhiyle birlikte basılmıştır. Eserin bir örneği Süleymaniye Ktp. Yazma Bağışlar, nr. 2484'de kayıtlıdır⁸³.

2.6. ZEYNÎZÂDE HÜSEYİN MÜNŞE'ÂTI

Eserde Zeynîzâde Hüseyin b. Ahmed tarafından derlenen kâime, tezkire, arzuhâl, tebriknâme, muhabbetnâme vb. yazışma suretleri yer almaktadır. Bu yazışmalar Koca Ragıp Paşa'ya, Nadir Şah'a, İzzet Ali Paşa'ya, Seyyid Vehbi'ye, Nergisi'ye ve dönemin Şeyhülislamına yazılmış belge ve inşâlardır.

⁸³ Arslan, *a.g.m.*, s.372.

İKİNCİ BÖLÜM

ZEYNİZÂDE HÜSEYİN MÜNŞE'ÂTI'NIN TAHLİLİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

1. ESERİN TANITIMI

1.1. ESERİN FİZİKİ ÖZELLİKLERİ

Zeynîzâde Hüseyin Münşe'âtı; Süleymaniye Kütüphanesi, Reşîd Efendi kataloğunda Nr. 868'de kayıtlıdır. Yapılan araştırmalar neticesinde eserin başka bir nüshasına rastlanmamıştır. Zeynîzâde Hüseyin Münşe'âtı, müellif tarafından inşâ yazım özelliklerini gösterme gayesiyle tarihi vesika ve inşâ suretlerini çoğaltmak suretiyle oluşturulmuştur. Eserin tam künyesi ve hangi tarihte yazıldığına dair bir bilgi mevcut değildir. Ancak münşe'atların geneli hakkında yapılan çalışmalarda XVIII. yüzyılda oluşturulduğu belirtildiğinden eserin bu dönemde yazıldığı tahmin edilmektedir¹.

Eserin sayfalarının çoğunluğunda 19 satır yer almaktadır. Belgelerin başlıkları ile belge içerisinde bulunan ayet, hadis, beyit, kıta ve mısra gibi ibareler kırmızı ile yazılmıştır. Bütün sayfalarda metnin etrafı cetvel ile çerçeveslendirilmiştir. Münşe'âtın sayfa kenarlarına düşülen derkenarlarda bazı sözcüklerin ne anlama geldiği de belirtilmiştir.

1.2. DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ

Arapça ve Farsça tamlamaların sıkça yer aldığı eserde süslü ve sanatlı bir ifade yöntemi tercih edilmiştir. Eserde çeşitli inşâ ve belge türlerinin yer alması sebebiyle bütününde üslup birliği yoktur. Ayrıca üst makamlara yazılan mektuplarda saygılı bir hitap tarzı, övgüler, iyi dilek ve temenniler yer alırken edebi belgelerde mısra, kıta ve beyitlerin sayıca çok olması eserin dil bakımından zenginliğini göstermektedir. Metinlerin ayet, hadis, mısra ve beyitler bakımında zengin olması ve ifadelerin gerçek bir münşî üslubuyla aktarılması müellifin, sarf, nahiv ve Kurân bilgisinin iyi derecede olduğunun kanıtıdır.

¹ Gültekin, *a.g.e.*, s.139; Haksever, *a.g.e.*, s.138.

1.3. ESERİN MUHTEVASI

El yazması olan münşe'ât mecmuası 109 varaktır. İçerisinde 70 adet Osmanlı Türkçesi ve 5 adet Arapça olmak üzere toplamda 75 adet inşâ bulunmaktadır. Bunların içerisinde 13 adet kâime, 6 adet tezkîre, 5 adet arzuhâl, 8 adet muhabbetnâme, 8 adet resmî mektup, 2 adet senânâme, 2 adet tebriknâme, 1 adet tavsiyenâme ve 1 adet itizarnâme belge türü yer almaktadır. Ancak bunların yanı sıra Osmanlı Devleti döneminde önemli münşiler arasında yer alan Nevres Efendi'ye ait 3 adet inşâ, Seyyid Vehbi'ye ait 2 adet inşâ, Nergisi'ye ait 1 adet inşâ, Haver Efendi'ye ait 2 adet inşâ ve Sabit Efendi'ye ait 1 adet inşâ sureti de mevcuttur. Ayrıca münşe'âtın içerisinde belge türünün belirtilmediği çeşitli konuları ele alan 20 adet inşâ ve belge sureti de bulunmaktadır.

Osmanlı Devleti'nin diplomatik, bürokratik, sosyal ve kültürel özelliklerini yansıtan bir kısım belgelerde *“Halisa Osman Efendi'den Osman Paşa Divân Efendisi Süleyman Efendi'ye, Çavuşbaşı Süleyman Ağa'dan Han Hazretleri Emin Bey'e yazılmış, Pirîzâde Efendi'den, İzzet Ali Paşa'dan ilk zamanlarında Reisülküttap El-hac Mustafa Efendi'ye yazılmış, bu dahi merhûmdan Alemî Ahmet Efendi'ye”* şeklinde başlıkla verildiği ve bu belgelerin türünün belirtilmediği görülmektedir. Bunların yanında bir kısım belgelerde ise *“kâime sûreti, tezkîre sûreti, arzuhâl sûreti”* şeklinde belge türünün belirtilmesine karşılık kimden kime yazıldığına dair bilgi bulunmamaktadır. Belgelerin başlıklarının bir kısmı açık ve anlaşılır iken bir kısmında ise aynı durumdan bahsetmek mümkün değildir. Bu türden belge başlıklarında *“Yenişehir Galos İskelesi gümrükçüsüne Nevruz'da yazılan muhabbetnâmedir, nâme yazmaya hevesli bir mühürücü ve mühür konusunda görüşleri olan efendi'ye tezkiredir, saltanat hesapçısı İsmail Ağa'ya iki güftenin bestelenmesi için bir toplum olunması hakkında tezkiredir, fen ve kitap ehli topluluğundan birine mektup, felekzede bir Mısırlı için tavsiyenâmedir, derbent nizamı için Rumeli Valisine muhabbetnâmedir, Anadolu Eyaleti'nden teşekkür için Reis Efendi'ye muhabbetnâmedir, Efendiye muhabbetnâmedir, Şeyhülislama itiraznâmedir, Rumeli Valisinden Kırım Hanı'na muhabbetnâmedir”* şeklinde başlıklandırma yapılarak metne geçilmiştir.

Eserde 10 adet başlıksız ve kimden kime gönderildiği belli olmayan belge suretleri de yer almaktadır. Ancak bazı inşâ suretlerinde de kâtibin ismi dahi zikredilmiştir. Örneğin [29a] da yer alan belgede “*Ragıp Paşa kalemiyle*” şeklinde açıklama düşülerek belgeyi yazan kişi açıkça belirtilmiştir.

2. ESERDE YER ALAN YAZIŞMA TÜRLERİ

2.1. DAİRELER ARASI YAZIŞMALAR

2.1.1. Kâime

Arapça asıllı bir kelime olup ayakta duran ve bir şeyin yerine geçen anlamında “kaim” kelimesinden gelmektedir. Kâime belge olarak kullanılmış ise bir şeyin yerine geçen anlamına gelir. Osmanlı diplomasisinde “kâime” arıza ve tezkîre yerine kullanılan belgedir. Arızalar alt makamdan üst makama yazılmasına karşılık kâimeler üst makamdan alt makama yazılmaktadır. Arıza yerine geçen kâimelerde elkâb bazen sadece “*Ma'rûz-ı abd-i ahkarlarıdır ki*” şeklinde iken bazen de üst makamdan alt makama yazılmasına rağmen “*Benim izzetlü sa'âdetlü karındaş-ı e'azzım hazretleri*”, “*Benim inâyetkar efendim*”, “*Devletlü atûfetlü mürüvvetlü re'fetlü seniyyü'l-himem kerîmü's-şiyem sultânım hazretleri*”, “*Devletlü atûfetlü mürüvvetlü veliyü'l-himem efendim sultânım hazretleri*”, “*Devletlü inâyetlü atûfetlü re'fetlü veliyü'n-ni'am âlî-himem efendim sultânım hazretleri*”, “*Benim sa'âdetlü mekremetlü meveddetlü re'fetlü karındaş-ı e'azz ü ekremim sultânım ağa-yı celîlü's-şân hazretleri*” şeklinde olmuştur².

Tez konusu olan münşe'atta yer alan kâimelerde kullanılan elkâblar ise “*Benim sa'âdetlü mekremetlü mürüvvetlü re'fetlü karındaş-ı e'azz ü ekremim sultânım hazretleri*”[9a], “*Benim izzetlü sa'âdetlü karındaşım hazretleri*”[14a], “*Benim devletlü sa'âdetlü mekremetlü karındaş-ı e'azzım sultânım hazretleri*”[21b], “*Sa'âdetlü mekremetlü meveddetlü karındaşım izzem sultânım hazretlerinin*”[24b], “*Benim sa'âdetlü mekremetlü mürüvetlü ref'etlü karındaş izz ü ekremüm sultânım ağa-yı celîl'üş-şan hazretleri*” [27b], “*Benim sa'âdetlü fazîletlü mükerrermetlü karındaş-ı emcedim sultanım efendi*”[40b], “*Benim sa'âdetlü semâhatlü*

² Mübahat S. Kütükoğlu, “Osmanlı Diplomatiğinde Birbiri Yerine Geçen Belgeler: Arıza-Kâime, Tahrirat-Şukka” *Osmanlı-Türk Diplomatiği Semineri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay, İstanbul 1994, s.92.

mükerremetlü sultânım hazretleri”[63a], “*Cenâb-ı Rabbü’l-erbâb celle şâne ann-i tekallübü’l-arûz ve arûzü’l-inkulâb devletlü inâyetlü mürüvvetlü veliyyü’n-ni’am efendim sultânım hazretlerinin*”[68b], “*Benim sa’âdetlü mürüvvetlü âtîfetlü re’fetlü sultânım hazretleri*”[74a] şeklinde kalıplaşmış cümlelerden oluşmaktadır.

Başlık kısmında ise “*Hâlisâ Osman Kethüda Merhûmun Pîrîzâde Efendi’ye gönderdiği kâimedir*”, “*Ragıp Paşadan Yüce Kethüda Abid Ağa tarafına yazılan kâime sûretidir*”, “*Sadrazam Hazretleri tarafından Vezirlere gönderilen kâime sûretidir*”, “*Osmanlı Padişahına Mısır tarafından gelen kâimedir*” şeklinde ayrıntılı olarak kimden kime gönderildiği belirtilmekle birlikte “*Kâime sûretidir*” şeklinde denilmekle yetinildiği de görülmüştür.

Metin kısmında gelen emir veya bilgi belirtildikten sonra ise “*mürüvvet buyurmaları hâssa-i me’mûl ve mütemennâdır*” [10b], “*inşâllahu teâlâ karîn-i ilm-i âlîleri buyuruldukda emr ü ferman*”[12b], “*mübâ’adet buyurmaları me’mûldur*”[16a], “*intikâd buyurmaları metâ’ rûy-i dest-i niyâz hâlisü’l-fevâidleridir*”[24b], “*mevsûl buyurmaları mütemennâ ve me’mûldur*”[28b], “*zîr-i destân pâyende-i bâd-i rabbü’l i’bâd*”[33b], “*i’lâm ve işâret eylesiz*”[40b], “*mübehhic ve hürrem buyurulmak me’mûl ve mütevakkidir*”[41b], “*derkâr buyurulmak aksâ-yı niyâz-ı müstemendânemizdir*”[63b], “*ihimâm-ı te’âmmulleri me’mûldür*”[68b], “*emr ü fermân devletlü inâyetlü mürüvvetlü veliyyü’n-ni’am efendim sultânım hazretlerininindir*”[71a], “*mahbûb ve müslim-i enâm olmaları ümidimizdir*”[77b] şeklindeki ifadelerle son bulunduğu görülmektedir.

Kâimelerde tarih ve mühür bulunmasına karşılık tez konusu münşe’atta yer alan kâimelerde tarih bilgisine rastlanılmamıştır. Ancak farklı münşe’ât türlerini incelediğimizde ise bazılarında tarih bilgisi olmasına karşılık çoğunluğunda olmadığını görmekteyiz. Bu durumdan yola çıkarak münşe’âtlarda yer alan kâime suretlerinde tarih bilgisinin verilir verilmemesinin genel bir kuraldan ziyade müellifin tercihiyle ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Mühür bulunmaması hadisesi ise münşe’atta belgenin aslına değil de suretine yer verilmesinden dolayı olanaksızdır.

Tezkîre yerine kullanılan kâimeler ise mali konular hakkında yazılarak maliyenin mukataa³, mevkufât⁴, cîzye⁵ vs. kalemlerinden çıkmaktadır⁶.

Münşe'atta yer alan kâimeler konuları itibarıyla tek bir konudan ibaret değildir. Mısır halkının Osmanlı padişahının affına sığınması [9a-11a], Sadrazamın vezirleri adaleti sağlamaları konusundaki uyarısı [14a-16a], Ragıp Paşa'nın Aydın Vilayetindeki Güzelhisar'a görevlendirildiğini Rakka Valisi Vezir Mustafa Paşa'ya bildirmesi [21b-24b] kâimelerin konuları arasındadır.

Ayrıca Ragıp Paşa'nın Aydın Sancağından talep edilen meblağın en kısa zamanda ödeneceğini Defterdar Behçet Efendiye belirtmesi [24b-27], tekrardan Ragıp Paşa'nın Sadaret Kethüdalığı görevine atanan Abid Ağa'nın yine bu göreve gelmesinden dolayı mutluluk duyduğunu belirtmesi [27b-29a], Hekimbaşızâde Ali Paşa Tebriz Muhafızı iken Molla Nusret'in padişah tarafından Ali Paşa'ya Nadir Şah ile anlaşma yapması için gönderilmesi [27b-29a], Sadrazamın, Bosna Muhafızı Ali Paşa ile diğer vezirlere Belgrad'da gerçekleşen büyük zaferi ilan etmesi [36b-41a], Halisa Osman Kethüda'nın Pirizâde Efendi'nin Hindkari üslupla yazmış olduğu kitabına dair eleştirisi [40b-41b], Sarazamın, vilayetlerde görevli vali ve memurların adaletsiz olduklarına dair duyumu ve bu kişilerin cezalandırılmaları konusundaki uyarısı [65b-66b], Sultanla görüşüldüğü için Vezirâzama yapılan teşekkür [68b-71a], Ragıp Paşa'nın Aydın Muhassıllı iken Kethüdası olan Ebubekir Ağa'nın ve Salih Ağa'nın kendisine gönderdiği mektup ve hediyelerden dolayı duyduğu mutluluğu [74a-76b] da kâimelerin konularındandır. Bunlardan başka kimden kime gönderildiği hakkında bilgi verilmeyen iki adet kâime sureti de yer almaktadır.

2.1.2. Tezkîre

Tezkîre Arapça "zîkr" kökünden gelmekte olup kelime manası "tezekküre vesile olan şey" demektir. Diplomatik olarak ise aynı şehirdeki resmî daireler veya kişiler arasında haberleşmek için yazılmış belgelerdir. Bu nitelikteki belgelerde muhatap alınan kişiden istenen şey açık dille ve söz çok uzatılmadan yazılmaktadır.

³ Ekilen toprak için verilen vergi bilgilerinin tutulduğu kalemdir.

⁴ Bir zaman için tutulup alıkonulmuş mal veya para, vakfedilmiş mal, gelirden artıp hazineye mâl edilmiş para bilgilerinin tutulduğu kalemdir.

⁵ Müslüman olmayanlardan alınan vergilerin bilgisinin tutulduğu kalemdir.

⁶ Kütükoğlu, *a.g.m.*, s.277-279.

Tezkîre türleri, konusuna göre ve verildiği daireye göre çeşitlilik arz eder. Mesela berat tezkîresi, hazine tezkîresi, mühimmat tezkîresi, tahvil tezkîresi, ruus tezkîresi, davet tezkîresi, cizye tezkîresi gibi birçok tezkîre türü bulunmaktadır. İlk dönemde yazılan tezkîrelerde tarih ve imza bulunmazken tanzimattan sonra tarih ve imza atılması zorunlu olmuştur. Tezkîre türlerine göre çok çeşitli elkâblar kullanılmıştır⁷.

Münşe‘atta yer alan tezkîre türlerinde elkâblar “*Devletlü inâyetlü atûfetlü re’fetlü velî-ni ‘metim efendim sultânım hazretleri*”[48a], “*Benim nezâketlü nezâfetlü ma’rifetlü elmas-pâre-i hâtem-i cânım mühürkâr-ı mühür-dîdârım sultânım*”[76b], “*Sa‘âdetlü letâfetlü şetâretlü dâder-i safâ perverim sultânım*”[77b] şeklindedir.

Münşe‘attaki tezkîrelerde elkâb bölümünden sonra doğrudan konuya geçilmiştir. Konu ile ilgili bilgiler verildikten sonra ise tezkîreler “*ihyâ buyrulmak bâbında emr ü fermân devletlü inâyetlü merhametlü şefkatlü re’fetlü veliyyü’n-ni ‘am cezilü’l-kerem efendim sultânım hazretlerininidir*”[48b], “*mahbûb ve müslim-i enâm olmaları ümîdimizdir*”[77b], “*meyân-ı bend-i şâhid-i reybân hirâm-ı merâm olalar*”[78a] şeklindeki ifadelerle son bulmaktadır. Münşe‘atta yer alan tezkîrelerde tarih ya da imza bulunmamaktadır.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi konusuna göre ve oluşturulduğu daireye göre çeşitli tezkîrelerin bulunması söz konusu münşe‘ata da yansımış ve çeşitli konularda tezkîrelerin yazıldıkları görülmüştür. Bunlar arasında mevlîd-i şerîf tezkîresinde Hz. Muhammed için her yıl düzenlenen mevlît merasiminin Sultan Ahmed Camisinde düzenleneceğine dair duyuru [41b-42a], Sadaret makamında bulunan Ali Paşa’dan İzzet Paşa’nın aff dilemesi [48a-48b], Atıf Efendi tezkîresinde ismi belirtilmeyen kişinin Atıf Efendi’nin ilminden faydalanmadığından cahil kaldığını söylemesi [51a-53a] tezkîrelerin konularındandır. Bunlardan başka nâme yazmaya hevesli bir mühürdarın [76b-77b] ve saltanat hesapçısı İsmail Ağa’nın iki güftenin bestelenmesi konusunda [77b-78a] yazılmış tezkîreleri de bulunmaktadır. Ayrıca “tezkîre sureti” şeklinde yazılmış fakat kim tarafından kaleme alındığı belli olmayan iki adet tezkîre de yer almaktadır.

⁷ Mübahat S.Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, Kubbealtı Neşriyatı Yayınları, İstanbul 1998, s.245-275.

2.2. DİLEKÇE VE RAPOR MAHİYETİNDEKİ BELGELER

2.2.1. Arzuhâl

Üst makamdaki devlet görevlilerine herhangi bir konu hakkında bilgi vermek, dilekte bulunmak, bir istek veya şikâyeti üst makamlara bildirmek amacıyla reâya tarafından yazılmış dilekçe ve rapor benzeri belgelerdir. Aslında Arz ile aynı görevi üstlenmesine rağmen gerek sunan şahıslar, gerekse şekil itibarıyla aralarında bazı farklar bulunmaktadır. Arz genellikle devlet görevlilerinin resmî dilekçesi, arzuhâl ise reaya ve askeri sınıfın şahsi dilekçesidir. Arzuhâllerde XIX. yüzyıl ortalarına kadar tarih yer almamıştır. 1846 başlarında tarih atılması şartı getirilmiştir. Arzuhâllerde mühür de bulunmaktadır⁸. Münşe‘atta yer alan arzuhâl örneklerinde ise tarih, imza ya da mühür bulunmamaktadır.

Arzuhâl’lerde elkâb padişah, sadrazam, divân vs. arzuhâlin muhatabı olan şahıs veya makama göre değişiklik gösterdiği bilinmektedir. Padişaha sunulan arzuhâllerdeki elkâblar “*Şevketlü mehâbetlü ref’etlü Pâdişâh-ı âlem-penâh hazretleri hilafetin daim olsun*”, *Şevketlü mehâbetlü azâmetlü Pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin Hakk subhânehu ve teâlâ vücûd-ı humâyûnların elem ü ekdârdan masûn ve mahfûz eyleye, âmin.*” vb. şeklinde iken sadrazam veya daha aşağıda bir şahsa sunulan arzuhâllerde elkâblar “*Devletlü ve sa‘âdetlü efendim hazretleri sağ olsun, devletlü inâyetlü merhametlü efendim sultânım hazretleri devlet-i ebedî ile sağ olsun, sa‘âdetlü ve devletlü velîni ‘metim efendim sultânım hazretleri, sa‘âdetlü ve izzetlü ve devletlü pâşâ-yı celîli’ş-şân*” vb. şekildedir. Arzuhâllerin bitiş formülleri de sunulan kişinin mevkiine göre değişmektedir. Yüksek makama yazılmış ise” *bâbında emr ü fermân şevletlü, kudretlü, padişâhım hazretlerininindir*” gibidir⁹.

Tez konusu münşe‘atta yer alan elkâblar “*Devletlü inâyetlü iffetlü ismetlü veliye-i ni ‘metim efendim Sultanım aliyetü’ş-şân hazretlerinin*”[61b], “*Devletlü sehâmetlü besâletlü penâhetlü efendim sultânım hazretleri*”[73a], “*Ey sadr-ı kâmûr ki*”[50a], “*Cenâb-ı bânî-i sa ‘bânî-i kevn ve mekân celi sâne hemîşe bâb-ı bülend-i i ‘tâb-ı devletlerin mülâzim-i bî-kesân ve handân-ı ikbâllerin hemvâre-i ma ‘mûr ve âbâdan eyleye âmin*”[65b] “*Cenâb-ı tarh-ı efken-i kâşâne-i çâr-ı rükne kubâb-ı celle*

⁸ Kütükoğlu, a.g.e., s.303.

⁹ Kütükoğlu, a.g.e., s.303-306.

annü'ş-şebih ve'l-irtiyâb revnak şüken-i kasr vâlâ-tak gerdûn olan gurfe-i bâlâ-revâk ikbâllerin ilâ yevmi'l-kıyâm destyârî-i mi'mâr-ı çîre-i dest-i tevfk ile meşiyedü'l-erkân ve keyvân-ı sipehr-kerdâni astân-ı devlet sarây iclâllerinde derbân eyleyüp zulmethâne-i kulûb a'dâ-yı mümmîr-silâb-ı umûm ve hânümân-ı bed-hâhî cilvegâh-ı gurâb ve bûm eyleye âmin"[64a] şeklindedir.

Aynı münşe'atta arzuhâller "*bâbında emr ü fermân ve lütf ve ihsân devletlü inâyetlü iffetlü ismetlü veliye-i ni'metim efendim hazretlerininidir"[62b],*" veliyyü'n-ni'amâlarıyla *sertâc-ı mefâharatim sâyîde-i üç sipehr-i ref'at buyrulmak bâbında"[65b],* "*emr ü fermân devletlü şehâmetlü efendim sultânım hazretlerininidir"[66b,73b]* şeklindeki ifadelerle son bulmaktadır.

Osmanlı Devleti zamanında arzuhâllerin kişilerin istek ve ihtiyaçları doğrultusunda çeşitli konularda yazıldığı bilinmektedir. Zeynîzâde Münşe'âtında da yer alan arzuhâllerin farklı konular üzerine kaleme alındıklarını öğrenmekteyiz. Bu bağlamda Osmanzâde'nin Kasım Paşa Medresesinde görev almak istemesi[50-51a], sarayda hizmetkâr olan kişinin Sultan hazretlerinin iyiliklerinden dolayı kendisine duacı olması [61b-62b] yer almaktadır. Yine kimin yazdığı belirtilmeyen arzuhâlde kişinin görevinin yenilenmesi konusunda endişe içinde beklemesi ve iyi haberin gelmesi arzusunda bulunması [64a-65b] ve kim tarafından yazıldığı belirtilmeyen bir başka arzuhâlde uzun zamandır tahrirat işinde görev alan kişinin kendisine mülk olarak verilen yerde yazları aşırı sıcak kışları ise aşırı soğuk geçmesinden dolayı yardım istemesi [65b-66b] münşeâtta arzuhâllere mevzu olmuştur. Ayrıca kim tarafından yazıldığı belli olmayan ve Mesud Sultan Giray Han Hazretlerine hitaben kaleme alınan arzuhâlde kendisine gönderilen inayetnâme ile gururlandığını[72b-73] belirten arzuhâl de bulunmaktadır.

2.3. MERKEZ / TAŞRA-YURTDIŞI YAZIŞMALAR

2.3.1. Mektup

Mektup, sözlükte “yazılmış”¹⁰ anlamındadır. Diplomatik bakımdan ise “iki belde, iki memleket arasındaki kişilerce değişik sebeplerle birbirine gönderilen yazılar”¹¹dir. Mektupları, özel ve resmî olarak sınıflandırmak mümkündür.

2.3.1.1. Özel Mektuplar

2.3.1.1.1. Muhabbetnâme

Dostlar arasında sevgi, özlem ve kardeşlik duygularının dile getirilmesi ve hâl hatır sorma amacıyla yazılan mektuplardır. Bu tür inşâlar mevki ve makama uygun hitap zorunluluğu bulunmayan yalnızca dostluğun getirdiği saygı ve sevginin uygun bir dille ortaya konulduğu, muhatabın hâl ve durumunun sorulduğu mektuplardır. Bu mektuplarda hâl-hatır sormanın yanı sıra muhatabın sağlığı için duâ edilmesi ve en kısa zamanda görüşme isteğinin belirtilmesi de önemli yer tutar.

Söz konusu münşe‘atta yer alan elkâblar “*Hazretleri*”[1b,80b,85a], “*Benim izzetlü sa‘âdetlü karındaşım hazretleri*”[16a], “*Sa‘âdetlü mükerremetlü meveddetlü ârifetlü sultânım ağa-yı celilü’ş-şân hazretleri*”[71b], “*Sa‘âdetlü mükerremetlü mürüvvetlü âtîfetlü dâder vâlâcâhım sultânım*”[79b], “*Devletlü şehâmetlü besâletlü übbehetlü hıdivv-i celilü’ş-şân hazretleri(Kırım Hanına)*”[86b] şeklindedir.

Yine aynı münşe‘atta muhabbetnâmeler “*teveccühât-ı kalbiyyeleri buyrulmak istid‘â’dır*”[2b], “*himmet buyurmaları me’mûl ve mütemennâdır*”[17b], “*tevkî‘-i dâşte-i ihlâs-ı efrâşteleridir*”[72b], “*me’mûl ve der-hâstır*”[80b], “*İbtihâc ve şâdmân buyrulmak me’mûldür*”[81b], “*himmet buyurmaları me’mûldür*”[82a], “*kusûr ve kesverî afv ve ma‘zûr buyrulmak mütevakkî‘dir*”[85b], “*ledâ şerefi’l-vusûl bundan böyle devâm-cûy-ı bî merâları be vech-i levh-i âşinâ olan mübârek tab‘-ı purnuv-cihân-ı nümâlarından imâhe buyrulmamak bâbında lütf u kerem sultânımındır*”[87b] şeklindeki ifadeler ile son bulmuştur.

Münşe‘atta yer alan muhabbetnâmeler, konuları bakımından geniş bir yelpaze oluşturmaktadır. Öğrencisinin Zeynîzâde Efendi’ye yazdığı muhabbetnâmede

¹⁰ Devellioğlu, a.g.e., s. 606.

¹¹ Kütükoğlu, a.g.e., s. 221.

Zeynîzâde sayesinde ilim ve din bilgisini artırdığından, kendisinden daha fazla istifade etmek istediği [1b-2b] belirtilir. Sadrazamdan vezirlere yazılan muhabbetnâmede padişahın rahatsızlığı sürecinde hassa kuvvetlerinin ve halkının ölçüsüz sadakat gösterilerisinden duyulan memnuniyet [16a-17b] dile getirilmiştir. Yenişehir Galos iskelecisi gümrükçüsüne Nevruz'da kimin yazdığı belirtilmeyen muhabbetnâmede kişinin misafir olduğu gümrükçüye hoş sohbeti ve ikramları için duyduğu memnuniyet [71a-72b] açıkça ifade edilmiştir.

Yine Rumeli valisine derbent nizamı için yazılmış muhabbetnâme [79b-80b] ile Anadolu eyaletinden Reis Efendi'ye teşekkür mahiyetli yazılmış muhabbetnâme de [80b-81] bulunmaktadır. Ayrıca Yenişehir'deki yayıcılar hassı için iltizam verilmesinden duyulan memnuniyet [81b-82a] ve Rumeli Valisinin Kırım Hanına Bahçesaray mutasarrıfı olan Ak Mirza'nın zeametindeki işler için emirnâmenin gönderilmesi de [86b-87b] muhabbetnâmelerin konuları arasındadır. Bunlardan başka kimin yazdığı tespit edilemeyen ve kendisine gönderilen hediyelerin Tatar İbrahim ile ulaştığı bilgisini Efendi lakaplı şâhısa bildiren [85a-85b] muhabbetnâme de bulunmaktadır.

2.3.1.1.2. Senânâme

Dua, “Allah’a yalvarma, Allah’tan dilekte bulunma, niyaz, yakarma” anlamlarına gelen bir kelimedir. Belli bir kişinin iyiliğini istemek, ilerideki hayatında Allah’ın rızasını kazanması için yapılan duaların yer aldığı mektuplardır¹². Münşe’atta yer alan senanâmelerin elkâbı “*Efendim sultânım hazretlerinin*”[82a], “*Înâyetlü devletlü ârifetlü mürüvvetlü nûr-ı hadîka-i hubûr ve nûr hadîka-i sūrûrum sultânım hazretleri*”[83b] şeklindedir.

Aynı senanâmeler “*lüt u kerem kerîmü’l-şiyem sultânımındır*”[85a], “*lüt u kerem sultânım hazretlerinindir*”[83b] şeklindeki ifadelerle son bulmuştur. Söz konusu eserde kaleme alınan senanâmelerin farklı konulardan oluştuğu görülmektedir. Amedi Abdullah Efendi'ye kimin tarafından yazıldığı belirtilmeyen senanâmede kişinin kendisinden feyz aldığı ve himmetlerinden yararlanmak isteği

¹² Recep Gökçe, *Eski Türk Edebiyatında Mektup ve Bir Mecmû'a-i Münşeât (İnceleme-Metin-Tıpkı Basım)*, Basılmamış Yüksek Lisan Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2006 s. 17.

[82a-83], Nuri Efendi'den kâtibine yazılan senanâme de ise kâtibin, zor durumda iken halini hatrını sormasından duyduğu memnuniyet [83b-85b] ifade edilmiştir.

2.3.1.1.3. Tebriknâme

Doğum, düğün, terfi gibi sevindirici bir olayın kutlanması amacıyla yazılan mektuplardır. Önceleri tehniyetnâme olarak adlandırılan bu tür günümüzde tebrik nâme veya kısaca tebrik terimiyle ifade edilmektedir. Sevindirici bir olaya bağlı olarak kaleme alındığı için dostlar arasında yazılabileceği gibi, mevki bakımından küçükten büyüğe veya büyükten küçüğe de yazılabilmektedir. Elde bulunan kutlama mektubu metinlerinin çoğunluğunun resmî yazışmalar olması nedeniyle bu tür mektupların genellikle küçükten büyüğe yazıldığı dikkat çekmektedir¹³.

Münşe'atta yer alan elkâblar "*Sa'âdetlü mekremetlü mezîd-i meveddetlü karındaş izz ü ekremüm sultanım ağâyı celilü's-şân hazretlerinin*"[17b] ve "*hazretlerinin*"[46a]" şeklindedir.

Bu tebriknâmeler "*yâd ve es'âd buyrulmak me'mûl ve mültemesdir bâkî hemîşe sa'âdet ve ikbâl bâd yarabbü'l-âbâd*"[18a] ve "*mürüvvet ve kerem efendim sultânım hazretlerininidir*"[47a] şeklindeki ifadelerle son bulmuştur.

Zeynîzâde Münşe'âtında Vezir Ali Paşa Hazretlerinin Sadrazam Kethüdasına göreve atanmasından dolayı tebriği [17b-18a] ve Osman Efendi'nin Defterdar Efendi'ye Dımaşk (Şam) Defterdarlığına atanmasından dolayı kaleme aldığı [46a-47a] tebriknâmesi de yer almaktadır.

2.3.1.1.4. Tavsiyenâme

Birini veya bir şeyi tavsiye, önerme ve başkasına yönlendirme amacıyla alt makamdan üst makama veya eşit makamlar arasında yazılan mektuplardır. Günümüzde referans mektupları gibidir. Referans olacak kişinin yetkili veya sözüne itibar edilen bir kişi olması gerekir. Sûfiler, Osmanlı toplumunda kendisine genellikle hürmet edilen, saygı duyulan, söyledikleri adeta bir emir gibi kabul edilen toplumsal saygınlığı olan kimselerdir. Dolayısıyla referans olabilme özellikleri vardır. Referans olunan kişi karşı tarafa tanıtılır, onun özelliklerinden bahsedilir. Tavsiye edilen kişinin dini inançları kuvvetli, ahlaklı ve işinin erbabı olması

¹³ Gültekin, *a.g.e.*, s.246.

gerekmektedir. Böylece talep edilecek şeye layık olduğu ifade edilmiş olur. Şefakatnâmelerde olduğu gibi tavsiye edilen kişi, mektubu yazanın akrabasından veya mahiyetinden olduğu gibi hünerli ya da muhtaç durumda biri olabilir. Bazen de istek üzerine tavsiye yapılır¹⁴.

Münşe‘atta bir adet bulunan tavsiyenâmenin elkâbı “*Sa ‘âdetlü mükerremetlü recâcettlü ârifetlü dâder-i me ‘ârif-medârım Efendi hazretleri*”[79a] şeklindedir. Aynı tavsiyenâme “*hâsse tab ‘-ı kerîmânelerine menût ve mahmûldür*”[79b] şeklinde son bulmuştur. Bu tavsiyenâme Felekzede bir Mısırlı olarak nitelendirilen Kahire ve Rakka Beyi Mustafa’nın bir süredir sıkıntı içinde olduğu bu kimseye merhamet edilerek hacetinin giderilmesi için [79a-79b] yazıldığını öğrenmekteyiz.

2.3.1.1.5. İtizarnâme

Özür beyan etmek için yazılmış mektuplardır¹⁵. Zeynîzâde Münşe‘atında yer alan itizarnâmenin elkâbı “*Devletlü inâyetlü besâletlü atûfetlü mezîd mürüvvetlü veliyyü’n-ni‘am zâde veliyyü’n-ni‘am kesîrü’l-kerem efendim sultânım hazretleri*”[85b] şeklindedir. Aynı itizarnâme ” *emr ü fermân efendim sultânımındır*”[86b] şeklinde son bulmaktadır.

Münşe‘atta yer alan itizarnâme Şeyhülislâma yazılmıştır. Kimin tarafından yazıldığı bilinmeyen itizarnâmede kişinin sıkıntısı nedeniyle defalarca arzuhâl yazdığını ve kendisine gelen mektupla gururlanarak hayır duada bulunduğu [85b-86b] belirtilmektedir.

2.3.1.2. Resmî Mektuplar

Resmî daireler veya devletlerarası değişik nedenlerle yazılmış resmî yazı türüdür. Elkâbda gönderen ve gönderilenin mevkisine göre farklılıklar bulunmaktadır. Resmî mektup türlerinde değişik elkâblar görülmektedir. Alt makamdan üst makama yazılan mektupların elkâbları “*Muttali ‘-i tevâlî-i devlet ve menba ‘-ı menâbi ‘-i sa ‘âdet ü haşmet olan sütte-i seniyye-i sidre-makam ve atebe-i âliye-i gerdûn-ihittamları türâbına, Mesned-i menba ‘-ı devlet-penah-ı âsafî huffü’r-Rahmâni ‘l-lûtfi ‘l-hafî sâha-yı mülk-i mesâhasına, Devletlü inâyetlü mürüvvetlü vâlâ-*

¹⁴ Ömer Çakır; *Türk Edebiyatında Mektup*, Basılmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2005, s. 210; Gültekin, *a.g.e.*, s.255.

¹⁵ Gökçe, *a.g.e.*, s.17.

himem cezîlü'l-mükerrem efendim sultânım ağa-yı zîşân hazretlerinin hâk-pây-i iştimâllerine” şeklinde iken üst makamdan alt makama yazılan mektublarda ise elkablar “*Sa’âdetlü mekremetlü meveddetlü karındaş-ı e’azz ü erkemim düstûr-ı celîlli’ş-şân hazretlerinin nâdi-i sa’âdet-mevfûrlarına, İzzetlü sa’âdetlü meveddetlü karındaş-ı e’azzım paşa-yı celîlü’l-kadr hazretlerinin huzûr-ı izzet-mevfûrlarına, Sa’âdetlü semâhatlü rıf’atlü ma’ârif-perverim karındaşım efendi hazretlerinin huzûr-ı sa’âdet-mevfûrlarına, Saâdetlü mekremetlü mürüvvetlü atûfetlü oğlum sultânım efend-i celîlü’ş-şân hazretlerinin nâdi-i sa’âdet-iştimâllerine, Hâlâ Ruha’da mütesellimimiz izzetlü Süleyman Ağa*” şeklindedir¹⁶.

Münşe’atta ise “*Benim devletlü sa’âdetlü mekremetlü atûfetlü efendim sultanım hazretleri*”[11a], “*Sa’âdetlü mekremetlü meveddetlü ref’etlü karındaş e’azz ü ekremim sultanım ağa-yı cellilü’ş-şân hazretlerinin*”[13a], *Hîn bahr-u lâhût siyâh-ı ibret beyn melik-i melikût olan sa’âdetlü diyânetlü inâyetlü kerâmetlü efendim sultânım hazretlerinin*”[33b], “*Sa’âdetlü dirâyetlü ârifetlü dâder-i hamîde-i etvârım sultânım efendi hazretlerinin*”[78a]şeklinde elkâblar yer almıştır.

Münşe’atta bulunan resmî mektuplar “*eylemeleri matlûbdur*”[9a], “*inşâllah-ı teâlâ karîn-i ilm-i âlîleri buyuruldukda emr ü ferman*”[12b], “*devr ve mehcûr buyurmayalar*”[34a]” *yâd ve dilşâd buyurmaları izz ü metâlib hâlisânemizdir*”[14a], “*hemîşe derd-i kân-ı tabâbet keşide-i esbâb-ı hezâfet amâde bâd bir rabbü’l ibâd*”[35a], “*vâllahü’l-emcâdü’l-mu’temed alallâhü’l-melükü’l-ekrem Muhammedü’l-vezîrü’l-a’zam*”[58b], “*bâkî hemîşe eyyâm-ı sa’âdet ve kâmrânı mütemâdî ve ber-devâm-bâd*”[61b], “*himmet buyrulmak me’mûldür*”[78b] şeklinde son bulmaktadır.

Münşe’atta çeşitli konularda yazılmış resmî mektup suretleri yer almaktadır. Sadrazam tarafından Acem tarafına yazılmış mektupta, İran ile yaşanan sınır anlaşmazlıklarını barış içerisinde çözmekten yana oldukları ancak gerekirse savaş da yapılacağı İran’a [6a-9a] bildirilmiştir. Başka bir mektupta Aydın Muhassılı Ragıp Paşa’nın Devlet-i Aliyeye hediye olarak gönderdiği atlarla ilgili bilgi [12b-14a] verilmiştir. Yine Reisülküttap Rami Paşa tarafından Sivaslı şeyhlerin önde

¹⁶ Kütükoğlu, a.g.e., s.221-223.

gelenlerine yazılan mektupta âlim yetiştirilmesi konusundaki uyarılar [33b-34a] dile getirilmiştir.

Ayrıca Muhammet Rami Nabi Efendi'nin padişahın bir rahatsızlığı için Tabib Efendiye yazdığı mektupta hastalığın tedavisi için tabibin acilen göreve çağrıldığı [34a-359] belirtilmiştir. Sadaret makamından İran hükümdarı Nadir Şah'a yazılan mektupta ise düşmanca davranışlar sergileyen İran'ın cezalandırılacağı ve Osmanlı hanedanının ve şeriatın devamlılığı için eyalete memur tayin edilen Mehmet Rahim Han ile Nazar Ali Han'ın gönderilen mektupla bağlılıklarının sağlandığı [55a-58b] belirtilmektedir.

Sadaret makamından Safevi Sadrazamlığına yazılmış mektupta, Lehistan Beylerbeyi Ali Merdan Han'ın vefatı üzerine elçilerin İran'da bulunacakları ve Nadiri tahtına Mirza Mehmet Muhsin ile Oğuz Ali Han'ın talip olduklarının duyulması üzerine yeni yöneticinin belirlenmesine kadar elçilerin orada bulunacakları [58b-61b] belirtilmiştir. Bunlardan başka fen ve kitap ehlinde birine yazılmış mektup [78a-78b] ile Osman Efendi'nin Pirizade Efendiye yazmış olduğu mektup[53a-54a] suretleri de yer almaktadır.

3. ESERDE YER ALAN İNŞÂLARIN ÖZETLERİ

[1b-2b]Arapça dilbilgisi âlimlerinden yazar Güzelhisarlı Zeynîzâde Efendi'ye yazılan muhabbetnâmedir.

Bizim rehberimiz olan zâtîâliniz, ders meclislerinde fazıllara göstermiş olduğunuz dostluk, iyi niyet ve muhabbetiniz dolayısıyla Şafî mezhebinin içerdiği usûl ve kaidelere icabet edip sizin ışığınız sayesinde edep ve eğitimimizi kısa sürede tamamladık. İlim ve din işlerine olan sevgimiz ve bilgimiz sayenizde arttı. Şiraz'a giderek günden güne kendimizi daha da geliştirdik. İlmi işlerle meşgul olup hastalıklı düşünceden kurtulduk. Sizin ilim ve bilginizden faydalanarak aşırı istek ve düşüncelerimizden uzaklaştık. Kendimizi buyrulan ilme adadık. Sizin etrafınızda oluşan dostluk toplantılarına ve aydınların meclislerine dâhil olmak, sizden uzaklaştırılmadan hayırlı davetinize icabet edip sizden istifade etmek isteğimizdir.

[2b-3a]Nevres Efendi¹⁷.

Sinni-Mâr gibi mahir mimarın cennet gibi bir bina inşâ etmek üzere daveti kendilerine takdim edilmiş olup eğer ki daveti kabul ederse sizden isteğim şudur: yarın yani Cuma günü iki su arasındaki Harzem ile yarım günden daha yakın az sürede doğu tarafına yönelip Şam ülkesinin sınırına dört beş saat kala çadır kurulup iskân vakitte karanlıkta imar ettiğimiz çadırı tıpkı ayın on dördüncü gecesinde Orta Asya'daki Nahşeb'de müneccim çukuruna nispetle yapılmasının emredilmesi sultanımızın buyruğudur.

¹⁷ Aslen Kerküklüdür. Nevres-i Kadîm olarak anılır. Arapça ve Farsçayı çok iyi bildiği anlaşılan şairin ilk görevi Hekimoğlu Ali Paşa'nın Tebriz Cephesi seraskerliğinde onun resmi mektupçuluğudur. Ali Paşa'nın Maiyetinde pek çok yer gezmiştir. Ali Paşa sadrazamlık göreviyle İstanbul'a döndüğünde beraberinde şairi de getirmiştir. Nevres gerek sadrazama yakınlığı gerekse ilmi ve edebi kudretiyle İstanbul'da kendisine iyi bir çevre edinince müderrisliğe başlamıştır. Tokat kadılığı yapmış bir süre sonra İstanbul'a dönmüştür. Süresi dolmadan Filibe kadılığından azledilince I.Mahmud fermanıyla Edirne'de birkaç ay ikamete mecbur tutulmuştur. Ardından Girit'te ki Resmo kasabasına sürülmüş ve burada altı yıl kaldıktan sonra III. Osman devrinde sürgün yeri Bursa'ya çevrilmiştir. III. Mustafa zamanında affedilerek İstanbul'a dönmüştür. Sadrazam Koca Râgıp Paşa tarafından Kütahya kadılığına atanmıştır. İstanbul'a dönüşünden sonra tekrar Bursa'ya sürülmüş ve Bursa'ya varışından birkaç gün sonra vefat etmiştir. Nevres-i kadîm keskin söyleyişi, dilini tutamayışı, küfürbaz oluşu dolayısıyla çevresindeki insanları sık sık gücendirmiştir. Bu yüzden ömrünün büyük bir kısmını sürgünde geçirmiştir. Lâle devrinin kapandığı bir dönemde yıldızı parlayan sanatkârların en önemlilerinden sayılır. Tanzimat yazarları tarafından divân şiirinin üstatları arasında zikredilmiştir. Bkz. Hüseyin Akaya, "Nevres, Abdürrezâk", *DİA*, C.33, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007, s.57.

[3a-4a]Nevres Efendi'ye ait.

Hükümdarımızın devlet dairesinde görevlendirdiği kulunuzdan yüce makamınıza arz olunmuştur ki hükümdarın da desteğiyle Şah'ı yenmek isteğimizdir. Bu olay hükümdarımızın nezdinde yararlı ve hayattaki önemli olaylar arasındadır. Bilinsin ki gönüllerindeki isteklerini gerçekleştirmek temennimizdir.

[4a-6a]Nevres Efendi'ye ait.

Hükümdarın emriyle yazılan menşur gereği Şam yönetimine görevlendirilmekle Sultan hazretlerinin devletin dört bir yanındaki görevlileriyle koruduğu beş vilayetten payitaht nezdinde seçkin görülen Şam'a sarayın defterhanesinde görevli iken padişahın fermanıyla farz kılındığı üzere görevlendirildiğim günden beri saadetli devletimiz ve Nahl Suresi yardımıyla bölgede sükûnet sağlanmış işler arttırılmış ve bereketli kılınmıştır. Padişahın inayet ve ihsanları ile bu iyi zamanlarda işlerin düzene girmesi ve devletin geleceğinde parlak bir nizamın görünmesi için dünyanın koruyucusu zatınızın akıl ve şuur sahiplerine yol göstermesi duamızdır.

[6a-9a]Acem tarafına Sadrazamın mektubudur.

Biliniz ki geçmişten günümüze gelinceye kadar devletimizin ülkeler arasında halka vacip kıldığı yol vergisini, tayin edilenin aksine devletimizin kendi sınırlarına tecavüz edip Hemedan'a girişinizden sonra kibirli üslupla yazılmış mektubunuz tarafımıza ulaşıp içeriğine hâkim olunmuştur. Horasan'dan hareket edip İsfahan ile bazı boş yerleri zapt eylediniz. Güç kullanarak ve iktidarı yok sayarak zapt ettiğiniz ülkelerin geri verilmesi rica edilmiştir. Yüce Şahın huzurundan devletimize gönderilen elçilerden henüz bir haber yoktur. Devlet temsilcileri Mısır, Şam ve Tatar askerleriyle intikam almak üzere karşı karşıya geleceğinizi söyleyerek anlaşmanın aksine düşmanca laflar söylemişlerdir. Allahın izniyle bu hilekâr hareketiniz duyulmuştur. Devletimize karşı durma iddialarınıza karşılık bedelini ödemek için mukabele ettiğimiz zaman kaçacak yer arayacaksınız. Horasan Emiri'nden Afgan taifesinin dağılmış hallerini ve Harezmi askerlerinin içinde buldukları durum bilinsin ve pek çok tarihi vesikada kaydolunduğu üzere Sultan Muhammet Harzemşah'ın çok sayıda askeri ile gurur ve kibir içerisinde mağlup olduğu ne hallere düştüğü kayıtlıdır. Elçinizin devletimizin kapısına yüz sürmezden evvel

kadim anlaşmaya muhalif hareket ile Devlet-i Âliyemizin sınırlarına tecavüz eylediğiniz duyuldu. Ansızın sınırlarımıza yaklaşan yabancılar ile kargaşa zuhur etmese tüm dikkatimizi İran'a çevirme düşüncemiz olmazdı. Yüce saltanatın sahibi Tahmasb hazretlerinin ecdatlarının yolu ile kadimdeki anlaşmayı yenilemek ve dostluk esasını güçlendirmek istemesi padişahın huzurunda dile getirildiğinde devletimizin yüce şefkati ortaya çıkacaktır. Ancak bu sırada kabul edilemez olayların vuku bulması üzere tedbirli olmak düşüncesiyle 18 Muharrem'de Üsküdar'a hükümdar ordu göndermiştir. Şayet elçileriniz vasıtasıyla iletilen anlaşmayı kabul ederseniz ne ala. Ancak çıkılmaz yola sapar, kibirle hareket ederseniz Allah'ın izniyle zafer sahibi kalabalık ordumuzla İran ülkesini harap ederiz. Allah'ın lütfü ve keremiyle İsfahan'da askerlerimizin zaferi arzumuzdur. Savaş ve barıştan birini tercih ile belaları bertaraf eylemek isteğimizdir.

[9a-11a]Osmanlı Padişahına Mısır tarafından gelen kâimedir.

Eski sipahi ağası Mustafa Ağa vasıtasıyla gönderilen ferman emriniz üzere Mısır divânında okunup fermanın içeriği öğrenildikten sonra hazine kâtiplerimiz padişahımızın fermanına cevaben ayrıntılı bir yazı hazırlayıp hükümdar tarafına teslim edilmesi onaylanmıştır. Bu suretle bütün gücümüz ve çabamızla uykuyu ve terk edip bundan sonra yazılan hususlarda tüm yetkililerle ittifak edeceğiz. Osmanlı kanununda var olan suçlardan Mısırlılar tarafından iletilen affedilme ricası yazılmıştır. Bu yazı bölükbaşımız Mustafa Ağa ile gönderilmiştir. Yanınıza ulaştıklarında Mısır'daki durumdan haberdar olup Mısırlıların talepleri Osmanlı kanunlarına ve sizin hoşgörünüze bırakılmıştır. Yüce makam sahibi hükümdarın emrine uyararak bu ana denk tüm işlerimizde ortaya konan tüm çalışma ve çabalarımızı devam ettirmek niyetindeyiz. Bu sırada kapı kethüdamız Ali Ağa hakkında emin olunan hadise sizleri huzursuz etmiştir. Ancak saadetli sultanım hazretlerinin işlerinde kapı kethüdasının padişahımızın emirlerine ve isteklerine hizmet ettiği biline. Bu zamana kadar ki desteğinizin devam etmesi şuan ki kâime'mizin de yazılma amacıdır. Padişahımızın affetmesi temennimizdir.

[11a-11b]Mahmut Efendi kalemiyle Kethüda Bey tarafından cevaptır.

Hükümdarımızın kapıcılar bölükbaşısı olan Mustafa Ağa vasıtasıyla gönderilen yüce yazısı biz kullarına yönelik iyi düşüncelerini içeren kâimesi ve Mısır

halkından istekleri ulaşmış olup tarafımızca anlaşılmıştır. Hükümdarımızın iyi dilekleri ve güzel isteklerini ulaştırın adamları uygun bir vakitte hükümdarımızın huzuruna geri dönmek üzere hareket ettirilecektir. Hükümdarımızın yüce yazısında belirtilen emirlerinin yerine getirilmesi tarafınıza ulaştırılmıştır. Hükümdarımızın istekleri doğrultusunda devlet işlerinde görev alanların hatadan uzak ve sevinçli bir şekilde hükümdarımızın yüce isteklerinden fazlasıyla talepkar olup onların hizmet etmekteki heves ve isteklerini sizin bu kâimeniz daha da artırmıştır. Ömrünüzün bekası için duada olan kullarımızın bilgisi bu kâimeyle artmıştır.

[11b-12b]Kâime sûretidir.

Hükümdarımızın hazine kâtipleri ve mehterbaşları vasıtasıyla bizlere gönderdiği güzel sözlerini içeren kâimesi tarafımıza ulaşmış ve içeriği bizlerce anlaşılmıştır. Kâimede bizlere gönderilen yüksek teveccüh ve iltifatlar ve iyi düşünceler yüksek seviyelere ulaşmıştır. Hatta tasavvur edilemez ölçüde bazı vasıtalarla gelişme ve artış göstermiştir. Hükümdarımızın taltif ve iltifatları doğrultusunda bize mal olan bu ünvanların korunması dileğimizdir. Kıyamet gününe kadar tahtın geleceği ve mutluluğunu saf ve temiz duygularla kulunuzu yüce makamınızda şükürle hizmet etmeye nasip kılsın. Allahın izniyle vazifelendirilmiş işleri tamamlayarak hükümdarımızın rehberliğinde seferden geri dönmek ümidindeyiz. Görevli kullarınız kâimede yazılan vazifelerini yerine getirdiklerinde ve ülkelerine devlet topraklarına ulaştıklarında yüksek makamlara getirilmeleri arzusundadırlar.

[12b-14a]Aydın Muhassılı Ragıp Mehmet Paşa'nın Devlet-i Âliye'ye hediye olarak gönderdiği atlarla ilgili Sadrazamlık Kethüdalığı tarafına yazılan mektubudur¹⁸.

Hükümdarımız hazretleri için Aydın'ın her bir bölgesi at yetiştirmek ve at tedarik etmek hususunda gelişmiş olup kulluk merasimlerinde iyi yürüyen birkaç at temin etmek ve hükümdarımıza takdim etmek görevlerimizdendir. Ancak onların makamlarına yakışır derecede yetişmiş at tedarik etmek mümkün olmamıştır. Bu

¹⁸ Ragıp Mehmet Paşa, Aydın Muhassıllığı görevinde Aralık 1748-Ekim 1750 tarihlerinde bulunmuştur. Bkz. Ahmet Zeki İzgöer, *Koca Ragıp Mehmed Paşa Tahkik ve Tevfik*, Çalış Ofset, İstanbul 2003, s.32.

hususta vaki olan kusurumuzun affedilmesi ümidindeyiz. Mısır tarafından gönderilen ve bizim elimizdeki atlar arasında yetiştirilen bir Mısır atı ile temin ettiğimiz üç Türkmen atını takdim etme cüretinde bulunmakla her ne kadar velinimetimizin binek hayvanı olmaya layık olmasa da uygun bir vakitte huzurunuzda arz edip ahırımıza kabul buyrulması arzumuzdur. Bundan başka özellikle padişahımıza gönderilen iki atın kabul edilmesi ve inşaallah bundan sonra zatıâlinizin gönlünden kovulmayıp güzel hatırlanmak en içten dileğimizdir.

[14a-16a]Sadrazam Hazretleri tarafından Vezirlere gönderilen kâime sûretidir.

Ülke topraklarımızın ve vilayet ahalisinin idaresinden sorumlu kardeşlerim, fakir ve Müslüman halkı zalimlikten koruyup, eşitlik ilkesi doğrultusunda idare etmek ve hükümdarın adaletini icra etmek büyük vezirlerin sorumluluğundadır. Bu suretle ülkedeki zayıf halkın haklarını lazım geldiği üzere adaletle icra etmek, halka zulüm ve baskıdan uzak durmak tüm vezirlere vaciptir. Şayet hükümdarımızın rızasına ve dine aykırı olarak fakir halka zulüm edilip şiddet uygulanır ise tüm vezirlerin bu dünyada ve öteki dünyada mesul tutulacakları aşikârdır. Geçmişten bu güne vezirlerin her işi layıkıyla yerine getiren, olgun vasıflara sahip olduğu ve padişahımızın hükümlerini idrak edip adalet ölçüsünde icra eden, parmakla işaret edilen kişiler olduğu sizin de malumunuzdur. Sizin de aynı şekilde hakkaniyet sahibi olup halka hizmet edenlerden olacağınız ümit edilmektedir. Padişahımız ülkedeki bütün sırlara hâkim ve tüm hadiselerden haberdar olmaktadır. Ahaliye düşünülenin aksine davranışların sergilendiği hükümdar tarafından duyulmuştur. Padişahın öfkesi zuhur etmek üzereyken vezirlerine olan iyi düşüncesi ve inancı dolayısıyla onlara eskiden beri tayin ettiği gelire büyük teveccüh göstermiştir. Bundan sonra adalet ve insaftan ayrıldığınıza dair icraatlar zuhur eder ve bu hükümdarın kulağına ulaşırsa onlar için iyi niyet gösterilmeyecektir. Vezirlerimize olan derin ilgimiz ve yüksek muhabbetimiz gereğince nasihat kılınmıştır. İnşallah bundan böyle sizler halka hizmet etmeyi ve hakkaniyetli davranmayı meslek edinip ve itinayla muamele ederek vilayet halkını koruyacağınız, asayişini sağlayarak günden güne iyileştireceğiniz inancındayız. Bir kişinin bile fakir halka kuvvet uygulayarak zulüm ve baskı altına almasına izin verilmeyeceği ümidimizdir.

[16a-17b]Sadrazam tarafından Vezirlere gönderilen muhabbetnâmedir.

İnsanlar ve canlılar âleminin temelini oluşturan hükümdarımız efendimizin sağlam vücudunda bir miktar rahatsızlık meydana gelmişti. Ancak Allah’a şükür birkaç gün içinde şifa bulmuştur. Vücudunda ki rahatsızlık tamamen ortadan kalkmış ve yeniden kuvvetini toplamıştır. Bu süreçte hükümdarımızın hassa kuvvetleri ve halkımız, sadakatlerini ölçsüz göstermiştir. Devlet işlerinde düzen ve adaletin uygulanmasından geri kalınmamıştır. Allah hükümdarımızın sıhhatini ve geleceğini korusun hilafetine herhangi bir kötülük gelmesin. Kulları sadakat nişaneleriyle bağlılığını sürdürsün. Saltanatı sevenlerin hayrına işler yapılsın ve taleplerini gerçekleştirmek üzere vakıflar kurulsun. Vezirlerin sorumluluğunda cihanın sahibi hükümdarın talep ettiği işlerin tamamının düzenlenmesinde gerekli gayretin gösterilmesi temennimizdir.

[17b-18a]Vezir Ali Paşa Hazretlerinin Besim Efendi kalemıyla Sadrazam Kethüdasına tebriknâmedir.

Sultanımızın izni ve ödüllendirmesiyle yüksek mertebede ki kethüdalık görevine geldiğiniz tarafımızca malum olmuştur. Bu hususta dostça tebriknâmemizi yazıp tarafınıza göndermiş bulunuyoruz. İnşallah sonraki yıllarda bu görevinizde kalarak padişahımızın gönlündeki yerinizi muhafaza etmeniz arzumuzdur.

[18a-18b]Seyyid Vehbi¹⁹ merhumun.

Takdim edildiği üst düzey görevlerde herhangi bir ihmali olmayan ancak gençliğinin baharından orta yaşlılığın kışına geçildiğinde geçmişteki alışlagelmiş

¹⁹ Divân şairi ve nesir yazarıdır. İstanbul’da doğmuştur. Adı Hüseyin olup İmamzâde Mehmet Efendinin oğludur. Soyu Ehl-i beyte dayandığından “seyyid” lakabıyla anılmıştır. Hüsâmeddin Efendi ile yakınlığı olduğu için gençliğinde bir müddet “Hüsâmî” mahlasını kullandıktan sonra hocası şair Mirzazâde Ahmed Neyli’nin tavsiyesiyle “Vehbi” mahlasını almıştır. Mirzazâde Şeyh Mehmed Efendi’den iyi bir eğitim almıştır. Hocazâde Seyyid Osman Efendi’nin Anadolu kazaskerliğinde mülâzım görevinde bulunmuştur. 1711 yılında Rus seferi vesilesiyle yazdığı kaside ve tarihlerle III. Ahmed’in ilgisini çekmiştir. Uzunca bir süre İstanbul medreselerinde müderrislik yapmıştır. III. Ahmet ve Damad İbrahim Paşa dönemlerinde şairlerin önde gelen isimlerinden biri olmuştur. Topkapı Sarayı önündeki III. Ahmed Çeşmesi için padişahın yazdığı “*besmeleyle iç suyu Han Ahmed’e eyle dua*” tarih mısrasının ebcedinin eksik gelmesi üzerine “*bunu aç besmeleyle iç suyu han Ahmed’e eyle dua*” şeklinde tamamlaması sultanın takdirini kazanmasına vesile olmuştur. 1720’de kaleme aldığı Surnâme isimli eserine mükâfat olarak Tebriz’e kadı tayin edilmiştir. Ardından Kayseri, Manisa ve Halep Mevleviyetlerinde bulunmuştur. Halep’ten ayrılırken Hacca gitmiş ve dönüşte hastalanarak İstanbul Aksaray’daki evinde vefat etmiştir. Bkz. Hamit Dikmen, “Seyyid Vehbi”, *DİA*, C.37, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, s.74–75.

hizmetlerinin ve Allah'ın ihsanlarının eksildiğinde Allah'ın huzurunda tüm zorluklar karşısında isyan etmesi mümkün değildir. Gökyüzünün kutlu eşiğinde güneşin koruyuculuğunun devamını dileriz. Allah'a duamız budur ki Seyyid Vehbi'nin varlığı ilerleyen günlerde de devam etsin. Müslümanlığının günden güne en yüksek mertebede olması dileğimizdir. Âmin.

[18b-19b]Seyyid Vehbi.

Dini çok seven, dünya endişelerinden fakir olan, lütuf sahibi sultanıma arz olunur ki Allahü teâla tahtınızın gölgesinde adalet ve bağışlayıcılığınızı Rum ülkesi üzerinde hâkim kılmıştır. Tüm reaya ve okul çocukları dahi her gün adalet ve bağışlayıcılığınız için sizlere dua ederler. Sizden evvel atalarınız da adalet ve bağışlayıcılığıyla derya gibi olup etrafa yayılmış, zulüm ve keder sıfatlarından arınmıştır. Kısaca gözlediğim üzere sultanımız hakkında ömürlerinin uzun olması için yapılan dualar bundan önce ne görülmüş ne de işitilmiştir. İnsafsızlar dahi onu meth etmekten uzak kalamazlar. İnşallah hükümdarımıza layık olan övgülerimiz ulaşır. Biz de böylece az miktarda nimete buyruğunuz üzere nail oluruz. Böylece sultanınızın dökülen ihsanlarıyla gönül ferahlığına erişmek duasındayız. Kalplerdeki gizli sırlara vakıf padişahınızın huzurunda ona edilen dualar eksik kalır. Aziz padişahın ömrüne duacıyız.

[19b-21b]Merhum Nergisizâde'nin²⁰ toplantılarındaki görüşleri.

Bu kişi İslam yolunda ömrünü tüketmiş, zamanını harcamış, hata ve kötülük yapanlara karşı gelip kendini tehlikelere atmışken karşılaştığı felaketler üzerine kötü düşüncelere dalıp düşmanlık yapıp eşkıyalık fikrine kapılmıştır. Bir miktar hırs ve hevesle kendi adına hisse elde etmek için Emirü'l-Ümera'nın eşiğinden içeri girmiştir. Tıpkı Firavun gibi cehennemde kendisine makam ve mevki elde ederken kader kendisini göstermiştir. Onun temiz ve başarılı soyu dolayısıyla küçücük canını kurtarmak isteğiyle devletin ileri gelenleri bunu dert edinip bu işe koyulmuşlardır.

²⁰Osmanlı da kadılık görevlerinde bulunmuştur. Asıl adı Mehmed olup babası Ahmed Efendi'nin kadılık yaptığı Saraybosna'da dünyaya gelmiştir. Kadı Nergisizâde olarak bilinen bir aileye mensup olduğundan Nergisi mahlasını almıştır. Arapça ve Farsça hâkimiyeti yanında geniş bilgisiyle de tanınan Nergisi'nin zarif, nüktedan ve hoşsohbet bir kişiliğe, hassas bir ruha, kırılğan bir mizaca sahip olduğu bilinmektedir. Bkz. Süleyman Çaldak "Nergisi", *DİA*, C.32, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, s.560-562.

Tam da zor ve karanlık bir anda ben geldim bu iş için toplanacak meclise ulaştırmak üzere bu yazıyı kaleme aldım. Onun içinde bulunduğu durumu açıkça yazdım. Bu kişinin şaşkın ve derbeder olduğunu belirttim. Vardığı yerlerde zarar ve ziyana sebep olduğunu nice yalanlar ve gerçek olmayan hikâyeler anlattığını bundan dolayı bu kişinin kötülüklerinden bahsetmek yerine onun içinde bulunduğu fakirlikten ve aşağılık durumdan bahsetmeyi Allah-ı telala nasip kılsın.

[21b-24b]Cennet mekân merhum Ragıp Paşa'nın Aydın'a ulaştığı sırada kendi kalemile Rakka Valisi Vezir Mustafa Paşa'ya yazdığı ve gönderdiği kâime sûretidir²¹.

Değerli kardeşim. Dostluğumuz çok eskiye dayandığı gibi tüm engellerden arındırılmış, sarsılmaz bir dostluğumuz vardır. Bizim düşünce ve fikirlerimiz aynı yöndedir. Bizim ittifakımız gizlilikten uzak ve aydınlıktır. “*Her nerede olursak olalım birbirimizden haberdarız.*” hükmü gereğince her zaman ve her yerde sizin sağlık haberlerinizi alıyor içinde bulunduğunuz iyi hali duyururuz. Hükümdarın emri ve ihsanı üzere Aydın Hükümet'nin merkezi Güzelhisar şehrinde görevlendirildim. Rebiü'l evvelin dördüncü günü Güzelhisar'a varışımız kararlaştırılmıştır. Bu yere vardığımızda çokça övgüyle karşılaştım ve halkın tecrübelerinden hareketle bu garibin içinde bulunduğu bu halde bir hikmetin gizli olduğunu düşünmekteydim. Bu hikmet ne suretle ortaya çıkar düşüncesindeyken sizden gönderilmiş mektupla görevimiz süresince hükümdarımızın faziletlerini bulunduğu yerden yükselterek bölgeye fazlaca bereket ve adaleti hâkim kılmak ve her işimizde Allah'ın onayına mazhar olmak dileğiniz tarafımıza ulaşmıştır. Bu kulun hayali de hâkim olduğu her yerde refah ve huzuru sağlayıp burada vaki olan havadisler ve buraya yerleşen âlimlerin sözlerine ve üzüntülerine vakıf olmaktır. Hizmet yolunda faydalı işler yapmayı Allah'tan niyaz ederiz.

²¹ Aralık 1748 tarihindedir.

[24b-27b]Ragıp Paşa'nın²² Defterdar Behçet Efendi²³ tarafına yazmış olduğu kâime sûretidir.

Kethüda Bey'in vezirlik makamına ulaşması dualarımızdandır. Onunla helalleşmeye duyduğumuz ihtiyaç kapalı şekilde beyan olunmuştur. Ancak eskiden beri nifakçı gurupların halefleri hakikati yalan ve iftira ile örtmüştür. Bu minvalde Aydın Sancağı Hükümetinin belirlediği ve talep ettiği meblağın tarafımızca emir telakki edildiği ve bunu gerçekleştirecek kudrete sahip olduğumuzdan tarafımızca talep edilen meblağın peşin olarak ödenmesi ve alışveriş işlerinin düzenlenip yazıya geçirilerek tahsili yakındır. Azimoğlu Süleyman Paşa ve buna benzer kişileri dost edinmek sultan hazretlerinden uzaklaşmak manasına gelmez mi? Aydın Sancağı yönetiminden mesul tutulmuşken başka bir alana yönelmenin amaç ve maksadının ne olduğunun tarafımca anlaşılmadığına inanılması gülünç ve garip karşılanmaz mı? Bu

²² Osmanlı sadrazamı, diplomat, şair ve tarihçidir. 1698-99 yılında İstanbul'da doğmuştur. Asıl adı Mehmed olup Ragıp mahlası ile birlikte Mehmed Ragıp olarak bilinir, ancak daha çok Koca Ragıp Paşa diye anılmıştır. 1722'de Ragıp Paşa Osmanlı-İran savaşı sebebiyle bölgeye tayin edilen Defterhane görevlileri arasında yer almıştır. Serasker Arifi Ahmed Paşa'nın maiyetine dâhil olarak onun mektupçuluğunu da yapmıştır. Revan fethinin ardından umur-ı mühimme kitabetine getirilmiştir. Kâtiplik, mektupçuluk, defter eminliği gibi görevlerle Köprülüzade Abdullah Paşa, Bağdat Valisi Ahmed Paşa, Hekimoğlu Ali Paşa gibi seraskerlerin yanında doğu cephesini dolaşmıştır. Böylece ordu riyaseti vekilliği görevine kadar yükselmiş ve Şah Tahmasb ile yapılacak bir müzakereye kâtip olarak katılmıştır. İki yıl sonra kısa bir süre Revan defterdarı olmuştur. Daha sonra İstanbul'da cizye muhasebeciliği görevine getirilmiştir. 1730'da Bağdat Valisi Ahmed Paşa maiyetinde riyaset ve defter emaneti vekâletlerine memur edilmiştir. Ertesi yıl Bağdat defterdarlığına tayin olmuştur. O sıralarda Herat'ta bulunan Nadir Şah'a elçi gönderilmiştir. Bağdat'ın yedi ay süren zorlu kuşatmasında ki başarıları sebebiyle kendisine maliye tezkireciliği ihsan edilmiştir. Aydın ve yöresinde eşkiyanın ortaya çıkmasıyla Aydın Muhassıllığına tayin edilmiştir. İki yıl sonra Sayda vilayeti valiliğine gönderilmek istenmiş ancak buraya gitmeyince dört ay kadar sonra bu defa Rakka Eyaletine tayin edilmiştir. 1757 tarihinde Halep'ten Şam'a tayin edildiyse de bu göreve başlamadan ertesi gün yapılan divân toplantısında veziriazamlığa getirilince İstanbul'a dönmüş ve iki gün sonra III. Osman'ın huzuruna çıkarak sadaret mührünü almıştır (29 Şubat 1757). Ragıp Paşa sadece iyi bir devlet adamı olarak değil nükteleri, zengin kitaplığı, hukuk bilgisi, şairliği ve sohbetleriyle İstanbul'a ve Osmanlı kültürüne katkıda bulunmuştur. Görev yaptığı her yerde âlimler, mutasavvıflar ve şairlerle dostluk kurmuş, kendisine pek çok kitap ve şiir ithaf edilmiş, Doğu'ya aitengin bilgisi yanında Avrupa'dan kitaplar getirterek Batı âleminde ve fikir adamlarından faydalanmaya çalışmış. Bkz. Mesut Aydın "Ragıp Paşa", *DİA*, C.34, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007, s.406.

²³ Gerçek ismi Mehmet'tir. Rikâb-ı Hümâyün defterdarlığı ve hocalığı yapan, Seyfi mahlasıyla şiirler söyleyen Acem Kılıcı Seyfi Mustafa Efendi'nin oğludur. Bu yüzden Acem Kılıcı Seyfi Mustafa Efendizade Mehmed Behçet Efendi olarak tanınır. Öğrenimini tamamladıktan sonra Hâcegân-ı Divân-ı Hümâyün sınıfına girerek İzzet Ali Paşa'nın kâtibisi olmuştur. Sonra üç yıl defterdar mektupçuluğu yapmıştır. 27 Haziran 1746'da defterdarlığa atanmış ve Mayıs 1750'de tersane emini, 9 Haziran 1750'de ikinci defa defterdar olmuştur. Aynı yılın 11 Ekim 1750 yılında azledilip Alaiye mutasarrıflığına gönderilmiştir. Ocak-Şubat 1751'de hâcegânlığı iade edilerek İzmir'e gönderilmiştir. 1751'de Serez muhafızı olmuştur. 19 Mayıs 1755'de üçüncü defa defterdarlığa getirilmiştir. 22 Ağustos 1755 de vefat etmiştir. Bkz. İsmail Hami Danişmend, *Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, C.5, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1971, s.291.

hususunu ayrıntılı bir şekilde içeren başka bir kâime yazmış idim. Ancak Kethüda Bey hazretlerinin kâimesinde yüce sözleri arasındaki birkaç faydalı söz ile yetinilmiştir. Bu bağlamda bizden helalleşmek istenildiğine göre yazdığımızı vakıf olunmuştur. Yüce zatınıza kâime yazılması lazım gelmiştir. Alenen meseleyi kısasla halletme yoluna giderseniz tarafınızdan helalleşme ve razı olma talebi aşikâr olup tercih etmeksizin kurtarıcılara mecbur olduğumuz memnun edilmemiz dahi kolay olmayacaktır. Malımızın emniyetini sağlamak dahi hayal iken güvenliğini sağlamak ümidiyle çalınan, gasp edilen ve çok miktarda zarara uğrayan mallarımızın emniyetini sağlamak için bir önceki görevlilerin sorumlulukları arasına ilave edilerek bir miktar dahi kurtuluşlarıyla halkın ihtiyaçları sağlanmış olur. Sultanımızın bu sözlerden amaç ve maksadı malum sıkıntıların ortaya çıkmasını engellemektir. Bu maksatla mührünüze duyulan vefa üzerine affınızı rica ederek hızla çalışmaya başlanmıştır.

[27b-29a]Ragıp Paşa'dan Yüce Kethüda Abid Ağa tarafına yazılan kâime sûretidir.

Benim yüce, şanlı kardeşim. Sultanım Ağa hazretleri tarafınıza bir müddetten beri bağladığım güçlü, samimi sevgi ve dostluk duygularımı belirtmek isterim. Yüce sadaretin kethüdalığı görevine başladıktan itibaren bilgeliğiniz ve talihiniz bu döneme hâkim olmuştur. Siz bu göreve teşrif ettiğiniz sırada gönül okşayan muameleniz ve vekilliğinizde tarafımıza düşen işleri yürütmek zuhur etmiştir. Yüce makamdan ayrıldıktan sonra tekrar bu göreve tayin olmak isteğiyle çalışmanız duyuldu. O vakitten beri duamızın kabul olmasını dört gözle beklerken bu defa haklarında evliyanın hayır duası sayesinde tekrardan adı geçen rütbeye yükseldiğinizin sevinçli haberi kapı kethüdanız kulları tarafından yazılmış ve müjdelenmiştir. Bu haber her tarafta sevinç ve neşe uyandırmıştır. Yüce Allah tekrar yükseldiğiniz bu makamda yönetiminizi uzun sürdürsün. Evliyanın hayırlı duasıyla yüce hizmetlerinizde başarılarla mazhar olunuz. Hâkimiyetiniz süresince hayırlı işler gerçekleştirin. Âmin.

Zatîalinizin bizim âcizane işlerimizden gelenek ve göreneklere göre gösterdiğiniz çaba ve gayret tarafımızca yakından görülmüş ve bilinmiştir. Sizi tebrik etmek düşüncesiyle bu kâime yazılmış ve gönderilmiştir. Allahın izniyle daha önce

olduğu gibi gerçekleştirilen işlerimizde samimi çabalarınız artsın. İyi haberlerinizi almak istek ve temennimizdir.

[29a-33b]Hekimbaşızâde Ali Paşa'nın Tebriz Muhafızlığı zamanında Nadir şah'a gönderdiği kâime sûretidir. Merhum Ragıp Paşa tarafından kaleme alınmıřtır²⁴.

Düzenli kâr sahibi ve nimet sahibi halkın imkânlar dâhilindeki iş yerlerinde, işlerin düzenini sağlamak ve evrakları doğru bir şekilde kaydetmek üzere yüce makamda oturan kabiliyetli, istidatlı padişahımızın bir kulu görevlendirilmiştir. Bunun bir sonucu olarak talep edildiği üzere tasarrufum altındaki yerlerde huzuru sağlamak padişahın hükmünü, halkın devletle olan ilişkilerini düzene koymayı ve görevlendirildiğim yerleri muhafaza etmeyi Allah nasip etsin.

Siz İnan ülkesinin tek sahibi, bizim azametli ve kudretli padişahımız ile yardımlaşma ve isteklerimizi yerine getirme hususunda anlaşmışken dostluğumuzu ortadan kaldırmak, kanunların dışına çıkıp anlaşmaya muhalif davranışlarınız olabileceği düşüncesi ve endişesi hâkim olmuştur. Bu vesileyle fitneye eğilim olması ya da sulh görüşmelerinin uzatılmasının engellenmemesi adına Molla Nusret, Osmanlı'nın zafer sahibi ordusunun kışlağı olan Kirman'a vararak Osmanlı Seraskeri Vezir Ahmet Paşa tarafından huzura kabul olunmuştur.

Bu hususta yüce devletimizin kararı sorulmuş padişahımızın bu meseledeki hayırlı kararı zuhur etmiştir. Bu hususta görevli Molla Nusret ile sulh meselesi görüşülmüş ve taraflar arasındaki sulh ve dostluğun güçlendirilmesi ve devamlılığı üzere anlaşma maddelerinin sağlamlaştırılması hususunda Osmanlı Devleti Seraskeri Vezir Ahmet Paşa'ya izin verilmiştir. Zafer sahibi askerlerin ordugâhı Hemedan'da olup görüşmelere başlanması bildirilmiştir.

Allahın izniyle son kutlu zaferimiz vasıtasıyla sağlanan anlaşmada on iki madde ve şart üzerinde anlaşma sağlanıp barış metninin düzenlenmesine ve onaylanmasına gelinmiştir. Bu vesileyle varılan anlaşma maddelerinin yazılması ve

²⁴ 1725-1727 yılları arasında Tebriz muhafızlığı yapmıştır. Bkz. Orhan M. olak, *Arşiv Belgelerinin Işığı Altında Sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa'nın Hayatı, İcraatı ve Hayratı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997, s.11-20.

padişaha sunulması kararlaştırılmıştır. Bu suretle adı geçen Molla Nusret antlaşma metni ile ilgili Serasker Ahmet Paşa tarafından bilgilendirilmiş ve sulh metnini padişahın huzurunda arz etmesi kararı verilmiştir. Antlaşma maddeleri padişah tarafından onaylanır onaylanmaz barışın sağlanması için bu antlaşma yazıya geçirilecektir. Allahın izniyle antlaşma metninde yazıldığı üzere taraflar arasındaki dostluk resmileşsin, aradaki ittifak güçlensin birlik ve beraberliğimizin duyulmasıyla ihtilafa düşenlere karşı başarılı olunarak aciz halk eziyetten, düşmanca davranışlardan kurtularak rahat bir nefes alsın. Bu antlaşma o kadar mühimdir ki anlaşmanın asıl dayanağı ve gücü İslam dini ve Hz. Peygamberin sünnetine bağlı padişahımızdır. Allahın izniyle antlaşmanın devamlılığı, her türlü felaketten uzak olması ve Osmanlı Devleti hükümlerine uyulması, antlaşma metnine bağlı kalınması kararlaştırılmıştır. Dostluk ve barışın güçlendirilmesinden sorumlu olan büyükelçi hükümdarın yazılmasını kararlaştırdığı karşılıklı dostluğa dair nâme-i hümayunu ulaştırmakla görevlendirilmiş olmakla İran'ın yüce şahı tarafından da dostluğun güçlendirilmesi söz konusu olur ise İyilikler emniyet altına alınır. İyi dilek ve temennilerimiz budur.

[33b-34a]Reisülküttab Rami Paşa'nın Sivashlı Şeyhlerin önde gelenlerine gönderdiği mektupdur²⁵.

Yüce padişahımızın keramet sahibi kapısında birlik olup ibadetle ve tevazuyla tüm zayıflığıyla bulunarak yüzlerce kişinin göz hapsinde sorup soruşturulurken nefesine ve hevesine dalıp şaşkınca yolundan çıkıp gerçek yoldaki tarikat erbabının eğitimi ve yetiştirilmesini her daim istemektedirler. Padişahımızın dile getirdiği arzusu budur ki bağış yapılmakta olan dergâhın yeni âlimler yetiştirdiğinin duyulması nasip olsun. Yüce Allah'tan isteğim budur ki dergâhımızın yüce meclisinde güzel söz ve nasihatler ve kanunun gereklerince saltanat kapısına bağlılığımız ve çokça sevginiz devam etsin.

²⁵ Rami Paşa, Ekim 1967-Aralık 1702 yıllarında Reisülküttaplık yapmıştır. Bkz. Recep Ahıskalı "Rami Mehmd Paşa", *DİA*, C.34, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007, s.449-451.

[34a-35a]Sadık kul Muhammed Rami Nabi Efendi'nin bir tabibe gönderdiği mektup.

Kardeşim Tabip Efendi hazretleri, sizin çalışmalarınız gün be gün takip edilmekte. Sizin varlığınız hekimlik üzerinde yetkin kılındıktan sonra padişahımızın isteği budur ki eğer sizin irfanınız hastalık üzerinde tatbik edilirse, Allah'ın izniyle vücudu istila eden hastalıklar ciddi bir dereceye ulaştığında zayıf düşmüş bedeni tüm gücüyle hücumla geçirip iyileştirecektir. Tedavi ve ilaçlarla geçen zamanda vücut tam manasıyla sıkıntıya düşmüştür. Şayet sizin sıkıntıları dağıtan fikirleriniz ve işlerinizin sağladığı faydayla yüce padişahın yaşadığı sıkıntıdan kurtulması yani vücudundaki idrarın küçük bağırsaklar yoluyla tahliyesinin sağlanması ve padişahın sağlığına kavuşması sizin hünerli varlığınızla mümkündür. Padişahımıza derman olmanız beklentimiz ve temennimizdir.

[35a-35b]Merhum Haverî Efendi'nindir.

Avlonya kazasındaki gayr-ı Müslimlerin piskoposu vefat etmiştir. Bölge halkının isteği Avlonya kazasında bir piskopos gönderilmesidir.

[35b-36b]Sabit Efendi'nindir.

Nahiye hizmetkârınızın bir isteği vardır ki “*Mekke ve Medine yoluna Allah'ın izniyle düşelim ki Mekke'de ve Medine'de yerleşeyim*” sözünden hareketle Hz. Peygamberin kerim olan bahçesinin her derde deva havasını, yüce Hicaz'ın cennet gibi, peygamber hasletleriyle dolu, eskimiş hasırla kaplı toplantı yerlerini vacip olan ziyaret amacı ve gayreti hâsıl olmuştur. Hızla akıp geçen ömür dolayısıyla bu ziyaretin yüce saray nezdinde taltif görmesi, ihsanına mazhar olması ve yüce iznin çıkması arzuhalidir.

[36b-41a]Belgrat tarafından gerçekleşen büyük zaferi ilan etmek üzere Sadrazamlık Makamından Bosna Muhafızı Ali Paşa Hazretlerine ve diğer Vezirlere yazılmış kâimedir.

6 Rebiü'l-âhir Pazartesi günü düşmandan intikam almak üzere harekete geçilmiştir. Semendere bölgesine varıldığında büyük topların ve bazı mühimmatın ulaşması için bir gün dinlenilmiştir. Bu sırada Mora'dan savaşa iştirak eden Vezir Rumeli Valisi Ali Paşa'nın Hisarcık'a 2,5 saat yakın mesafede düşmanı hezimetle

uğrattığı haberi ulaşmıştır. Ayrıca Sofya'dan eski Karaman Valisi Vezir Memiş Paşa hazretlerinin de Ali Paşa ile ittifak etmesi tavsiye olunmuştur. Dinlenen günün akşamı Yeniçeri birliklerinin ileriye doğru sevk edildiği bilgisi üzerine Semendere'deki süvari birliği seher vakti Hisarcık'a ulaşmak niyetiyle harekete geçmiştir. Tahminen yolun yarısını geçmekteyken düşman birlikleri Hisarcık'a hareket edip Ali Paşa ve Memiş Paşa'nın ordularına gece baskını amacı ile 30.000 piyade ve süvari asker hücum için hazırken kaledeki İslam askerleri de karşılık vermek ve Hisarcık'ı müdafaa etmek için atışlara başlamıştır. Kâfirler de Hisarcık'a çeyrek saat yakındaki mahalde siperlere sığınmışlar ve akabinde harbe tutuşmuşlar. İslam orduları tüm siperlere top atışına başlayıp Çarşamba gün batımından evvel 7 saat taraflar arasındaki savaş top ve tüfek atışlarıyla şiddetlenmiştir Bu esnada kâfi miktarda küffar öldürülmüştür. Buna göre 12.000'i ölü ve yaklaşık 8.000 kadarı tutsaktır. Düşman ordularının reisi Baş General Valisin dahi yaralı ya da ölmek üzere olduğu bazı deliller vasıtasıyla bilinmektedir. Kısaca 60.000'den ibaret olan düşman birliklerinin üçte bir kadarı helak olmuştur. Hayatta kalanlar ise destekten mahrum kaldıkları halde savaşa devam etmişlerdir. Ancak sabah saatlerinde biçare durumları açığa çıkınca Rumeli Valisine bağlı birlikler düşman kuvvetler üzerine yürümüş ve takibe başlamışlardır. Düşman askerlerini Belgrat önlerindeki hendeklere kadar sürmüşlerdir. Bu savaş sırasında Avlonya mutasarrıfı Tahir Paşa'ya bağlı 300 kişi şehit olmuştur. Ayrıca savaşın 400'de yaralıları vardır. Bu zafer Allah'ın nasip ettiği nadir işlerdendir ki bu sevince sizinde iştirak etmeniz için kâime yazılmıştır. İnşallah kâime elinize ulaştığında zaferin sevincini sizler de yaşayabilirsiniz.

[40b-41b]Hâlisâ Osman Kethûda merhûmun Pîrîzâde Efendi'ye gönderdiği kâimedir.

Kıymetli kaleminizle yazdığınız kitabınızda Hindkari üslup üzere olan bir kıta tecrübeniz ve sanatkârlığınızın göstergesidir. Fakat söz konusu kıta iki taraf içinde gerekli bütün sanatları içermekte ve iki taraftan da durumu göstermekle birlikte duruma uygun olmadığından tuhaftır. Bu bakış açısıyla kabul gören görüşlere göre mısradaki olayların meydana gelen olayları güzelce izah etmesi, okuyana ferahlık vermesi, felsefi görüşlerden uzak olmaması apaçık ifadelere sahip olması gereklidir. Bu sözlerin heyecanla söylenmiş olmasını ve böylece kabul edilmesini temenni ederim.

[41b-42a]Mevlid-i şerif tezkîresi.

Âlemlerin hürmetine yaratılan Resul-i Ekrem sallallahu aleyhi vesellem efendimizin pak vücudu ve âlemlere rahmet olarak doğmalarının sevincine hürmeten, adet olduğu üzere her sene olduğu gibi doğumlarına rastlayan günde seçkin ulema ve din âlimlerinin katılacakları bir mevlit merasimi düzenlenecektir. Sultan Ahmet camisinde insanların efendisi Muhammed (sav) için yapılacak mevlidde belirlenen günün seher vaktinde hazır bulunulması bildirilir.

[42a-44a]Halisa Osman Efendi'den Osman Paşa Divân Efendisi Süleyman Efendi'ye.

Kıymetli Efendim. Dua ve hasbıhalden sonra, sizi görememekten dolayı muzdaribim. Size yakınlığım dolayısıyla bazı tanıdıkların ve memurların davranışlarında gözlemlediğim ve sizin bilmediğiniz bazı durumlar bizde bir takım tereddütlere sebep olmuştur. Sizden gördüğüm iltifatlara teşekkür kabilinden bunları bildirmeyi bir vazife addettim. Osman Efendi kardeşinize ulaşan çok kıymetli ve belîğ beyitleriniz bizi fazlasıyla mutlu kıldı. Sizin tarafınızdan her kimi gördüysem hepsinin size müptela olduklarını gördüm. Bu nedenle bu yazıyı yazmaya cesaret ettim. Uzun Mustafa sizin yokluğunuzda gurura kapılarak kendini çok yükseklerde görmektedir. Zaten kendisi verilen rütbelere hak eden bir kişilik de değildir. Niş defterdarlığına atanana dek bir sürü lüzumsuz işle meşgul olmuşsa da şimdi din için dünyadan el çekerek ve günahlardan sakınarak bazı kerametlere sahip olduğunu iddia ederek başka bir âleme geçmiş gibidir. Bendeniz bu konuda koğuculuk yapmamak için bir sürü gayretler gösterdim. Kıymetli efendim halk Uzun Mustafa'dan muzdariptir. Onun bu ahvali ile ilgili kısa bilgi vermek isterim.

[44a-45a]Ragıp Paşa Reisü'l-küttâp iken²⁶ Pîrîzâde Efendi'ye.

Padişah hazretlerinin fazıl kişilere ve onların akranlarına davetiyle ilim ve yasakları incelemeleri için defalarca verilen hüküm gereği halis duygularla isteğimiz budur ki fazıl kişilerden istifade ederken onların sağlık ve sıhatleri hususunda herhangi bir malumat yokken bu defa gönderilen risalede dostluk ve muhabbet gereğince muamele edilecektir. Saadet verici minberlerinde işlerini icra ederken

²⁶ Ragıp Paşa, Şubat 1741- Nisan 1744 yılları arasında Reisü'l-küttâblık görevinde bulunmuştur.

şeriatın ortaya çıkarılmasından boş olmayalar. Bundan böyle de kendi ihtisasi bilgilerinde araştırma esnasında bunun halisler tarafından unutulmaması, eğilip bükülmemesi ve hatırlanması buyrulmuştur. Hayırlı davalardan bu sözümüz seçilmiş kitabın işaret ettiği üzere fazıl kişilerin afiyette olduğu haberleri için her türlü çaba ve gayret gösterileceğine delildir.

[45a-46a]Çavuşbaşı Süleyman Ağa'dan Han Hazretleri Emin Bey'e yazılmış.

Devletli Han Hazretlerine dua ve tazimden sonra benim arizam şöyledir ki; Bana buyrulan görevi tam bir teslimiyet ve ubudiyet üzere eda ederken Abdülgaffar Efendi kulu vasıtasıyla ihsan buyrulan yardım bizi hayli sevindirdi. Hak Teâlâ sizleri hatalardan korusun zatınızı yüceltsin. Hala, adı geçen kulunuz geri dönerken bağlılığımızı bildiren mektup kendisine takdim edilmiş olup, inşâallah tarafınıza ulaştığında yazılanların dikkate alınması adet olduğu üzere inayet kılınması lütfunuz olacaktır.

[46a-47a]Hâlisâ Osman Efendi'den Defterdar Efendi'ye tebrîknâmedir.

Efendimiz hazretlerine bağlılığımızı ve onun sağlığına ve başarılarını temennimizi takdimden sonra, mektubun takdim edilmesinin sebebi şudur ki; dördüncü harem kabul edilen Dımaşk'a Devletli efendimiz tarafından zatınızın bazı imtiyazlarla görevlendirilmeniz üzerine bu müsveddeyi karalamaya cesaret ettim. Allah mübarek etsin, yolunuzu daima aydınlatsın. Âmin. Bendeniz mültezimin iltifatlarının kabulü elbette mürüvvetli efendimindir.

[47a-48a]Pîrîzâde Efendi'den²⁷.

Saadetli Efendim, kemal-i edeple gönderilen mektubunuz kerametlerle dolu olup, son sözü büyük bir kalemden çıkmış deniz ferahlığındadır. Bağlılığınızı ifade eden sözleriniz bizleri memnun etmekten daha fazla gurur verir. Eğer kabul edilirse gece gündüz devlete duaya çalışmamız dolayısıyla mutluyuz. Sizin gibi dostlar bizleri takdir ettikçe hayra ve hizmete gayretimiz bayram şevkiyle olacaktır. Allah-ı Teâlâ hazretleri her işimizde bizleri başarılı kılsın.

[48a-48b]İzzet Paşa'dan Sadrazam Ali Paşa Hazretlerine gelen tezkîredir.

Devletli Efendim. Allah Teâlâ devletinizi ve ikbalinizi devam ettirsin. Sizleri de inayetten uzak eylemesin. Öteden beri zatınıza olan bağlılığım malumlarıdır. Ben hakir kulunuz inayetinizle şereflendim. Ancak benim hakkımdaki inayet nazarınız ve merhametle yaklaşmanız beni bir takım kötülüklerden alıkoymaktadır. Ben de bu şekilde her daim sizin eteğinizin gölgesine sığınmaktayım. Sizden başka da sığınacak bir kimsem yoktur. Bu itibarla bütün hata ve kusurlarımın affedilmesini ve şefkatle bu aciz kulunuza muamele edilmesini buyurmanızı bu aciz kulunuzu yeniden hayata kavuşturmanız hakkında emir ferman devletlimindir.

²⁷ Osmanlı Şeyhülislâmıdır. 1674 yılı başlarında İstanbul'da doğmuştur. Yeniçeri ağalarından Pîrî Ağa'nın oğludur. Babasından dolayı Pîriâğaoğlu olarak da bilinir. Şeyh Süleyman Efendi, Tâhir Efendi ve Bursalı İshak Efendi'nin hocası Ahmed Efendi gibi âlimlerden ders almıştır. Şeyhülislâm Mirzazâde Şeyh Mehmed Efendi'nin hizmetinde bulunmuştur. 1695'da II. Mustafa'nın cülûsu esnasında ve Fetva Emîni Gelibolulu Mahmud Efendi'nin Kudüs kadılığına gittiği sırada mülâzemetle nâil olmuştur. Bir süre Şeyhülislâm Seyyid Feyzullah Efendi'nin kitapçılık hizmetini yerine getirmiştir. Feyzullah Efendi'nin tavsiyesiyle o esnada sadrazam olan Daltaban Mustafa Paşa'ya imam olarak Râmi Mehmed Paşa'ya da imamlık yapmıştır. Temmuz 1701'de Âlicân Medresesi'nde müderrisliğe başlamıştır. Menteşzâde Abdürrahim Efendi şeyhülislâm olduğunda Pîrîzâde Evkâf-ı Haremeyn müfettişliği de yapmış ve Süleymaniye Dârülhadisi'nde reîsü'l-müderrisîn ünvanını almıştır. Bir süre Mahmud Paşa Mahkemesi'nde nâiblik görevinde bulunmuştur. 1723'de Selânik kadısı olmuş, ardından Yenişehir-i Fenâr kazasına nakledilmiştir. I. Mahmud döneminde 1727-28'de şehzade hocalığına getirilmiştir. Kendisine zengin arpalıklar verilerek 1729'da Bursa kadılığına tayin edilmiştir. 1730'da Arapzâde Abdurrahman Bâhir Efendi'nin yerine birinci sultan imamlığına getirilmiş, bununla birlikte İstanbul kadılığı da kendisine verilmiştir. Ağustos 1733'de fiilen Anadolu kazaskeri olmuştur. Daha sonra Rumeli kazaskerliğine yükselmiştir. 4 Mart 1745'de vefat eden Feyzullah efendizâde Seyyid Mustafa Efendi'nin yerine şeyhülislâmlığa tayin edilmiştir. Bkz. Tahsin Özcan, "Pirizade Mehmed Sahib Efendi", *DİA*, C.34, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007, s.288-290.

[48b-50a]İzzet Ali Paşa'dan²⁸ ilk zamanlarında Reisülküttap El-hac Mustafa Efendi'ye yazılmıştır.

Benim devletli Efendim. Elbette kulların efendilerine boyun eğmeleri onların fitratındandır. Ben şimdiye kadar sizin sayısız lütuf ve ihsanlarınıza nail oldum. Ancak öteden beri hayalim kitabet mührüne sahip olmaktır. Gafletimden dolayı utancım vücudumu şarap gibi kıpkırmızı ediyor. Üzüntülü halimi dostlarım görüp halime şaşırırmaktalar. Geceleri bile uykularım kaçmakta ve uyuyamamaktayım. Bu itibarla sarhoş gibi yani bilmeden de olsa kabahatimin durumunu izah etmek isterim. Allah'ın verdiği nimetlere şükürler olsun. Yöneticiler gülerken ahalinin mesut değildir. Ahalinin durumu beni maksadımdan alıkoymaktadır. Allah bizleri hatalardan uzak eylesin. Biz görevimizden mahrum olduk. Eğer kereminiz olursa bendeniz görevime dönmem konusunu murat etmekteyim. Münasip görürseniz rızanızı talep etmekteyim. Elbette takdir zat-ı âlinizindir.

[50a-51a]Osmanzâde'nin²⁹ arzuhâl sûretidir.

Ey Allah'a niyazlarımı dile getirerek, yüzünü yere eğen ve onun bütün azametini idrak ederek güçsüzlüğünü eyleyen. Aylardan beri Kasım Paşa Medresesi'nde hizmet etmeye namzet olduğumu ifade ediyorum. Bu konuda merhametine ve mükâfatınıza talibim. Hala boş bulunan Kasımpaşa Medresesi'nde görevlendirilmemi zat-ı şerifleriniz tarafından emir ve ferman buyrulmasını arzu etmekteyim.

²⁸ Divan şairi, hattat ve devlet adamıdır. İstanbul'da veya Edirne'de dünyaya gelmiştir. Doğum tarihi olarak 1692 yılı kabul edilmiştir. Asıl adı Ali olup İzzet onun mahlasıdır. Babası Defterdar Mehmet Paşa'nın aracılığıyla defterdar mektupçusu olmuştur. 1728-29'da Başdefterdar vekilliğine getirilmiştir. 1730'da defterdar olan İzzet Ali, Patrona Halil İsyanında asilerin zorlamasına rağmen görevinin başından ayrılmayarak, ayaklanmanın bastırılmasında rol almıştır. Bir süre defterdarlık uhdesinde kalmak üzere kendisine vezirlik payesi verilmiştir. 1742'de sadaret kaymakamı olduysa da aynı yıl azledilmiştir. Ardından Anadolu Beylerbeyi olarak Bağdat cephesine gönderilerek İran'a karşı Revan Cephesi seraskeri ve muhafızı olmuştur. Genç yaşta Revan'da hayatını kaybetmiştir. Bkz. Nurettin Albayrak, "İzzet Ali Paşa", *DİA*, C.23, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2001, s.556-557.

²⁹ Muhtemelen bu kişi Osmanlı şairi ve biyografi yazarı olan Osmanzade Ahmet Tâib'dir.

[51a-53a]Atıf Efendi tezkîresi³⁰.

Efendim. Dün akşamüzeri Kazasker Hamamı civarında zat-ı âlinizin hizmetkârlarına tesadüf ettim. Onlar bana bazı şeyler söyledi ve bu sizden haber bekleyen kulunuza bir müjde oldu. Dediler ki efendimize bağlılığımızı defalarca ispat ettiniz. Bu söz beni hamamın ateşi gibi yaktı. Efendimizin keremi boldur ancak ondan bir şey saklayanının da can düşmanıdır. Onun dairesinden çıkanlar hakkında bunları defalarca gözlemişizdir. Aynı şekilde onun dairesinde kalanlar da bütün lütuflara mazhar olurlar. Bizde bütün bunlardan sizin muhabbetinizden epeydir ayrı kaldığımızı fark ettik. Efendim bilgisizlik ve cahillikten utanmaktayım. Sizleri görmeyeli hayli zaman oldu ve Sultanım görüşmeyi dilemekteyim.

[53a-54a]Merhûm Hâlisâ Osman Kethüdâ'nın Pîrîzâde Efendi'ye mektubunun müsveddesi.

Saadetli Efendim. Selâm ve tazimden sonra, ayrılık ve özlem zaten benim için bir ıstırap olmuşken bu defa has adamlarınız ile gönderdiğiniz emsalsiz ifadeleri içeren mektup bizleri ziyadesiyle sevindirdi. Muhabbetiniz ve dostluğunuz hakkındaki tatlı ifadeler bizi memnun etti. Halimizi ve hatırımızı sormanız bizim için mucize kabilindedir. Cenab-ı Hak düşmanlarımızı mağlup etsin. Sizi devlete yakın eylesin. Sizi İslâm'ın nuru ile aydınlatıp, saadetinizi ve afiyetinizi artırsın.

[54a-55a]Bu dâhi Merhûmdan Alemî Ahmet Efendi'ye.

Kıymetli, kerametli ve muhabbetli sultanım Âlemi Ahmet Efendi'ye. Silahtar Efendi hazretleri ile İran sefiri arasında yapılan toplantıda isteğimizin gerçekleşmesi için kendilerinin muhalefetine rağmen ısrarla hamdolsun Kitabullah'a (Kurân) ve şeriata uygun bir şekilde durum açıklığa kavuşturulmuş olup bunca günden beridir ortalıkta dolaşan başıbozukluk sulh ile neticelendirilmiş, raiyyetinizi olan fukara

³⁰ Âtîf Efendi Osmanlı Devleti'nin değerli maliyecilerindendir. Onun zamanına kadar malî ödemeler hicrî takvim esasına göre yapıldığından her otuz üç yılda bir yıl fazla ödeme yapılıyor, bu ise hazine giderlerinin önemli miktarda artmasına yol açıyordu. Âtîf Efendi bu konuda sunduğu bir takirle Osmanlı maliyesinde âdeta bir reform yapmıştır. Buna göre maaş ve ücretlerin 1740 yılı martından itibaren şemsî yıl hesabına göre verilmesi öngörülmüş ve uygulanmaya başlanmıştır. Böylece malî işlerde daha önceki yıllarda yetkilileri meşkul eden ve devleti zarara sokan önemli bir mesele halledilmiştir. Aynı zamanda şair olan Âtîf Efendi genellikle Nâbî tarzında didaktik şiirler kaleme almış, Türkçe, Arapça ve Farsça manzumeler yazmıştır. Türkçe şiirlerinin toplandığı bir divânı vardır. Âtîf Efendi ayrıca hat sanatındaki maharetiyle de tanınmıştır. Bkz. Abdülkadir Balgalmış, "Âtîf Efendi" *DİA*, C.4, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1991, s.60.

asayiş ve huzurla müjdelenmiştir. Efendimiz sayesinde uzak beldelerde emniyet sağlanmış, her daim onun bu türden başarıları methe şayandır. Hamdolsun.

[55a-58b]Sadaret Makamından Nâdir Şah tarafına mektup. Sene H.1151 (M.1739)

Mademki siz yürüyen kuralların dışına çıkıp kefereler gibi bir takım diyarları işgal ederek kâfir gibi meydana dökülerek savaş meydanına gelirsiniz ve sultanımız hazretlerinin celalinden korkmayıp hırsızlık, zulüm yaparak dini bir tarafa bırakıp emniyet dairesinin dışına çıkarmanız, o zaman o tiksindirici ve sıfatsız vücudunuzun daimi olan toprağa bir heykel gibi gömülmesi lazımdır. Devletin devamlılığı için seçeceği yol ise elbette Allah'ın ve Kitabın da emrettiği gibi hayır ve doğruluk üzeredir. Ve dahi cihana hâkim olan Osmanlı Hanedanı, âdeti üzere şeriatın hükümlerini bütün gazabıyla bütün Müslümanlar adına İslâm'ın kurtuluş ve şeriatın yeryüzünde uygulanmasının devamlılığı adına eyalete memur edilen Mehmet Rahim Han'a ve Nazar Alihan'a gönderilen mektup tebliğ edilip, kendilerine gönderilen mühür, güven mektubu ve menşurlar onların bağlılıklarını sağlamaktadır. Gerçek olan şudur ki kendilerinin tıynetleri üzere İslâm'a hizmet etmelerinin gerekliliğidir. Devlet-i âliye dışarıdaki bütün olaylardan haberdardır ve aynı zamanda kendisi için yapılan her şeyi ödüllendirir. Bu iki mektup ve hediyeler kendilerine ulaştığında elçileri gereğince ağırlayalar ve bağlılıklarına devam edeler. Görevli buldukları sıfat üzere doğru ve devamlı olalar. Gece ve gündüz kabul ettikleri yol üzere duralar.

[58b-61b]Sadaret makamından Safevi Sadrazamı makamına yazılan mektuptur.

İran tahtının meclis-i şerifine irade budur ki Devlet-i Aliye bundan önce kabul olunarak akde bağlanan birlik ve uyum anlaşmasının elçilerimizle birlikte gönderildikleri sırada, bunlar Sivas'a ulaştıkları zaman Lehistan beylerbeyi Ali Merdan Han'ın vefatının duyulması üzerine Mirza Mehmet Muhsin Efendi ve Oğuz Alihan'ın tahta talip olduklarını haber almıştır. Nadiri tahtına merhumun yerine adı geçenlerden birinin atanmalarına kadar elçilerimiz adı geçen mahalde bekleyecekler ve oluşacak Devlet-i Aliye tarafından bu elçilere yeni bir mektup gönderilmesini bekleyecek ve duruma uygun merasim, hediyeler ve diğer lüzumlu şeyler de hazırlanarak sipahi ağası Mustafa Ağa misafirliğinde memleketinizde yapılacak

merasimde hazır bulunacaklardır. Bu durum elçilere de bildirilmiş olmakla beraber Devlet-i Osmaniye ve Devlet-i Nadiriyye arasında yapılacak olan merasimin ve barış görüşmelerinin gün gün takip edilmesi ve iki tarafında taleplerinin adı geçenler tarafından yerine getirilmesine yetki verildiği münasip görülmüştür. Bu mektup Bağdat ve Basra valisi Ahmet Paşa tarafından gönderilmiştir. İnşallah tarafınıza ulaştırıldığında dostluğun devamı ve barışın geliştirilmesi hususunda mutabakatın hayırlısıyla devamına karar kılınır.

[61b-62b]Sultan Hazretlerine arzuhâldir.

Devletlü Efendim. Bendeniz sarayınızda hizmet etmekte iken iyilik ve ikram ile hizmetlerimin karşılığı olarak ihsan buyrulanlarla ilgili fermanınız bu hakir kulunuzu ziyadesiyle memnun ve mesut etti. Ömrünüze ve devletinizin devamına duacıyım. Ömrümün sonuna kadar size duacı olacağımın bilinmesini arzu etmekteyim. Lütuf ve kabul elbette devletlimindir.

[62b-63a]Ahmet Efendi'den Veziriazam Hazretine.

Devletli hazretlerinin kapısında bağlılık ve ihlâsla duacı ve vazife etmek günlük işlerimizdendir. Daima ihlâs ve teslimiyetle emirlerine ve yol göstericilikleri temennisinde olduğumuz malumlarıdır. Efendimizin lütfuyla kitabetle şeref bulduğum bundan böyle de bazı hususlar için emrinizle Dersaadet'te görevlendirilen Ahmet Efendi kulunuz görevinin başına gitmiştir. Kulunuzun size bağlılığı ve sadakatini açıklamaya bile gerek yoktur. Emir ve ferman efendimindir.

[63a-63b]Kâime Sûreti.

Sultanım Efendim, daim devletinize, sağlığınıza duacıyım ve Allah'ın size fazilet ve iyilikler vermesini temenni etmekteyim. Sayenizde gerekli bütün saadetlere erişmiş iken efendimin yüce sadaret makamına ulaşması ve benimde sorumluluğuma verilen kış hazırlıkları kusursuz olarak devam ettiği ve bu konuda kusurlarıma rağmen bu görevin bana verildiğini bilmekteyim. İnşallah bu vesileyle kusurlarımın affedileceğini ve hakkımda tekrar teveccühünüzün olacağını ümit etmekteyim.

[63b-64a]Tezkîre sûreti.

Yusuf Bey kulum. Dostların ahvali her daim başkalarının himmetini beklemekle birlikte çağırıldıktan sonra onların isteğine de uymaktır. Hakkındaki

teveccühlerden başka gizli Yenişehir mukataasına haraç-güzar olman konusunda yüce emir çıkmıştır. İnşallah dönüşünde ara vermeden devam edeceğin memuriyetler ile sana gösterilen teveccühün yerine getirilmesinde özenle emirlere uyman konusunda tam bir teslimiyet içinde olursun.

[64a-65b]Arzuhâl sûreti.

Cenab-ı hak kıyamete kadar devletinizi baki kılsın, kötülerin bakışlarını toprağa yöneltsin. Bu aciz kulunuz devletinizin en acizlerinden olup gayesi veli nimetimin yüce devletinin kabul ederlerse devamına duacı ve yardımcı olmaktır. Halen sorumluluğumda bulunan rütbe ile zat-ı âlinize şükran duymaktayım. Buna rağmen edep dairesinin dışına çıkmaya cesaret ederek kapı kethüdası Ahmet Ağa kulunuz tarafından yazılan ve tarafıma verilen rütbe ömrünüzün uzun ve devletinizin daim olması için fazlasıyla duacı olmama sebep olmuştur. Fakat uzun zamandan beri görevimin yenilenmesi hakkındaki müjdenizi alamadığımdan ve dolayısıyla bu gurura mazhar olamadığımdan bu durum kulunuzu endişe ve karamsarlığa düşürdü. Feryat eden bülbül gibi fakir halini arzetymekte bir zarar görmedi. Bu aciz bu sebeple verilecek fermannâme ile gururlanmak amacıyla bu arizayı yazdı. Teveccüh velinimetimindir. Sayenizde üçüncü defa görevimin yenilenmesi beni onurlandıracaktır

[65b-66b]Arzuhâl sûreti.

Cenab-ı hak devletimizi daim etsin ve ikbalinizi mamur eylesin. Arzuhalin asıl maksadı zatınıza teşekkürdür. Çünkü kulunuz çok zamandan beri tahrirat işi ile vakit geçirmekte ve kendimce hizmet etmekle iktidar idim. Fakat kulunuza mülk buyrulan yerde yakıcı Temmuz sıcaklığı ve soğuk ve yağmurlu kış gibi kötü olaylar vukubulmaktadır. Fetihden beri her hangi bir temellük³¹de zatınızdan tarafımıza verilmedi. Bu nedenle çaresiz ve her sene çeşitli yerlere taşınarak Ebü'd-Derda³² misali halimi arzederek Allah'ın da yardımıyla mutlaka merhametli efendimin zengin

³¹ Mülk edinme.

³² Ebü'd-Derda Uveymir b. Kays b. Zeyd el-Hazreci'dir "Uveymir" adı ile meşhurdur. Dımaşk Kadılığı ve Kur'an muallimliği yapan sahabedir. Peygamberimiz: "Uveymir, Ümmetimin hâkimlerindedir" buyurmuştur. Uhad'dan itibaren bütün muharebelerde bulunmuştur. 179 hadis rivayet etmiştir. Hikmetli sözlerinden birisi şudur: "Âlim olmayınca insan mütakki olamaz, bir âlim âmil olmadığı halde ilim sahibi sayılamaz" Bkz. Abdullah Aydınlı, "Ebü'd-Derda", *DİA*, C.10, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, s.310-311.

iltifatlarına muhatap olacağımı arzu etmekteyim. Evimin durumu ve içinde bulunduğu zaruret beni bunu yazmaya mecbur etmiştir. Zaruretimin giderilmesi himmet sahibi efendimin lütfüyle mümkün olacaktır. Emir ve ferman efendimindir.

[66b-68b]Sadrazamdan Vezirlere kâime.

Benim kardeşim; memleketteki fakirlere padişahımızın adaleti ve keremini göstermek ve onun adına zulüm ve fazlalıklarda bulunmamak göreviniz olduğu halde adaletin icrası ve eyalet vilayetlerdeki muhitlerde işlerin düzenini sağlamakla görevli vali ve memurların da uhdesindedir ve bunların vezirlere karşı sorumlu oldukları da aşikârdır. Eğer şeriata aykırı ve yasak olduğu halde fakir fukaraya zulüm ve baskı edilirse adı geçenler dünyada ve ahirette mesuldürler. Öteden beri vezirlerin ve diğer memurların görevlerini bilerek ve idrak ederek adaleti sağlamaya gayret etmeleri memnuniyet vericidir. Ancak halife hazretinin daima ülke ahvaline hâkim valilerin ve memurların korkunç ve şiddetli hareketlerine ve ahalinin, fukaranın haklarına tecavüz ve hastalıklı davranışları gözlemlediği ve duyulduğundan padişah hazretlerinin söz konusu memurlar hakkındaki güzel düşüncesi ve inancı olduğu, hakkınızdaki teveccühü bilinmelidir. Bunun aksine cihan hâkimi padişahın zulüm ve baskının bir zerre miktarı artmasına dahi müsaade göstermeyeceği, eğer böyle olursa himaye ve iltimas göstermeyeceği aşikârdır. Bu defa Sivas eyaletinden daha sonra meydana gelecek adaletin hilafına olan hareketlerin duyulması ve ihbar edilmesi söz konusu olursa sizin hakkınızdaki hüsnü şahadetleri kalmayacağı ve sultan tarafından yapılanlardan mesul ve kusurlu görüleceğiniz sultanımızca nasihat ve uyarı mahiyetinde tahrir buyrulması emredilmiştir. İnşallah bu uyarı zatınız tarafından dikkate alınır ve tarafınıza karşı olan iyi niyet devam eder.

[68b-71a]Sultanla görüşürüldüğü için Veziriazama teşekkür için yazılan kâimedir.

Efendim. Allah Sultanımızı yüce, çokça kudretli ve devletini daim eyle. Maruzatım şudur ki devletinize ve size olan kulluğuma duacıyım. Hizmetim ancak ömrünüze dua etmektir. Padişahımız efendimizin lütfuyla göndermiş olduğu keremnâme aciz kulunuzu bahtiyar kıldı. Allah devletlerini daim, ikballerini baki eylesin. Bu vesileyle teşekkür ve kulluğumuzu bildirmek için bu mektubu yazmaya cesaret ettim. Bu mektupla tekrar görevlendirilmekle müjdelendiğim ve kulluğuma

devam edeceğimden gösterdiğiniz yardımlara müteşekkirim. Bundan sonra bu aciz kulunuzu da her han inayet ve kereminizle hatırlamanızı dilerim. Emir ve ferman sultanımındır.

[71a-72b]Yenişehir Galos İskelesi gümrükçüsüne Nevrûz'da yazılan muhabbetnâmedir.

Kıymetli Ağa, Muhabbet dua ve kelimadan sonra bundan birkaç gün önce zatınıza misafir olup bir han köşesinde ikramınıza mazhar olmuş, kereminizi ve hoş sohbetinizi tatmıştım. Bu ikramlarınızdan ziyadesiyle memnun kaldığımı ve size karşı bir muhabbet ve hayranlık duyduğumu ifade etmek için bu mektubumu yazıyorum. Kıymetli sarayınızdaki mutluluğunuz daim olsun. İnşallah bundan sonra dostluğumuz ve muhabbetimiz devam eder. Dualarımın kabul olunması dileğimdir.

[72b-73b]Mes'ûd Giray Sultan Hazretlerine arzuhâl.

Devletli Efendim. Sağlığınıza ve kereminize duacıyım. Bahçesaray'daki saadetiniz ve sadık kullarınız hakkında çok farklı kişilerden övgü ve hayranlıkla gece ve gündüz devletinizin devamı için dua edildiğini bilirim. Bu kullarınız vasıtasıyla bendenize ihsan edilerek gönderilen inayethâmeniz bendenizi gururlandırdı ve veliyyü'n-nimetim sultanıma alaka ve muhabbetlerim için en uzak kulları dahi bağlılığımıza ve meylime şahittir. Bu ihsanı ifade edecek her hangi bir kelime bulamıyorum. Bundan sonra dahi azicanemin yanlarından uzak tutulmamasını temenni etmekteyim.

[74a-76b]Cennet Mekân Ragıb Muhammed Paşa'nın Aydın Muhassılığ sırasında Kethüdası olan Ebubekir Ağa'ya ve daha önce yine aynı görevdeki Salih Efendiye'ye gönderdiği kâimedir. Mektubçu İbrahim Münib Efendi kaleme aldığı söz konusu kâimenin her satırı arasına bir satır daha ilave ederek ortaya koyduğu belîğ kâimedir. Siyah yazılar Salih Efendi'nin diğer renkli olan ise İbrahim Münib Efendi'nin kâimesidir.

Benim saadetli Efendim. Rabbül âlemin ikbaliniz ve saadetinizi daim eylesin. Dua ve kelimadan sonra nurunuzdan ayrı olmam hasebiyle ciğerim yanmakta. Hasretinizle kulağım sizde iken Hacı Ali Ağa ile gönderdiğiniz gösterişli ve belîğ mektup, divân takımları, zatınızın yüceliğini yansıtmaktadır ve beni memnun etmiştir. Mektubun muhtevasında bulunan çeşit çeşit mana ve sözler beni ziyadesiyle

sevindirmiş, her bir sözde şevk ve sevince boğmuş ve hasretimi biraz daha artırmıştır. Gönderilen hediyelerin niceliğinden keyfiyeti daha önemlidir. Sizin hediyeiniz de bunun çok üzerindedir. Öncelikli olan kalplerin ferahlığı ve mürüvvetinizin bizlerin gönlüne verdiği kerem ve güzel duygulardır. Yazılamayacak derecede bizleri memnun ettiniz. Sultanım, bütün iltifatınız eğer yetkili olan herkeste olsaydı ihsanlarınız yine de onlarınkinden fazla olurdu. Bu sebeple dahi ömrünüz ve devletiniz için gece gündüz duacı olduğumu biliniz.

[76b-77b]Nağme yazmaya hevesli bir mühürcü ve mühür konusunda görüşleri olan Efendi'ye tezkîredir.

Benim sultanım Efendim, nadide mektubunuzda mükemmel üslubunuzla sorduğunuzun sonucu şudur ki kalem erbabının güzel ve renkli üslubuyla yazılan sayfalarda bundan sonra imzanızın kullanılması münasip görülmüştür. Vakıa sizin gibi nüktedan ve güzel tabiatlı çocukları tanıyanların ve heves içinde olan çocukların hevesleriyle uğraşmaları yakışık almaz. Lakin sizin gibi beliğ kişinin bu durum için tam bir dirayeti olacak zamanın hocası (?) Efendi'den rica ediniz inşâallah kabul ederler.

[77b-78a]Saltanat muhasibi İsmail Ağa'ya iki güftenin bestelenmesi için bir toplum olunması hakkında tezkîredir.

Kıymetli ve saadetli Efendim. Dua iyi dileklerden sonra, ruhları ve duyguları tatmin amacıyla yazdığımız güftemizin okunuşlarında üç güzel beste yapıldığı malumunuzdur. Uyandırdığı duygu ve güzelliğiyle bu iki gazel tarafınıza gönderilerek her nekadardan ahenksiz olsa dahi okunuşunda güzel bir saz ve nağme buyrulması sultanımın kerametine kalmıştır. Çağah makamına uygun olan bu zayıf sözlerimiz tür olarak Farabi meclislerine sunulamadı. Bu nedenle de yardıma muhtaçtırlar.

[78a-78b]Fen ve kitap ehli topluluğundan birine mektup.

Kıymetli kardeşim sultanım. Ayrıca gösterilen edep ve kanun üzere bu tür güzel bağlılık ve gönülokşayan bir sevinç vardır. Halis duyguların devamı dileği sözümüz iken gönderilen mektup da ziyadesiyle hikmeti ve muhtevasıyla bizde aynı duyguları uyandırdı. İyi dilekleriniz ve teşvikiniz kurullar ve gereği gibi en üst seviyede övgüye layıktır. İnşallah mektubum tarafınıza ulaştığında da benim aynı

şekilde üslubum sizde de aynı kanaati uyandırır. Başta belirttiğim gibi sizin himmetinize her zaman muhtacımdır.

[79a-79b]Felekzede bir Mısırlı için tavsiyenâmedir.

Gurur kaynağım Efendim. Bu satırlarda önce zatınızın sıhhat ve muhabbeti dilenmiş olup, Kahire ve Rakka Beyi Mustafa Bey'in bir müddetten beri değişik rüzgârlarla perişan olup sıkıntıyla velinimetlerini bilgilendirmek maksadıyla bu mektup yazılmıştır. Felakete uğramış bu alçak kimseler şefkate ve merhamete muhtaçtırlar. Eğer uygunsu himmet ve hamiyetle hacetlerinin giderilmesinin buyrulması özellikle tabiatınıza sunulur.

[79b-80b]Derbent nizamı için Rumeli Valisine muhabbetnâmedir.

Saadetli Sultanım. Sultan hazretlerinin düsturu ile hem derbent vakfı olan arazilerin tertibi ve tüfekçi tayini, şeriata davet ve subay tayininin gerekli olduğu kuralı benim derbentlik makamım tarafından korunmaktadır. Bu durumu sonuca kavuşturmaktan daha çok Rumeli'nin geçmişteki nizamını sağlamlaştırmak ve yenilemek hususu ile şeref buyuran emirnâmeniz ile kulları Padişah hazretlerinin Nedimi İsmail Ağa ile gönderdiği korkusuzluk ile şeref bulunmuştur. Zikredilen nizamnâmeyle itaat ve gereğiyle uygulama edeceğimi arz ederim. İnşallah. Malumunuz olsun ki bundan böyle de emirlerinizi bekler olacağım.

[80b-81b]Anadolu Eyaleti'nden teşekkür için Reis Efendi'ye muhabbetnâmedir.

Efendimiz hazretlerinin renkli kaleminden bizim ayımızı aydınlatan, davetlerine bizi icabet etmeye mecbur bırakan istisna bir mektup gelmiştir. Öncelerden beri aşikâr olan sadakat ve halisane dostluğumuzun her şeyden daha fazla olduğu, her zaman dua beyanımız bilinmektedir. Bu defa Anadolu eyaletiyle sevincimiz hususunda himmetleriniz lütfünüzün büyüklüğünün göstergesidir. Dilimiz hayrınızı zikretmeye yetmez. Cenabı Allah zatınızı bütün kötülüklerden korusun. İkbalinizi yüce ve ziyade etsin. Bundan böyle sizin yüce makamınızdan gelecek hamiyetlerin daha da fazla ve farklı olacağı umulmaktadır.

[81b-82a]Yenişehir'deki yayıcılar için muhabbetnâme.

Gece ve gündüz nimetlerinizden istifade ettiğimizi beyan etmekle birlikte tarafınızdan beklediklerimiz şudur ki bir kaç günden beri hoş sohbetinizi bekleyip, yardımlarınızı her zaman hissederek, daima sizin iltizamınıza mültezim olmakla zamanımızın çoğunu size dua etmekle geçirirken Yenişehir'deki yayıcılar hassı için gönderdiğiniz kâime büyük bir memnuniyetle karşılandı. Derhal yayıcı haslarının iltizam verilmesine dair buyurduğunuz müsaade oldukça etkili olmuştur. İnşallah elinize mektubumuz ulaştığında iltizam beledi de himmet buyrulup bundan sonra aynı şekilde tekrar himmet buyrulması mümkün olur.

[82a-83b]Amedi Abdullah Efendi'ye senanâmedir.

Efendim Sultanım Hazretleri. Büyüklüğünüz ve mutluluğuz ebedi daim olsun. Gözlerimizi parlatan altın gibi sayfada karaladığınız resminiz gönlümüzü bir hayli hoş etti. Akla uygun ve gözlerdeki kirpik gibi zarif ve dizilmiş resminizin ifadesi henüz açılmamış gül gibi parlamaktadır. Kusursuz maharetiniz hoş giden cezp edici tohumlar gibi hoş koku yaymaktadır. Güteryüzlü, usta ve iyi ahlaklı efendimize kalben bağlıyız. Kendisinden feyz alıp himmetlerinden tatmak arzusundayız. Bu türden taleplerimiz efendimizin güzel fitratından feyzinden cesaret alınarak yapılmıştır. Bizleri heyecanlandıran sayısız himmetinizi bekledikçe daima size dua etmekteyim. Allah cc. Efendime karşı sadakatime şahittir. İnşallah evvelden olduğu gibi şimdi de devletin bize olan himmeti vaki olmuştur. İnşallah bundan böyle de devam eder.

[83b-85a]Nuri Efendi Hazretlerinin kâtibine senanâmedir.

İnayetli Efendim. Kalemimizle karaladığımız bu biat adındaki kâğıt bizim tazim ve bağlılığımızı ve dualarımızı içermektedir. Efendimin mürüvvetli mektuplarıyla memnuniyetimizden sevince gark olduk. Bu perişan durumda hatırımızı sormanız bizi sizlere yaşadığım müddetçe duacı olduğumu bildirmeme sebep oldu. Uzun zamandan beri devletlerinin çokça ihsanı olmasına rağmen iki seneden beri sağa sola seyahat ve vaktimizin çoğunu yolda geçirmemiz nedeniyle bir yerde ikamet edemedik. Bu nedenle sonbahar yaprakları gibi sağa sola savrulduğumuz halde zatınızın keremi de devam etti. Bu da bizim sevinç kaynağımızdır. Sizinle görüşmek ve yanınızda huzuru bulmak dileğiyle bu mektup

kaleme alınmıştır. İnşallah o şerefe nail olurum. İnşallah bundan böylede kulunuzu kaleminizin kereminden mahrum bırakmamak hususunda kerem efendimindir.

[85a-85b]Efendi'ye muhabbetnâmedir.

Zatınızın bizi sevindiren dua ve güzel dileklerimize havi mektubunuz ve Tatar İbrahim ile gönderilen iki adet kalemtırış hediyeniz bizi haylice sevindirdi. Güzel bir üslupla dile getirdiğiniz talebiniz inşâallah uygun görülecektir.

[85b-86b]Şeyhülislam'a itizarnâmedir.

Velinimetimin evladı Efendim. Devletiniz daima aydınlık olsun. Cenabı hak daima sizi hüznlerden korusun ve devletinizi daim eylesin. Bu sayede köleleriniz sizlere dua etmeye devam eylesinler. Eğer efendimin devletinden uzak düşmüş isem de devletlerine şükranlarım her halde ve her mekânda devam etmektedir. Allah ikballerinizi mamur eylesin. Rumeli'de Hacı Osman kulunuz defalarca yüce makamınıza arzuhâl etmişti. Ancak şimdi gurur sebebim olan mektubunuz gelmiş olmakla sabrımım ve tevekkülümün karşılığı alınmıştır. Bu yanınıza duacıyım ve sıkıntılarım da sayenizde teselli bulmuştur. Hayır, dua ve itizar senamızın kabulü hususunda emir ferman efendimindir.

[86b-87b]Rumeli Valisinden Kırım Hanı'na muhabbetnâme.

Devletli Efendim. Daha önce zatınızdan gönderilen inayetnâme nişanıyla Bahçesaray dışında olan hanedan ehlinden Akmirza'nın bu havalide mutasarrıf olduğu zeametindeki işler ve gereklilikleri bildirmek için gönderilen aydınlatıcı emirnâmeye dikkat edilince her bir bölümünde ferahlık ve her kelimesinde ömrü rahatlatacak temkin olduğu icabet edileceği ve kabul edilmiş ve tarafınıza dua kılınmıştır. Allah cc. İktidarınızı günün tehlikelerinden korurun. Saadetinizi artırsın. Âmin. Adı geçen Mirza kulunuz sizin yol göstermeniz ve yetkilendirmenizle her zaman size vekâlet etmekte ve size kulluğumu sunmakla gönlüm sevinç içindedir. Bundan böyle emirlerinizi ve kıymetli görüşlerinizi bizden esirgememeniz babında emir ve ferman efendimindir.

[87b-88a]Adı geçen vezirin divan kâtibinden adı geçen han kâtibine.

Saadetli Kardeşim. Efendimin buyurduğu şekilde icabet edilmesiyle değerli görüşleriniz okunduğunda eskilerden beri görevinize devam etme isteğiniz

beklenirken Akmirza kardeşimizin bazı ıslahatları tarafımızdan bilinmiş olup efendimin emsalsiz ileri görüşlülüğü ile Bahçesaray'a himmeti ve muhabbeti bilinmektedir. Bu durumu aklınızdan çıkarmayıp Varadin'e³³de himmet buyurmanız gereklidir.

[88b-89b]Adı geçen vezirden şeyhülislam'a.

Zatınıza takdim ve tazimden sonra ömrünüze ve devletinize dualarımı bildiririm. Benim efendim, gece gündüz hizmetinizde devam ederken bundan önceki imamımız hakkında dileğimiz olan buyrulduysa ihsan edilen nimetler sınırsız bir memnuniyet vermiştir. Özellikle adı geçen kulunuz ve Abdülkerim ömrünüze ve devletlerinize dua etmekle birlikte gece ve gündüz medrese hizmetlerinde değişiklik olmuştur. Bu da bizi rahatsız etmektedir. Fakat bu durum zatınız tarafından bilindiği ve adamlarımızı o tarafa göndereceğiniz bildirilmiştir. Biz de gereğini yaparak haber vermeyi kulluğumuzun gereği olduğunu bildik ve hakkımızda inayetinizin devamı hususunda karar efendimindir.

[89b-90b]Başlıksız 1

Efendim. Kıymetli kardeşim hazretlerinin mektubu ile daveti bizleri oldukça memnun etmiştir. Tebrik ve saygı ifadelerinden sonra efendimin güzel bir üslupla yazılmış mektubu muhabbetinizin sadeliği üzere saadet vermektense daha çok güven verdi. Kendisinin içinde bulunduğu duyguları ve saadeti izhar eden bu mektup sevinç kaynağımız oldu. Bu duygular bu yazıyı kaleme almamıza sebep olmuştur.

Sizin mutluluğunuz ile budan böyle yapacağımız işlerde himmet ve himayenizin kalbimizi ferahlatması dileğimizdir. Efendim. Size bağlılık ve sadakatimi arz etmem lazımdır. Ömrünüze ve iktidarınızın devamına halisane duacıyım. Tebrik ve saygıyla seçkin ifadeleriniz bizi duygulandırdı. Gece ve gündüz artırarak duacınız olmaya devam ederken kitabet makamı gibi yüce bir göreve rütbenizin yükseltilmesi bizi sevindirdi. Kıymetli çalışmalarınız Allah cc. tarafından ödüllendirilmiştir. Allah cc. İkbalinizi daim eylesin. Binlerce tebrik ve duamız kabul oluna. Bundan sonra uzaklarda olsam bile kulunuzun inayetinizle sevindirilmesi hususunda lütuf sultanımıdır.

³³ Bugünkü Sırbistan'da bir şehirdir.

[90b-91b]Başlıksız 2

Kıymetli Kardeşim sultanım. Tazim, saygı ve halinizin iyi olup olmadığını sorduktan sonra meramım odur ki birlik ve muhabbet duanızı memnuniyetle duyduk. Her daim sizin gözetiminizi beklemekle beraber Semendire³⁴ tarafınıza teşrifinizi arzu etmekteyiz. Tarafınızdan bir tebrik merasimine iştirak gereği lazım olduğundan izninizle vezir olduğunuz vakitte size iki adet Frenk tüfeği takdim etmek istiyorum. Size yakışmasa da eksikleriyle beraber size takdim edilen cephanenin de kabul edilmesini ve bundan böyle tarafınızdan bizlere hüsnü niyet beslenmesini bu sadık kulunuz arzu etmektedir. Her daim tüfeğiniz asumanda hedefini vursun.

[91b-92b]Başlıksız 3

Kıymetli Efendi Hazretlerinin, meclislerinden kütüphanemize kıymetli ve müzeyyen bir kitap göndermesi gönüllerinin yüceliğinin nişanesidir. Tarafınızdan iletilen muhabbet ve icazet beklerken kapı kethüdanız Çukadari Ahmet kulunuz ile gönderilen mektup çok hoşumuza gitti ve türlü hazine yerine geçti. Daima faziletli olsunlar. Bundan sonra da zaman zaman bizi hatırdan çıkarmayıp bizleri hatırlamalarını dileriz. Daima hüküm sizden yana olsun. Kıymetli kardeşim.

[92b-93a]Başlıksız 4

Sultan Efendimin eflatunvari terkiplerle duygularını dile getirmeleri ve ihlâslı saygı ve hatır sormaları bizi sevindirdi. Kendileri bizim gönlümüzü ferahlatmaktan daha çok güzel sözlerle dimağımızı hoş etti. Bu defa kapı kethüdamız kulunuzun kendisiyle gönderilen mektupları geldi. Mektubun üzerinde mührünüzü görmekle türlü duygular bizi sardı. İkbaliniz daim olsun. Adı geçen Çukadar kulunuz geri gönderilirken bir arzumu da dile getirme fırsatı buldum. Mektup elinize geçtikten sonra bizleri de hatırınızdan çıkarmayınız. Sevginiz eksilmesin ve yazmaya devam edin. İkbaliniz daim olsun.

[93a-94a]Başlıksız 5

Saadetli pederim. Zatınızın önünde takdim edilecek merasime izninizle sizi davet etmek isterim. Yüce makamınızı görmeyi ummaktayız. Muradımız,

³⁴ Bu günkü Sırbistan'da tarihi bir şehirdir. Osmanlı Topraklarına 20 Haziran 1459'da Fatih Sultan Mehmed Han tarafından katılmıştır.

vezirliğinizle bize olan muhabbet ve ikramınızın artmasıdır. Bütün nimetler sizin makamınızın elinde iken ukadar kulunuzla gönderdiğiniz kıymetli mektupla Şeref bulduk. Sandıkta ulaşan türlü kıymetli hazineler de ulaŐtı. Daima devletiniz var olsun. Selefim vezir Mustafa Paşa hazretlerinin tahtı talep edilmektedir. Adı geçen vezirin tahtı revanı ve tahtı yoktur. Burada Köroğlu Ali Paşa adında bir kimseye satılmıŐ olan iki  kadar katırı ve diğer eŐyaları satın alınmıŐtı. Zatinızın buyruğu neyse teklif edip kendi temellkmz olan katırlardan iki  taht-ı revan seçerek hediyem olarak adı geçen kulunuzla göndermek isteğim vardır. İnşallah tarafınız ulaştığında eksikleriyle beraber bu katır kabul edilir ve hadsizlik kabul edilmez. Bundan böyle de hatırınızdan ıkarılmamamı dilerim. Zaten bütün mülk de devletimindir.

[94a-95a]Başlıksız 6

Saadetli kardeşim sultanım hazretlerinin önünde yapılacak olarak merasime davet edildiniz. Bu siyakta efendimin iki tarafa olan meyli onun maneviyatının iŐaretidir. Sunullah Ağa ile gönderilen bir adet güzel tüfek ulaşmış, kabul edilmiş ve oldukça ilgimizi çekmiştir. Daima sıhhat ve afiyetinizi dilemekle size dualar edilmiştir. Adı geçen kulunun görevine iade edilmesine karar verilmiştir. Bundan sonra iyi davranıŐlarından vazgeçmeyip dileğimiz görevine devam etmesidir. Daima geleceğiniz aydınlık olsun.

[95a-96a]Başlıksız 7

Kıymetli Kardeşim Efendi hazretlerinin bize gönderdiği merasim daveti muhabbetini ifade ettiği mektup ulaŐtı. Benim elimdeki berat mühründe isimlerinin geçmesi bu defa gönderilen mektuptaki ifadeler bizleri gururlandırmıŐtır. Daima kalemizin müstahkem olduğu inşallah zatı lilerinin ltfne mazhar olmakla her daim bizlere himmet etmeleri arzumuzdur. İkballeri daim olsun.

[96a-96b]Başlıksız 8

Kıymetli Efendim Kardeşim. Teslimiyet ve bağlılığımı ifade etmek isterim. Benim size olan muhabbetim artarak devam etmekten ziyade çok zamandan beri sizin grevlendirmenizi beklerken daha önce Selami İbrahim ile kıymetli mhrnz taşıyan mektup muhabbetinizi iletmekten daha çok sizin bütün yeteneğinizi de yansıtmaktadır. Bundan böyle de böyle mektuplarla hatırlanmak dileğimizdir.

[96b-97b]Başlıksız 9

Efendim. Daha önceden gösterilen muhabbetten daha çok her daim istikrarınızı arzu ederken bu defa velinimetime defterle birkaç güzel beygir göndermekle size teslimiyetimi dile getirmiş olmayı arzulamaktayım. Tarafınıza ulaşınca defterin mütalaası devletinize arz ettiğim ve tebliğimize sunduğum şeylerin kusurları ile beraber kabul buyurup bundan sonrada sizi seven kulunuzun unutulmaması dileğimdir.

[98a-99b] Arapça

[100a-100b]Başlıksız 10

Bismillahirrahmanirrahim. Nadir Şah'ın İran ve Rum diyarlarında intikam ve düşmanca hareket ve keyfiyetinin sözle ve fiille yok edilmesini emir buyurmasına binaen mazhar olduğu bu emirnâme ve hitabımızın kabul olunması ve duyurulması konusunda iltimas buyrulması bundan evvel hilafet makamınızdan buyrulan nâme-i hümayunun kabul edilmesi bu karışık durum konusunda mürüvvet kılınmıştı. Bu defa tarafınıza gönderilen Hacı Han Horasan adlı sefirin getirdiği mektubun kabulü ve yanındakilerin de devletimize şifahen söyleyeceklerinin dinlenmesi talep edilmektedir. Bu minval üzere icra ettiğiniz dini hizmet ve dünyevi faaliyetlerin tarafınızdan kabulü makbul iken mektubumuz sultanın kadirşinaslığı şer'i hükümlerden olmuştur. Çünkü Osmanlı devleti kuruluşundan bu ana kadar şeriatın hükümlerini yerine getirmiştir. Ulemanın görüşüne göre de devlet de hala bu minval üzeredir.

Mirza Nasrullah ve Şeyhülislam ve müftümüz Mevlana Seyyid Mustafa'nın getirmiş olduğu bu mektup bir cevap özelliği taşımaktadır. Müşarün-ileyh Mevlana tarafından kaleme alınmış ve iki maddesinin şeriate uygun olduğu tasdik edilmiştir Ulema da bu konuda ittifak kılınmıştır. Bu mektup bu ittifak üzeredir. Buna dayanarak bu maddeleri iletmelerinde bir mahzur görülmemiştir. Ancak bu maddeler görünüşte kabul edilen işlerden olsalar da ulemanız tarafından nasıl kabul edilir. Hâsılı iki devlet arasında birliğin artırılması bundan böyle de bizim tarafımızdan ciddi bir şekilde takip edilecektir. Muhabbetten başka bir niyetimiz yoktur.

Maddelerde zikredilen durum gönderilen elçiler tarafından hazırlıksız iletilecektir. Hükmünün tasdik edilmesini ve buyrulmasını devletinizden

beklemekteyiz. Bu maddelere iltimas edilmesine ve bunun gibi bu keyfiyeti tekrar edenlerin de iki devlet arasında sıkıntı yarattığı sefirlerimiz tarafından devletinizi ileri gelenlerine iletilmiştir. Daha önceki mektupta bildirilen maddelerden biri olan emir-i hac meselesi diğer İslâm devletleri ve Safevi Şahlarından birinin hakkı olmadığını açıktır. Rumeli'deki Hacı Osman Kulunuzun bu konudaki fikri daha önce tarafınıza iletilmiş idi. Ancak şu anki mektubun inayetine sunulması ve hayır dua ve senamızdan öte bir şey değildir. Emir ve ferman zatınızdır.

[107a-109a] Arapça

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ZEYNİZÂDE HÜSEYİN MÜNŞE‘ÂTI’NIN TRANSKRİPSİYONU
1. ESERİN TRANSKRİPSİYONU

[1b]

Fuzelâ-i nahviyûndan müellif muarreb Güzelhisarî Zeynîzâde Hüseyin Efendiye yazılan muhabbetnâmedir.

Hazretlerinin gıbta-i fermâ-yı ma zennî ve müberred olan meclis-i dersihâne-i fezâ’ili mü’eyyidlerine temhîd-i kavâ’id husûs-ı hullet ve teşyîd-i binâ-yı hulûs ve muhabbet birle usûl ve fûru‘ ta‘zîm ve tekrîmi muhtevâ da’vât-ı şâfiye icâbet-i efsâh ve tahiyât kâfiye-i isâbet-i iftitâh berdâşte-i mu‘arrız ithâf ve ihdâ ve zû‘-ı misbâh hâtır-ı pür-nûrları münevver sâz-ı meşkûh-ı tefahhus ve istiksâ kılındığı siyâkda adâb-ı tilmizâne ve de‘b-i mute‘allimâne ile te‘diyye-i tahiyeye ve ter‘ziyeye te‘aküben bugûne

Derkenâr:

Gıbta: aydınlık mânâsınadır

Hullet: dostluk demektir.

Teşyîd: Mahkeme-i yüksek demektir.

Tilmiz-âne: şakird

Meşkûh: Kandile konan yer demektir.

[2a]

izhâr-ı hûlâsa-i ders ihlâs olunur ki müddet-i kalîlede ezderun müteşevvik ilm ve kemâl ve müte‘aşşık-ı nûr-ı diyânet ve efzâlleri olduğumuzdan nâşi şîrâze-i tederrüs-i ülfet-i beride-i mikrâz fırkat-ı evlâlden berü câziye-i hâlet-i şevk ü izam yevmen fe yevmen müterakki ve tahayyül-i meclis faziletleri ile müteselli olub hamden Allahu te‘âla mukârenet-i hüsn-i teveccüh-i kerimâneleriyle ecza-yı rubâ’î terkîb vücudumuz harf-i illetten sahîh ve sâlim ve harekât-ı zebân-ı senâ-i alüdemiz irâb-ı midhat ve tahiyetlerine mahsûr ve mülâzim iken seciyye-i râziyye-i tilmîz nevâzîleri üzere mukaddem ve muahhar firistâde buyrulan zebîre-i bedî‘ü’l- me‘âni ve rakime-i adimü’l-medâyinleri berahîn-i ferah rehinde şeref evzâ-yı vurûd ve mütezammın olduğu da’vât-ı hayriyye-i icâbet ayât ve lâzıme-i hukuk ve muhabbete murâ‘âtları bâ‘is-i inşirâh nâ-ma‘dûd olub ezkâr-ı hamîdeleri nahbe-i efkâr u ziver-i

aşiyî ve ebkâr kılınmıştır hemvâre-i masûn hirzu'l-emân rabb-i müte'âl ve nâşir-i envâr ilm ü kemâl olmakdan hâlî olmayalar taraf-ı fezâ'il etraflarına

Derkenâr:

Tederrüs: Ders almak

Şevk: Arzudur.

Îrâb: İzhar mânâsına

Midhat: Övünmekdir sitâyîş

Seciyye: Huy ve adet mânâsına

Nuhbe: Seçilmek mânâsına

Aşiyî ve ebkâr: Şeb (Gece) ve Ruz (Gündüz)

[2b]

olan fart-ı incizâb u eşvâk mıntıka-i mantık lisân u nitak-ı nutk ve beyândan birûn olub daima gerek nezd-i veliyü'n ni'ama ve sâ'ir mecâlis-i ulyâda lafzı ve takdîri ve yani suverî ve manevî i'râbât-ı midhat ve tahiyetleri ziynet-i cümle mikâl ve misâl ecza-yı kaziyîye-i lüzûmiyye lâzımü'l-ittisâl ve mümtena'ü'l-infisâl olduğu mehât-ı ilm faziletleri buyuruldukda bundan böyle dahî pervâne-i şem'-i cem muhabbetleri meskûh-ı mesâbîh fezâ'il olan mübarek hatır lâmiü'n-nûr-ı me'âlî mevkûrlarından mensi ve mehcûr buyrulmayub akab ders ve ifâde ve sâir evkât-ı feyz-i âsâde-i mahlas devr-i üftâdeleri hisse-i niyâb da'vât-ı hayriyye ve sûd-mend teveccühât-ı kalbiyyeleri buyrulmak istid'â'dır.

Nevres Efendi

Tâ ki mi'mâr-ı çîre-i dest-i kudret-i âmir-i mahzen harâb-ı abâd-ı emkanda izhâr-ı sanayi' Sinimmâr pesend eyleye gıpta-i fermâ-yı kasr-ı müseddes esas â'lem-i sepenç olan vücûd-ı mes'ûd ve zât-ı Mahmûdları câr-i divâr-ı anâsır ile revnak-ı şiken sarây-ı müsemmen benâ-yı Firdevs

Derkenâr:

Fart: şiddet mânâsına

Mensi ve mehcûr: Terk olunmuş ve unutulmuş

Çîre: Yiğit ve keskin mânâsına

[3a]

berîn olmak da'vât-ı takdimiyle ma'rûz-ı dâ'îleridir ki inâyetkârâ eğerçi dâ'îlerine nisbet bani-güzârı hod hod şenâsidir ve lakin malûf olduğum lutf her dem zuhûr ve kerem mevfûrlarından istid'â ederim ki yarınki gün cuma günü mahtube-i dilkeş-hırâm âfitâb-ı kenare-i seccâde-i nilgün asmâne-i vaz'-ı şâne-i pişânî yani banû-yı matar-ı iki suy serâperde-i Harezmi gerdüne-i cihân-ı peymâ-yı gerdûn ile cânib-ihacle-i nîm-rûzdan taraf-ı sevâd-ı magrib zemine-i sevk mutâyâ-yı azm edüb hudud-ı kalemrev-i Şam'a dört beş saat kala nasb-ı hayme-i mutalâ sûtûn-ı sükûn etdiği vâkitlerde zulmet-i abâd-ı kaşâne-i fakiranemizi manende mâh-ı çardeh-i şeb reşk-çah-ı Nahşeb buyurmaları bâbında lütf-u kerem efendim sultanım hazretlerindedir

Velehû

Meşşata-i çapek-dest hıyâl ve sime-i medâd ile ebruvân-ı mısırâ'-i iş'âra renk ve tâb verdikçe manzûme-i hatır karîb sâ mân-ı izzetleri mustezâd

Derkenâr:

Mahtûm arûs ve gelin manasına

Bânû-yı hatûn manasına

Gerdüne araba yani koçi

Hacle-i arûsa müheyya olan hâne

[3b]

mânâ-yı ikbâl olmak da'vâtıyla arıza-i mahlasıdır ki inâyetlü silahdar şehriyâr-ı gerdûn-ı iktidar efendimizin kalemrev dâ'ire-i devletlerinde hoşnişîn siyah-hayme-i karar ve âsûde-i tekâlif-i rüzgâr olan bendegâne iltihâk yani tengnâ-yı zindan bî-kesiden rehâyâb-u zât mülk-i sıfatlarına te'alluk ve intisâb dâ'iyesiyle bahariyye ber nice beyt-i bî-me'âl vesâtat-ı himmetleriyle baharistan câh-u celâl olan bezm-i baykara pesendârem misâllerine arz olunmuşidi âyan-ı nihâl şikeste-i şah ümidim kabul nâmiye rebe'-i inâyetleriyle bâr-âver olub çeşme-i zülâl-i mekremet olan çeşm-i dakika-şinâsları cüyubâr beynü's-sütûruna ikâza-i ma'ül-i hayât mütâlâ'a ettikde gülistân-ı itibârda hem-pehlevi nev-i nihâlân tâze-i mazmûn olmağa şâyân görüldü mü yoksa tond-bad dîmâh-nakamî iktizâsıyla haşkide-i hâr-divâra hem-ser mi tutuldu işaret ve dil-arzûmend-i münşerih nesîm-i beşâret buyurmaları derhasttir.

[4a]

Velehû

Mâ-dâm ferman-ı fermâ-yı iklîm-i çehârim divân-hâne-i çar-sütûn darü'l hükm-i kadirden ünvân-pezîr tuğra-yı garrâ-yı sadr olan menşûr lâzımü'l-ımtisâl hikmet-i iştimâl ile gâh-ı tahtgâh hâverde-i murabba-ı neşîn çâr-ı bâliş istiklâl ve câh-ı cânib bâhter u sevâd-ı Şam'a sipeh-keş ikbâl-i vesâye-i endâz-ı iclâl ola devletlü inâyetlü atûfetlü efendim sultanım hazretlerinin mansıb-ı celîl'ül kadr-i şân-ı ve devletleri muzâfât-ı nevâhî sü'ûd ve zamîme-i kalemrev ve metâlib ü maksûd ile mü'eyyed ve fermân-ı garrâ tuğra-yı câh u haşmetleri nişân-ı şerîf-i â'lîşân te'bîd ve teyîd ile muvaşşah ve mümecced olub erkân-ı erba'a-i devlet vücûd-u serâ-perde-i hârim ömrü azizlerinin nıgehbân ve pâs-dârî-i müstevfiyân hamse-i vilâyât budur ki havâs-ı kar-kenân pâyitaht-ı şühûddur defterhâne-i mu'allâ-i kâşâne-i hayâtlarının dâmen-i be-meyân fermân-ber ve hıdmet-güzâr olmak da'vât-ı bargâh-ı pâdişâh

[4b]

alîyyü'd-devâm ve âstân-ı şehinşâh-ı selâtin-i gulâm cenâbına arz ve ibkâ-yı câh ve haşmetleri istid'âsı ber-nâme-i mukaddeme-i farz kılınmak zımında südde-i sedere sâ-yı hıdivâne ve atabe-i felek-i kevkebe-i düstûrânelerine arz-ı hâl dâ'î bî-riyâlarıdır ki bu bâl ve pür-şikeste ben nahl-i nakâmî ki tengnây-ı beyza ketmü âdemden bergûşa-yı gülşen vücûd-u aşiyân-gir merg-zâr-ı şühûd olduğum günden gâh pençe feşâr-ı ikab ciğer-şikâf-ı rüzgâr ile serâsime-i avihte-i fitrak ıztırâr ve gâh-sitîze-kârî seyyad tâli' nâ-sâzkâr ile bâl-i rîhte-i pâdiyye-i inkisâr

dil ez kayd ez laf der çâh-ı zenahdân şod esir

şod rehâ ancâ ez dâm üftâd incâ der kafes

halî tamam hasb-i halim olmağa bir nice gün sâye-i humâ ve aye-i nahl-i devletlerinde henüz piçide-i bâl lâne-i ârâm ve dâne-i çin harman-ı merâm ve darü'l-ziyâfe-i ezeliyeden faiz-i merâtib-i revâtib olduğum nasip sohende henüz hemsafir-i mürgân-ı me'âna ve inâyet ve ihsân

[5a]

müteâkib-alü revedleriyle henüz fâriğü'l bâl hoş-güzâr evkat-ı zendegânî iken müstezâd manzûme-i divân-ı şevket ve mefâd-ı sûtûr darü'l menşur-ı devlet yani

dîbâce-i devlet-nâme-i kemâl ve şîrâze-i mecmûa-i cemâl olan vücûd-ı mes'ûd ve zât-ı mahsûdlarının ber mübtegay

Hemçu bud ez berg-i gol mahfî şodem ender sohen

Meyl-i diden her ki dared der-sohen beyned mera

Beynü'l mısırâ'ın köçe-bend darü'l-hilâfeden misâl beyt müşkil-mâl-i kenara gir-i sadrû's-sahife devri ve mısırâ'-i ber-cüste-i âsâ-i âdem râbita-i mısırâ'-resâ ile elem-i efrâz semt-i mehcûru olduğu eğerçe zât-ı â'lişânlarına göre

Men'am yekuh ve deşt-i beyâbân garib nist

Her câ ki reft-i hayme ez dû bârgâh saht

Ve tîresiyle bir mazmun dil-nişine taze bir libâs diğer ilbâsı yahud bir şâhbâz bolend-pervâzın câ-yı diğerde asiyân-ı zed hevâ-yı tebdîl heva ile lâne-i diğerde tertîb-i berk ve sazmân ve âsi kabilindedir fe-emmâ bu bende-i mihnet-zede nisbet-imatlab

[5b]

mâ ez esirî sohbet-i seyyâd bud

bî-mürüvvet-i rikkat ve mâ mândeyem tenhâ der kafes

Sobh ve teyy-i şâm garibân vus'et-saray-ı cihân tengnâ-yı zindân sine-i pür ızdırâb hançer-i zehr-âb-ı firâk ile çak-ı çak ve sahife-i serapay çeşm-i bî-tâb terâkim dağü'l-elem ile numûne-i nûmay mecmua-i hakkâk sevida-yı dil-belâ-keşî sepend-i ateş-i ser-keş derd ve mâ sohen cân nâ-hoş nâ'ire-i eşk kerem ve ah-ı serd

be-haddî perişânem ez rüzgâr ki lezzet-i nemi yabem

ez lütfu yâr aliyü'l-husûs zamân-ı devlet-i istiklâllerinde revnak-ı şiken nizâm-ı pervîn olan manzûme-i umûr te'adâd ehrimen mizâcân bî-şu'ûr ile mû-yı zengiveş perişan ve müşevveş ve kâr-ı fermâyân-ı serkarîn her birinin yed istilâsında kalem-i câvidâne fenn-pürmarmunakkaş olmağla

Her ni'met ve nevâl ki hadd-i kemâl yaft

Daned zemâne kıymet-i o çun zevâl-yaft

Afitâb-ı cihân-tâb zât-ı müstetâblarının burc-ı ahire meyli behre mendan-ı ni'met akl ve şu'ûr olanlara irâ'et-i âfitab kıyamet etmişdir cenab-ı nesik-i bahş karhâne-i

[6a]

hudûs-u kadem ve aferininde-i madde-i vücûd ve âdem-i vücud-ı mes'ûd kurub-i nejâd ve zât-ı mahmûd berme ki nihâdların mekân-ı ziynet-i bahş mesned-i fermân-râ ve fermân-fermâ-yı kalemrev-i kâmrânî eyleye âmin

Sûret-i mektub Sadr-ı Âli Be Cânib-i Acem

İnha olunur ki ahdi kadimden bu vakte gelince mülûk-u sûtûde sülûk-u beyinde reayât-ı vacib olan resm u râh-ı mustahsine mugâyır devlet-i aliyye ebedi müddet zaptında olan memalik hududunu tecavüz ve elem-i efrac-ı udvân olarak Hemedân'avürûdunuzdan sonra tarafımıza tahrîr eyledikleri mektub-ı mübâhât-ı üslubunuz vâsıl ve bi'l-cümle fehvâ-yı nahvet ihtivasına vukuf ve şuur hâsıl olunub hulâsa-i mazmûnunda ibtida Horasandan hareket ve isfahan ile bazı mahal-ı haliye-i zapt eyledikleriniz kuvvet-i bazû-yı miknet ve iktidara nisbet eyleyerek bast-ı mukaddemât-ı müfaharet eyledikten sonra güya bu hareket-i nâmakulünüzü devlet-i ebedi'l istimrârdan zabt eylediği memâlikin istirdâdı ricasıyla

[6b]

cânibe şah-ı mu'allâ destgâhdan ba'is olunan elçilerden henüz haber ve eser ve zuhûr etmediğine ve bazı halât-ı cüz'iyeye vukû'na isnad edüb eğer taraf-ı devleti âliyyeden istidâ'ınıza müsade olunur ise musalâha ve'l-âsâkir-i Nusret- mü'essir Mısır ve Şam ve Tatar-ı hizebr intikam ile tarh mükâfaha edeceğinizi izah ve beyan ve lâzıme-i vükelây-ı devlet olan tavr-ı ediyye mugayir-ı meydan lâf ugüzâfda hayli cevelân eylemişsiz tahrîr ettiğinizde telmihâ ve tesrihâ tazmin olunan ma'ânânahvet mebâniden istidlâl olunduğu üzere da'vâ-yı hod-ı fûrûşâneye tasaddi ve alel husûs elçinizin astane-i devlet-i aşyaneye vurûd-u esnasında kemin mekr u hafâdan bağteten zuhur ile bazı memalik gasb ihtilâsına itâle-i dest-itasaddi eylemeniz amme-i ukâlâ-yı rüzgâr icab eylediğinden başka ve rey-i perde-i meşiyet-i ilâhiyede mestâr olan müstakbelât-ı umûrun kendü dilhâhınız üzere zuhur edeceği cezm eylemeniz ashâb-ı akıl

[7a]

ve dânişe-i medâr istiğrab olmuşdur ancak öteden beri â'det-ü-i ilahiyye cari olduğu üzere bu misillü hod pesendâne-i evzâ' nâhemvâr husûsen şive-i nahvetve iğtirar-ı müheyyic gayret rabb-i samed ve müntec-i hizlân ebed-i evla geldiği mesmu'anız

olmuş olsa bugüne kelimât-ı nâ'makûleden laf-ı lisan etmek mustefiz-i annü'l-beyân edüb ve Şahan peşinden bu devlet-i sermedü'l-bekâ ile iddiayı mukavemet edenlerin hengâm-ı mukabelede kerrufiristize bedeli cüst ü-cû-yı kemin-i gürize derkar oldukları eğer malum değil ise rical-i Acâmdan sual eyleseniz tahsîl vukuf ederdiniz cenâb-ınız evvel emîr-i Horasandan hareket-i Afgan taifesinin teferruk halleri ve ilâhîde es-sâ'at-i rütbe-i kuvvet ve miknetiniz ve medâr-ı iftiharınız olan Harezmi askerlerinin bi'l-cümle kemiyet ve keyfiyet-i malum ve aşikâr ve ekser-i Tevarih-i mevsukada zabt ve tafsil olduğu üzere Sultan MuhammedHarzemşah asâkir-i beşomar Harezmi'e itina ve iğtirar ile alâ-vechü'l-istisâl zevâl ve izmihlâl gibi nehallere

[7b]

giriştâr olduğu mazbût hafıza-i erbâb-ı basiret ve itibar olub el-hâsıl serâir-i ahvâl ve hebâyân-ı hareket ve ef'âlinizden mektum ve meçhul bir şey kalmamıştır ki hatta tarif-i zat etmek tekellüfâtına giriftar olasız gaile-i Afganı bertaraf eyledikten sonra derbâr-ı azamet-i medâra elçi ba's olduğu serhad muhafızları taraflarından ilâm ve islâh zatü'l beyne me'muriyeti ifhâm olundukda canib-i selim ve musafat tercih olunmağla eyyam-ı asayişde serhadlerimizde olan muhafazacılar ile iktifa ve muharebe ve mukatele tedârükünde teenni olunub elçinizin vurûdu ile vuzuh-u müdde'ânıza tevakkuf üzere iken henüz elçiniz südde-i devlet-i medâra rumâl eylemezden mukaddem adab-ı meriyye-i kadimeye muhalif hareket ile hudud-u devlet-i âliyyeye tecavûz eylediğiniz istima olundukda eğer kendüleri merâsim-i devletten agâh değilse de beher hal ma'iyyetinde kardanan-ı Acemden kavâi'd-i devletden haber adamlar olmak gerekdir deyü bu misillü yine bî-edâbâne hareketiniz vuku'nu akl-ı

[8a]

dürbîn tecviz etmemekle o taraflara tesyîr-i asakir-i zafer-i rehberine musâra'at olunmamışdı vaktâki alicâh Rıza Kuluhan der devlet-i medâr-ı pâdişâhîye gelub nâme-i sâmiyye-i şahîve mektub meveddet-i mashûbunuzu teslim ve matlab ve müdde'ânızı e'azz ve tefhîm eyledikte fi'l-hakika mukaddema hücum-u nâgâhgîr Afganiyandan devlet-i Safevîye bir hemzede ihtilâl olmayub hudutlarımıza ecânib ve ağyar-ı takarrübü ile hudûs-ı fetre(t) ve âşûb-ı dağdağası rû nümâ olmasa cânibe İrana tevcih-i nigâh-ı iltifat mutassavır olmadığı cümlelerin malumudur ama çünkü

meşîyyet-i bî-illet ilâhiye ile daru's-saltana-i İsfahan vârisi kadîmine avd ve rücu' edüb nihâl-ı nev resîde-i hadîka-i saltanat olan Tahmasb Hazretleri âyâ ve ecdâdları mesleğine sülûk ile ahd-i kadîm-i tecdîd ve esas-ı ülfet ve istinâsı teşyîd eylemek murad etmeleriyle matlab ve iltimâsları rikâb-ı â'lem-me'ab Şehinşâh-ı azamet-i destgâha e'azz ve niyâz olundukda avâtıf-ı aliyye-i şevkat-i mülûkâneleri mânâssa zuhûrda cilveger olub kendülere lüzûmu

[8b]

olan bazı mahalleri ihsân ve in'âm buyurmalarıyla tecdîd-i esas sulh-u salâh kılınıb â'det-i me'lûfe üzere tarafeynin murahhasları temessükât-ı memhûra ahzu i'tâ edüb bundan akdem tarafınıza gönderilmiş idi lakin bu esnâlarda vuku' bulan harekât-ı gayr-ı ma'hûd mucceb teşebbüt hazm ve ihtiyat olmağla avn ve inayet hazret-i zil celâl itimâd ve itikâl ile işbu mâh-ı Muharemü'l-haramın on sekizinci günü sahra-yı Üsküdüre nasb olunan otağ-u mu'alâ-yı revak-ı hüsrevaniye kemâl-i debdebe-i izz ü ikbâl ve nihayet kevkebe-i übbehet ve iclâl ile teşrif-i hümâyûn buyrulmuştur eğer elçileriniz vesâatlarıyla akd olunan musâllahayı ni'met bilub kabul ve tenfiz eder ise ne güzel vallah bundan sonra dahi girîve-girattu ve istikbâr olur iseniz vaktinize hazır olasız inşâ'allah-ı te'âlâ inâyet-i hak ve nusret feyyâz-ı mutlak ile bereket-i rumuzu asker cerâr mur-ı şomar-u add u şikâr ile iklim-i İrani harab ve sükkânını hem-hâl bûm

[9a]

ve gurâb ederek avn ve inâyet-i sübhân ve lütfu kerem-i rabbani birle saha-yı İsfahan naks-i pezîr semm-i semend gâziyân mansûr olmak fazlullahiden mutevâki' ve mes'ûldür lakin şahbaz-ı hümâpervaz tahrîk-i cenâhın eyledikten sonra şikârın olmadıkça heveslâne eylemek mahal ve şimşir-i cihângîr bir kurre meslûl olduktan sonra izhâr-ı muhâsama edenlere zahm-ı ur olmadıkça der-niyâm olmak meslubü'l-ihtimâl olmağla kabl-i hulûlü'l-esef harb ve sulhden ehed tarafını tercih ile hâdis olan gavâ'ilî bertaraf eylemeleri matlûbdur

Sûret-i kâ'ime an cânib-i Mısır

Benim sa'âdetlü, mekremetlü, mürüvvetlü, re'fetlü karîndaş-ı e'azz ü ekremim sultânım hazretleri sabıkan sipâh ağası izzetlü Mustafa Ağa senâverleri mübâşeretiyle bundan akdem firistâde buyrulan hutut-u hümâyûn şevket-makrûn-ı

hüdâvendigârı ol emirde divân-ı Mısırdaki cümle muvâcehelerinde kır'ât olundukta teveccühle mu'âmele-i müşâhede olunduğu ve salifü'z-zikr

[9b]

hutût-u humâyûn muhabbet-makrûnlarına muhtevâ oldukları mevâdda ol esnada ne güne cevab verdikleri mukaddemâ hazine kâtibemiz kullarıyla mâ'ruz hâk-pây evliyâyü'n-ne'am kılınan evrakta tefâsilhâ tâhrîr ve cümlesi hey'et-i melfûfeleriyle tarafı sa'âdetlerine teblîğ ve teslim olunması tenbih ve te'kîd olunmağla mefâhimî ma'lûm sa'âdet-i mersûm-ı kerîmâneleri olmuşdur ol-vâkitden beri tenfîz-i evâmir-i hümâyûn ve tanzim-i umûr-u matlûbe-i devlet-i ebed-i makrûnu müstelzim olacak harekâtta teşmîr-i bazû-yı ikdâm ve şedd-i azad dikkat ve ihtimâm olunmakda terk-i hâb ve arâm olunmuşken ba'd küllü'l-cihed husûsât-ı merkûmede cümlelerin bi'l-ittifâk netice-i kelâmlarına derecelerde karar eylediği ve sa'ir bazı umûr-ı â'cizânemiz kavâ'im-i müte'âddidede derc ve testîr ve mevâd-ı matlûbenin cevablarını mutazammın ve Osman Bey maddesinde vâki olan cerâyim ve zelâletlerinin karîn-i afv ve safh mülûkhâne olmak ricasını havi Mısırlı tarafından dahi mahzar-ı tâhrîr ve cümlesi kapıcılar ve bölükbaşımız Mustafa

[10a]

Ağa kullarıyla irsâl ve tesyîr ve yine tâhrîrât-ı merkûme be-ecmahim savb-ı vâlâ-yı mürüvvet-i me'vâlarına teslim olunmak husûsu tavsiye ve tenbih olunmakla be-minnet-i sübhâne vusûllerinde mahzar-ı merkûm ve tâhrîrât-ı mahlas-ı ihlâs mersumelerinden her keyfiyet-i karîn zihn-i dakika-i zâtları oldukdan sonra mahallerine irâ'et ve muhtevâ oldukları murâdın hüsn-i terbiye-i muşfikâneleriyle tefhîm ve ifâdetleri zât-ı sa'âdet ayâtlarında merkûz ve mevdû' olan madde-i mürüvvet-i cibilliyetlerine ihâle olunmuşdur cenâb-ı atûfet nisâb-ı vâlâ-câhlarıyla bu sadakat gösterileri beyninde mer'î ve mahfûz olan madde-i uhuvvet ve muhâdenet beyanı işbâ' ile pezîrâ-yı hâlel ve noksandan müberrâ ve umûr-ı â'cizânemizde tavsiye ve tezkîr-i tekellüfâtını ihtiyâ dahi emr-i bî-ma'nâ olmakla bu ana dek vâki' olan umûrumuzda cilve-ger mahlâ-yı zuhûr olan zulâl-i ikdâm ve ihtimâmları kemâ-kân mecârî umûru vakı'amıza cârî olmak meczûm-ı halisânemizdir eğerçe bu esnâlarda kapı-kethudamız Ali Ağa kulları hakkında sünûh eden vakı'ana ki zuhûr bir mikdar mahlasınızı bî-huzûr etmiştir

[10b]

ancaksa‘âdetlü sultanım hazretlerinin bîdâr-ı umûr bulunması umûr-ı â‘cizânemizde kapı- kethüdası i‘ânetine ihtiyacdan mahlasların müstagni etmekle her vechle mütesellim hakk-ı sübhâne u teâlâ hazretleri her emirlerinde tevfikât-ı âlleyesi karîn hâl ve teyyidât-ı semdâniyesi rehin-i amâlları edüb herhalde muayyen ve destgîrleri ola amîn gerek mukaddemâ ve gerek bu defa irsâl olunan tahrîrât-ı muhlisânemizin havi oldukları mevâdın husûlleri cenâb-ı sa‘âdetlerinin hüsn-i terbiye ve i‘ânetlerine muhtaç olmakla husûsat-ı markûmede dahi sarf-ı himem bî-hemtâlarıyla bu ana dek vâki‘ olan hüsn-i ihtimâm ve mürüvvetlerin tezyîl ve tekmîl buyurmaları temennasıyla kâ‘ime-i muhâlasat ilâma-i tahrîr-i firistâde-i nâdî sa‘âdet-i masîrleri kılınmışdır inşâ‘allah-ı te‘âlâ ledâ şerefü’l-vusûl ber-vech muharrer-i sabıkan ve-lâhakkın vâki olan mevâdın husûlleri cenâb-ı mürüvet-i nisâblarının himmet ve ihtimâmlarına mevkûf olmağla bu bâbda dahi kemâ-fi’l-evvel ifâ-yı levâzım-ı mürüvvet buyurmaları hâssa-i me’mûl ve mütemennâdır

[11a]

Cevâb-ı an cânib-i Kethuda Bey Bâ-tesvîd-i Mahmud Efendi

Benim devletlü sa‘âdetlü mekremetlü atûfetlü efendim sultanım hazretleri bu defa kapıcılar bölükbaşıları Mustafa Ağa kullarıyla irsâl buyrulan tahrîrât-ı aliyyeleri ve bi’l-husûs cânib-i bende-i hayr-endişlerine olan kâ‘ime -i seniyye-i mekremet mansûsları ve Mısırlı’nın arz ve mahzarları vârid ve vâsıl ve mezâmîn-i tahrîrât-ı sâmiyelerine ve mefâhim-i arz ve mahzarlara bi’l-cümle ittilâ veliyü’n-ne‘âmî şâmil olmuşdur cânib-i cânibü’l-ikbâl-i âsafânelerine olan mahâsin-i teveccühât evliyâyü’n-neâmî ve kemâl-i sıdk ve ihlâs-ı bendeğî muktezâsınca ma‘rûzât-ı sâmiyeleri resîde-i hayyız-ı is‘âf ve mültemesât-ı âliyyelerinin temşiyet ve hitâmıyla adamları kulları vakt-i yesîrde savb-ı vâlâ-yı destûrânelerine şîrâ-güşâ-yı avd ve insîrâf olmak hâlât-ı nuhbe-i eşgali ve herhalde âfitâb-ı itibarları üç sepehr ikbâlde rahşân olmak keyfiyatı aksâ-yı âmâl olmağla tıbk tahrîrât-ı aliyyeleri üzere iktizâ eden evâmir-i şerife ısdâr ve mü‘ma ileyhüm kullarıyla

[11b]

irsâl olunmuşdur taraf-ı vâzihü’l-şeref-i asafânelerine olan hablü’l-metin ihlâs-ı dîrînem muktezâsınca umûr-ı destûrânelerin raiyyet-i senâver-i hulûs-ı kosterlerine

mütevciib sürûr u behcet u temşiyet mültemesât müşirâneleri ikbâl-hâh bî-
iştibâhlarına müstetî envâ-i ibtihac ve ferhat olub ve bi'l-cümle mes'ûlât-ı
aliyyelerinin sâha-i husûlde cilveger olması nezd-i bendegîde cenâb-ı devletlerinin
murâd-ı âlîlerinden ziyâde matlûbter olduğu zamîr-i ilhâm pezîr-i asafânelerine zâhir
ve hüveydâ olmakdan nâşi tavsiye ve siparişte averde-i zebân-hâr olan te'kîdât
mahzen bende-i ihlâsgârlarının hâ'iz derece-i hubûr olmasına tahrîz ve iğrâ
mülâhazasına mebnî olduğu kâ'ime-i aliyye-i nevâziş halleri mezâyilesinden
müstefâd olmağla du'â-yı bekâ-yı ömr ü ikbâlleri tekrar olduğu iş'ârâ kâ'ime-i
âlame-i tahrîr

Sûret-i kâ'ime

Bu defa hazine katibleri ve mehterbaşları kullarıyla irsâl buyrulan tahrîrât-ı seniyye-
i sa'âdet-i iştîmâl

[12a]

ve be-tahsîs bende-i bî-merâlarına olan iki kıt'a kâ'ime-i âliyye-i belâgat-ı me'alleri
resîde-i râhe vusûl olub mezâmîn-i mekârim-i rehin ve mefâhîm-i sa'âdet-karînî bi'l-
cümle sahîfe-i ârâ-yı ittilâ' ve yakin olmuşdur bir kıt'a-i kâ'ime iltifât âlâmelerinde
cânib-i bendegîye olan teveccühât-ı asafâne ve hüsn-i itikâd-ı müşirâneleri bâliğ
derece-i i'câz olmağla merâ fevkî mutasavvir değildir ki bazı esbâb ve vesâ'il ile
terakki ve tezâyîd-i da'vâ oluna deyü izhâr telâttufât ve nevâziş zımında umûr-ı
müşirâneler tavsiye ve sipariş buyrulmuş hakk-ı sübhane u te'âlâ kâffe-i umûr-ı
âliyyelerin tevfi-kât-ı ilahiyesine makrûn ve gevher-i nâ-yâbgân imkân olan zât-ı
mekârim ünvanların derc-i vekâyesinde mahfûz ve masûn eyleye âmin cenâb-ı
devlet-me'âb asafânelerinin taltîfen ve tekerrümen hakk-ı â'cizânemde hüsn-i
teveccüh-i müşirâneleri resîde-i rütbe-i i'câz olduğu gibe her bir husûslarında yek-
rân ihlâs-ı inân ihtimâm-ı âcizânem sâha-i aksâü'l-gaye imkânda cilve-sâz olmağla tâ
zebane-i şevk ve tahrîs ile şitâbân olunduğu inhâniye

[12b]

hareket-i tabe'î ve kutrisini enbâ ve hâsılı tahsîl gibebir mânâdır hemen cenâb-ı
rabbü'l-izzet zât-ı me'âlî menkıbetlerin ilâ yevmü'l-kıyâm erîke pirâ-yı ikbâl ve
sa'âdet ve bende-i hâlisü'l-taviyyetlerin dahi nezd-i â'lîlerinde meşkûrû'l-hidmet
eyleye merkûmân kullarının avihte kerden emanetleri kılınan marûzât ve

mültemesâtları be avni'l-lah-i te'âlâ kâtibe-i karîn müsa'âde ve husûl ve inşâllah-ı teâlâ kariben itmâm-ı umûr-ı me'mure ile merkûmân kulları cânib-i seniyyü'l menâkıb-ı müşirânelerine rehberde avd ve kufûl olacakları melhûz ve me'mûl olmağla ilâm-ı keyfiyyet zımında kâ'ime-i ihlâs-ı ilâma testîr ve hâk-pây-ı devletlerine bu defa neşr-i şirâ' azîmet eden adamları âlî-kullarıyla merfû' pay-gâh-ı devlet- masîrleri kılınmıştır inşâllah-ı teâlâ karîn-i ilm-i â'lîleri buyuruldukda emri ferman

Aydın Muhassılı Vezir-i atûfet semîr-i adîmü'n-nazîr devletlü sa'âdetlü Ragıp Mehmed Paşa Hazretleri taraf-ı devlet-i aliyyeye alî tarîkü'l- hediye esbler irsâl buyurduklarında cânib-i Kethüda-yı Sadrazamiye tahrîr buyurdukları mektub belâgat-ı mashûblarıdır

[13a]

Sa'âdetlü mekremetlü mürüvvetlü ref'etlü karîndaş izz ü ekremim sultanım ağa-yı cellilü's-şân hazretlerinin nadî-i sa'âdet-i iştimâllerine mezid-i iğrâz ve ikrâm ve medîd-i tevkîr ve ihtirâm ile neşide-i da'vât-ı sâfiyât-ı muhabbet füzûn-nüma ve manzûme teslîmât ve afiyât-ı meveddet intimâ-i ithâf ve ihdâ ve merâsim-i istinbâ tab'-ı â'lîleri âlâ vechü'l tekrîm-i tetmîm ve edâ olunduktan sonra zamîr-i münîrlerine nümâyende-i mahlası bî-riyâlarıdır ki benim hazretleri bud emcedîleri devletlü inayetlü velü'n-ni'am sahib-i devlet ve kesirü'l-mürüvvet efendimiz hazretlerinin kendi çırağ-ı has ve bende-i kerem şermende-i bâhirü'l-ihtisâslarından olub nihâl-i amâlim ebyâri-i terbiyye velü'n-ni'amâneleriyle haiz-i nisâb-ı neşved ve numa ve fa'iz-i şeref merâtib-i isnâ olmağla her çend bu diyarda tedârik ve tahsîli müte'asır ise dahi mala yedrük külle la yetrük külle müeddesi üzere ifâ-yı merâsim-i ubûdiyyet zımında çend esb-i hoş-hirâm tedârik ve takdîmi vazife-i zimmet-i âcizânem idi lakin zât-ı atûfet ayât-ı veliü'n-ni'amânelerinin zirdan-ı sa'âdet-i iktirânlarına şâyân esb-i sebk cevelânın

[13b]

tedârikine ber-vechle dest-res mümkün olmadığından bu husûsda zarûri vâki' olan taksir ve te'ehhürümüz afv buyrulmak ümidiyle el-abdû mâ yemleke gâne limevlâh musadıkınca bu defa merbût tavile-i iktidarım olan esbânın ıslâh-ı mevcûdlarından olmak üzere cânib-i Mısır'dan mahsûsen müntecimiz olan bir re's Mısır'ı ve bu

câhibde dahi ba'd küllü cihed tedârikimiz olan birmûceb-i defter üç re's-i esb-i türkemânın hezâr şerm ile takdimine ictisâr olunmağla her nekadar şâyân-ı rekûb velü'n-ni'am değil ise dahi bir vakt feyz ve neşâtlarında huzûr-ı â'lîlerine arz ile merbût ıstabl kabul buyrulmakda tahrik-i şifâh-ı himmet ve mürüvvet buyrulduğundan mâ'adâ cenâb-ı mürüvet-i nisâb-ı vâlâcâhlarına dahi bir mûceb defter mahsûsen irsâl olunan iki re's-i sebk karîn-i hüsn-ü kabul buyrulması vesile-i arz hulûsumuz olmuşdur inşâllah-ı teâlâ lede'l-vusûl bundan böyle dahi câhib-i riyâ mecânîlerin hâtır-ı enverlerinden ihraç buyurmayub hemvâre-i mufâvaza-i sâmiyeleri

[14a]

eb'âsıyla yâd ve dilşâd buyurmaları izz ü metâlib hâlisânemizdir

Câhib-i Hazret-i Sadrâzâmdan Vüzerâ-yı etrafa kâ'ime sûretidir

Benim izzetlû sa'âdetlû karındaşım hazretleri memâlik mahrusâtü'l-mesâlik-i hâkâniyye olan fukarâ-yı raiyyet ve ahâlî-i vilâyet ve dâ-yı hâlikü'l-berâyâ ve mahlûk ve mübdi'ü'l-arz-ı vessemâ-i olduklarına binâ-i mezraa ahvâllerine cûyu-bâr-ı adl ü dâd pâdişâh-ı dâimü'l cereyân olmak ile goştezâr-ı taayyüş ve zendekâneleri pezirâ-yı neşv ü nemâ olub hermen cem'iyet hâtırları dâ'ima avâsıf-ı mezâlîm ve taâddiyatdan hıfz-ı vakâyit olunmak lâzime-i uhde-i mu'adelet-i cihâniyanî olmakdan nâşî işbu râtibe-i hasenenin îfâsı yani muktezâ-yı adâlet-i sa'âdet-i menkıbetin icrâsı tarafı fa'izü's-şeref-i hüsrevânedan eyalet ve evliya-i memâlik-i mahrusa-i nâzım-ı umûr olan vüzarâ-yı izâm ve vükelâ-yı nısfet-i ettesâmın uhde-i diyânet ve iffetlerine havâle ve tefvîz olunmağla bu suredde zu'âfa-yı

[14b]

sükkân-ı memleket haklarında min küllü'l-vücûh levâzım adl ü dâdın icrâsına riayet ve kâffe-i mezâlîm ve taaddiyatdan kendileri himâyet ve siyânet hâletleri vüzarâ-yı izâm hazerâtının vâcibe-i zimmetleri olmak lazım geldiği âşikâr ve eğer şer'-i şerife ve rızâ-yı yümn-ü iktizâ-yı hüsrevâneye mugâyır ve menâfi fukarâ-yı raiyete zulm ve ta'add-i olunur ise müşârü'l ileyhim dünyevî ve uhrevî mes'û'l ve me'ânet olmak iktizâ eylediği be-didâr olub ve öteden berü rüşd ü reviyet ve hakkâniyyet ve dirâyet ile mevsûf olan vüzerâ-yı izâm ve sâir hükkâm-ı kirâm-ı merâtib-i mezbûreyi fehm ve derk ile lâzime-i adl ü dâd edâya sarf-ı tâb ve tevân eyledikleri cihetten müşâr-ı bi'l-benân oldukları mâlûm-ı sa'âdetleri olmağla cenâbınızdan dahi melhûz olan

agâh ve kıyâset-i muktezâsı üzere sâlik-i tarika-i inkâ‘ hakkâniyyet ve re‘âyâ perverî olacakları eğerçi me‘muldur ancak şime-i kerime-i hazret-i hilâfet-penâhi da‘ima tahsil-i

[15a]

vukûf ahvâl-i âlime mâ‘il ve bu takrib ile valâh ve hükkâmın hafî ve celîl-i rûşen ve hareketlerine vezir-i destân-ı vilâyetin çoğuna ki zâf-ı kuvvetlerine ittilâ mülûkaneleri hâsıl ve şâmil olmakdan nâşi cenâbgir tarafından ahâlî-i memleket ve fukarâ-yı raiyyete hilâf-ı melhûzu ta‘addi ve tecâvür-i hâlât-ı gayr-ı marzîyesi tecvîz ve tesvî olunduğu vâsıl semî hümâyûn olmağla hakk-ı müşîrânelerinden asâr-ı ateş-bâr atab-ı pâdişâh hayyiz zuhûr ve bürûze karîb olmuşken cânib-i müşîrânelerine olan hüsn-i zân ve îtikâdımıza binâen hakkınızda irâd-ı mukaddemât hüsn-ü şehâdet ile teveccühât-ı seniyye-i hüsrevânenin tarafınıza kemâ fi-l-evvel sarf ve imâlesine bezl-i ihtimâm olunmağla fi-mabâ’d hilâf-ı rızâ-yı hümâyûn cihândar-ı mezâlîm-i ta‘addiyanın mikdarı zerre-i vukû’una cevaz gösterilmeyub himâyet ve siyânet ahâlî-i memleket taraf-ı iktidar eylemeleri şartıyla bu defa avâtîf-ı âliyye-i mülûkaneden Sivas eyaleti cenâb-ı sa‘âdetlerine ibkâ ve mukarrer kılıb lakin bundan

[15b]

sonra tarika adl ve insâfa mugâyır hareketleri zuhûr-ı vâsıl semî hümâyûn cihân bâni olmak lâzım gelir ise hüsn-ü şahâdet-i hâletleri kârgir olmayub taraf-ı hümâyûn-ı tâcîdaridan mes‘ul ve muâteb olacakları bî iştibâh olmakla cânib-i müşîrânelerine olan alâka-i derûn valâ-yı makrûnumuzun muktezâsı olan emârât-ı nush ve pendi izhâr ve ibrâz siyâkında hâssa-i kâ‘ime -i meveddet alâme-i tahrîr firistâde-i nâdî-i sa‘âdet-masîrleri kılınmışdır inşâllah-ı teâlâ ledel vusûl keyfiyet-i mersûm-u sahife-i zihn-i tâbnâkları oldukda zâtınıza olan agâh-ı ve raiyet-i muktezâsı üzere bundan böyle cenâb-ı sa‘âdetleri meslek-i raiyyet-i perverî ve hakkâniyyet gösteride izhâr-ı harekât-ı müstahsineye kemâl-i îtinâ ve dikkat ve sükkân memleket ve kıt‘ân-ı vilâyet-i âsûde-i nişîn zill-i zelîl himâyet ve siyânet ve gunûde-i pister âsâyış ve rahat etmekle tarafı müşîrânelerine valâ bu cihât-ı seniyye-i hüsrevânenin

[16a]

yevmâ fetûma terakki pezir olunmasına bezl-i miknet ve ferd-i vahid tarafından fukârâ-yı raiyyete zulm ve ta'addi vukû'nu tecvizden mübâ'adet buyurmaları me'mûldur

Canîb-i Hazret-i Sadrâzamdan Vüzerâ-yı etrafa gönderilen muhabbetnâme sûretidir

Benim izzetlû sa'âdetlû karındaşım hazretleri muktezâ-yı hikmet hâfiye-i semedâniyye ile her asrın âhiri bir seyr-i azîm-i müceb ve her târikî-i te'abın encâmı bir inkişâf-ı medîd-i safâ ve rahatı müstelcib olageldiği mânend rûz-ı rûşen zâhîr ve hüveydâ olub ve husûsen hulûl-ı fasl-ı baharda emzice-i beşerîyye hareket-i ahlât sebebeyle bazen hadd-i îtidâlden münharif ve bâdehû meded-kâri-i inâyet-i sübhaniyye ile derece-i îtidâle me'îl ve münâtif olageldiği mücerrebât-ı umûrdan olmak hasebiyle iş bu fasl-ı baharda mâye-i hayât-ı âlemiyân ve bâ'is-i zendegâni-i edmiyân olan şevketlû kerametlû

[16b]

mehâbetlû kudretlû veli ni'metimiz pâdişâh-ı eyyâm ve şehriyâr sipehr-i ihtişâm efendimiz hazretlerinin mübârek mizâc-ı letâfet semîr-i hümâyunlarına mukaddime-i ten-dürüstî-i câvidânî olmak üzere eğerçi bir mikdâr inhirâf-ı ârz olub ancak Allah'ül hamd ve'l-minne çend-rûz mürûrunda şifâ-bahşa-yı hekîm-i mutlak ile golzâr hemîşe bahâr-ı tab'-ı hümâyûnları rûy-i ikbâl-i mülûkhâneleri misillü karîn envâ'-i terâvet ve behcet ve vücûd-ı mekârim nemûd tâc-dârilere bâzû-yı baht-ı â'li-i hüsrevâneleri gibe rehin esnâf-ı iktidâr ve kuvvet olmağla â'rıza-i inhirâf külliyyen nâ-yâb ve mübârek zât-ı mevâhib-i ayât-ı mülûkhâneleri ülkenden ziyâde behcet-yâb olduğu ecelden hassa ve â'mme-i bendegân sadâkat nişânları mâlik-i cenâb-yâra ve zafer-yâb-ı meserrât-ı bî-endâze olub umûr-u müntezim-i devlet-i âlîyyeleri medâr-ı mu'adilat asâr-ı aslîyyesi üzere da'ir ve hutûb-ı müntesika saltanat-ı seniyyeleri müşîr-i nisf-ı semîr-i kadîmesinden sâir olmuşdur fehmden summe hamden hemân cenâb-ı nizâm-ı bahşâ-yı ka'inât-ı cell-i şâne hazretleri o tir-i sipehr-i

[17a]

sâltanat ve ol hümâ-yı uc-ı hilâfet hazretleri âliyü'l-eyd züyûr-ı efzâ-yı burcu sıhhat ve ikbâl ve sâ'ir goster-erike-i şevket ve iclâl edüb envâr-ı zât-ı mülûkhâneleri ile çeşm-i âlem-i kemâl-i rûşeniye-i makrûn ve zıll-u zelîl hilâfet penâhilerinden bendegân-ı ihlâs-ı nişânların nihâyet rahat ve âsâyîşe merhûn eyleye âmin işbu beşâret-i azîmenin fermân-ı fermâyân memâlik-i mahrûsa-i hâkâniyyeye ilân ve izhâr umûr-u câriye-i vilâyetin mecâr-ı asliyyesinde cerayân misillü nice fevâ'ide bâd-i ve tahsis hayr-ı hâhân-ı sâltanat-ı seniyyenin sürûr-ı bâllerin icâb ile her emrin bir vakf-ı matlûb tanzîmi için hüsn-i kıyâmlârına mü'eddî olduğuna binâ-yı zât-ı sûtûde-i sıfâtlarına dahi tebşîr hâli meserret iştîmâl siyâkında kâ'ime-i mü'eddet âllâme-i tahrîr ve firistâde-i nadî-i sa'âdet-masîrleri kılınmışdır inşâllah-ı teâlâ lede'l-vusûl hakikat beşâret-i sa'âdet menkıbet-i mersûm sahife-i zihn tâb-nâkları oldukda müfevvez

[17b]

uhde-i müşirâneleri olan kâffe-i umûrun matlûb-ı humâyûn-ı cihandarî olduğu üzere tesviye ve tanzîmlerinde müessir-i mebrure ve mesâ'î-i meşkure irâdına bezl-i cell-i himmet buyurmaları me'mûl ve mütemannâdır

Müvedde-i Muhassılı Vezir-i celilü's-şân iken Ali Paşa Hazretlerinden Kethüdayı Hazret-i Sadr-ı Â'zamiye tebriknâmedir Bâ-tesvîd Besim Efendi

Sa'âdetlü mekremetlü mezîd-i meveddetlü karındaş izz ü ekremüm sultanım ağâyı celilü's-şân hazretlerinin nadî-i be-meydanî sa'âdet-i iştîmâllerine tevkîr-i tevfir ve tevfir-i tevkîr ile cevâhir-i da'vât-ı sâfiyât mü'eddet-i edâ ve gevher-i teslimât ve afiyât-ı muhabbet-pirâ ithâf ve ihdâ ve merâsim-i pürsiş hâtır-ı sa'âdet mezâhirleri ber-vech âhir-i mer'î ve me'veddî kılıldığı siyâkında nemude muhlis-âne oldur ki benim sultânım hazretleri bir muktezâ-yı dil-bestegi-i râsiha tevkîr-i mehâmid-i seniyyeleriyle ziyâ resân ezmân iken sitâre-i zât-ı sa'd alâmetleri burc-ı pîşîne tahvîl yani izz ü ikbâl ile mükerrer ısdâr-ı âli kethüdalığı

[18a]

rütbe'-i vâlâsıyla tes'îd ve tebcîl buyurdıkları sâma'-i zîb-i mahlası olmağla bâis-i inşirâh-ı vâfi olub nakş-i mübârek bâd-nigâşte-i sahîfe-i fevâ'id kılıldığı îrâd zımında mahsûs tebrik-nâme-i muhabbet mefâd-ı tahrîr ve firistâde-i nadî-i sa'âdet-

masîrleri kılınmıştır inşâallah-ı teâlâ ledâ şerefü'l vusûl bundan böyle dahi cânib-i hulûskârları hâtır-ı şerîf ve sâ'idlerinden imâhe ve teb'îd buyrulmayub bâis füzûni mühürdar olan rakıme-i dil-güşâlarıyla yâd ve es'âd buyrulmak me'mûl ve mültemesdir bâkî hemîşe sa'âdet ve ikbâl bâd yarabbü'l-âbâd

Seyyid Vehbi merhûmun

Bûse-cây-ı ashâb câh u celâl olan nadî-i behşet-i ayâdlarına ekseri eyyâmde elfâz rekik nâdir beraber mektûb ile sedâ' verilmediği takdim-i vezâif-i ubûdiyetde muktezâ-yı dâiye-i ihmâl olmayub belki bir vakit safâ-bahşlarına meks-vâr tanîn dil-hırâş niyâzıyla görüverilmekden kaçılmış idi yohsa nevrüz-ı dilfrûz-ı şebâbdan

[18b]

zemher bir kühûlete gelince bî-sâbıka-i hizmet mu'tâd ola geldiğimiz mekârim-i celîlü's-şân ihsânları fersûde-i nisyân olup bendegân-ı dergâh menî'ü'l cenâb ile meyânemizde ki asâr-ı sahîfe-i tırâz hukuk-ı mahkûk kalemtırâş-ı akûk olmak ne ihtimaldir ol asitân-ı felek-i sa'âdet nice nice âfitâb-ı emânî sûtû ann-i temennâ ederiz hemân cenâb-ı rabbü'l izzete çehre-sâ-yı niyâz iz ki vücûd-ı şeriflerin meddîü'l eyyâm mesned-i nişîn afiyet-i devlet edüb hablü'l metin izz ü ikbâlinizi bî-endâze mümetted eyleye âmîn

Seyyid Vehbi Efendi

Ebâ ann-i hadd-i hayr-hâh din ve dünya-yı gamhâr kâffe-i fukarâ olan lütfü çok sultânıma arz olunur ki hamden allah-ı teâlâ zât-ı ömrü'l adilleri mesned-i nişîn sadâret-i evlâlı âsâr adl u insâfları kalem ve hıttâ-i Rum'a ber-veçhle şâmil olmuşdur ki eryâb-ı izz ü devlet değil belki etfâl-i zir-i destân raiyyet-i sükkân

[19a]

şehr ü şâyân belki etfâl-ı debestân hergün envâ'-i menâkıb mu'adeletleriyle ratibü'l lisân olub güneğüne nevâdir adl ü insâfları nakli ile dualar ederler fil-hakika menî' vedûd ahkâm olan deryâ-yı adl u insâfları pîrâye-i nizâfet ile musaffa olacak etrafa münşâ'ib olan cedd-i evvel-i inhâr dahi kedûrât-ı zulm ve ittîsâfdan müberrâ olur el-hâsil sultânım hakkında müşâhede eylediğim teveccüh kılub duâ-yı pey-der-pey müddetü'l ömr kimesne hakkında ne görülmüş ne işidilmiştir bir kûşe-i tâziyâne-i te'dib ile gûşmal olunub dil-gir olan gürûh-ı bî-insâf dahi medh ve senânızda bî-ihtiyâr ancak mısra'elfasl-ı mâ şehdetiyyeü'l-edâ inşâallahü'l-âzîz bu devlet-i ehl-i

perver müstehak-ı nevâze ve sevkimiz vâriddir ki hâsset-i çerâğ kûşe-i ferâğ buyurup tahdîd-i ni'met ile muğtenim olayız bu mânâ-i bâdîyye-i safâ-bahş-ü ihsândan rîzân olan kutrât-ı nâçizden olmağın temennâsına cür'et

[19b]

olunmuşdur mısra' ve'l-arz min-ke'sü'l kirâm nasib-i ol serîredân-ı kulûb olan padişâh-ı lâ-yezâl dergâhına rû-yı niyâz fersûdedir ki ol nahl-i celflü'l-zıll-i devleti fûrûğ-berde-i kirâm ile be-tahsîs ol sâbık olur denilen ikbâl olan mahdûm lâzımü'l ihtirâm ile hemvâre seraser ve hürrem ve her berîn hil'at-ı sebz-i hayât ile muazzez ve mükerrerem edüb meddiü'l dehher destzerde-i hadisân â'lem etmeye bâkî nemândân ki ne-hâhed bekâ-yı tu

Nergisizâde merhumun bir nekbet-meab hakkında mecalis

Ashâb-ı hümem ve mehâfil-i erbâb-ı kerem savbına mevsil sûtûr pür-kusûr olan Jajhây ve Herze-kâr veya köy-i perişân etvârın gızzet ve ibrâmıyla hasb-i hali bu vech üzere ilâm olunur ki merkum-ı mezbûr kendi kavli üzere serhâdd-i İslâmiyede ifnâ-yı ömr ü taziyâ'-i evkât ve cem'-i me'âyib ve tahsil-i seyyi'at ederken asker ma'âsi hüsn-i hasîn vücûdun muhâtara edüb bi'l-cümle mahsûl mezârî'-i dil ve cânı olan

[20a]

hûşe-i salâh ve iman-ı pâmâl olduğundan gayr-ı har-sûy hilkatında olan erzâk ahlâkı dahi ni'amâ ve zevâyâ-yı dükkânca-i dimâğında olan zehâir akl ve idrâki târâc gerde-i tâtâr sipâ-şekâ olmağla keff-i iktidârında def'-i muzayaka iflâs ve tahsîl vech-i keffâf için nukûd-ı durûğ-lâf ve kezâfdan gayri sermâye kalmayub bir müddet kûşe-i dükkân-ı fenâda bâd-fürûş ve bâzâr-ı inâda delâl hiç berdûş olub ve ahyânen kenâr-ı bâhr naktide şebeke-i sa'i-yi sevdâyla seyd-i mâhî hasret ve gâh-bâdîye-i mihnetde dâm kûşeş ve ikdâm ile şikâr-ı nehcîr felâket etmekle kana'ât edüb bi'l-ahire mutâlebe-i husûmet baht-ı nâ-hemvârdan kîlel cibâl-i gumûma gürizân ve gengâr-ı humûmda pinhân oldukda bazı hayâl-i fâsideye refik olub onların sevk ve ilkâsıyla rehzenlik fikrine düşüb kâfile-i ihtimâl mahâlli târâc etdiklerinde bir miktâr sevdâ-yı hâma nâ'il olub mahzâ **leannu'llahü'r râşi ve'l-merkaşi** manasından hissedâr olmak için anı dahi

[20b]

asitâne emîrû'l ümerâ-i ifnâya ihdâ edüb ol bâbda hayli tekarrüb kesb etmekle cezîre-i âdem abâdda vâkî nâ-bûdiye mukâta'âsı emânet-i ber-vechü'l nizâm kendüye tevcîh olunub zabtına gider iken bahr-ı siyâh teng-desti-yi ubûrver için geşti-nişîn-i hayret oldukda **misra'** *tâ mübârek kademi Nil ve Fırât'ı kûrıdır* mefhûmunca sarsar-ı edbâr-ı sefîne sinn-i seng belâya râst getürüb şikeste etdikden sonra firâvun vârgarg olmak mertebesine varüb derekât-ı dûzah-hırmânda makâm ve mesva ve karârgah ve mevâsın müşâhede eder iken şikeste-i felek vucûdu telâtum emvâc kazâ ve kader endâhte-i sâhil keder kılub hâlâ destâri-i rezdî ve âyârı ve muavenet-i kallâşi ve cerâr ile tahsîl semere-i piyâz ve seyr u tedârik-i behâyinân ve payîz kaydında olmak hâl-i pür-melâlû'l-neseb ve evfakdır deyü cân habbesîne seddi ramâk olacak şeyi yesîr peydâsı temennâsıyla bazı erbâb-ı düvelî tasdi' etmekle tasaddî edüb çehre-i abûsuna benzer

[21a]

bir vakit teng ve târda bu fukara gelüb mecâlis-i ashâb-ı ihvân ve ihsâna vusûle bahane olmak için bir varaka tahrîr ile dîvanı takrîb hayli tasdi' etmeğin bu sahîfe-i latîfe-i âsâr ile ahvâlınden haber verildi muhassıl-ı kelâm **el fakr-ı sevâdü'l veh fi'd-dâriz** fehvâsınca mazhar ve sahra-yı ma'nayü'l-kezzâb leys men ümmetide sergerdân ve hâyr derbederdir vardığı yerlerde bast-ı hasîr pâre-i naklet edüb sergüzeştimidir deyü **beyt** *cihân-ı dîde besyâr gûyed durûğ ki du gece abit bin gece dûğ* vezni üzere nice ekâzîb ve ebâtîl hikâyet etmesi mukarrerdir Allah-ı teâlâ habîs-i mezbûru söyletmeyüb seng pâre-i i'tâ-yı fî'l-cümle ile dendân-ı tam'an şikest ve deste-çüb ihsân-ı mâ ile çehre-i arzûsunu ifkâr ve pest etmeğe mürüvvet buyurular bu mahlâslarına müceb-i münezzer bâkî ne demek lâzım mazmun-ı varakadan istinbât olunmaya

Cennet-mekân Ragıb Paşa merhumun Aydın'a

[21b]

vürûdları hilalinde Rakka Valisi Vezir Mustafa Paşa merhuma tahrîr ve irsâl buyurdukları kâ'ime sûretidir bâ-tesvîd-i hod

Benim devletlü sa'âdetlü mekremetlü karındaş-ı e'azzım sultânım hazretleri cenâb-ı mekremet nisâblarıyla müddet-i vâfireden beri sâdikâne ve bî-tekellüfâne miyânede

mer'î ve mün'akid olan merâ'ir-i hab ve vâlâ ve evâmîr-i sıdk ve safâ-fimâ beyn ebnâü'z-zamân ma'na ve hakikiden mu'arrâ sadece lafzı murâd olan tahâb ve tevâd kabilinden olmayub mânend hirmân-ı rasisü'l-bünyân hubûb-ı tündbâd devri ve sademât kavâri' mehcûr ile mütezelzilü'l-erkân olmak ihtimalinden masûn ve belki tahallül mutâvel-i nifâk ve şikâk ihlalinden mahfûz ve me'mun sûrî ve manevî metîn ve mustahkem müvâlefet ve musâdekattan olmağla iktizâ gerdiş çerh devvâr ve icâb-ı tegallübât-ı rüzgâr ile vuku' bulan devri sûrî ve tebâ'üd zarûrî hasbiyle ebnâ-i

[22a]

nisbet tarafından melhûz ve muhtemel olan resm-i nişyân ve ferâmûşi beynimizde münşî-i ferâmûş ve daima zıkr ve fikrimiz zıkr ve fikirleriyle zânû be zânû düş berdüş olmağla pey-der-pey mekâtibât ve müraselât misillü bazı merâsim-i zâhîreye murâ'âtında kusûr-ı zarûri dahi vâkî olmuş ise **dûrî menzil hicâb-ı ittihâd-ı mâ nûr daştım ez hem habir der her kocâ bûdîm ma** müveddâsınca dûrî-i menzîl ve mekân perde-i hicâb dil ve cân olmadığına binâen herhalde ve her mahalde ve her zamân ve her mekânda istihbâr-ı peyâm-ı sıhhat ve selâmet ve istişmâm-ı nefha-i rûh-bâhşâ-yı dil-hûşi ve afiyetlerinden tesvîğ ihmâl ve ferâğ ve tahliye-i Şam'a ve dimâğ olunmak değil **valâ tekellümat-ı mahzûnâ vâlâ ferhâ illâ ve 91irken makrûn bâ-nifâs** gâhice âlem-i menâm ve hıyâlde meşhûdumuz olan şâhid-i hoş endâm sürûr mülâkâtında ve her bâr ve her diyârda enîs celîsimiz olan kâbus-ı girân-sâye-i ekdâr ile kâs-ı merü'l-mezâk-gumûm

[22b]

me'âtâtında zıkr ve senâları vâsıtâü'l-akd cevâhir-i enfâs ve nemek mânde-i tesliyet ve istinâsımız olmak mültezim uhde-i ihlâs ve râtibe-i zimmet ihtisâsımız iken bu mikdâr ile dahi iktifâ meşreb-i ehl-i vefada muvâffak mezheb ve fetvâ olmamağla **vâlâ himmet be-şerbü'l mâ-i min ataş âlâ râyet hayâlâ mink fi'l-keskifâ-yı** kâ'imetü'l-ercâ-yı endûh ve ilâm ki delil ser-çeşme-i ab-ı rendegâni olan hafr-i hacceste-i pâ-yı himmet tefsîde leb-i hâcere hayratıdır ol pehnâ-yı bî-pâyânda sergerdân ve şiddet-i ciğersûz mesmûm-ı hemû-mendenü'l-ataş-ı giryân iken mesâfe-i dûr-ı edvârdan seyrâb-ı tahayyülü olduğum kes-dehhâk berrâkda dahi müşâhede hayalleriyle reyyân ve ab u tâb tasavvurlarıyla terzeyân ve ratibü'l-lisân iddiğim

mesmûl zaika-i irfânları olmak gerekdir şikâyet-i ilâm hecr ve ferâk ve hikâyet-i istihkâm esbâb-ı muvâlefet ve vifâk-ı hûsule-i evrâk

[23a]

derûnun leyl ü nehârda goncâyîş-i pezîr olmamağla inşâllahü'r-rahmân bir takrîb dil-firîb ile vukû' intizârında olduğumuz hengâm mülâkata tahîr edelim **rec'anâ ila mâ nahn-i fiyemesmû'** müşîrâneleri olduğu üzere dört sene müddetde giriftâr ser-pençe-i kahr ve tesellütü olduğumuz fâcire-i kâhire-i lisâm dünyanın şive-i dilgüzâr-ı şatr-ı kurbesinden ba'de'l-letta ve'l-leti bin belâ ile necât ve rehâ müyesser **galâl geldi tasarrufdan ümm-i dünyayı tir-işuherenin kahrı azm-i rûm eyleyelim** diyerek avâtîf-ı âlîye-i hüsrevânedan inâyet ve ihsân buyrulan Aydın muhassallığının mukarrer hükûmeti olan ilde Güzelhisâr şehri rebîü'l evvelinin dördüncü günü vusûlumuz mukarrer oldukda hakk-ı âlîmdir ki cümle umûru âcizâneme takdîm ile mücerred pürsiş hâtır-ı âtırların müşîr ve bu câniblere vurûd ve vusûlumuzun mahyere bir kıt'a hulûs-nâme terkim olunub mahsûs bir bendeleriyle arz ve tesyîr-i tasmîm olunmuş iken be hükmü'llah u

[23b]

tealâ belde-i merkûmeye duhûlümüzden olan bu aktârda vuku' bulan şiddet-i senâ ve kesret-i emtâr erbâb-ı sinn-i tecrübenin ahbârlarına göre karîbü'l-ahdda misli mesbûkü'l âsârdan olmamağla bu keyfiyet-i garibenin tahtında elbette bir hikmet-i hafîye der-kârdır fe-emmâne yüzden rû-nümâ ve ne sûretde hüveydâ olur fikrinde iken mahz-ı şîme-i kerîme-i dil-nüvâzânelerinden nâşî firistâde buyrulan nemîka-i dil-gûşâ ve rakime-i ömrüvânelerîn ni'met gayr-ı müterakkiye mesâsında nûr-ı bâsire-i sürûr ve tahlîye-i ceyyid hubûr ede düşmekle **dil ezneşât nâme-i lütfetçü gerdegân sadyâr-ı hevâda ve dergar sergirifte-i est** sedbâr zîr ve bilâ-mağz ve manâsına imrâr dîde-i hasret ve intizâr ve idâre-i hırfe-i itinâ ve itibâr esnâsında zikr olunan hâlet-i acîbe tahtında melhuz-ı dakîka-i hikmet mücerredü'l-fazlu'l-mütekaddim mefâdı üzere cenâb-ı devletlerinin her hasletinde cümleye tekaddümleri misillü bu husûsda dahî

[24a]

tekadüm menkıbeti ihrâza mebnî nakte-i hafîye olduğu tahkîk ve ikân olunmağla tekerrümâ ve tefazzülâ tahrîr ve inhâ buyurdıkları vâdî-i mühr ve vefâda katarât-ı

emtârdan efzûn ecmâ'-i udûl ile isbât-ı müddeâ buyurdular cenâb-ı hudâ-yı ekber her umûrlarında tevfik ve teyîdine mazhar ve herhalde muazzez ve muhterem ve mükerrem ve muvakkâr eyleye amîn mahlûslarının fi'l-asl kitâbet-i înşâ vadîsinde itinâyâ şâyân mâye-i resâmanemiz yoğ iken fi'l-zevâyâ-i habâyâ makûlesinden olmak üzere bendegân-ı mütehayyilenin köşe ve bûcağında bulunan bizâ'atamezcât-ı kesmimiz dahî senin çendînden beri sâha-ı râhat ve ârâmımıza nuzûl eden çeşm-i havâdis ve allâme-i masrûf ve alîü'd-devam mürûr ve ubûr üzere olan herze ebnâ-yı sebîl-i ekdâra mevkûf olmağla şahid tâvus-ı hirâm şevk ve garamımıza sûret ve ziyet verecek kumâş sebest yâf rakime-i bî-insicâmımız herçend elvân istiâ'râtından sâde ve nükûş-ı reşahâtden

[24b]

âzâde-i libâs-ı takva-yı zinde bir libâce-i kem-bahâ ise dahîlibâsı köhne-i kadar merdomu râ nemisâzed eğer cevher-i şenâsi nigra aryân temâşâ kon çû hüsn-i lâbesini temâşâ ile kem kadarı libâs-ı kabâsından iğmâz çeşm-i intikâd buyurmaları metâ' rûy-i dest niyâz hâlisü'l-fevâidleridir

Sûret-i kâ'ime-i Ragıb Paşa Be-cânib-i Defterdâr Behçet Efendi bâ-tesvîd müşâr-ileyh şîr-i nigârî kalem-i belâgat-ı nigârî dilfirib ve letâif-ı i'tizâr fedâkârîsi bâdiü'n-nâzîr i'timâda karîb olan

Sa'âdetlü mekremetlü meveddetlü karındaşım izzem sultânım hazretlerinin nakş-ı gül gonca-i nihâl hayâ bâ-nizâr-ı devlet ve reşk nîze-i elmâs gülşen-i izz ü ref'at olan imzâ-yı dilâra ve nergis-i hâmmе-i i'câz nemâları hemvâre zebûr-ı ser-levha-i defâtîr ve ikbâl ve pîrâye-i nebât sa'âdet ve iclâl olmak da'vât-ı ba'de'l-edâ münhâ-yı hâlisü'l vâlâları

[25a]

budur ki bu def'a eser-i hâmmе-i belâgat ve semerbâğ mahîyetleri olan kâ'ime-i me'ahız eda ve mültefa-i beşâret fermâlarının bilâ ümîd ve emel ni'met-i gayrı müterakkibe mesâbesinde vusûl ve vurûdu âşık-ı mehcûre müjde-i vuslât ve bîmâr-ı me'yûse ifâde-i affiyet mertebelerinde efzûn bâ'is incibâr dil-i meksûr ve mevrûs anbesât-ı hâtîr-ı mahzûnumuz olduğundan gayrisinin çendînden berû hasretkeş neyli i'tinâmı olduğumuz muhâtebât dil-firîbâne ve mücâverât-ı nâzikânelerinden iktisâb olunan lezzât-ı rûhâniyye ve keyfiyyât-ı vahdânîyye-i hak budur ki inzimâm-ı hüsn-i

himmetiyle merhûn kisse-i tâhîr buyrulan meblağ hakîr vedûn değil mahlâsların belki mâlik-i gencîne-i kârûn olmuş kadar muğtenim ve mesrûr ve memnûn etmiştir hemîşe-i müceb ser-efrâzi-i âlemîyan olan dil-nüvaz-ı muhlisân ile müşâr ve mümtâz olmakdan hali olmayalar çünkü ez kadîm-i miyânemizde mesbûk ve meslûk biraz müddetten berü nesâyic-i enâkib

[25b]

nisyân ile mestûr olan ebvâb-ı letâif mutâyebâtı miftâh-ı hâimme-i müşkil-igüşâlarıyla feth ve güşâde-i cenâb-ı sa'âdetleri tâhrîk-i bünyân-ı himmet buyurmuşlar iktizâ etdi ki mahlâsları dahi **ezdûst yek işâret ve ez ma yesîr dauiden** mefhûmu delâletiyle bu bâbdan duhûl ve yine bu bâbdan kufûl zemininde kemfyet-i selaset endâm kılma bir mikdar erhâ-yı inân ve imâ-yı cevelân edeyim hulâsa-i teşyîb budur ki sa'âdetlü kethüdâ bey karındaşımız hazretleriyle cenâb-ı mekremet nisâbları haklarında mücerred hâl-i dil-figârân-ı rüzgârdan agâhi ve haberdarı için rütbe-i vâlâ-yı vüzârata irtikâlleri duâmızdan izhâr nevi' renciş ve ızdırâb ile taraf-ı sa'âdetlerinden istihlâle muhtâç olduğumuz işrâb buyrulmuş lakin öteden berü meslûk ve mevrûs-ı eslâfları olan tarika-i a'vâm-ı firîbeden nukûl ve inhirâf ve edna mertebe meyl-i vâdî-i hakîkat ve insâf buyrulur ise

[26a]

mahlâslarından Aydın Sancağı mâlikânesinin muacelesi olmak üzere tertîb ve metâlibe buyrulan meblağın fî'l-hâkika ve fî nefsün emir edâsında meslûbü'l kudre(t) ve adîmü'l mikne(t) olduğumuzdan başka müddet kitâbet veya beynimizde islâf-ı kirâmlarıyla hem-şirket-i âmâl ve tedbirî ve bazı mevâdda mürtekib külfet-i tertîb ve tahrîr olduğumuz letâyifü'l hayl tahsîli ki sebkât-ı emsâl ile hâbîde-i zemîn humka karîb olmuşdur Azîm oğlu Süleyman Paşa felânzâde felân misillü mahlâsların dostâvîz eylemek seleflerinden müsteb'id olduğu sûretde sultânımdan istib'âd olunmazmı ve Aydın Sancağın malikâne-i keyfiyyetinden ibâret idû iken ve bu sûretde tevcîhîden garaz ve maksûdu ne olduğu bu hakîre göre fehm ve idrâk eylemez itikâdında olmak istiğrâb-ı garîbân derende-i hande-i fermâ ile istiğrâb olunmazmı mukaddemâ bu husûsun tafsîlini hâvi ve mukaddemât ve müsellemtan

[26b]

müretteb berâhîn-i haka-yı muhteva cenâb-ı sa‘âdetlerine başka bir kâ‘ime hak tahrîr etmiş idim lakin letâfet ve nâzik mizâclarının âdem-i tahammülü mülâhazası rehzen irsâl tesyîr olmağla sa‘âdetlü kethüda bey karındaşımız hazretlerinin kâ‘imelerinden âli vechü’l-istitrâd çend kelime lâtifü’l-mefâd ile iktifâ olunmuş idi bu mikdar ile tarafımızdan istihlâl-i dâiyesinde olduklarına göre galiba mevkuf-i mahfûza-i tahîr ettiğimiz kâ‘ime-i manzûr-ısa‘âdetiniz olmak lazım geleydi zâhîren da‘vâyı kısâsa teşebbüs buyurursanız mâ‘hazâ tarafınızdan istihlâl ve istirzâ mukaddemesi bezm-i hakk sarîhimiz olub ve mahlasatlarının lâ-ann-i ihtiyâr mecbûr olduğumuz meserret-i istiğnâ muktezâsınca irzâmız dahi eshel vechle sûret-nemâ olmayacağı melhûzuna binâ-i kâribân serây-ı emniyemiz mâl-emâl emta‘-i mâl-i hûlyâ iken sutûde-i zîr-destâne ile sûs-ı reşte-i ümîdi dahi dest-i sıhhat-gîr tahayyülümüzden hâh

[27a]

ve nâ-hâh ihtilâs ve iğtisâb ve dîbâce-i pür-zelâl emâlimizi hem-nakş serâb buyurmak vaz‘-ı sâbıklarına ilâve ve lâhık olmağla bir kâd dahi mahlâsların irzâ ve â‘yâne ihtiyaçları bî-irtiyâb olmuş olur benim sultânım bu ta‘bîrâtdan garz ve maksûd-ı cenâblarına izhâr-ı renciş ve i‘tâb olmayub bir mikdarı beyân-ı vâki‘ ve hakikat ise dahi nemâ lâtifeden ibaretdir ancak lezzet-i muhâtabât-ı hıyâliyeden i‘nân-ı şebdîzKalemi ihtiyârdan reyûde etmekle beynü’l-ahibbâ mücellâ-yı na-güvâr mührü vefâ olan nâz ve niyâz zemîninde ricâ-yı affınız takdîmiyle bir mikdar cevelâne ağaz olunmuşdur **beyt lezîz budur hikâyet derâzter goftem çenân ki harf-i asâgoft mûsa endertûr** hemvâr-ı mesned-i ikbâl ve kâmrânide müstedâm ve husûl hergüne emâni ve âmâlleriyle bekâm olalar

Sûret-i kâ‘ime -i Ragıb Paşa be-cânib-i Kethüdâ-yı Sadr-ı Âli Abid Ağa

[27b]

Benim sa‘âdetlü mekremetlü mürüvetlü ref‘etlü karındaş izz ü ekremüm sultânım âğa-yı celfîl’üş-şan hazretleri hemvâre-i gülşen-i âmâl mafî’l bâlleri eyâdî-i inâyet-i perverdegârı ile ser-sebz ve ziyân ve hebâyâ serâr-ı maksûd fevâ‘id-i hulûs-ı itibârları reşe bâdi sehâb-ı ikbâl ile terâvet-yâb ve hirâman olmak da‘vâtı takdîmiyle ma‘rûz-ı senâver-i bî-merâlarıdır ki cenâb-ı mürüvvet-i nisâb-ı vâlâcâhlarına müddet-i çendînden beri miyânede tâze beste olan alâka-i kaviye ihlâs ve muhâdenet

muktezâsı üzere terâvet-yâb-ı gülşen ikbâlleri vesîle-i tefrîh-i fevâ'id ve tezâyüd derecât ve iclâlleri zürri'ye(t)-ı meserret derûn vâlâ-i i'tiyâdları olmakdan nâşi bundan akdem rütbe-i vâlâ-yı kethüda-yı sadâret-i azmî zât-ı bî-hemtâlarıyla iktisâb şeref-i üfî eyledikde gerdûn-i gerdânın tıbk hâtr-hâh mahlâsı üzere devrânîbevâ'is bîdârî-i bahs ve ikbâlden add olunduğundan mâ'dâ

[28a]

rütbe-i sâmiye-i merkûme zât-ı mürüvvet-i semâtlarıyla teşerrüf eylediği hengâmda hakk-ı muhlisânemizde müşahede olunan muamele-i dil-nüvâzâne ve umûru âcîzânemizde tavr-ı niyâb zuhûr olan müsâde-i kerîmâneleri rütbe-i sâmiye-i merkûmeden infisallerinden berü tekerrür mansıb-ı âlileriyle bekâm olmaları da'vâtına iştigâl ve ikdâma zürriye(t)-i ihtimâm olmakdan nâşi ol vâkitden berükandîl duâ-yı samiyemizin âvize-i mihrâb icâbet olmasına dîde-i guşâ-yı intizâr iken lillâh-hamdü ve'l minne bu defa haklarında afitâb-ı âlem-tâb inâyet-i evliyâ-yı ni'âm-i şule rîz olub mükerrer rütbe-i merkûmeye irtikâ buyurdıkları haber-i meserret bahşası kapû kethüdâmız bendeleri tarafından hâssa-i tahrîr ve tebşîr olunmağla bu beşâret-i mevrusü'l meserret-i mücerred tesîrât da'vât-ı muhâleset ayâtımızdan add olunub her taraftan kavâfil-i ferhat ve sürûr şâhe-i derûn nemûne-i nemâ-yı kâşâne-i sûd etmişdir cenâb-ı hak u feyyâz-ı mutlâk hazretleri

[28b]

tekerrür rütbe-i sâmiyelerin makrûn yemnu suûd tezâyüd-i eyyâm ve ikbâllerin mülâzim-i devam ve sûtûr edib rızâ-yı yemn iktizâ-yı evliyâ-yı ni'âmiye muvâffak hıdemât-ı âliyyeye mazhar u zât-ı âlilerin mezkûrû'l seniye-i eyyâm olacak umûr-ı hayriyeye masdar eyleye âmîn yâ-benîyyü'l-âmîn cenâb-ı mürüvvet nisâblarının umûr-ı âcîzânemizde teveccühle murât-ı rüsûm himmet ü gayret buyurdıkları defa olanlarında meşhûd-ı bâsara-i yakınımız olmakdan nâşi bu bâbda best-i mebâhis ve mesâil-itatvîl bilâ-tâ'îl kabîlinden ma'dûd idi ki mersûm sahîfe-i yakînımız olduğuna binâ-i kemiyet hâme-i süst-cevelâne o vâdîlerde irhâ-yı înân olmayub mücerred icrâ-yı rüsûm tebrîk ve tehnîyeleri zımnında kâ'ime-i ihlâs-ı ilâma tahrîr ve firistâde-i bâde-i sa'âdet -masîrleri kılınmışdır inşâllah u teâlâ ledâ şerefü'l vusûl fi-mâba'd dahi vâki' olan umûrumuzda kemâ fi'l-evvel himmet-i samimiyeleri mebzûl ve ahbâr sâre-i âfiyetleriyle tebşît-i fevâ'id muhâlasat-ı mevsûl buyurmaları

[29a]

mütemennâ ve me'mûldur

Hekîmbaşızâde Âli Paşa merhûmun Tebrîz Muhâfazalığı hilâlinde Nadîr Şâh'a irsâl eyledikleri kâ'ime'nin sûretidir bâ-tesvîd merhûm Ragıb Muhammed Paşa
Mâdemki aferininde-i kârhâne-i mümkünât-ı ümmet-i nimâvi ve ümmet-i Alevi-iŞirâza dûzi-iecâ-yı nizâm-ı umûr ve târ-ibendi-i evrâkmecmua-i mesâlih-i enâm için bir bende-i sa'âdetmend-i bahtiyârın hazâne-i kâbiliyyet ve istihâline cevher-i isti'dâd izz ü câh edâ' ve tertîb revâbit âsyâb ve müsebbeb muktezâsınca hulûl vakti merhûnda hükm muallâk temşiyet ve meşîn ebkâ' ile havme-i hemânîn asâyiş-nâh mestemandan ve hûze-i heyâzîn penâh zîr-i destân eyleye ol mühr-ü sa'âdet ve iclâl kâmkârî ve sipehr-i devlet ve ikbâl bahtiyâr-ı ahter tâbende-i burc-i itibâr gevher-i zîbende-i derc-i iftihâr serîr-i arâ-yı tahtgâh hüsrevî şeref-i bahşâ-yı dîhîm ve gâh-ı kisrevî dirîgâ-yı serbülendî gare-i garrây cebîn-i ercümend-i hayrû'l muhalif ve renk neşînân kesr ve cem

[29b]

ni'mü'l bedel serîre arâyân-ı mülk-ü acem nemîme bazû-yı celâlet ve kâmrânî yetîme-i kılâde übbehat ve kişver-sitâni zîbende-i sazariki saltanat ve dâver-i âlem-i efrâz arsa-i fermân rânî-i hıtta mâveri bâlâ nişîn mesned-i dârâ-yı vâlâ-nişân serîr-i memleket ârâ-yı âli hazret sâmi zîynet-i gerdûn besatet kamer-i til'at mealî menkıbet sipehr-i menzilet müşîr-i sîret atred-i serîret vâlâ-makâm süreya-i ihtîşâm revnak-ı efzâ-yı dîhîm dergâh şâh vâlâcâh muallâ-i destgâh saltanat penâh lâzâlet-i teberruât devlete şarka min müşarîkû'l izz ü vâlâ ikbâl ve kevâib rif'at lemeat min mutala'ü'l mecd vel-iclâl hazretlerinin esnâ-yı medâric mecd ü kemâl-i kâmkârî ve erkâ-yı muariç izz ü iclâl sa'âdet ve bahtiyarı olan me'vâ-yı nefir mültesiü'l nettâk alû ve irtikâ ve maknâ-yı hatır murtefiür refesma ve itilâları hemvâre-i müvred envâ' mesâ-i ve müessir ve masdarı esnâf beşâyir ve mefâhîr olmak adiyeye-i müstecabe zâhîretü'l tesyîr ve esniye-i müsteta-yı

[30a]

bahîretü'l tevkîr edâsı mevkûl uhde-i temehhuz ve ibtihâl ve saporde-izimmet istikânet ve ibticâl kılındığı merât merâsim-i i'zâz ve iclâl ile âyâne ve inbâ ve hakîkat mâl-i hâl zamîr-i münîr âfitâb-ı şah ve hâtır-ı hafîr mühr tenvîr cencâhlarına

bu vech üzere arz ve inhâ olunurki râzdâne-i hâkâyık irâ‘det-i ezeliyye ve esrâr-ı şinâs dekâyık hikmet-i ameliyye olan ukalâ-yı bârık beyn ve nübela-yı basîret ayîn-i andında zâhîr ve hüveydâ şevâyibe rîb ve hafâdan müberrâdır ki bergüzîdegân beni nevü’l nisân ve medâr-i intizâm kâru bâr âlem-i ve alemîyân olan bâlâ nişinân eserre-i adl ü dâd ve hûdâvendân mesayendi nısfet iktizâdan mutâraha-i meveddet ve vedâd ve ma‘kede-i tehâbîb ve itihâdları sermâye-i salâh ahvâl-i ibâd ve vâsita-i emn u emân emsâru bilâd olub husûsen afitâb-ı âlem-tâb devlet-i kâhire-i hürşîd-i cihân efrûz azimet bâhire nûr bâsra şevket ve şehriyâr-ı örre-i nâsîye-i saltanat ve cihândarı mazhar âyât inna câ‘illa’ lannâs imâme râfî‘

[30b]

râiyyet ve kelimatullah hiyel ulya tahmini meydân-ı gâr-zâr sahibe kıran ve İskender rûzgâr-ı kişver sitânî hûdâvendigâr sahib tâc ve dîhîm fermân fermâ-yı heft iklîm mûmhed-i kavâim şeri‘ mübîn Ahmed-i duâyem-i din-i mübîn Muhammed-i malûkü’l emân el-uzma fil-afâk vârisü’l hilâfetü’l keber illaü’l i’tilâk mustahdem âzimü’l mülûk ve selâfîn muste’ad efâhimü’l ikbâl vel havâkîn nâsirü’l hakk ved-devle veddîn giyâsü’l İslâm vel-müslimîn vazî‘ kavânînü’l adl ü vel-iktizâr tilâl memdûd âli mefârikü’l ibâd müessesinin bünyân-üd devletü’l müeyyide mesdûd erkânüs saltanatü’l müeyyide kâsir-i anâkü’l kefere vel müşrikîn kahîrü’l esnâfür fazîyye vel-mülhedîn kehfü’l müşrikîn melâzü’l hâfkîn sultanü’l berrîn vel-bahreyn hâdimü harameyîn şerrifîn basitbesâtmen vel-emân nâsibe nisâbü’l adl ü vel-ihsânü’l müeyyid be tebayidullahü’l azîzür müsteân asumân-ı ferr u şevket-i afitâb-ı saltanat-ı tevemân feth u nusret

[31a]

kahr-ı mân-u mevtîn pâdişâh himmet kişver-ü şehriyâr bâhr ve bir mâlik-i mülkü İskender ve hüsrevi rûy-i zemîn gevher-igân celâlet-i nahl-i bâğ ma‘delet kevkebe burc sa‘âdet merkezi dünya ve din şevketlü kudretlü azametlü muhabbetlü kerametlü efendim pâdişâh azmet-ü dest-gâh-a eyye dehû Allah ve kavâh hazretleriyle muvâfakat kîş ve itikâd gibe ürvetü’l ve veskâ-yı yek cihet-i ve ittihâd derd-dest i’tisâm ve i’tizân iken izâce-i buzâ‘i muhabbet vurûd etmek mugâyir kânûn âkıl ve reşâd muhâlîf düstûr sedk ve sedât olduğu melhûz hâtr-ı diyânet kîş ve tab‘ nasfet endişeleri olub vesîle-i insidâr bâb-ı fitne u fesâd ve zarîye-i istidâr emr muvâkafat

ve ittihâd olur vech üzere sedd-i ebvâb mukâfaha-i ve menazi ve sedd-i arnâb musalâha ve muvâdaya-yı ruhsat kâmile ile nâmezdi ba's ve irsâl buyrulan mela-i nusretin mesnâ-yı sipâh zafer-i penâh Osman olan kermân şâhâne vurûdu serâsker sa'âdetlü vezîr Ahmet Pâşâ hazretleri

[31b]

tarafından arz ve ilâm ve bu bâbda rızâ-yı devlet-i âliye-yi ebed-i bünyân istilâm olundukda bu maslahat hayr encâm mâdde-i meymenet fercâm sermâye asâyîş-i enâm olmağın bu(?) musâdekat irtisâm kablinden ibâret lâyika-i hikmet (?) u işâret zaîka-i hullet engiz ile istirzâ-yı tab' bülendî hıdvâne ve istizafâ-yı zamîr istiğnâ pesend-i mülûkânede bezl-i mâhasal sai ve ihtimâm be avnullah-ı teâlâ tahsîl rızâ-yı meymenet iktizâ-yı hazret-i şehni-î şâh dâr-ı eylâm kılındıktan sonra merhas mûma-ileyh Molla Nusret ile ahvâli sulh ve salâh mukâleme ve (?) vecih istihkâm ve istikrâr üzere teşyîd kavâid-i musalime için kıbel-i devlet-i âliye-yi ebed-i bünyân Osmâniyeden dahi serasker müşâr ileyh hazretlerine ruhsat humâyûn şevket-ü mekrûn cihânbanî kılınmağın mazreb hiyâm asâkir-i zafer fercâm olan zâhîr-i Hemedân'da bast mukaddemât mukâtemeye i'âz ve mahzûn senâdik sudûrvukalâ-yı sulh olan hafâyâ-yı kazâyâ

[32a]

ibrâz olunub be minnet-i sübhân u teâlâ dürre olunan tedayün leyâl-i ve eyyâm ve vasita-i el-akd tekâsîr şühûr ve avâm olan bir vâkit feyrûz-i ferhûnde fercâm ve bir revz meymenet endûz hayz-i encâmndan on iki mevâd ve şerût üzere maslâhat mustahsine musâfât nizâm ve cerîde mûafakat ve ithâde hüsn-ü hitâm verilmekle tarafından tahrîr vesâyik-i mastûra ve terkîm müstem sekât memhûre kılınıb mûceblerince tastîknâme-i humâyûn şehîn şahisdâr olunmak üzere kavî ve karar olunduğu murahhas mezbûr Molla Nusretin memhûr temessük ile serâsker müşâr ileyh tarafından arz ve ilâm ihbâr olunmağın ir minvâl muharrer insidâd dice-i karâ' ve kifâh ve in'ikad mirâr sulh ve salâh cânib-i nîgâh cenâb-ı şâhlarından mübârek rikâb kâmyâb mülûkâneye arz ve tehlîs olunub mukarar mazmûn temessükât olan tasdîknâme mukafat a'lâme-i hıdvâne şeref-i bah şürûd ve firistâde-i huzûr fâiz olunur olmağın sûb sevâb cûy-ü müsâdekat hûlarından dahi tessy

[32b]

esâ muâlefet ve istînâs ve teşyîd kavâid-i musâlime mümteni‘ elenderâs için işbu mahlâsat (?) tenmîk ve tahrîr ve merfû‘ arza-i gâh-ikbâl masîrleri kılınmışdır be-
tevfikullah-i teâlâ minvâl muharrer üzere ebvab müsâlemet ve muhadenet meftûh ve
südûr muâlefet ve muhânedet meşrû‘ olub tâkid vesâik ahd u pimân ve temehhüd
savâik hilfu imân ile medâhil tebâyun ve teşâkuk mesdûd ve menâhil tehâbeb ve
tevâfik mevrûd olmağla vedâ-yı hâlif elberâya olan (?) reâya humûd tevâiriyle ve
mihen ve sükûn sevâir şahnâ ve ahneden nâşi mütenafis süadâ-yı nevâib ve mutenis
rîfkâ-yı mekâsib olub bu mesâlehe-i müessese el-ahkâm ve musâleme-i müseddetü’l
mehâm ki mübnâ-yı esâs ve sâkat ve mesâs metânet ve istihkâm yek cîhet-i mûahât
din-i islâm ve pâdişâh-ı etbâ‘ sünnet seyidü’l enâm aleyhi (?) inşâllahu teâlâ medel
eyyâm pâydâr-i zemin bekâ ve devam ve mahrûs tavârik ithidâm ve infisâm olması
akvâm-ı esbâb marâzi-i mülk-ü elâm

[33a]

olmağla bâ‘is-i hasânet mâ‘kıl vedât ve vifâk ve resânet mebâni-i ahd ü nisâk olan
daim şurût ve kuyûd ve kavâim rüsûm ve uhûdun innel uhûd ledâ ehlil nehi zimem
muktezâsınca cânibe devlet-i âliyye-i ebed-i bünyân osmân kablinden merât-ı ahkâm
devam ve istimrâr ve muâteb esbâb vesâkat istikrâr-ı muhakak ve mukarrer olub
mütemmi bekâ-yı mevâd ve mekavem kazâyâ-yı hûb u vedât olan büyükelçi dahi
kararzâde-i ve teysîr ve temîme-i bâzû-yı sefâret kılınacak nâme-i humâyûn
musâdekat-ı meşhûn şehîn şâh-ı dahi rakamamızda kütüb ve tahrîr olmağla taraf-ı
bahûrşerraf şâhlarından dahi müekkedullahu hillet ve mûahât ve mümehhed revâsî-i
meveddet ve mûvalat olur hasâil mahmûde-imusâdakât ve desti kânun ve mahlûl
maksûde-i muâkafat ve mühr-übânî ile istifâ-yı mahâsin emnû emân ve istimnâ-yı
meyâmin-i raht ve itmînân buyurmaları derhavest nîkhûaf bî-iştibâhlarıdır bâkî
hemîşe-i afitâb-ı âlem-i bâb ervâh-ı saltanat ve şâh-ı tâbende ve sâye-i mevhubat ve
efzâl ve cemcâhu (?)

[33b]

zîr-i destân payînde bâd-irabbü’l i‘bâd

**Rami Pâşâ Reisülküttâb iken zübdeü’l meşayih Sivasizâde’ye gönderdiği
mektûb**

Hîn bahr-u lâhût siyâh-ı ibret beyn melik-i melikût olan sa‘âdetlü diyânetlü inâyetlü kerâmetlü efendim sultânım hazretlerinin asitâne-i mekârim ittihâd hidâyet resâtlarına rûy-i ubûdiyyet ve iftikâr ve resûde-i utbe-i tevfiik sedâdlarına cebîn-i tezellül ve inhisâr fersude kılınmak siyâkında sad-ı hezâr adâb-ı birle nazırgâh hazır feyz-i mezâhîrları sîrâb-ı gerde-i şebnem tefakkud ve istiksâ olunur hemvâre sıhat birle müstağrik nûrzü’l celâl olub hevâ ve nefsi-i teğallüb ile vâdi-yi firkadda sergerdân ve tarîk aretîde çâr ü hayrân olan erbâb-ı tarîkat-ı râh-ı hakikate irşâd ve irsâl ile dilşâd bir murâd etmekden hali olmayanlar benim merhametlü kerametlü efendim sultanım hazretleri elem tebâüdleri ilâve mîsâk-ı sefer olmuşdur arzuyu hâk bûse-i asiyan âlileri olmertebede değildir ki kabl ilâm ola dergâh-ı

[34a]

vâhibü’l emâle dest bir uruda niyâz ki bu asîb dîde-i revz-i hicranlarına bir dahi hilâl nûd mîde-i idd vuslatları ile ibtihâç mâiye-i bâsire-i cân edüb bu akît cihân-tâb takrîrât feyz-i perverlerin firtabenâ kûş sâmia kılmak müyesser ve mukadder eyleye vemâ zalike allahu bazîz niyaz mendem meclis-i vâz ve tevhîdde halha-i sûz muhammed nasihat ve zezeme-i sây-i kânun tilâvet olduklarıncı bu meşnâk çâr ve bekşî-i asitân melâk bâs-ı bânları olan bende-i rây-i nâ-tevâtların kûşe-i hâtr-ı sefâ mezâhîrllerinden devr ve mehcûr buyurmayalar

Abed-i kadîm Muhammed Rami Nabi Efendi bir talebeye gönderdiği mektûb

Biraderim tabîb Efendi hazretlerinin pîşgâh-ı nazar hâl şenâsları mevrûd âşâb güneğün senâ kılınûbbir seş-i semîr munîr-i feyl-i sûfâneleri bir üslub hekîmhân müeddî kılındıktan sonra bir destane devam cûyü cenâblarıdır ki eğer sitâbe-i serireden irfânları nabz-ı gîri hatr bî-mare mütaharrîk olursa bi hamdi

[34b]

sübhan ü teâla mizâc-ı illet-zede iftirâk eğerçe şerbet şirinî-güvâr afiyetle istilâ-yı maraz-ı cân feşârandı ve (?) selîmü’l bâl olmak derecesine mütekâribdir amma bahren sehangîr hücûm berçîde-i firâş hârgûşe-i beden olan tabiat (?) hücûm üzere olub kârûra-i galîz attab‘ rüzgâr bâsâf ve icrâ-yı evzâ bâride-i eyyâm girifte-i hâvan-ı hilâf olmağın dil ve cânâ müstetbâ infebâz olmada der-ân neşîr gamze-i dil-dûz iltifatları nevâziş sereyân bir imtilâ-yı âlâma dergâr ve asâkîr meftaha hasiyyet dâr-teveccühleri urûk ucûnda vesîle-i idrâr olmazsa ne sedde-i em‘â-yı ikbâl menhel ve

ne sevdâ-yı hançer ankîr-i amâl muhâllil olmak müesserdir hemîşe-i tahlîye-i sadr-ı selâmet cenâb-ı şerîflerinin macûn mefrah kuvâ-yı bahşâ-yı iltifatları ve tedbir medâvâ-yı best keşâlarına manût ettiği zamîr-i hizâfet refiklerine hüveydâdır isâl-i cân direv-i ifâkat buyurmaz dest-i tevekkü‘ ve tezarrumuzdur bâkiye hemîşe derd-ikân-ı tabâbet

[35a]

keşide-i esbâb-ı hezâfet amâdebâd bir rabbü’l ibâd

Merhûm Haver Efendinindir

Sebeb-i tahrîr sahîfe-i sahîha essedûr ve bâ‘is testîr ve şika-i almasıdır oldur ki nice eyyâm ve sene kazâ-i oluna keferesire peskipûs olan nâm-ı keşîş bed keşîşdir cihândan seyrân nirâne devân ve margiruh be fetuhu aşiyân-ı beden habâset nişândan cinân-ı cahîme teyrân etmeyin peskipu selef mütâllik olan umûr-u hâtırları bâtil olub ayîn-i batılların icrâ ve tarîk-i zelâlete ilkâ eder zâl ve mazil ve müfsid ve mübtıl merdûd ve meyûs bir peskipûs lazimedir deyu âme-i kefer ve cümle-i fecere ve sâ‘ir revâhib ve pâpâs muktedâ-yı şekâvet ve şivas ve henmâ-yı tarîk-i ibâdet ve hannâsı nâm metrelide âlih makâni‘ münennar ve hadîd yevmen kul cehennem hal melit ve takil hilman mezîd tarafından iltimas olmağın hâmil-i kitâb müzekkerel hâl ve nâklü’l hitâb masadakü’l mâkâl dîn-i bîdâyetlerini

[35b]

üzere filannam mecâl müddet-i medîde dîninde inâd ve şeyâtîn-i mütemessil ve habl fesâd ve mel‘âneti mütevessil olub kûlb şeyatini inkisârına bâis ef‘âlden perhîz ve ictinâb ve riyâset be menf‘âti rakıbe-i pür nikbasına icâb etmiş vâhibbîma vâhib vesâlik-i meslek-i meâkib olmağla müşâr-ı ileyh setre pelîd sakin bimâü’l hadîd veasîdid füyûmü’l ikâb velûid dahi mârız zikr pâpâsın başına kisvet şeytân-ı ve eknuna libâsı katarât-ı giydirûb kâfe-i küffâra bâşbüğ ve âmme-i füccâra peskepûs vemuğ nâsb etmekle

Sabit Efendinindir

Hazretlerinin mağbûz hilâl asmân olan nakş-i neâlçelerine vaz‘ nâhîye-i hizmetkârları siyâkında arza-i dâşt niyâz-ı mendân sitâkâr oldur **beyt** gibe bu deyyarib ki rûd-i yesrib ve bathâ kemki bi mekke-i menzil ve ki dermendîne cânım

neşîdesiyle bûse câ-yı sedne-i serdak (?) ceberût ve mu‘tekif murtâzâdan sevâmü’l izz

[36a]

melkûb olub çâr ve keşîde-i kîsvân hûr-i âyin ve mahfûf kâsirâtü’l taraf behşet-i berîn yani arâmgâh kadü’l izzü’l mücellîn olan meşhed murteç-i be füyûzât-ı yakîn **beyt** *revzeke emdiz riyâz-ı behşet tîynet-i heşt haş himme-i anber* serest masdûkası olan ravza-i mukarremen ibüvvetin gubâr eksîr havâsına ve cenât-ı rûy-i ihlâs ve safahât-i rahsâr-i sıdk ve ihtisâs sûde ve mife-i mehâfil (?) ezfâl ona emâkin şerîfe-i hicâzın mevâtın hatir-i izz ü iclâline ferş bûriyâ pâre-i cebîn fersûde kılımb lâsiyyemâ meşhûn feyz inâyet feyz-i kibriyâ masdûka-i **ve men dahalehu kâne aminen** mehabet lemât fazlı ilâhi mukassem reşehât feyz-i na-mütenâhi vecih-i âmâl berde-i kirâm ve dugâh amân-i hâs ve âlem olan mehdare-i kahlî revâh haram-ı celîl şerîfe-i mu‘teber ve sâç henvâre-i halîl yani mekke-i mükerrerme vâcibü’l tebcîlen ziyaret şerîfesine kâsd ve ihtimâm olmağın **beyt** *ihram bedûş haram kâbe-i câiz lebbeyk zen bâdiye-i rikrevanız bussed*

[36b]

ricâl ü hât ve terhâl hilâlinde şehbe mirz kessenâm eyyâm edhem meşkîne keçim leyâl-i takibeyle bedir ve dehiyât müstear ve cûdiden ömr devâsına sari‘ seyrîn zaman ve mikdarı asitâne-i âliyye-i mülâzamatından mâ’dûd ve itibâr buyrulmak içün mahsûsa izni şerîflerin muşîr bir meltafa-i kirâm-ı ihsânıyla penâzına hâk-ü pây merkâd-i firsâ-yı arzuhâl kılındı felekü’l fazlı ve afû ve kabul bâki fermân hazreti fermân fermânındır.

Belgrâd cânibinde vukû‘ bulan nusret-i uzema-yı maşir tarafı sadr-ı âliyeden Bosna Muhafızı Ali Paşa Hazretlerine gönderilen kâ‘imedir sâir Vüzerâ-yı dahi yazılmıştır

Benim sa‘âdetlü meveddetlü mekremetlü karındaş e‘azz ü ekremüm sultânım hazretleri rehberi tevfiik bâr ve pîşeri baht-ı firûz hazreti cihândarı ile mâh-ı mübârek rebîü’l ahîrin altıncı isney günü sahrâ-yı nişînden henfet ve kıyâm ve avn-i inâyet mülk-ü âlem ile düşman haybet itisâmdan ahz-ı sor

[37a]

ve intikâm tevcîh ilâm nusret harâm olunmuşdur delâlet inâyet rabbü'l izzet ile tay-i menâzil ve kıt'â merahil olunarak yevmi hareketimizin sekizinci isney günü semendere havâlisine zarb-ı hiyâm ve mücerred-i kebîr topların ve bazı mühimmâtın erişmelerine intizâr ve birgün mahâl-i merkûnda meks ve arâm esnâsında düşman hilâlinden karînin mağrûratına refât ve zâimlince arz kâlâ-yı kuvvet ve iktidâr ile hisârcığa ikibuçuk saat karîb mahalde tertîb tâbûr meksûr ve nasb orduyu hizmetçu eylediği çârha ünvanı ve asâkir-i mansûrenin bir mikdâr habbe ve şücân ile muradın ileri ve tesyîr olunan vezîri sa'âdet semîr Rumeli valisi izzetlü Ali paşa hazretleri tarafından ihbâr olunmağla bundan akdem Sofyadan takdîm olunan sâbika Karamân valisi vezîri mükerrerem izzetlü Memiş paşa hazretleri dahi müşârü'l ileyh ile bil ittifâk tâvin ve tâzud etmek üzere tavsiye ve tenbih ve yevm arâmın ahşâmı ki leyle-i mübâreke-i erbâdır li-eclil ihtiyât dergâh muâllâ yeniçerileri

[37b]

ocâğı dahi kablü'l aşaiileri ve tahrîk ve tesrîb olunub ve çünkü tâbûr makhûrların bu makûle füzûlâne cünbûs ve mağrûrane nûmayuş ile gûyâ asâkir-i nusret masîr-i islâm-ı istikbâl dâiye-i fâsidesinden oldukları muktezâ-yı hareketlerinden istidlâl olunmağla muhlisleri dahi infilâk-ı tecere-i tevakuf etmeyüb hemen saat altında iken semendereden sûvari ve bi'l-cümle ahmâl ve eşkâli gir ve tâhîr ile sâlet ve sebki kibâr seher-i hisârcığa erişmek üzere mahrek-i rikâb ılgâr olub tahminen nısf tarîki kezerân olduğumuzdan küffâr-ı hâksâr dahi selâse günü vakt-i asırda tâbûrları olduğu mahalden berü hisârcığa doğru hareket ve ol fecirde mahalli merkûmada olan müşârü'l ileyhinin ordularına şebhûn kasd-ı fesidiyle otûz bin miktarı piyâde ve sûvari asker hezimet yekberi ile hücum ve iktihâm ve ondan mevcûd asâkiri islâm hezîr-i ittikâm dahi mukabele ve müdafalarında açıkdan

[38a]

sel-i süyûf sâika-fâm edüb işbâli nare-i gâr-zâr ve ileri ikdâm eden sûvarileri kontar-i tığ abdârdan imrârdar oldukları bâkûre-i hedâik fevz ve nazret olan külle-i nev berîde-i küfâr ile esnâ-yı tarîkimizde ihbâr olundukda bir an ikdam-ı lahûk imda da erhâ-yı inân-ı musârat ve doğru cânibe neberdgâha tevcîh irâyet-i celâlet olunub kenâre-i orduyu islâmdan tard ve tebîd olunan bakîye-yi süvaf küfâr hisârcığa çeyrek saat karîb mahalde olunan bakiye tâbûr ve metreslerine tahsîn ve iltihâk ve zâm

fâside verâyı kâsidelerince **mısrâ**'*bâserdahum bâstânem* külah iddiasıyla mutecildane ifâd nâire harb ve kıt'ale teşmîr sâk-u vifâk etmeleriyle vecîh muharer geceden takdîm olunub ileri perişân yeniçeryân dilâverleri taraf taraf ve saf ve saf metreslere tâbiye ve tertîb vurullarına fersân hayli halîye-i heyecân ile tesdîd ve tâkîb ve cümleye kûve-i azar celâdet ve mâiye-i fevz ve nusret olan levâü'l

[38b]

hazerâ-yı hazret-i sultân risâlet-i âliye-i ekmel tahîyeden sonra metreslerine tob menzili miktârı mesâfe-i takrîb sûbesû metreslere olan humât dîn ve güzât muvahhidin envâ nevâzîş ve mevâtîd ile tâlif ve terîb olunarak el kıssa be tulliha leyle-i hebâl-i fevz ve nusret olan çehâr sani gecesinin yedinci saatinde yevm-i merkumun vâkt grûbundan on yedi saat nücumu tarafından asâre-i kıtâm harb ve cenk ve nâre-i şerâre tob tüfenk ile düşman dîne izâka-i zehra-i kahr ve intikâm ve kürh bâd-i ahîri açıktan çârik feleklerine be mahâyâ hücum ve iktihâm ederek arsa-i hicâde **beyt** zessum sûtûrân der-ânpehn dest-i zemîn şeş şed asûmân keşt-i heşt mazmûn hüveydâ yani çû hüveydâ bir semâ diğêr dahi peydâ olub keszare zenden kâfi küfâr bir günedir dînde-i dost diyor ve bir tarikiyle sûhte-i berk-i şemşîr sâika-i gerdâr olmuşdur ki **beyt** *fekallü karar be cemceme telkah ve küllü müfîz bel-dima* musîl

[39a]

meveddesince her hazra' keşteden peşte ve haridara mecrâ-yı çuhûn hûn olmağla âhâd ve zâbitânından serb-i sâmânları galatada meydân hezelân ve kûy çûkân semsemend gâziyân olan melâin-i hâsirîn on iki bin mikdârına kezerân ve hebâkar fetâr-ı kayd âsâr olan küfâr dahi sekiz bîne bâliğ olduğu karar dâde-i tahmin erbâb-ı ihtiyâdır bunlardan başka re'sâ-yı namarundan dört nefer cenerâl mu'teberlerinin şual-i şemşîr-i gâziyân ile de neverdbe'isü'l mükerrer oldukları da'vâ-yı merdî ve tecellüd ile pâ-nihâde-i meydân âceb gurûr olan velles bâş cenerâllerinin dahi bir kavilde mecrûh ve kavî diğêrinde hâk-u helâka matrûh olmak üzere ettiği bazı muhazallardan merûye ve muhbirdir velhâsıl atmış binden ibâret olan tâbûr makhûrlarının selâsûn mikdârı kahrı ve esiri resîde-i kahru damâr olub sipehr-i kehli fânâm fesahat Serây gabrâyê ve yahte-i perde-i zalâm edinceye dek zebûn keşmekeş kahru hizlan oldukları halde cân birdendâne hareket

[39b]

med-i buhayelerine fâsıla veremeyub bi'l-âhire (?) **cennetü'l hârib** mehvâsı kendülere reh-nümâ oldukda iftida ve hîzân ve menkus verşân be seyîr-i vâdî-i hazî ve hazalân olduklar fîtl seherde zâhîr ve temâyân oldukda Rûmelî vâlîsi vezîr müşâr ileyh kapûsu halkı ve eyâleti askeri ve sâ'ir pür-dilân ve şec'ândan kuvvetine güvenen ve (?) dayanatları ile mahazîl meşrikinin takiblerine tayîn ve tesrîb olunmalarıyla dâr-ı ikab (?) şetâbân ve manend yâz ve rân devân ve pûyân olmalarıyla erişdiklerin amaç sehem kahr ve damâr ve beste-i kayd zincîr âsâ ve hayme ve hargâh ve ihmâl ve iskâllerin dest-i rade-i iğtinâm ve intisâr ederek belgrâd pişegahında olan handakların yedan tard ve tesyirlerine serf-i himmet ve esnâ-yı tahrîrde mansûr o müft-nümââvdet etmişdir bu melhame-i nusret rehnide (?) mûvahhidane (?)

[40a]

üçyüz neferden devk ve ra'semakûlesinden ve levtiye mutasarrufu tâhir Paşa bu tâ'ife-i celîleyle sergerde ve rehtemûn olub zümre-i zahmdârın dahi dört yüz mikdâr şece'ân zafer girdâr olmak vakâyı nâd-i reden idi kizîver kıt'âbe-i iştiâr olmağla layık ve ser-i evaridir muhammede süme-i hamden süme-i hamd (?) fazlullah yetiye min yeşe-i vallahu (?) fazıl âzîm el-hâk (?) mûvahhidane ve kemâtedin id karînin itşiyâzlık ilk şöhret-i şîâr olan tâbûr küffâr pişgâhında on yedi saat miktarı yeke fâsıla verûce keremîyyet açtıktan sepr-keş sîtte-i sebât ve istibâr (?) feşâr metânet ve karar almaları (?) sahayıf âsâr ve ma'hûd tevârih-i şinâsân rûzgar olmayub mücerred-i hasîsa eyyâm-ı kûz ve encâm hazret-i zıll ilahîden ma'hûd tevâdür mâsirden olmağla bu messerretten cenâbınızın dahi hissedâr müşareket olmanız için kâ'ime -i meveddet-i tahrîr olunduk inşâllah teâli vusûlunde bu nusret-i mûrisü'l meserreti

[40b]

bi'l-cümle kantân ve ahâli ve esâfil ve e'âlîye izhâr ve işâ'at ve rağmâu'l-enfü'l-a'dâtop ve ve tüfenk şenlikleriyle îfâ-yı merâsim-i meserret ve şâdiye-i mübâderet ve lâzımü'l-inhâ olan ahvâli
İ'lâm ve işâret eylesiz

Hâlisâ Osman Kethüdâ merhûmun Pîrîzâde Efendi'ye gönderdiği kâimedir

Benim sa'âdetlü fazîletlü mükerremetlü karındaş-ı emcedim sultanım efendi hazretleri müntedâ-yı fazîlet-i intimâlarına mehâzir-i kelâl-i âver-i atnâb ve ashâbdan masûn âdât-ı muhâtabe-i tekrîm-i nümûn-ı dilkeş-i mazmûn takdîmi ve râsende-i arîza-i ikbâl-i hâh-ı siddîk ezmâları budur ki bu def'a techîz-i kerde-i kalem-i yâkutî rakamları olan kitâb-ı meşkin nikâb-ı harîrî'ü't-tertib ve kâime-i sâlimetü't-terkîb-i dîlîrîbleri beray-ı nirû ziyyü's-safâda behcet-i aver ve reved mâye-i perver ikrâr-ı çeşm-i şuhûd olup ihdâ buyrulan gûze-i revândûd-ı âfitâb-nümûd ve bir kıt'a hindkârî puşide-i sûzenî ile devân-ı musanna' ve mikrâz-ı

[41a]

sîmin-i müşa'sa' lede'l-vusûl eğerçi â'det-i nehârı ve bâ'zısı infisâm-ı aver ser-reşte-i tehâb olduğu azmûde-i tecrübe sencân-ı rüzgâr olmak üzere mânende misl-i sâir zebânzed âsâgir ve ekâbirdir lakin tarafeyne baz-beste olan târ-ı memdûd dûr-i sûrî-i farz ve kat' ile hâlet-nümâ-yı kasr u vasl olmakdan gayri hâlete mahmûl olmadığından lemha ba'dlemha i'âde-i nikâh tehâfüt ve't-tefavüt ve nihâde-i nazargâh-ı müvâhât kılındıktan sonra arz ve iblâğı saporde-i uhde-i velâ-perverânemiz olan kelle-i mülemma' târtında ve asâ-i müşâ-yı berend keşide ki vekâye-i hecemât-ı peşe ve be'avzadan kitâbe perde-i bârik müfâziü't-teşbîk-i sengsayedirsâir etrûfe-i girân kadarlarıyla perdaşte-i ma'rûz-ı vâlâ-yı veliyyü'n-ni'ama kılındıkda fevkü'l-me'mûl şeref-pezîr-i misâs enmile-i kabûl olub vâkı'en **mısrâ'** *ilâc-ı vâkı'a bîş ezvukû' yâbed-kerd* mübteğâsınca istihsâr-ı ehâb-ı musîf-i ferâhî vakt-i ferâğ meştâ olmak misillü mukaddemât-ı sâ mân-ı umûr-ı dîdne kîş-i feylesofân

[41.b]

dûr-endîş olduğu bâriz-i mücellâ-yı zuhûr olduğundan başka zerî'a-i istihsâl hazz-ı mevfûrları olmuşdur fimâba'd dahi muvâlât olur elûke-i güşâ cemâ'ne-i muhteremleri ile bu mahlas-ı râsihdemleri mübehhic ve hürrem buyrulmak me'mûl ve mütevakkidir

Tezkire-i mevlîd-i şerîf

Tırâz-ı hil'at-i hilkat-i â'lem Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem cenâblarının ziyinet-i gehvâre-i vücûd ve pür-tevândâz-ı arsa-i â'lem-şuhûd oldukları ihbâr-ı

meserret-âsârı kırtâ-i benâgûş-ı müstem'în olmak için her sâl meymenet-i iştimâlde ulemâ-i güzîn-i kesr hümullah-ı te'âlâ ilâ yevmi'd-dîn ile akd-i meclis-i mevlüd-i sa'âdet-nümûd olmak â'det-i müstahsene-i şehriyârî inşâallahü'l-melikü'l-kerîm üslûb-ı mer'ûb-ı kadîm üzere yarınki günü Sultan Ahmed Hân câmi'inde râyiha-i fâyiha-i misk ez-fercerra-i hazret-i seyyidü'l-beşer ile dimâğ-ı âlemyân-ı mu'attar olmak üzere karar verilmekle

[42a]

yevm-i ma'hûdda seherî sa'at iken ol meclis-i sa'âdet-i insîde hâzır bulunmağa himmet buyrula

Hâlisâ Osman Efendi'den Osman Paşa Dîvân Efendisi Süleyman Efendi'ye

Sa'âdetlü mükerremetlü mürüvvetlü meveddetlü efendim sultânım hazretlerinin e'anne-i zülâl-i fazl ve kemâl olan nâdî-i ma'rifet-me'alleri ki münehhilü'l-ma'ıyyü'z-zaman mevrüdlü zi'yyü'd-devrân mukaddemât-ı hasret ve işvâk-ı du'â ile intâc-ı kazâyâ-yı senâ kılınmak hilâlinde ma'rûz-ı bende-i dil-şifte ahlâk-ı maraziyyeleri budur ki be-hamdillâh-ı te'âlâ gerçi reşâşe-i hazne rebî'-i hayat ile izâle-i gamet ve galet olunmaktadır lakin tenevvür-ı kayser sudûrundan gâibâne iltihâb eden evâr-ı iştiyâk ve şirâre-i firâkınız ile bir rütbede harîkzede olmuşdur ki **beyteğher su sepmiyeydi dem be dem endîşe-i vuslat ne cân kordu ne ten** yandırmadık nâr-ı gam-ı hasret mazmûnu mâ-sadak hâlimdir gerçi Cenâb-ı utârid-nisâblarıyla sahâyif-i mutâli'-i

[42b]

mülâkâtta sebt-i hutût-ı müşâfehe bulmadığı **beyt fevallah mâ farakatküm kâleyâleküm ve lakin mâ yakzâ fesûf yekûn**muktezâsınca şîve-i hafiyedebîr-itakdirdir ancak misgâh-ı îtilâf muhâveratlarıyla sû-i şümûşmukârenetlerinden fetîle-i fûrûz-ı şem'-i meclisleri olan bazı ahbâb ve ihvânın iş'a-i takrîr ve tenevvürlerinden iktibâs eylediğim envâr-ı ma'ârif-i fehmeü'l-işâ-yı deycûr-ı cehâlete necm-i Hüdâ misillü pür-teveffükün olup leb ber leb zânû ber zânu sohbet eden ashâb kadar beynimizde alaka ve hullet hâsıl olmuşdur gâibâne tarafından zuhûr eden ahvâl-i şağaf-i mâl ta'ârûf-i â'lem-i ervâha dal bir ma'na olmağla be-meşiyetullah-ı te'âlâ telâkî-i â'lem-i işbâha misâl olduğu dahi ma'lûm-ı ehl-i kemâldir bir vakit olur ki hadîka-i iltifâtlarından ictinâ-yı bakûre-i kelâm ile halvü'l-mizâk merâm oluruz evâilde kâh

Mostârî Uzun Mustafa'ya ve kâh Tayyî efendimize tevârüd eden rakîme-i kerîme-i Kür kenârında

[43a]

nâvidân-ı berâ'a-i berâ'adan isâle-i selâfetü's-sahbâ-yı selâm ve tezkâr ile neşvedâr buyurur diğêr sonralarda âdem-i icrâsıyla mübtelâ-yı humâr buyurduğunuzu miynâ-yı dilârâ-yı muhabbet-i sebûkpâre-i nisyân ile şikest olduğuna haml etmiş idim bu esnâlarda nevede-i mütesannıfât-ı divançe divân-ı revnakı Osman Efendi karındaşımıza ib'âs olunan belâğâtnâme-i güzide **mısrâ'** *hâşân tiz ber dil-i deryâ güzâr koned* fehvâsınca nâm-ı mahlasıbî tekrar ve tezkâr buyurdıkları izâle-i zenk derûne rah-nemûn olmuşdur dâhil behre-i halka-i meclisiniz olanlardan her kimi gördüm ise halka be-gûşunuz olmuş buldum min cümletehim revnakî Osman Efendi karındaşımız muhassenât-ı esvâr-ı dilrübânızı hüsn-i bu sıfat-ı kuvvet-i nâmiye-i hayâliyyesinden tecessüm edüp ezyâf-ı relîha gibi enâmil-i akl ve idrâki berîde-i sekîn-i hayret eylediğine evsâf-ı cemîlenizde bilâ-fâsıla medîha-i serâ olduğuna mütefattın oldum hele

[43b]

Uzun Mustafa ise midhet ve tehiyyetinizde olmağı başının arşa erişmesine delil-i ittihâz etmekle çemensıfat vasfınızda serv gibi ser çekmiştir Uzun Mustafa'nın relf-i hubândan tûl-dırâz-ı müddet behcet ve ihtizâr olur hâlâtı arz ve ibrâz olunacak rütbelerde değildir i'timâd olunmayacak kerâmâta dâir işleri vardır meselâ Niş defterdarlığından infisâli vaktine dek süvâr-ı cerîde-i i'mâli olan evzârı süyûl-i istiğfârıyla şoste ve şû edüp şimdi âsetin zühd ve verâ'dan izhâr-ı bazu-yı velâyetle ibrâz-ı hâdika-i kerâmet ederek rûy-yı behârda best-ı seccâde-i nebâhat birle sûtûn-ı küştî ve erkâmet ve'l-esen izhâr edüp başka yüzden bir boy çekmiştir olki Uzun Mustafa değildir görseniz i'timâd etmezsiniz i'timâd olunmayacak kadar vardır bendeniz dahi vâreste-i zunûn olmadığından **beyt** *ez-sihkârân-ı hadîs-i tevbe cürmü diğêrest câme-i hod râ ez ân bihter*

[44a]

neşevîd gülhanî mazmûnu ile mukâbele etdikce onlar çin- i cebîn-i hilâl ile **beyt** cihân halkı şu denlü münker olmuşdur kerâmâta nedir bu fi'il-i münkerdir eğer mevtâyı söyletsin tevbîhile müdâfa'a ederler hele efendim sultânım Uzun

Mustafa'nın ahvâli medd-i reşte-i iştiyâkımızdan mümettid bir ma'nî olmağla rak'a-i resânın yâder-i rikâb olduğu vakitte revnakı efendi haber verdiğinden kasr olundu fîmâ ba'd dahi bende dildâdelerin kenâre-i evrâk-ı mânend berîde-i mikrâs nisyân buyurmaları mütemennîdir

Râgıb Paşa Reisü'l-Küttâb iken Pîrîzâde Efendi'ye

Hazretlerinin kiblegâh-ı sunûf-ı efâzıl ve veche-i teveccüh-i sufûf-ı emâsil olan mahfil-i lâhûtîyyü'l-müşkât ve nâdî-i melekûtîyyü's-semâtları mesâbih-i da'vât-ı sufûf zücâc-ı icâbet ile tenvîr ve meclis-i tahiyyât-ı anber-i imtizâc-ı isabet tebhîr ve taktîr olunup mütâlaü'l envâr-ı ilm

[44b]

ve nehy ve tavâlî'-i esrâr-ı fazl ve takîolan nüsha-i hâtır-ı hükm-i mâsirleri kerreten ba'de uhrâ mütefahhıs ve müstekassî kılındıktan sonra mehâ-yı muhlisânemiz budur ki câmi'ü'l-usûl mihr ü vefâ ve hâvî-ü'l-fürû' hubb ve velî olan nüsha-i zât-ı fezâil-simâtlarından istifâde mes'ele-i sıhhat ve âfiyetleri zımnında varak-ı gerdânî leyl ü nehâr iken bu def'a irsâl buyrulan risâle icâbet-i takrîz-i duâ ve kabâile-i meveddet imzâ-yı vedd ve vilâlarınız merr'ât-ı usûl-i muhabbet ve müşkât-ı envâr-ı muhâllisatdır nahiyeye-i ezmân-ı sa'd-iktirânda resîde-i dest-i hâlisü'l-cenânları olup keşîde-i silk-i sûtûr ve vâsıtü'l-akd-i semât belâğat-ı tesvirîkılınan dürer-i elfâz-ı fesâhat tırâz-ı subhâniyyü'l-edâ ve gurer-i ta'birât-ı belâğat-ı perdâz-ı kassiyyü'l-implâları ki reşk-i mürekkebât sâhib ve revnak-ı şiken-i müfredât râğıbdır her fıkra-i rengini sahîfe-i dilde musavver sûr-ı müşakak ve garâmı bir gûne telvîh ve her secî' temkîni levha-i

[45a]

hayalde nekt ve devvârâmi bir vechle tevsîh etmekle bir müddet mütâla'asıyla tenvîr-i bâsıra-i iştiyâk ve bürhete mine'z-zamân müzâkeresiyle teşnîf-i sâmi'a-i eşvâk kılınup ta'likât-ı kemâl-i tahkîkât ile metn-i hulâsa-i muhabbetleri tahsiyesine sarf-ı evkât olunmaktadır hemvâr-ı sâ'id menâbir-i sa'âdetvar işde sadirü's-şerî'a-i âfiyet olmakdan hâlî olmayalar amîn bundan böyle dahi nazar-ı dakâyık-ı ihlâs olan hâtır-ı feyz-i ihtisâsdan bahs-ı istifhâs-ı canib-i muhlisleri matvî ve mensî buyrulmayup da'vât-ı hayriyyeleriyle yâd ve tezkâr ve kitâb-ı muhtâr-ı muhabbet-şi'ârlarıyla ihbâr-ı âfiyet zât-ı fezâil-i semâtlarından külfet-i iltizâm ihtiyârî vâbeste-i himmet hâme-i

Belâgat âsârlarıdır

Çavuşbaşı Süleyman Ağa'dan Han Hazretlerine bâ-tesvîd Emin Beğ

Devletlü şehâmetlü şecâ'atlü celâdetlü efendim hidîv-i celîlü's-şânım hazretlerinin

[45b]

hem-rif'at-i eyvân-ı sipehr olan divânthane-i bolend-i erkân-ı ilhânları reft-i rûb-ı çarup müjgân kılınup merâsim-i sadâkat ve levâzım-ı hulûs ve istikânet birle istidâme-i eyyâm-ı ömr ü devletleri da'vâtına ziyân ve cenânımız vakf idüğü arz ve beyân kılınur feyyâz-ı bî-enbâz zât-ı bî-hemâllerin pîrâye-i devâm-ı ikbâl ve iclâl ile hemvâre-i beyne'l-ımtiyâz edüp de'âim-i serîr-i izzet-masîrlerin mânend ve tedâhinin sipehr-i esir sebât-gîr ve esbâb-ı mecdevâhetlerin hâric-i hayta-i hesâb-ı a'dâd olan merâtib-i a'dâdûş terakkî-pezîr eyleye amin ba'de'd-du'â arîza-i bende-i bîryâları budur ki benim hazretleri kılâde-ı cezd emânımız elân halka-i ubûdiyet ve ihlâslarına merbût olup şî'âr-ı cism-i i'tibâr ve sermâye-i kâr-ı iftihârım olan hizmet-i ed'iyye-i hayriyyeler ile evkât-güzâr iken Abdülgaffar Efendi bendeleriyle kerem ve ihsân buyurdıkları inâyet-nâme-i celîlü'l-kadrleri erken evkâtda

[46a]

meserret-res-i vusûl olup keşîde-i sahife-i nüvâziş olan sûtûr-ı iltifât mestûrları manzûr-ı ayn-ı rağbet oldukda hâsıl olan du'âyı tezâyüd-i ömr ü devletleri tekrarına sarf-ı makdûr olunmuşdur Hak-ı Sübhânehû ve te'âlâ vücûd-ı cûd-ı menkıbetlerin hatâlardan emîn edüp alfü'd-devâm erîke-i pîrâ-yı izz ve ihtişâm eyleye âmin hâlâ mûmâ ileyh bendeleri mütemmemü'l-mehâm semt-i rücû'a emâletü'l-câm etmekle tecdîd-i sakk-i ubûdiyetimize ikdâm olunmuşdur inşaallahu te'âlâ resîde-i hâkfertleri oldukda bundan böyle dahi abd-i müstehâmların nazar-ı iltifâta şâyân ve ayân inâyet-i mu'tâdlarından ta'dâd ile mümtâz-ı akrân buyurmaları bâbında lütf ü merhamet efendimindir

Hâlisâ Osman Efendi'den Defterdâr Efendi'ye tebrîknâmedir

Hazretlerinin riyâz-ı rak'a-i menâli unsura ve ervâye-i sehâb dîme ve hutalâ olan eyâdî-i sa'îde-i merâm-ı fermâları leb-i âdâb ve hayâ birle

[46b]

takbîl ve lâzıme-i zimmet-i ihlâsımız olan fâtiha-i nefes-i devlet ve saadetleri celî ecyâd-ı tarûs tevfiik ve meymenet olmak da'vâtı nâtika-i hak edâ birle tertîl kılındığı

zeylinde ma'rûz-ı dâ'î-i kadîm ihlâs-ı adîlleri budur ki harem-i râbi'a menzilesinde olan Dımaşk-ı pür-şevkde devletlü Evliyâ-yı ni'am efendilerimizin hizmet-i duâlarıyla imrâr-ı eyyâm ederken bi'l-istihkâk ve'l-imtiyâz zât-ı mehâsin-pervâzları çemen-sıfat devlet olan mesned-i şikk-ı evvelîde tebehür ve ihtizâz eyledikleri beşâreti zeyb-i bahş-ı samâh-ı dâ'î-i kadîmleri oldukda ufk-ı şen tabaka-i mislini irâd ederek te'emmül-i meserret izz-i reh behcet-i evfere mazhar olduğuma binâen varakpâre-i bendegî tesvîdine tecâsür olundu Hakk-ı Sübhânehû ve te'âlâ mübarek ve mes'ûd ve zaman ve sa'âdetlerin memdûd edüp hemvâre-i kalem-i mekârim teve'ümleriyle arz-ı hâl-i ashâb-ı emâlî mahlîle-i mahalli ve berevât-ı erbâb-ı niyâz ve suâli müzeyyen ve mümzî

[47a]

eylemekden hâlî eylemeye âmin bu bende-i dîrîneleri mîrîden matlûbu olan mültezimîn ve ümenâ misillü nazar-ı i'tibâr ve iltifât âsârlarından ıskât buyrulmamak bâbında mürüvvet ve kerem efendim sultânım hazretlerininidir

Pîrîzâde Efendi'den

Sa'âdetlü semâhatlü inâyetlü efendim sultânım hazretlerininidir muttali'-i kevkeb izz ü ikbâl olan sâha-i fesîhatü'l-ircâ-yı izzet-serâ-yı âlileri savbına ki kelmîh-i tâk zer endûdi reşk Uruz Samsa kubbe-i pîrûze renk-i âsumândır kemâl-i âdâb ile ibrâz ve güldeste-i fâtiha-i dest-i kerem peyvestleri şifâh-ı tekrîmle takbîl olunur hemvâre-i ünvân-ı şeref-nâme-i izz ü ikbâlleri ser-levha-i zer-sûre-i tevfk ile mahallî olup dîbâce-i nüsha-i bâhirü'l-i'tibâr câh ve celâlleri rakkımızda kalemü'l-a'lâ-yı izz ü i'tilâ ola âmin kerem-i perver âyende-i nevâz muktezâ-yı kâide-i keremkâran üzere mürâ'ât

[47b]

resm-i bende-nevâzî buyrulup âfitâb-ı âlem-tâb inâyetleri manzara-i bi'l-ıtâk beytü'ş-şeref sa'dü's-su'üddan tâli' ve ravzene-i pür-jenk külliye-i ahrân hâtıra lâmi'ü'l-envâr olmak tesvîg buyrulur ise el-hamdülillâhi'l-aliyyü'l-kebîr imdâd-ı nîrû't-tevbe-i takdîr ile kevkeb idi el-hufâ-yı vücûd mukâbele-i evzâ' menhûsa-i i'râzdan sâlim olup şeb ve rûz mukârenet-i enzâr-ı şerîfe mes'ûdü'l-âsâr ikbâl-i evliyâ-yı te'mî ile makrûn-ı sehemü's-sa'âdet olmağla bi'l-gadr ve'l-isâl duâ-yı devletleriyle mes'ûl olduğumuz mehât-ı ilm-i âlem-ârâ buyrulacak alîm ve dânâdır ki kevkeb-i dürrî

tâbdâr-ı vücûd seref-müeddleriyle tâli‘-i eyyâm mes‘ûd olup sahîfe-i sipehr-esîr üzere sarîr-i neşîd-i teşrîfleriyle hâme-i demîr-i utârid mesâmi‘-i sükkân melâ a‘lâ-yı teşnîf ve ol hatîra-i mukaddes cenâbdan nev-nağme-i dilnişîn-i sâmi‘a-i katân sâhire-i gabrâni taltîf etdikde sabâhü’l-hayr sürur-i câvid-i pîşânî-i

[48a]

eyyâmı reşk âver gurre-i îd eylemişdir allâhü -tebârük ve te‘âlâ hazretleri zât-ı bî-hemâllerin ârâyîde-i sadr-ı ikbâl edüp ve her halde hâme-i tevfiik-i pîrâye-i dest-i sa‘âdet-i peyvest ar ve iclâlleri ola

İzzet Paşa’dan Sadr-ı A‘zam Ali Paşa Hazretlerine gelen tezkiredir

Devletlü inâyetlü atûfetlü re’fetlü velî-ni‘metim efendim sultânım hazretleri Bârî te‘âlâ izz-i şâne hazretleri ber güzîde-i dûdmân ve devlet ve ikbâl olan zât-ı kerr ve bî-sıfât ve mülki semâtların cemî‘ ekdâr ve ahtârdan emîn ve sâlim edüp sâye-i inâyetlerin â‘mme-i ibâd ile bu bende-i kerem mu‘tâdları üzerinden devr eyleye âmin be-hürmeti seyyidi’l-mürselîn keremkârâ merhamet-i şî‘arâ öteden berü taraf-ı bâhirü’ş-şeref-i dâverânelerine olan râbita-i ubûdiyyetim ta‘rîfdan müstağnî olup âbad-ı kadîm ve bende-i müstedîmleri olduğum ma‘lûm-ı devletleridir ve ben hâk-i siyâhdan

[48b]

ahkar-ı ber-çâker-i kemter olup fallahu’l-hamd müzlim ile mükerrerem oldum amâ fimâ ba‘d hakkımda lehâza-i inâyet ve nazar-ı merhametleriyle mu‘âmele buyrulmak aksâ-yı âmâl-i bende-i kesîrü’l-bâlleri olmağla inâyetlü efendime dahîl düşdüm ve dâmen-i devletlerine teşebbüs ile sâye-i inâyetlerine ilticâ etdim efendimden gayrı kimsem yokdur lütf ü inâyet merhamet ve şefkat me’mûl ederim eltâf-ı seniyye-i hâtimânelerinden niyâz ederim ki her ne kadar cürm ve kusûrum dahi var ise afv-ı kerîm-i müşfikâne ve safh-i cemîl-i bende-perverâneleriyle mu‘âmele buyrulup bu kulları müceddeden ihyâ buyrulmak bâbında emr ü fermân devletlü inâyetlü merhametlü şefkatlü re’fetlü veliyyü’n-ni‘am cezîlü’l-kerem efendim sultânım hazretlerininindir

İzzet Ali Paşa’dan evâil-i hâlinde reisü’l-küttâb el-hâc Mustafa Efendi’ye

Benim devletlü mürüvetlü veliyyü’n-ni‘am efendim sultanım hazretleri bu kulları veliyyü’n-ni‘am efendimin sağr-ı

[49a]

siğnemden berü gerdan-ı be-tavk-ı ubûdiyyet olan bende-i derm-i harîdelerinden olup şimdiye dek istihkâk ve istihâlden efzûn-ı nevâziş-i şefikâne ve eltâf-ı bî-nihâyelerine mazhar olmuşumdur ancak her bâr-ı cilve-nümâ-yı mücellâ-yı hayâlim olan şâhid-i merdom-keş emîne ki menâsıb-ı kalemiyyeden ibâretdir cûyân-ı nigah-gûşe-i iltifâtı oldukça çîn-i cebîn mücânebet izhâr edüp kemân-ı Rüstem pesend ebruvânından güşâd bulan tîr-i ciğer-dûz-ı tegâfûl derûn-ı elem-i meşhûnumu dağdâr eder yâhud def'-i ateş-i harmân için zülâl cemâlinden benim raşha-i merhamet-haheş eylesem mânend-i serâb-ı derûn-ı mu'âmelesi vücûd-ı hûn-ı alûdumu endahte-i ateşden bevâr eyler bu takdîrce cân-ı hazînin tonknâ-yı hasret ve harmanda enîs-i hüzn ve keder olduğun görüp yârân-ı ta'accüb-i kenân **aciben mimmen yahzenü ve lehu siddîk-ı fâzıl** mislini îrâd ederler mekârim-perver-i ebher hâl-i beşeriyet sebebiyle emniyye-i ma'hûdeye dildâre olup **beyt**

[49b]

geceler encüm-i şomârım sabaha dek ey şeb-i hicrin bana rûz-ı hesap malı üzere şeb-i zendedâr intizâr olmamış yokdur ale'l-husûs hamîr fitratında cevher gayret-i muzmir olanlar emsâlini sebkât eylemek mülâhazasın etmediği halde tesâvî hâtırası emr-i mukarrerdir bu kadar tatvîl ile sermâyanınızı tasdîkden garazım elhamdülillâh ite'âlâ celâil-i ni'am-i İlâhiyye'den fütûhât-ı kesîretü'l-berekât ile mecmû'-ı nâs ser-şâd zevk ve sürûr iken kullarının mağmûm olması revâ buyrulmayup beni maksûduma nâil buyurmaları mercûdur Hak-ı Sübhâne ve te'âlâ vücûdunu hatâlardan emîn eyleye iki def'a murâd-ı aliyyeleri olup kuvvet-i karîbe gelmişken baht-ı sihkârîn mûmâna'atı sebebiyle mahrûm olduk inşâallahu te'âlâ bu def'a bekâm oluruz eğer rızâ-yı bedr-vâlâ göher mülâhaza buyrulur ise istimzâc için hâmil-i ubûdiyyet-i nâme-i kullarının avdetinde lisânen şöyle murâd etdik münâsib görürler ise

[50a]

Göndersinler deyu sipâriş buyrulmak bâbında lütf u kerem inâyetlü efendim sultânım hazretleridir

Osmanzâde'nin arz-ı hâl sûretidir

Ey sadr-ı kâmûr ki duâ'-destâyîşin sekbân-ı arş ved-i gudât ve leyâl eder yüz yerde izzete nâib yüzün sürüp eşk niyâzı ferş-i harîm-i celâl eder etme derîğ-i reşha-i lütf u inâyetin bin sûziş ile dergâh ki arz-ı hâl eder bağ-ı niyâza rûzene-i şıkk-ı hâmeden sarf-ı taleb bu vechle arz-ı cemâil eder bu dâ'î-i berkoşte-i hâl-i iskeste bâl-i tarîk-i sa'bü'l-mesâlik-i tadrîs-i sâlik olalı medrese-i mihr ü mâh-ı eflâkde telvîh-i hakâyık-i tevâli' ve meşârik ve tevezh-i dekâyık mutâla' ve mübârek ile sebk-i âmuz ehl-i benîş ve idrâk olan hurşîd-i tâbnâk sî-bâr tekmîl devre-i hucerât-ı bürûc eyleyüp bu abd-ı nâ-tevân henüz mirkât-ı reh-i pâye-i maksûdun derece-i âşiresine kadem ne urûc olamayup müddet-i çil mâhadan berü mevsala ile medrese-i Kâsım

[50b]

Pâşâda servî-keş zemher-i ber-tâkat-ı şiken ve çille-i güzîn-i zâviye-i mahn olub kavâfil-i merâhil-i tarîkden hem-inân-ı mürâfakat ve pîş-i âhenk katar-ı müsâra'at olanlar ile beynimizde takdîm-ı zamânı mer'î olsa mukaddem haber-i mu'ahhar mübtedâ misâli hevâ iken her biri tey-kerde-i kıyâfî-i amâl ve merâtib-i bilâd-ı selâseye zafer-i menşûr-i istihâl olmalarıyla kerîbân câme-i himmet hâk horde-i dest-i gayret iken tarîk-i gâlibi ce'alallah âhürü'l-mesâib dahi hânemân-ı sâmatımı hâkister ve sümûm ve hümûn ile pehlûzen koster etmeğin dâru-yı müferrehü'z-zât telâkî-i mâ fânî vakf-ı dâru'ş-şifâ-yı mükâfât eyleyen âlî hazret-i Çâr'a âciz-nevâzın dergâh-ı merhametlerine ilticâ ve merhem-i beriyyü'sâ'a-i Süleymânî'den ümîdvârî tedâvi-i zahm-ı âzer ile reh-nişîn-i serkûçe-i ricâl eylediğim i'lâma ictirâ olundu **beyt derîn-i eyyâm eğer şevkat-i niyâbım be-ümîd-i kodâm eyyâm-ı yaşım hüdâ yegâm râ merâhim-i perver-i arâfat binâha mürâ'at-ı merâsim-i kadem tarîkden kat'-ı nazar**

[51a]

hâlâ Kasımpaşa muzrib-i hayyâm-ı nusret ve matmah-ı inzâr-ı âtîfetleri olmağla medrese-i mezbûre şeref-i cû-civârî ile tarîk-i ittisâlde takdîm ve tercihe illet-i sâni olduğu hüsn-i şehâdet sudûr-ı kirâm ile muhât huze-i ilm-i şerîf-i âlem-şümûlleri oldukda emr ü fermân ve merhamet ü ihsân merhametlü inâyetlü efendim sultânım hazretlerininindir **kıt'a mâlik-i hâkister oldu kendisi kul-ı öksüzü tâibin kaldı işi eltâf-ı Rahmâniyy'ye hânemân sözü edüp îrâs-ı sevâ-yı cünûn şimdi esa'dâd-ı kesb etdi Süleymâniye'ye**

Tezkire-i Atıf Efendi

Benim efendim dünkü gün vakt-i gurûbe karîb kadiasker hemmamı pişgâhında keyfe mâ ittifak cenâbınızın dâye ve hâdimine tesâdüf olduğundan zât-ı sûtûde-i sıfâtlarının böyle vakt-i ba-hengâmde-i illet-i teşrîfleri tefahhusuna tesaddî olundukda hâdim-i cihandîde

[51b]

bendeleri vâsıta-i ketûme gibi siterrâz-ı setîreye şoğl ile bazı kelimât bimâle tûğul eyledi ammâ dâye-i bîçâre devr-i ebvâb-ı kirmâyeleriyle mânende-i Gülhan-ı ateş-dehn olmağla lisân-ı hal ile keşf-i me'lâ bu vechle mübâşeret eyledi ki bizim efendimizin öteden berü tab'-ı müteşeyyi-hâne-i mevzû'âneleri ki kerâren meşhûdunuz olduğundan mâ'adâ nazm hammâm ki âyine-i simîn bed-nândır uşşâk-ı sıfat-ateşi kalbinde nihândır keremiyyeti erbâb-ı bahiredledir ancak câme ile duhûl eyleyene düşmen-i cândır uryânî dede tekiyyesidir feyzi müselsel ağzı (?) taşlarının vecdi ayândır heb ânde olur nâil-i vasl ehl-i tecerrüd halvetleri nefis öldürecek tarafa mekândır tathîrine nâpâklerin dîde-i nezle mânend-i pîrân-ı tarîkât negirândır zemzemesi pîrâye-i terâneleri olup sofiler hammamını halvetinde uzlet ihtiyâr eyledikleri mukaddemâ mesmû'anız olmuşidi ba'de nühufete ser-muvâsalet borde-i

[52a]

ber-endâz-ı mükâşefet olduğundan fazıla hicret-i tongnâ-yı sayyıkası bi'z-zarûre Yenibağce hammamına rağbete illet-i müstakille oldu lakin lâle rûyân-ı rengîn azâratından bûy-ı vefâ tâ peydâ olmağla andan dahi vefâ hammamına nakl-i seccâde-i müdâvemet olmuşidi ancak **beyt** *görürken goncasın fersûde-i dest diğer bülbül yine bûy-ı vefâ ümîd eyler gülistanından terânesi müceb-i celâyı vatanımız olup çâr-ı tak merâm-ı istiharetde müttekâ-yı bâlin-i kâm olamadık gitti* denilerek çartelli hamamında murabba'-nişîn ser-sıfat ikâmet kılınmış idi sonra **beyt** (?) *gâile-i zelzeleden kasr u sâl-i çâr-esâs üzere yapılmazsa metânet gelmez noktası müstedil olmağın efsâr-ı semend tonde'l-câm haheşi halka-i satbül merâma rabt ede bileydik* deyu Mîr Ahûr hamamına atf-ı inân-i azîmet etmişidik **beyt** *semend-i cere boşanur eylesin erhâ-yı inân köhne pâyend-i tevekkülde durur mu*

[52b]

hayvan netice hasb-i hâlimiz olmağla **mısrâ‘** *bû-sengi kırdı boşandı süpürü tutdu* hemen sahasıyla meydan hamamına kademe cinniyân-i azîmet olduk anın dahi peymûre keyy-i ümid ve şiddetenden şikeste-i fütûr-ı vüfûr hâsıl olmağla kemâ sebok fi’s-sâbık ammâ bir kerecik dahi sebû-i şiken-i nişangâh-ı maksûd olmağla rehyâb-ı fırsat olur muyuz hülyâsıyla Vezneciler hamamında mütevârî-i verâ-yı metres inzivâ olmuşidik lakin bedel-i musâlaha-i muvâsaladan ibaret bu sehâ-yı hûnhâ netîce-i mukaddime-i hülyâ-yı müsted‘âya müveddî olmağla münâkaşası münâfeseyi müstelzim olduğu haysiyet ile bi’l-âhire ümîd-i faysal-ı da‘vâ-yı muhabbet ile şimdi Kadiasker hammamına geldik Efendimizin da‘vâ-yı haheşi bugün pedîrâ-yı infisâl olmağla sizin dahi himmet-i derûniyyeniz müste‘âmızdır eğer bugün dahi olmaz ise müdâvemet-i mütevâliye müceb olur deyu mahlasımızdan lisân-ı hâl ile istimdâd eyledi sonra kulunuz dahi behey hayvan

[53a]

himmət-i infisâli vaktin tenhâlğından istimdâd eyledik bizim himmetimizin ne fâidesi vardır zirâ kadiasker hamamında böyle grûba karîb vakit tenhâ nerde fasl olmayan da‘vâ-yı muhabbet ne vakitte fasl olsa gerekdir deyu bazı edevât-ı tesliyet ile bîçâreye tesliyet verildi efendim pâdişâhım rakîmim maksad-ı latîfdir hemen zevkde ol ancak lisâ-ı hal ile gûyâ-yı resâyis olan yerden yeter iki dana hayvanı mahrem-râz etmeden hazer gerekdir Cenâbınızı görmeyeli vâfir-i zaman oldu Sultânım görüşelim zehrâbe-keş sâğır-ı firkat-ı âtîfet

Merhûm Hâlisâ Osman Kethüdâ Pîrîzâde Efendi’ye Bi’t-tesvîd Hattı

Sa‘âdetlü semâhatlü mükerrermetlü mezîd-i muhabbetlü sultânım efendi hazretlerinin fazl ve kemâl olan nâdî-i hafîr-i hakîkat ihtifâllerine rehîn-i ta‘zîm ve iclâl ve gayret-şekn râik olan tab‘-ı sâf meâli ittisâf müşkâfları vücûh-ı tevkîr

[53b]

ile dîbâce-pîrâ-yı sahâyif suâl kılındıktan sonra nümâyende-i muhlis-i dil-i rebûdeleri budur ki ilhâb-ı ateş-i mufâratleri kânun-ı derûnumuzu sûzân ve ızdırâb şevk mülâkâtları bünyân-ı ızdıbâr ve aramımızı vîrân etmekte iken bu def‘a mahsûs adamları yediyle irsâl buyrulan kitâb-ı müstetâb-ı bedî‘ü’l-ekâb-ı belîğâneleri İsakcı menziline râhe pîrâ-yı ta‘zîm ve iclâl olup âb-ı hayat ta‘bîrât-ı bî-meâlleri mânend-i

şu‘le-i cevâle bâlârû olan nâr-ı iştiyâka nev‘ummâ sayt-kelâb-ı tesliyet ve aliü‘l-husûs numûne-nümâ-yı sahr-ı hilâl olan dîbâce-i hasân-pesend-i sanâyi‘ iştimâlleri eğerçi dil-i firkat kesîdeye îrâs-ı envâ‘-ı behcet eylemişdir lakin zahm-ı horde-i nâsûr-ı firakları olan deliyi ârâm-ı merhem-i mülâkâtlarından gayrı ile kabul-i iltiyâm etmeyeceği bî-irtiyâbdır taraf-ı eşreflerine olan şiddet-i alakâ ve muhabbet ve vefret-i incizâb ve meveddet muktezâsınca an-gayr-ı münkasim halvethâne-i hâtırımız şâhid-i fikr ve hayallerinden

[54a]

hâli olmayup beyt hayalin dinden nakşın dil-i bî-kemînedden çıkmaz bu bir mu‘cize-nümâ-yı tasvîrdir âyineden çıkmaz mazmûnu mâ-sadak hâlimiz olmuşdur Cenâb-ı Hak adüvv-i ahd-i şiken olan düşman-ı din ve devleti karîben makhûr ve müdmir-i kitâb-ı nusret-i menâkıb-ı İslâm’ı envâ‘-ı kuvvet ve nusrete mazhar eyleyüp itmâm-ı me‘mûriyet ile avdet-i ihsân ve nüsha-i kâmiyâb olan cemâl-i Ferruh-fâlleri mütâla‘asıyla muhlis-i dildâdelerin mübehhic ve hazan eylemek da‘vâtı pîrâye-i zebân-ı hâlisü‘l-cinânları olduğumuz ma‘lûm-ı sa‘âdetleri olmak için mektûb-ı muhabbet-üslûb tahrîrine mübâderet olunmuşdur inşâllahu te‘âlâ ledâ şerefi‘l-vüsûl bundan böyle dahi senâkâr-ı ihlâs-ı şî‘ârları zamîr-i münî-i feyz-i pezîrlerinden mehcûr buyrulmayup mühibb-i şimâl-vedd ve hakîkat olan savb-ı meâli menkıbetlerinden hübûb-ı riyâh ahsâr-ı âfiyetleriyle sekme-i harâret fırsat buyrulmağa himmet buyurmaları mes’ûl

Bu dahi merhûmdan ilmî Ahmed Efendi’ye

[54b]

Budur ki benim sa‘âdetlü semâhatlü mükerrermetlü mezîd-i muhabbetlü sultânım Efendi hazretleri bu def‘a silahdâr-ı âli-kadr hazret-i şehriyârî sa‘âdetlü mîr-i celfîlü’ş-şân hazretleriyle vârid olan nümîka-enîka-i bedâyi‘-i tekâr ve râkime-i kerîme-i fezâil nisârlarında süferâ-yı İran ile tarh olunan mecâlis-i mükâlemede maksûd-ı nâ-meşra‘larının husûliçün sürûr-ı hevâ-yı te‘annüd ve isrâr ve müdde‘âsı matbû‘alarının hilâfını kendilere kabul etdirilmek emrû-düşvâr iken be-hamdillâhi te‘âlâ Kitâbullâh’a mebnî celâil-i delâil-i dilpezîr-i şer‘iyye ve hüsn-i ta‘bîr adîmün’n-nazîr-i mer‘iyye ile mülzem-i müfham olup bu kadar eyyâmından berü meyânede memdûd olan reşte-i keşmekeş hüssâm-ı tesîr baht-ı hümâyûn ile karîn-i

infisâm ve emr-i musâlaha resîde-i derece-i hitâm olmağla sarfide olan fukarâ-yı ra'iyet ganûde-i mehd-i âsâyış ve ârâm olduğu işâret ve tebşîr buyrulmuş hazret-i Hâlik-i kevn ve mekân inâyetlü evliyâ-yı ni'am efendilerimiz hazretlerinin sâye-i râhat-ı bahşâların

[55a]

ibâd ve bilâd üzerine sâyebân-ı emn ü emân eyleyüp zât-ı ber-güzîde-i sıfâtların dahi hemîşe bu makûle âsâr-ı mendûbe ve bu gûne umûr-ı merûbeye muvaffak etmek da'vâtı zîver-i zibân-ı hâlisü'l-cinânları olduğu muhît-i ilm-i dakîkadânları buyrulmağ için tecdîd-i kabâle-i ihlâsa ictisâr kılındı

Cânib-i Hazret-i Sadr-ı A'zamîden Nâdirşah Cânibine tahrîr olunan mektûb-ı Âlî Fî- sene Şaban 1151

Mâdem ki merî'-i nişîn mesned-i pîrûze-renk târim-i çârmin ve fermân-fermâ-yı hıtta-ı münevver-behnâ-yı hâver-zemîn-i ilm-i firûzî tev'em sobh-ı tâbidâr-ı zerrîn kabâ-yı eş'a ve envâr ile fezâ-yı vesî'ü'l-ircâ-yı âlem-i ulvîde cevelân ve türktâz ve zabt ve teshîr-i memleket nîm-rûze ser-ağaz edüp fırka-i siyah-kârân keşver-i şam ve şerr-i zimmet-i zulmet-i şî'arân-ı memleket tulâmî mânend-ı kefer-i leâm miyân-ı meydân-ı girûdârda pâmâl ve sahan-ı arsa-i cenk ve peykârda bergeşte hâl eyleye ol mâh sipehr-i saltanat ve tâcdârı neyirr-i hayr-ı baht ve kâmkârî-i âli hazret ve mu'allâ

[55b]

bârgâh-ı refî'-i menzilet ve çemşîd-i destgâh-ı bolend-i himmet ve celîlü'l-i'tibâr-ı sâmi rütbet ve'l-i'tibâr gerdûn-ı rif'at ve keyvân-ı gulâm-ı meâlî menkıbet ve feridûn-ı ihtîşâm isfendiyâr-ı diyâr-ı ser-bolendî şehriyâr-ı bâ-iktidâr-ı mülk-i ercümendî tâbende-i ahter-i burc-ı sa'âdet-zibende-i gevher-i derc-i ricâcet Ferhunde fâl-i huçeste-i hisâl-i hidîv-i keşver-i câh ve celâl revnak-ı efzâ-yı ürenk kesrî ve cem-i dâver-i dâd âver memâlik-i acem râ dâr-ı dâraşîm-i hurşîd ilm-i tensîk fermâ-yı nizâm-ı âlem avnen li'l-hamâset ve'l-celâlet ve'l-hırâset ve'l-adâlet saften lil safavet ve'd-diyânet ve'l-nekâvet ve'l-emânet gerdûn bârgâh-ı tâc ve dihîm-i penâh-ı şâh-ı kâ ancâh keyân-ı destgâh-ı lâ-zâlet nîrât devlete şârikat min müşârikü'l-izz ve'l-ikbâl ve mâ berahat şümûs-ı sa'âdete tâlî'at min mütâla'au'l-mecd ve'l-iclâl hazretlerinin zât-ı hâceste-simât ve vücûd-ı kerr ve bî-sıfatları pîrâye-bahş-ı ürenk ilhânî ve revnak-ı efrûz efser-keyânî olup hemîşe heykel şemşîr-i zafer

[56a]

tesirleri sobh-ı haceste-i tulû'-ı âlem-i iclâl ve sepor-i zerrîn-i nusret karînleri mühr-i cihantâb-ı sipehr-i ikbâl olmak da'vât-ı müstetâbe-i icâzet meâl ve (?) müstecâbe-i muhâlesat iştimaline müsâberet ve iştigâl-i lâzıme-i zimmet-i devlet hah bî-iştibâhları idüğü merfû'-i pişgâh-ı mecd ü ikbâl ve ma'rûz-ı destgâh-ı kerden-i hemâl kılındıktan sonra mütâla'-aü'l-hâmât-ı Rabbânî ve menba'-ı füyûzât-ı Samadânî olan tab'-ı bân-ı safvet-i hemhahilerine ifâde-i mahlas-ı sadâkat-mâl ve ebnâ-i hayr-endîş-i hâlisü'l-bâl bu minvâl üzere icmâl olunur ki efham-i selâtin-i izâm a'zam-ı havâkin-i fihâm râfî'ü ra'yât-ı cihandârî câmi'-i âyât-ı nısfet ve dindârî-i muvattad-kavâ'id-i şer'-i kadîm-i Muhammedî müşîd-i de'âyim-i kânun-ı müstedîm-i Ahmedî kuvvet-i kâhire-i serpençe-i adl-i ve dâd nirû-yı bâzû-yı rüşd ve isti'dâd-ı sepiydî rûy-ı millet-i beyzâ seyahat-ı vech-i şeri'at-ı garrâ-i nekâveti dûdmân-ı selâtin-i Osmânî hândâde-i

[56b]

sadr-ı nişînân-ı mesned-i gitî-sitânî muhisü'l-İslâm ve'l-müslimîn mu'înü'l-millet ve'd-dîn mücehhizü'l-guzât ve'l-mücâhidîn mürgimü'l-(?) el-kefere ve'l-müşrikîn Sultânü'l-berreyn ve hâkânü'l-bahreyn hâdimü'l-haremeynü'l-muhteremeyn şevketlü kudretlü inâyetlü azametlü mehâbetlü efendim pâdişâh-ı İslâm penâh ve şehinşâh-ı nusret-i destgâh-ı lâ-zâlet nîrât ikbâle-i munsarıfa eani'z-zevâl ve mâ berahat lem'ât iclâlehû tâli'at an mutâla'ü'l-kemâl hazretlerinin deryâ ve atûfet medâr-ı hüsrevâne ve atiyye-i sipehr-iktidâr mülûkâneleri kabiline tarafı-ı zâhirü's-şeref kâ-anni ve cânib-i sa'âdet-i megâtib İlhânîlerinden te'diye-i levâzım-ı sefâret ve temşiye-i merâsim-i gayret kişi ve diyânete me'mûr-ı eyâlet ve haşmet penâhân izz ü sa'âdet-i destgâhân nizâmen li'l-eyâle Mehmed Rahim Han-ı *Sadlu* Hâkim zemîndâver ve Nazar-ı Alihan hâkim-i Maruçak vesâatlarıyla firistâde-i şâneleri buyrulan nâme-i nâmî-i anberîn nükâb-ı latîfü'l-fehvâ ve kalemî-i sâmi-i rengîn elkâb şerîfü'l-mezâyâları **beyt besâ'ati ki sa'âdet**

[57a]

ez ve berd ahter-i betâli'i ki tûlâ bed ve koned takvîm-i eşrefterîn-i ezmine ve saâdterîn Adana'da behcet-i efzâ-yı vürûd ve feyz-i bahşâ-yı su'ûd olup bir vakt-i meymenet-karîn ve ber hengâm-ı sa'âdet rehînde-i müşârun ileyhümâ yedlerinden huzûr-ı lâmi'ü'n-nûr-ı cihandârîye teblîğ olup derc-i derûn-ı fütüvvet-meşhûnunda

mevzû‘ ve meknûn olan mervârid-i ma‘ânî-i mühr ve muhabbet ve deşte-i sutûr-ı hillet sudûrunda manzûm ve mersûm olan fevâid-i mezâmin-i gayret ve diyânet ki enmûzec-i tîynet-i hamiyet âyet ve ünvân-ı menşûr-ı yekciheti ve uhuvvetdir taraf-ı eşref-ı a‘lâlarına bâ‘is-i incizâb-ı hâtır-ı hümâyûn ve müheyyic-i dâ‘iyye-i meveddet-rûz-ı efvân olduğundan başka Hak Cenâb-ı mekârim-nisâb-ı şâhanelerinde derkâr olan zünûn-ı hasene-i sıgâr ve kibârı tasdîk ve te‘yîd ve gayret kişi-i din-i mübîn melhûz olan niyet-i sâdikane ve himmet-i gayûrânelerin tahkîk ve te‘kîd eylemiştir Hakkâ ki zât-ı übbühet-simât-ı şâhî ve terkîb-i nisfet âyât-ı cemcâhîlerinde merkûz ve muhammer olan mâye-i

[57b]

hamiyet ve dindârî ve cevher-i mürüvvet ve ihlaskârî muktezâsı dahi her halde cânib-i İslâm’a hüsn-i incizâb ve safâ-yı niyet ve ifâ-yı levâzım-ı hillet ve diyânet olmağla bu vaz‘-ı gayûrâne ve tavr-ı münessifâneleri Devlet-i Aliyye-i dâimü’l-karârî ne mertebe mahzûz ve minnetdâr eylediği birûn-ı hıttâ-i tahrîr ve tezkârdır Cenâb-ı te‘lîf-bahşâ-yı kulûb-ı İslâm ve tefrik-i fermâ-yı seml-i a‘dâ-yı le‘âm zât-ı kuvvet-i ittisâm-ı mekârim-i iltiyâmın mukârenet-i tevfk ve te‘yîd ile ser-übbehet masîr-i fermanânîlerinde ber-devâm ve erîke-i sipehr-i nazîr-i kâmurânîlerinde mü‘eyyed ve müstedâm eyleye âmin sefirân-ı müşârun ileyhimâ bendeleri merâsim-i sefâret ve resâleti tarîka-i marziyye hüsn-i âdâb üzere ikmâl ve itmâm ve takbîl-i bisât-ı sa‘âdet-i hazret-i Zıllullâhî ile ihrâz-ı dest-i mâye-i teşerrûf ve iğtinâm edüp mazhar-ı iltifât ve nevâziş-i hilâfet-penâhî ve manzûr-ı enzâr-ı mekârim-âsâr-ı şehinşâhî oldukdan sonra taraf-ı zâhirü’ş-şeref-i cihanbânîden cevâb-ı bâhirü’s-savâbnâme-i

[58a]

sadâkat-allâmelerin müşe‘arnâme-i hümâyûn-ı mülâtefet-makrûn-ı hüsrevâne ve mufâveza-i meymûn-ı hillet-meşhûn-ı mülûkâne ile savb-ı übbehet-edeb-i haşmet-füzûnlarına avd ü insirâfa murahas ve mâdûn olmalarıyla cânib-i ihlaskârîden dahi te‘yîd-i mebânî-i vifâk ve ittihâd ve teşekkür-i mevâyid-i hulüvvü’l-mezâk tehâbb ve tevâdd zımnında işbu rakîme muhâlasat intimâ keşîde silk-i imlâ ve müşar ileyhüma ile dergâh-ı sipehr-iştibâh-ı şâhanelerine arz ve isrâ olunmuşdur fîmâ ba‘d mühîb-i ittihâd canibinden (?) dilkeşhubûb yekcihet-i ve ittifâk-ı hayâbân ahvâl ve gülîstân-ı

amâle vezân olup dest-i kudret-i memâlik-i zimâm-ı kâmurânî ve pâ-yı himmet mâlide-i çeşm-i rikâb-ı zendkânî oldukça mânî-i yegânegi ve ittihâd ve merâir-i tevâfuk ve i'tisâr ber sarfla muhkem ve mübrem ve ber üslûb-ı mergûb üzere mü'ekked müstahkem olalar kürûd-ı duhûr ve a'vâm ve mürûr-ı leyâlî ve eyyâm ile pezîrrâ-yı inhidâm ve karîn-i infisâm olmayup tarafeynden vesâil-i zerâyi'-i hillet ve mevâhât

[58b]

vesâil ve şerâfi'-i meveddet ve mevâlât-ı mütetâbi' ve mütevâlî ve müte'âkib ve mütenâlî olmak husûsları muktezâ-yı şime-i kerîme-i şâhî ve mübteğâ-yı şeciyye-i marziyye-i fütüvvet penâhîleri idüğü müsteğannî-i tahrîr ve ta'bîr ve vareste-i kayd-ı ta'rîf ve tahbîrdir bâkî hemîşe-i nîr-i cihan-tâb-ı ikbâl ve ahter-i âlem-efrûz-ı iclâl meşrik-ı devlet-i lâ-yezâl vâfik-i haşmet-i bî-zevâlden tâli' ve tâbân ve lâmu' ve derhîşân-ı bâd-ı bi'n-nebî vâllahü'l-emcâdü'l-mu'temed alallâhü'l-melükü'l-ekrem Muhammedü'l-vezîrû'l-a'zam

Cânib-i sadr-ı a'zamîden Şâh'ın i'timâdü'd-devlesine yazılan mektuptur

Cenâb-ı vezâret me'âb neyâbet-i nisâb vekâlet-i intisâb sa'âdet-i iktisâb sâhib-i sâib re'y-i â'lî menzilet-i müşîr-i müşterî tedbîr-i âsaf menkıbet-i müstahkem erkân-ı memleket müstecmi'-i şitâb-ı saltanat nâzım-ı umûr-ı cumhûrî-i memâlik-i İnan nâsik-ı mühâm-ı tahtgâh-ı keyân vâsıta-i emniyet-i cihân râbita-i salah-i âlemyân düstûr-ı er-sütûr-ı şu'ûr-ı âsaf-nişân

[59a]

hân-ı hânân celîlü'ş-şân hazretlerinin meclis-i şerîf-i sa'âdet-nakş ve mahfil-i münîf dilkeşleri savbına revnak-ı efzâ-yı serîr-i vedâd ve mesned-i ârâ-yı câr-ı bâliş ittihâd olan tuhaf-ı tahiyât-ı âliyât muhâlesât nümâ ve nütâf teslîmât-ı gâliyât-ı musâdakat intimâ ittihâf ve ihdâsı siyâkında zamîr-i münîrmir'at-ı nazîr ve hâtır-ı âtır safâ-pezîrlerine sadr-ı ebkâr muhâdenet bu gûne ibâne ve irâet olunur ki Devlet-i Aliyye-i ebediü'l-istimrâr ile devlet-i behiyye-i Nâdiriyye meyânında bundan akdem pezîrâ-yı in'ikâd olan revâbıt-ı vifâk ve ittihâd ve zevâbit-i tehâb ve tevâdın tekmîl ve itmâm ve te'kid ve ahkâmı için bundan akdem cânib-i Devlet-i aliyye-i ebed-i kıyâmdan ba'is ve tesyîr olunan elçilerimiz refâkatleriyle â'lî hazret ve mu'allâ ve bârgâh-ı refî'-i menzilet ve Hurşid külâh ferhunde fal hâceste hisâl hidîv-i keşver câh ve celâl-

i revnak-ı efzâ-yı ürenk kistrâ rahm-i dâver-dâd-ı âver-i memâlik-i Acem tâc-ı ve dîhim penâh-ı şâh-ı kâ ancâh ve kiyân destgâh hazretlerinin taraf-ı zâhirü'ş-şeref şâhı ve cânib-i übbehet mukâbet

[59b]

hemhâhîlerinden der yâd-ı azametdâr-ı hüsrevâneye meb'ûs süferâ-yı sedâd ârâları kat'-ı menâzil ve tayy-i merâhil birle memâlik-i mahrûsetü'l-mesâlik-i hâkâniyeden belde-i Sivas'a vâsıl olduklarında Luristan beğlerbeğisi Ali Merdan Han delâlet-i ecel-i müsemmâ ile âzim-i ser-menzil-i bekâ olup ve müteveffâ-yı müşâr ileyh ve rüfekâ-yı necibe'leri olan Cenâb-ı Fezâil ve ma'ârif simât müfti-i herat fazîletlü nebâhetlü Mirza Mehmed Muhsin Efendi ve Cenâb-ı imâret ve hükûmet-i nisâb-ı eyâlet ve haşmet-i intisâb-ı hâkim-i guryân izzetlü Oğuz Alihan nâmzed oldukları sefâretde herarcı ma'iyet ve refâkat ve ittifâk ve şerâket ile me'mûr olduklarından nâşî merhûm-ı müşâr ileyhın ümenâ-yı devlet-i Nâdiriyye'ye haber-i vefâtını iş'âr ve tekrar vürûd edecek emr ü işârete intizâr eylemek zâbıta-i nizâm-ı devlet ve vâcibe-i zimmet-i sefâretimizdendir deyu bir münâsib mahalde temkîs ve tevfiklerine taraf-ı Devlet-i Aliyye'den izin ve ruhsat iltimâsını müşâ'ar sefirân-ı mûmâ ileyhümâ taraflarından bu hâlisü'l-

[60a]

fevâde iki kıt'a mektûb-ı valâ-ı mahsûbları vârid ve vâsıl olup her çend hitâm ve itmâmı akdem-i merâm olan mevâlât ve musâfâtın ber an akdem pezirâ-yı hüsn-i encâm olması melhûzuyla mûmâ ileyhümânın Asitâne-i sa'âdet-i âşiyâneye icâle-i vedûdları çeşm-daşt intizârımızolduğuna binâen meks-i tevkîfleri muvâfık-ı dilhâhımız olmadığı vâreste-i kayd-i istibâhdır lakin çünkü mûmâ ileyhümânın fehvâ-yı tahrîrleri üzere emr-i sefâretde muvâfakat ve müşâreketlerine binâen tecdîr-i ruhsat ve te'kîd-i levâzım-ı sefâreti mutazammın taraf-ı râhirü'ş-şeref hazret-i Şâhî'den tekrar emr ve işâret vürûduna intizârları iktizâ-yı kavâid-i mer'iyeye-i düvele mutâbık keyfiyetlerden olmağla Asitâne-i sa'âdet-medâra çent merhale karîbyolu nâm şehirde meks ve tevkifleri tasvîb ve beyne'd-devleteyn mer'î ve manzûr olan merâsim-i hillet ve müsâdakâta lâayık vechle zâd ve zahîre ve levâzım-ı sâireleri

[60b]

tertîb ve iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim sâbikan sipâhiyân ağası olup mûmâ ileyhümâya mihmandâr ta'yîn olunan Mustafa ağa dâme mecduhû ma'rifetiyle her gûne levâzım ve mihmânları ru'iyet ve her bâbda refâh-ı hal ve inşirâh-ı bâllerine mübâderet olunmak husûsları ve emr-i âlişân ile tenbîh ve te'kîd ve çünkü süferâ-yı Devlet-i Osmaniye dahi mûmâ ileyhümânın sahâbet ve refâkatlerinde azîmete me'mûr olmalarıyla re'âyetü'l-merâsimü'l-refâka mûmâ ileyhimâdan âdem-i mufârakat birle gerek vezîr-i mükerrerrem izzetlü sa'âdetlü elçi paşa hazretleri ve gerek rüfekâsı olan izzetlü fazîletlü efendiler hazerâtı dahi mahall-i mezbûrda meks ve ikâmet ve levâzım-ı refâkat ve muvâlefete ri'âyet etmeleri husûsu dahi tavsiye ve tahrîr olunmuşdur eğerçi sefirân-ı mûmâ ileyhümânın ma'mûre-i mezbûrede temkîs ve tevkîfleri müteveffâ-yı müşâr ileyhin vefâtı keyfiyetine binâen kendi tahrîr ve iltimâslarından

[61a]

neş'et ve heyet-i vâkı'a mektûblarında iş'âr olunduğu üzere taraflarından dahi arz ve i'lâm olunmağla bu husûsun bir mahall-i âhire hamli ve ma'nâ-yı garîbe nisbeti her çend mülâhaza vetakrîb olunmaz lâkin Devlet-i Osmaniye-i dârü'l-karar ile Devlet-i Nâdiriye beyninde derkâr olan merâsim-i tecâb ve tevvâb ve levâzım-ı vifâk ve ittihâdın yevmen fi-yevmen müterakkî ve müzdâd olması matlûb-ı tarafeyn ve dilhâh-ı cânibeyn olmakdan nâşî keyfiyet-i merkûmenin taraf-ı muhlisânemizden dahi i'lâmı münâsib-i mülâhaza olunmağla işbu mektûb-ı müsâdakak üslûb-ı tahrîr ve hâlâ Bağdad ve Basra vâlisi vezîr-i mükerrerrem izzetlü sa'âdetlü Ahmed Paşa hazretleri tarafından îsâl ve teblîğ olunmak üzere firistâde-i nâdî-i meâlî mesîrleri inşâallahu te'âlâ lede'l-vüsûl keyfiyet ma'lûm-ı übbhet-mersûm-ı hânîleri oldukda fimâ ba'd dahi ebyârî-i zülâl saf-ı ender

[61b]

sâf-ı mesâfât ve katre-i bârî-i feyyâza-i mihr ve mevâlâtdan hıyâbân-ı serâser gülistân-ı dustî sârâb ve reyyân ve küll-i sûrî-i dust-kâmî ve hulûskârî şekofte ve handân olup hemvâre-i meyânede mün'akid merâir-i hıllat ve müsâdakatin masûn-ı infisâm ve mebânî-i müsâlemet ve muvâfakatin mahfûz-i tezelzül ve inhidâm olması bu cânibin aksâ-yı emâni ve emâlî olduğu gibi cânib-i sûtûde-i menâkib-i

hânilerinden dahi te'kîd-i mevâd itthâd ve te'yîd-i levâzım-ı vifâk ve vedâd-ı hemîşe mürâ'ât buyrulmak vâbeste-i seciyye-i mekârim-nejâdlarıdır bâkî hemîşe eyyâm-ı sa'âdet ve kâmrânı mütemâdî ve ber-devâm-bâd

Sultan-ı Aliyyetü'ş-şân Hazretlerine arz-ı hâldir

Devletlü inâyetlü iffetlü ismetlü veliye-i ni'metim efendim Sultanım aliyyetü'ş-şân hazretlerinin mübârek paşmâkları turâbı

[62a]

sürme-i çeşm-i ubûdiyetim kılınup lâzıme-i zimmet-i bendegânem olduğu üzere Hakk-ı Sübhâne ü te'âlâ hazretleri dürre-i sedef-i ismet olan cevher-i vücûd-ı mes'ûdların zîb-i efzâ-yı harem saray-ı devlet eylemek da'vâtıyla meşgûl iken lütfen ve keremen taraf-ı devletlerine dâir husûslarda vâki' olan hizmet-i âcizânemizin karîn-i kabûl ve tahsîn olduğun mübîn-i ihsân ve irsâl buyrulan fermannâme-i nâmîleri vâsıl-ı dest-i ta'zîm olup kemâl-i keremlerinden abd-i hakîrleri hakkında zuhur eden hüsn-i zann ve teveccühleri bende-i kadîmlerin memnûn ve mesrûr ve du'â-yı ömr ü devletleri tekrâr be-tekrâr edâ olunmuşdur bende-i nâçizleri bundan böyle dahi hizmet-i aliyyelerinde vas'-i âcizânemi sarf edüp du'â-yı bekâ-yı ömr ü devletlerinden münfekk olmayacağım ma'lûm-ı devletleri buyruldukda fîmâ ba'd dahi sâye-i inâyet ve eltâfları üzerinden devr buyrulmamak bâbında emr ü fermân

[62b]

ve lütf ve ihsân devletlü inâyetlü iffetlü ismetlü veliye-i ni'metim efendim hazretlerinindir

Vüzerâ-yı izâm huzerâtına

Hazretlerinin mecma'-i sipâh-ı ikbâl olan pişgâh-ı sa'âdet-penâhlarına rehber-i sıdk ve ihlâs ile sevk-i ketîbe-i duâ ve vazîfe-i nazîfe-i yevmiyyemiz olduğu üzere hemîşe hazretivefk-i cünûd umûrlarına delîl ve rehnümâ olmak temennâsı nâtıka-i ihlâs ile tetmîm ve edâ olduğu ki hilâlde ma'rûz-ı senâ-hân-ı hâlisü'l cinânlarıdır benim hazretleri dîvân-ı mekârim ünvan-ı müşîrânelerinde hizmet-i kitâbet ile şeref-yâb olup bundan böyle savb-ı vâlâ-yı düstûrlarından bazı husûs için Dersa'âdet'e ruhsatyâb-ı aver ve eyâb olan el-hac Ahmed Efendi kulları yine cânib-i mekârim meâb-ı âsafânelerine mutiyyedân-ı azm ve zehâb olmağla tecdîd-i kabâle-i ihlâsa

vesîle olmuştur mûmâ ileyh kullarının saha-i ubûdiyetlerinde ser-keşîde olan ravza-i sadâkat

[63a]

ve ihlâsı cûybâr-ı ta'rîf ve tavsîfden istifâzaya muhtâc olmamağla isâle-i cedâvil tavsiye ve sipârişe havâle-i yetîşe-i hâme olunmadığı ma'lûm-ı devletleri buyruldukda emr ü fermân devletlü inâyetlü veliyyü'n-ni'am efendim sultânım hazretlerindir

Sûret-i kâime

Benim sa'âdetlü semâhatlü mükerremetlü sultânım hazretlerinin hemîşe nüsha-i nefise-i fazl ve kemâl olan zât-ı bî-hemâlleri rehîn-i mahfaza-i vekâye-i Hüdâ-yı müte'âl ve kitâb-ı müstetâb bir ve efzâl olan vücûd-ı sa'd-ı endûdları zîver-i dest-i ikbâl olmak da'vâtı edâsıyla arîza-i senâkâr rast-ı mekâlleridir ki taraf-ı fezâil-i meâb-ı eşreflerine olan kadem-i temahhus ve ihtisâsım muktezâsınca her bâr hall-i sed berg tab'-ı mekârim âsârların zîver-i sertâc-ı suâl ve istifsâr ve senâ ve derûdları pîrâye zebân-ı tezkârım olduğu inhâ ve iş'âr-ı lâzıme-i zimmetim iken devletlü

[63b]

inâyetlü veliyyü'n-ni'am efendimiz hazretlerinin mesned-i vâlâ-yı sadâreti teşrîfleri ve muhavvel uhde-i âcizânem kılınan umûr-ı şitânın meşâğil-i arz-ı ihlâs ve duâya bi'z-zarûr müstelzim-i kusûr olmağla bu bâbda sûret-nümâ olan cünha ve kusûrumu istiğzâ ve mahzen hatır-ı feza'ilmâsir-i kerimanelerin tefek kud ve istiksâ zımında rakîme-i hulûs-ı intimâ tastîr ve imlâ ve firistâde-i savb-ı sa'âdet-i pîrâyeleri kılındı inşaallahu te'âlâ karîn-i ilm-i sa'âdet-iştimâlleri oldukda ber-vech muharrer bu husûsda vukû' bulan taksîrâtım karîn-i afv ve safh buyrulup hüsn-i teveccüh-i kerîmâneleri kemâgân hakkımda derkâr buyrulamaksâ-yı niyâz-ı müstemendânemizdir

Sûret-i tezkire

Hemîşe beriyyü's-sâ'a himmetleri şifâ-bahşâ-yı hisse-i dilân-ı ahbâb olmakdan hâlî olmamaları da'vâtı edâsından sonra arîza-i ikbâl-i hâh bî meralarıdır ki Yusuf beğ bendeleri

[64a]

hakkında inâyet buyrulan tezkire-i sâmiyeleri vârid ve münharit-i silkü'l-lâl-i sutûrî olan cevâhir işâretleri pîrâye-i nigîn-i kabul olmakdan nâşî mûmâ ileyh bendelerine Yenişehir mukâta'ası isti'câl-i harc râhına medâr olmak üzere hitâben bir emr-i âlî isdâr olunmuşdur inşâallahu te'âlâ ba'de'l-avde bilâ-fâsıla müntefi'ye hizmetlerde me'mûriyet ile şecere-i himmetlerinin esmârına ihtimâm ve emr-i mezkûr yedâ-bîd cânib-i necîb-i kerîmânelerinden teslîm ve isticlâb-ı da'vât-ı hayriyyeleriçün huzûr-ı sa'âdete irsâl olunmağla bundan böyle dahi

Sûret-i arz-ı hâl

Cenâb-ı tarh-ı efken-i kâşâne-i çâr-ı rûkne kubâb-ı celle annü's-şebih ve'l-irtiyâb revnak şüken-i kasr vâlâ-tak gerdûn olan gurfe-i bâlâ-revâk ikbâllerin ilâ yevmi'l-kiyâm destyârî-i mi'mâr-ı çîre-i dest-i tevfik ile meşîyyedü'l-erkân ve keyvân-ı sipehr-kerdânı astân-ı devlet sarây iclâllerinde derbân eyleyüp zulmethâne-i kulûb

[64b]

a'dâ-yı mûmmer-silâb-ı umûm ve hânümân-ı bed-hâhî cilvegâh-ı gurâb ve bûm eyleye âmin bu abd-ı kemterleri âsitân-ı devlet-saray-ı veliyyü'n-ni'amâneleri bendesi ve der devlet-me'âb-ı dâverâneleri çâker-i derm-i harîdesi olup dâr-ı i'tibârım meded-kârî-i mihnetter dest-i inâyet-i veliyyü'n-ni'amânelerine bünyân-ı bolend-i erkân-ı gerdûne hem esâs ve kulûbe-i iftihârım mi'mâr-ı senmâr-pesend-i lûtf-ı mûkerremetleriyle eyvân-ı âsmâne mûmâs olup sem'-i emâlîm âfitâb-ı cihan-tâb-ı inâyetleriyle fûrûzân ve her halde niyâbi'-i mekârim ve eltâfları hakk-ı çâkerânemde cuşîş-nümâ-yı inficâr-ı ve feverân olmağla müstağrik olduğum eltâf-ı bî-girân ve merâhim-i bî-pâyânlarının îfâ-yı mürâhim-i teşekkürüyle iştigâlimi i'lâm zımnında tesvîd-i arz-ı hâl-i vâcibe-i zimmet-i ubûdiyetim iken her bâr tahrîk-i halka-i yâb ve'l-ecnâb merâhim-i me'ablarına tasdî'-i ser-devlet-i efseslerine cesâret hâric-i dâire-i edeb bir hâlet olmakdan nâşî tahdîş-i sâmi'a-i devletlerinden hâkipây-i

[65a]

devletlerine tahrîre şâyân bazı hâlât dahi her bâr kapu kethüdâları Ahmed ağa kulları tarafından tahrîr ve iş'âr olunmağla tekrîr-i mevâd ve teksîr-i sevâd ile birûn-ı de'b-i edeb hareketden tehâşî olunup râtibe-i uhde-i âcizânem olan duâ-yı bekâ-yı ömr ü devletlerine iştigâl ve müvâzabet olunmuşidi lâkin müddet-i medîdeden berü menşûr-ı i'tibâr ve berât-ı meskîn-i sûtûr-i iftihârım tecdîd buyrulmadığından bu keyfiyet

abd-i bî-mecâllerini ilkâ-yı bahr-endîşe ve fikret edüp *gamkîn-i nüşûr-ı tab‘-ı küll-i ez nâle-i bülbül-i feryad-gedâ revnak-ı bazâr-ı kerîmest* mefhûmu dahi ref‘-i rak‘a-i arz-ı hâle bâ‘is-i harâret olmağla tasdî‘-i ser-mübâreklerine ictisâr olundu merâhim-i aliyye-i bendegân-ı şümûllerinden müsted‘âdır ki harz-ı gerîbân-ı iftihâr ve temîme-i bâzu-yı mübâhât ve i‘tibârım olan fermânnâme-i nâmî ve nevâzişnâme-i sâmileri ihsânıyla abd-ı şâkirü’n-ni‘ametlerine ifâza-i tesliyet ve hüsn-i teveccüh-i veliyyü’n-ni‘amâlarıyla

[65b]

sertâc-ı mefâharatım sâyîde-i üç sipehr-i ref‘at buyrulmak bâbında

Sûret-i arz-ı hâl be istidâ‘-yı hâne behâ

Cenâb-ı bânî-i sa‘bânî-i kevn ve mekân celli sâne hemîşe bâb-ı bolend-i i‘tâb-ı devletlerin mülâzim-i bî-kesân ve handân-ı ikbâllerin hemvâre-i ma‘mûr ve âbâdan eyleye âmin arz-ı hâl-i abd-i şâkirü’n-ni‘amîleridir ki bu kulları müddet-i vâfirenden berü hizmet-i tahrîrât ile evkât-güzâr ve vas‘-i âcizâne mertebesi hizmet-i lâzımemde bezl-i iktidâr edüp lâkin bi-hikmetillâhi te‘âlâ bu vakte dek arsa-i tengnâ-yı temellükde harâret-i temmuz mu‘az-ı sûzhâne berdûşiye haylûlet edecek rütbede berde-raht zıll-ı efkun ve beriye-i temekkünde berk ü bârân herze tâziden vekâye eder bir mesken tedârikine tevfik-i Rabb-i celîl-i rehber ve delîl olmayup ve be emr-i hüdâ hinn-i fetihden berü harf-i temellükü dâhil-i sûtûr-ı sukûn-ı mübâya‘a olmayan hâneler dahi taraf-ı kullarından istihbâr

[66a]

olunduğu gibi mezkûr lisân-ı delâl olmağla nâçâr avâre-i tîh-i zecrin ve infî‘âl ve beher sâl emâkin-i müte‘addeye nakl-i portâl ile kasaba-i hayret-efzâ-yı hazret-i Ebu‘d-Derdâ-i hasbihâl-i abd-i bî nevâ olmuşiken **kıt‘abir ukdenin ederse Hüdâ hallini murâd takdîr eder müsâ‘ade geldikte saati** mazmûnu üzere Cenâb-ı Feyyâz-ı mutlak kârgâh-ı ihlâsda mensûc-ı gârik mülemme‘-i târ-ı duâ-yı kasr-ı vâlâ-tak icâbete elyak ve merhametlü efendim gibi bir zât-ı üftâde nevâzın hizmet-i bâhîretü’l-meymenetine muvaffak edüp bu esnâda sâkin olduğum hâne dahi sâbıkları gibi pîrâye-i zebân-ı mebâdî olmağla böyle hemgâm-ı şitâda mahall-i ahret-dârında kemâl-i usret ve su‘ûbet ve me‘unet asâs nakli dahi bu gûne mûcib-i zarar ve hisâret

olunacağı zâhir olmağla bi'z-zarûre iştirâ dâ'iyyesiyle kat'-i bazâr olunup lâkin vadi-i muzik tonk-ı destîde-i dûçâr olduğum düşman amân-ı nedân

[66b]

hâneye-i berdûşîden tahlîs-i gerîbân-ı bolend himmetlü efendimin himmet-i berâmike sened-i kerîmâneleri inzimâmına mevkûf olduğun vâkıf-ı abd-ı müstehâm olan bendegân ifâde ve efhâm etmeleriyle arz-ı hâle cesâret olundu ma'lûm devletleri buyruldukda emr ü fermân devletlü merhametlü efendim sultânım hazretlerindir.

Cânib-i Hazret-i Sadr-ı A'zamîden Vüzerâ-yı etrâfa kâimedir

Benim izzetlü sa'âdetlü karındaşım hazretleri memâlik-i mahrûsatü'l-mesâlik-i hâkâniye'de olan fukarâ-yı ra'iyet ve ahali-i vilâyet vedâyi'-i hâlikü'l-berâyâ ve mahlûk-ı mebdâ'ü'l-arz ve's-semâ' oldukları ne binâ-i mezâz' ahvâllerine cuyubâr-ı adl-i vedâd-i pâdişâhı dâimü'l-cereyân olmak ile geşt-güzâr-ı te'ayyüş ve zendegânîleri pedîrâ-yı neşv ü nümâ olup harman-ı cem'iyet-i hâtırları dâimâ avâsıf-ı mezâlim ve te'addiyâtdan hıfz ve vekâyet olunmak lâzıme-i uhde-i mu'âdelet-i cihanbânî olmakdan

[67a]

nâşî işbu râtıbe-i hasenenin îfâsı yani muktezâ-yı adâlet-i sa'âdet-menkıbetin icrâsı taraf-ı fâizü's-şeref-i hüsrevânenen eyâlât ve elviye-i memâlik-i mahrûsa'da nâzım-ı umûr olan vüzerâ-yı izâm ve vükelâ-yı nısfet-i ittisâmın uhde-i diyânet ve iffetlerine havâle ve tefvîz olunmağla bu sûretde zu'afâ-yı sükkân-ı memleket haklarında min külli'l-vücûh levâzım-ı adl-i vedâdın icrâsına ri'âyet ve kâffe-i mezâlim ve te'addiyâtdan kendüleri himâyet ve siyânet hâletleri vüzerâ-yı izâm huzerâtının vâcibe-i zimmetleri olmak lâzım geldiği âşikâr ve eğer şer'-i şerîfe ve rızâ-yı yümn-i iktizâ-yı hüsrevâneye mugâyir ve menâfi fukarâ-yı ra'iyete zulm ve te'addî olunur ise müşâr ileyhim dünyevî ve uhrevî mes'ûl ve mu'âteb olmak iktizâ eylediği bedîdâr olup öteden berü rüşd ve reviyet ve hakkâniyet ve dirâyet ile mevsûf olan vüzerâ-yı izâm ve sâir hükkâm-ı kirâm merâtib-i mezbûreyi fehm ve derk ile

[67b]

lâzıme-i adl-i vedâdı edâya sarf-ı tâb ve tevân eyledikleri cihetden müşâr bi'l-benân oldukları ma'lûm-ı sa'âdetleri olmağla cenâbımızdan dahi melhûz olan âgâhî ve keyâset muktezâsı üzere sâlik-i tarîka-i anîka-i hakkâniyet ve re'âyâ perverî

olacakları eğerçi me'mûldür ancak şeyme-i kerîme-i hazret-i hilâfetpenâhî dâimâ tahsîl-i vukûf ahvâl-i âleme mâil ve bu takrîb ile vülât ve hükkâmın hafî ve cellî ruşen ve hareketlerine vezîr-i destân-ı vilâyâtın çeğûnegi-i za'af ve kuvvetlerine itlâ'-ı mülûkâneleri hâsıl ve şâmil olmakdan nâşî-i cenâbınız tarafından ahali-i memleket ve fukarâ-yı ra'ıyyete hilâf-ı melhûz te'addî ve tecâvüz hâlât-ı gayr-ı marziyyesi tecvîz ve tesvîğ olunduğu vâsıl-ı semm'-i hümâyûn olmağla hakk-ı müşîrânelerinde âsâr-ı ateşbâr-ı itâb-ı pâdişâhî hayr-ı zuhûr ve be rûze-i karîb olmuşiken cânib-i müşîrânelerine olan hüsn ü zan ve i'tikâdımıza binâ-i hakkınızda îrâd-ı mukaddemât hüsn-i şehâdet ile

[68a]

teveccühât-ı seniyye-i hüsrevânenin tarafınıza kemâ fi'l-evvel sarf ve imâlesine bezl-i ihtimâm olunmağla fîmâ ba'd hilâf-ı rızâ-yı hümâyûn-ı cihandârî mezâlîm ve te'addiyâtın mikdarı zerre vukû'una cevâz gösterilmeyüp himâyet ve siyânet-i ahali-i memlekete sarf-ı iktidâr eylemeleri şartıyla bu def'a avâtîf-ı aliyye-i mülûkânenen Sivas eyâleti cenâb-ı sa'âdetlerine ibkâ ve mukarrer kılınup lakin bundan sonra tarîka-i anîka-i adl ve insâfa mugâyir hareketleri zuhûru vâsıl-ı sem'-i hümâyûn-ı hazret-i cihanbânî olmak lâzım gelir ise hüsn-i şehâdet hâletleri kârger olmayup taraf-ı hümâyûn-ı tâcdârîden mes'ûl ve mu'âteb olacakları bî-iştibâh olmağla cânib-i müşîrânelerine olan alâka-i derûn vilâ makrûnumuzun muktezâsı olan emâret-i nush ve pendî ibrâz ve izhâr-ı siyâkında hâsset-i kâime-i meveddet allâme tahrîr ve firstâde-i nâdî-i sa'âdet-masîrleri kılınmışdır inşâallahu te'âlâ lede'l-vusûl keyf-i mersûm sahîfe-i zihn

[68b]

tâbnâkları oldukda zâtınızda olan âgâhî ve ru'iyet muktezâsı üzere bundan böyle cânib-i sa'âdetleri meslek-i ra'ıyyet-perverî ve hakkâniyet gösteride izhâr-ı harekât-ı müstahseneye kemâl-i i'tinâ ve dikkat ve sükkân-ı memleket ve kıtân-ı vilâyeti âsûde-nişîn-ı zıll-ı zelîl-i himâyet ve siyânet ve ganûde-i pister-i âsâyiş ve rahat etmekle taraf-ı müşîrânelerine olan teveccühât-ı seniyye-i hüsrevânenin yevmen feyevmen terakkî pezîr olmasına bezl-i miknet ve ferd-i vâhid tarafından fukarâ-yı ra'ıyyete zulm ve te'addî vukû'unu tecvîzden mübâ'adet buyurmalarına ihtimâm-ı te'âmmulleri me'mûldür

Teşekkür-i sohbet-i hümâyûn için Sâhib-i Devlet Hazretlerine yazılan kâimedir
Cenâb-ı Rabbü'l-erbâb celle şâne ann-i tekallübü'l-aruz ve arûzü'l-inkılâb devletlü inâyetlü mürüvvetlü veliyyü'n-ni'am efendim sultanım hazretlerinin vesîle-i salah ve tabâyi'-i umûr-ı enâm ve zerî'a (?) ve hutûb-ı ahkâm olan vücûd-ı cihan-sûdların

[69a]

avâriz ilâm ve istikâmdan masûn ve me'mûn ve pertev-mühr-i münîr-i devlet ve ikbâllerin yevmen fi-yevmen mütezâyid ve efzûn eyleyüp sâye-i şefikâne-yi âsafânelerin mefârik ibâd-ı mekârim-mu'tâdları üzerinden bir an devr ve münfek eylemeye âmin ma'rûz-ı kullarıdır ki farîza-i zimmet-i ubûdiyetim olan hizmet-i du'â-yı ömr ve devletleri (?) kisbete muvâzebet iken bu esnâda mahvilü'l-ahvâl ve mukallibü'l-eyyâm ve'l-leyâl iktizâ-yı hulûl-i mevsim-i bahar ve mübteğâ-yı hareket-i ahlât-ı muhtelifü'l-etvâr ile cism-i cihâna can ve beden âlemyâna rûh-ı revân mesâbesinde olan şevketlü kerâmetlü kudretlü mehâbetlü velî ni'metimiz pâdişâh-ı âlempenâh ve şehriyâr-ı ârıza-i inhırâf-dârı ve âfitâb-ı cemâl-i bâhirü'l-iclâlleri çend-rûz ve re'y-i serâdakât-ı şevket-câh ve celâlde mütevârî olduğu bundan mukaddemce tahdîş-i sâmi'a-i dil ve cân etmekle avâriz-ı ahzân-ı cism-i nâtevâna seriân ve leylâ ve nehâra şifâhâne-i eltâf-ı yezdâniye'den devâ'

[69b]

berü's-sâ'e niyâzıyla inâfeten secde güzâr-ı dergâh-ı Cenâb-ı hakîm-i müste'ân ve eşk-rîz-i tazarr'u ve ibtihâl-i bî-pâyân olup husûsan muktezâ-yı hikmet-i bâliğa-i Samadâniye ve lâzıme-i âdet-i ezel-i İlâhiye ile nüsha-i kübrâ-yı kitabhâne-i imkân olan çaryâb-ı hılkat-ı beşeriye icrâ-yı muhtelifetü'l-terkîb ile şirâze-bend-i şuhûd ve mücellâ-yı celâl'il-i evsâf-ı nâ-ma'dûd olup câycâr-ı rû-nümâ-yı mir'at-ı tâbdâr-ı sıhhat olan nakş-ı sûret-i illet vesîle-i tasfiye-i tabi'at ve zerî'a-i imtidâd sıhhat ve âfiyet ve mûcib-i nüzûl-i şifâ ve rahmet olduğundan gayrı evân-ı fasl-ı bahâr-ı hengâm-ı cünbüş-i ahuya mütenevvi'atü'l-âsâr olmakdan nâşî bi-emr-i hüdâ emzice ve tabâ'-ı beşeriye mütem'eil-i semt-i inhırâf ve der-akab te'sîr-i tedmîr-i hakîm-i kadîr ile bi'l-külliyeye ârıza-i sakam ve kelâl-i karîn-i inhilâl ve kalâvvel âyine-i asâfâ-ı ender-sâf ola geldiği meşhûrât-ı umûrdan olmağla sûret-nümâ olan inhırâf-ı mizâc-ı hümâyûn bâ-inâyet-i kâdir

[70a]

be için mukaddime-i sıhhat ve âfiyet ebed-i merhûn ve mûcib-i behcet ve inşirâh-ı gûnâ gûn olmak emniyesiyle tesliyet-bahş-ı dil bî-karar ve zuhûr-ı âsâr-ı beşârete çeşm-i güşâ-yı intizâr iken Mehmed ismi hamden destyârî-i avn-i Bârî ve mededkârî-i cenâb-ı hakîm-i şânî ile hurşîd-i nürpaş-ı tab‘-ı hümâyûnları külliyyen sehâb-ı ârıza-i inhırâfdan rehâyâb ve mühr-i münîr-i şevket ve iclâlleri misillü evvelkiden ziyâde âlemtâb ve beder-i müstedîr-i şükûh ve ikbâlleri gibi rûşen-i asân bâsire-i iştîyâk ve teşîh ve şâb olduğu beşâret-i uzemâsını havî çukadâr kulları yediyle lütfen ve keremen firistâde buyrulan keremnâme-i dilârâ ve kâime-i inâyet dâime-i rûh-ı efzâlları es‘ad-ı sâ‘at ve eşref-i evkâtta resîde-i dest-i ta‘zîm ve iclâl ve pûsîde-i şifâh-ı tefhîm ve iclâl olunup mazmûn-ı beşâret-nümûnî pejmürde-i hazân-ı ahzân olan cism-i nâtevâna müceddeden hayat-ı tâze ve îsâl-i sürûr-ı bî-endâze etmekle hezâr-ı şükûr bi intihâ vilâ ba‘ad vilâ yuhsâ hayûr ve safâ ile der-akab secde-i güzâr-ı bârgâh-ı

[70b]

bârgâh-ı hüdâ ve takrîb-i karâbîn hamd ve senâ olunup duâ‘-yı ömr ve devlet cenâb-ı zıllullâhî ve kıyâm-ı hengâm-ı fûrû-haşmet-i hazret-i hilâfet-i penâhî zîver-i nâtika-i tekrâr be-tekrâr ve bir mertebe-i meserret-cihân-ı cihânî izhâr olunmuşdur ki kelbânın hamd ve tehiyyet ve zümre-i irtibâh ve meserret resîde-i mesâmi‘-i kudsiyyân-ı mollâ‘-i a‘lâ olmak mertebeleri rû-nümâ olmuşdur cenâb-ı terkîb fermâ-yı anâsır ve usûl ve imtizâc-bahşâ-yı ezmine ve fusûl-i celle şâne ve beher burhâna şevketlü kudretlü kerâmetlü mehâbetlü velî-ni‘metimiz pâdişâh-ı İslâm ve şehriyâr-ı dâr-ı i‘lâm Efendi hazretlerinin ser u serfirâz-ı çâr-bâğ-ı emken velîr-i hayr-ı âsmân-ı şevket ve şân olan mübârek vücûd-ı hümâyûnların avâriz-ı tetverât-ı künye ve kavârî‘ ve tavârik-ı felekiyyeden masûn ve me‘mûn ve pertev-i envâr-ı şevket-i baht ve ihlâllerin yevmen fi-yevmen müzdât ve efzûn eyleyüp ilâü’l ebed revnak-ı firûz-ı serîr ve şân ve sâye-i goster-i mufârık-ı bendegân-ı sadâkat-nişân ve inâyetlü efendimizi dahi irtikâ-yı nâm

[71a]

ve şân ile sadr-ı vâlâda ber-devâm eyleye amîn bu ni‘met-i tebşîr-i adîmü’n-nazîrle edâ-yı teşekkürü hâric-i hûsule-i iktidâr olmağla hemân duâ-yı ömr ü devlet-i

pâdişâhî ve kıyâmımız ferru ve haşmet-i veliyyü'l-ni'emiye nükûd-ı infâs-ı hayat-ı müste'ar ile evkât-güzâr-ı leyl ve nehâr olduğumu iş'âr zımnında kâime-i ubûdiyet dâime-i tahrîr ve mûmâ ileyh kulları itmâm-ı hizmet müstelzimü'l-beşâretiyle iâde ve tesyîr olunmağla vesîle-i tevkîr-i du'â-yı ömr ve devletleri olmuştur inşâllahu te'âlâ resîde-i hâkpây-ı âlem-ârâ-yı âsafâneleri ve muhât-ı ilm-i devlet-pîrâ-yı veliyyü'n-ni'amâneleri buyrulda bundan böyle dahi çâker-i kadîm ve bende-i müstedimleri kemâgân lahza-i ayn-i inâyetlerine sülûsân ve ser-fezâ-yı kefâ ve şâdumân buyrulamak bâbında emr ü fermân devletlü inâyetlü mürüvvetlü veliyyü'n-ni'am efendim sultânım hazretlerindir

Yenişehir ve Galos İskelesi gümrükcüsü Ağaya nevrûzda yazılan muhabbetnâmedir

[71b]

Sa'âdetlü mükerremetlü meveddetlü ârifetlü sultânım ağa-yı celîlü's-şân hazretleri feyz-i nevrûz-ı firûz-ı ta'zîm ve nefsi nesîm anber-i şemîm-i tekrîm ile nûş-güfte-i hadîka-i derûn olan ezhâr-ı dîlcû-yı duâ ve envâr-ı meşkbâr-ı senâ vaz'-ı şîşe-i ittihâf ve ihdâ ve nihâde-i pîştachte meclis-i vâlâları kılınup istikşâf-ı gülfence-i tab'-i selîmleri zımnında bu gûne tefrit kilik-i nağmekâr muhabbet ve bu tarh-ı nûzmîn üzere tezyîn-i şükûfezâr-ı muhâdenet olunur ki güzîde-i göherî-emkârim-sîmâ bundan esbak çend rûz devlet-hâne behcet-lânelerinde mihmân olup kenâra nişîn-hân-ı iğrâz ve ikrâm ve nevâle-mend-i nefâyis ni'am-ı ihtirâmı olduğumuzdan sünûh eden taltîfât-ı hâtır-ı sâzı ve mücâmelât-ı dîlnüvâzîleri kand-ı mükerrer gibi şirin-i sâz-zâyika-i hayal olup husûsan min külli'l-vücûh memnûn-ı ahlâk-ı hamîde ve mahzûz-ı etvâr-ı pesendîdeleri olduğuma binâen cilve-gir-mevki'-i husûl olan alâka-i derûn ve muhabbet ve incizâb gûnâ gün

[72a]

cû-şeş-meyâh-ı enhâr ve katarât-ı bârân-ı nevbahârdan efzûn olmağla hemvâre-i tâli' mecd ve ikbâlleri firûz ve her rûz sa'âdet-i be rûzları reşk-i nevrûz olmak da'vâtî zîver-i terennümât-ı bilâ-bil reyyân-ı ve pîrâye-i gülşen-i mesâmi'-i kudsiyyân iken bu esnada firistâde buyrulan mektûb-ı şerîfleri misâl-i gülgonca-i nevbahâr serzede-i sâha-i zuhûr olup nesâim-i enâmîl ikân ile güşâde ve şîşe-i tarriyyü's-sâk enzâra nihâde olundukda revâyic-i anberiyeye mefhûm-ı dilâra ve fevâyih-i miskîyemiz

müzâyâ-yı muhabbet efzâsı ıtır-ı pâş meşâm ibtihâc-ı bî-intihâ olmağla taraf-ı âlilerine alâka-i fevâd müterâkkî ve müzdâd ve meyl ve incizâb vedâd-ı ziyâd ber riyâd olup hemvâre-i kârbânsarây-ı âmâlleri mânend-ı kıtâr-ı mürgân bahâr peyderpey kavâfil-i tüccâr mütetâbi‘ olur ve deh cây-ı karâr ve tenâkâtının güşâ-yı akmeşe-i hezâr renk ile nemûne-nümâ-yı şükûfe-zâr olmak nemâları zîver-i defter evrâd-ı îrâd ve manzûme-i bahâriye-i tahiyetleriyle müstezâd kılınmışdır hemîşe iskele-i sâhi-saray-ı emânileri mersâ-yı felek

[72b]

meşhûn gûnâ-gün olmakdan hâlî olmayasız destyârî-i câzibe-i cânibeyn ile sübût-yâfte-i sahîfe-i zamîr tarafeyn olan mevâlât-ı külliye ve mevâhât-ı ma‘neviye isbâtına mine’l-kalb ilaü’l-kalb sünbül-i vâsıh-ı delîl ve burhân-ı celîl olduğuna binâen mu‘âmelât-ı ma‘neviye mürâselât-ı tafziyyeden müstağnî-i deryâ-ı fûrûşân misillü irâdât-ı mekâtib-i müdâhane amiz ile tasdî‘-i asâ-mugâyir-i meslek-i muhlis-i bî merâları ise dahi gâh ve gâh nağme-i serîr bülbül-hâme-i ümrân gülistân-ı muhabbete allâme olmağla bu def‘a ihrâz-ı kilik ve dâr ve tematturumuzdan vedâd ile tahfid-ı çemenistân-ı muhabbete mübâderet kılındı inşâallahu te‘âlâ lede’l-vusûl bundan böyle dahi cânib-i senâvî matrûh-ı tonknâ-yı târik ferâmûşî buyrulmayup gâhice-i rakîme-i seniyye ferh-i pertevleriyle mânend-i gurre-i şehir-i cedîd-i nûz-ı nisâr-ı sürûr olmağa zîr-i sabûr buyrulamak tevki‘-i dâste-i ihlâs-ı efrâşteleridir

Mes‘ûd Giray Sultan Hazretlerine mektûb-ı arz-ı hâl-i üslûbdur

[73a]

Devletlü sehâmetlü besâletlü penâhetlü efendim sultânım hazretleri sağ olsun cenâb-ı nûr-ı bahş-ı zemîn ve âsmân-ı cillet-i âzamete mühr-i zât-ı meâlî-semîr-i sultanîlerin dem be dem derecât-ı âmâl ve mütesâ‘id-i zirve-i uvc-i übbehet ve iclâl eyleyüp pertev-inâyet ve levâmi‘-i lütf ve mükerrermetlerin üzerimizden zâil eylemeye bolend-i câhâ şehâmet-i destgâhâ bu kulları öteden beri handân-ı âlüvvü’ş-şânlarına şeref-i te‘alluk ve intisâb ile müftehiz ve mebâhî husûsen bundan esbak bağçesaray-ı dülgüşâda hâssa-i dest-i bûs-ı sa‘âdet-i me’nûslarıyla iktisâb-ı rif‘at nâ-mütenâhî eden kendi kulları ve çâker-i sâdikü’l kulları olduğum iktizâsı her an hâme-i zebânım medâd-ı midhat ve tahiyetleriyle mürâşşah ve rûz ve şebân sahîfe-i cinânım nükûş-ı du‘â-yı ömr ü devletleriyle müveşşah iken bu esnâda berâ-yı arz-ı hulûs devletlü

veliyü'n-ni'am efendimiz muhlislerine ihlâsnâmeleriyle meb'ûs kulları yediyle bu bendelerine dahi ihsân ve irsâl

[73b]

buyrulan inâyet-nâme bende-nevâzîleri mânend-hümâ-yı hümâyûn bâl-i fark-ı mübâhâtime sâye-endâz-ı iclâl olmağla kadr-ı vazî'im dâric-i medâric- rif'at ve ikbâl olup du'â-yı devletleri sebt-i cerîde-i tekrar ve peyderpey neşren râhber-i evsâf-ı âlem-i pesendleriyle meclis-i veliyü'n-ni'amî numûne-i gülzâr kılınmağın taraf-ı sultânîlerine derkâr olan alâka ve muhabbet bi-şomârları hâric-i husule-i tahrîr ve iş'ârdır bu kulları dahi meyl ve incizâb-ı ubûdiyetim hıte-i erkâmdan bîrûn ise dahi galebe-i şevk-i bî-intihâ inân-ı ribâ-yı kilk güyâ olmakdan nâşî nihâl-i dîlcû harâm-hâme-i gayr-ı er-sâha-i du'âma gülşen-i ârâ-yı kâime-i ubûdiyet allâme olmağla inşaallahu te'âlâ taraf-ı çâkerîden vekâle-i rahsâ-yı hâkipây-ı âlîleri buyruldukda bundan böyle dahi çâker-i hâlisü'l-cinânları lehâza-i ayn-ı inâyetlerine ve ser-i sürûr ve mübâhâtim beraber fark ve firakdan buyrulmak bâbında emr ü fermân devletlü şehâmetlü efendim sultânım hazretlerininindir

[74a]

Cennet-Mekân hold-i işiyân Ragıb Muhammed Paşa merhûmun Aydın Muhassılığî hilâlinde Kethüdâları El-hac Ebubekir Ağaya Sâbikan merhûm-ı müşârul ileyhin Divan Kâtibi olan Rûznâmçe-i Sâni Sâlih Efendi'den vürûd eden kâimedir ki erbâb-ı hünerden müşâr ileyhin ol esnâda mektûbculuk hizmetlerinde olan İbrahim Münib Efendi'nin eser-i ma'rifeti olmak üzere kâime-i mezkûrun her bir satırı meyânına birer satır dahi vaz' ve ilâve eyledikleri kâime-i belâğat-ı allâmedir mürekkeb ile terkîm olunan Salih Efendi merhûmun asl-ı kâimesi ve şerh ile muharrer olan mûmâ ileyh İbrahim Münib Efendi'nin eser-i hâmesidir

Benim sa'âdetlü mürüvvetlü âtîfetlü re'fetlü sultânım hazretleri

Înâyet-i bî-gâyet-i hazret-i mülk-i allâm ve füyûzât-ı nâ-mütenâhî-i cenâb-ı rabbü'l-enâm ile hemvâre-i eşheb-i ikbâl ve merâm-ı zeyrân-ı sa'âdet ve iktirânlarında râm ve cenâyib-i dilkeşhîrâm mecd ü sa'âdet ve iclâl-i cilve-nümâ-yı sâha-i devlet-i irtisâmları olmağla

[74b]

metâyâ-yı rif'at menâkıb-ı esnâf hâhiş ve kâm keşide-i pişgâh-ı maksûdları olmak **tazarru'âtı ve hemîşe-i zât-ı melekiyyü's-sıfât-ı kerîmâneleri tevfikât-ı aliyye-i sübhânî'ye mazhariyet** zımında hâiz-i rehîne-i envâ'-ı i'tinâm olmak da'vâtı takdîmiyle ma'rûz-ı dâ'î-i sadâkatkâr-ı hâlisü'l-vilâ ve berdaşte-i hulûs-ı efraşte-i senâver bî-meralarındır ki tef-i tâb-ı devrî-i sûrîleriyle tefsîde-i dehân-ı **deşt-i bepâyân ve şiddet-i harâret iktirân-ı mehcûrî ile serâseme-i nevred** bâdiyye-i hicrân olduğum hasebiyle vesîle-i furû-nişînî-i zebâne-i iştiyâk ve **bâ'is-i etfâl ve sükûn-ı ateş-ı ciğer-sûz-ı hasret ve iftirâk** olacak zülâl-i ihbâr-ı âfiyetlerine dehn-güşâ-yı intizâr iken Çukadâr **veliyyü'n-ni'am ile bundan akdem reşide-i dest-i müfârehetim olan keremnâmelerinden başka bu esnâda dahi Çukadârkethüdâ-yı bâb el-hac Ali yediyle firistâde** buyrulan mufâvaza-i sâhibü'l-edâları **ki tasvîrât-ı me'ânî-i bedâyi'-i intimâ sahîfe-i latîfesinde çehre-nümâdır** ve mültefa-i sicilli annü'l

[75a]

imlâları ve divan takımından hisse âletlerine ve **şeyme-i kerîme bende-i perverâneleri muktezâsınca zât-ı atûfet-simât-ı mekârim-i intimâlarına** nisâbet eden hûş endâmın bedel-i külli minel küllî es'ad-ı sıbyân ve irk **evân olan bir dem-i ferh-iktirânın ve reşk-i fermâ-yı abd-ı nevrûz-ı behcet-endâz-ı lütfez mânde-i resîde-i dest-i ta'zîm ve pîrâye-i râha tekrim olup mufâvaza-i bedî'âne-i harîriü'l-inşâ ve eser-i hâme-i belâğat-ı allâmeleri olan sahîfe-i kirâmîlerinin şahsâr-ı sutûr-ı belâğat-ı mestûrunda müterennim olan anâdil-i hûş-ı zemzeme ve hezâr-ı berâ'a-i terâne perdâz meserret-bahşâlarından peyâm-ı âfiyetleri sâmi'a-re's-iejef emniyyesiyle **nevâht** dilkeş-i livâ-yı me'ânî ve şehârîr-i matbû'atü'l-edâ-yı mezâmînin her birine **yegân yegân derîce-i güşâ-yı sâmi'a-i dil ve can ve kemâl-i şevk ve hasret** ilehavâle-i kûş-i iz'ân olduğundan mâ'adâ bedel-i merkûm dahi ber esb münâsib ile **ki meyân-ı akrân ve emsâlde tesâbik-i mizmâr iftihâr olmağla uhrâ ve sezâ olatebdîle****

[75b]

intizâren ehdahte-i kîse-i tevkîf olunmağla cenâb-ı Hafîz-i dest-hûş **tekâzâ-yı havâdis-i muhâlif ve çep-endâzî-i şîvi-i nâ-me'mûl rüzgâr ile arza pençe-i**

yağma-girân müsârif olmakdan sıyânet eder ise bir kemiyet-mevzûn-ı hirâm ile tebdîl olunup **cenâb-ı mürüvvet-nisâb-ı kerîmânelerinin hediye-i behiyye-i celîleleri olduğu iftihâr edereksüvâriye** muvaffak olunur vâlâ-ı felâhık budur ki hakkımızda bu âna dek cilveger-i **menassa-i sudûr ber-muktezâ-yı şeyme-i kerîme bîrûn dâire-i ad ve hesâb-ı mu‘âkabar ve nümâ-yımücellâ-yı** zuhûr olan lütf ve mürüvvetlerinin sermendesi iken bu def‘a dahi **vesîle-i tatyîb-i hâtır-ı hazîn-i bendegî ve bâ‘is-i inciyâr-ı dil-i meksûr-ı çâkerî olmak üzere lütfen ve keremen**bu vechle sûret-nümâ-yı vukû‘ olan hüsn-i mu‘âmele-i dil-nevâzâneleri muhlis-i hayran-dişlerin **vâsıl-ı derecât-ı sabûr ve beşâset-i hâme-i hâlisâne ile vasf tahrîrolunmayacak mertebegarîk-i gark hicâlet etmişdir cenâb-ı mükâfât-dehende-i i‘mâl**

[76a]

telâkkîsed-hezâr ile mürüvvetlü sultânım hazretlerini **hâiz-i re’sü’l-mâl meserret-i o bi’l-cümle dâ‘iyân-ı devletlerine lütf-ı keremleriiz‘âfiyla** mecâzât edüp müterakkî-i derecât-ı ikbâl ve sâ‘id-i merâtib **vâlâ-câhî ve devlet-mendi olmalarıyla sâye-i atûfet-i gosterlerinde her bir bendeleri fâiz-i rehine-imecd** ve iclâl olalar inâyetlü veliyyü’n-ni‘am efendimiz hazretlerinin bu vakitlerine nazaran **gerek sâir-i hâkirân-ı dâire-i devlet ve emekdârân-ı bâb inâyetleri haklarında ve gerek** hakkımızda zuhûr eden keremleri ilmullâhi te‘âlâ sâir bu halde olanlardan sudûr **etmek ihtimâli ma‘dûm ve muktezâ-yı tabî‘atleri üzere bezl-i eltâf ve ihsânlarına himmet-i eyyâm-ı müsâ‘adeetmeyeceği** mahrûm olmağla hamiyet-i veliyyü’n-ni‘amânelerine istihsân olunarak duâ-yı **terakkî-hengâm-ı ferr ve haşmet ve iclâlleri kemâl-i ihlâs ile zîver-i nâtıka-i tezkâr ve senâ-yıdevâmî-i** ömr ve devletleri tekrâr olunup semere-i hüsn-i terbiye-i kerîmâneleri

[76b]

olmağla tezâyüd-i eyyâm-ı **sa‘âdet-i iştimâlleri tazarru‘âtına be-samîmü’l-kalb müdâvemet** leyles ve **nehâren tezâ‘uf-ı esbâb-ı ikbâlleri** da‘vâtına muvâzebet üzere olduğum ma‘lûm-ı sa‘âdetleri buyruldukda **öteden berü hakkımızda ve sâir ve a‘yân-ı zîrîneleri hakkında mebzûl-i keremlerinden mercûdur** kifimâ ba‘d dahi mütereddeyn vukû‘unda ahbâr-ı âfiyetleriyle bu devlet-hâh-ı **hâlisü’l-cinânların**

mesrûr ve dilşâd ve hemvâre me'lûf olduğum lûtf ve mürüvvetleriyle bende-ibî-merâların münşerrihü'l-fevâid buyurmaları azm-i bâğî-i ihlâskâr-ı sadâkat şi'ârlarıdır
Hatt-ı dîvâniye heveskâr bir mühürdâr ve mühürdîdâr Çelebi'ye tezkiredir

Benim nezâketlü nezâfetlü ma'rifetlü elmas-pâre-i hâtem-i cânım mühürkâr-ı mühürdîdârım sultânım nümûne-nümâ-yı feyz-nigîn-i hüsn-i zân olan nâdî-i melâhat-nişânları benefşe-zâr-ı la'l-i azâr-ı hûbâne mûmâsil ve seldâr-ı hatt-ı yâkût ve reyhâne meşâkil-i nakş-ı

[77a]

dilkeş-senâ ile adem-i nümâ kılındığı siyâkında sahîfe-i dîlcü-yı merâm bu vechle meskiyyü'l-hitâm olunur ki reşk-i tarh-ı şükûfe-zâr olan levh-i meşk-i nezâket-şi'ârlarının cilve ve şîvesini temâşâ eden erbâb-ı kemâl hatt-ı müşekkefâm-ıcûyân ve kelâle-i anberîn-i mahbûbân kader-i dîre-i dûz-ı tahsîn ve rik efşân-ı sitâyîş ve âferîn olmalarıyla fîmâ ba'd sahîfe-i meşk-i dilkeş rûsûmunuz imzâ-yı (?) coff be-kalem ile mahtûm kılınmak münâsib görülmüştür vâkı'â cenâbınız gibi nokta-i şînâs-ı dilârâ ve zekiü'l-tab' ve rumuz-ı âşînâ mânend-i sıbyân ve bostân-ı heves nakş-ı meşk ile itlâf-ı vakt ve zaman etmek şân-ı ma'ârif-nişânlarına şâyân olmayup hatt-ı dilbend-i cihân-ı pesendiniz misillü münşa'ât-ı belîğa iktisâbına sarf-ı destmâye-i ihtimâm ve bezl-i nakdîne-i tekayyüd-i tâm eyleyüp ser-defter-i inşâ-perdâzân-ı zamân ve hace-i cihân-ı irfân olan efendi-i müşâr bi'l-benâna ale't-tevâlî ilticâ ve senâr-ı gevher-niyâz ve ricâ eyleyesiz inşâallahu te'âlâ pertev-terbiye-i mühr-i ma'ârifleriyle karîben bedri

[77b]

tamâm ve mahbûb ve Müslim-i enâm olmaları ümîdimizdir

Musâhib-i şehriyârî hânende İsmâil Ağaya iki güfte beste olunması için cem'iyet-i makâmât ile tezkiredir

Sa'âdetlü letâfetlü şetâretlü dâder-i safâ perverim sultânım pür-nakş ve nigâr-ı behcet bî-şomâr olan makâm-ı vâlâ pâye-i meserret-vâyelerine nağamât-ı rengîn du'â ve terennümât-ı dilnişîn-i senâ ihdâsıyla tây-i hoş-nevâ-yı hâme bu zemînde perde-güşâ-yı usûl ihlâs-ı nâme olur ki du-yek sâ'at sohbet-i dilgüşâları râheü'l-ervâh-ı devr-i revân-ı a'nâ neşât-ı efzâ-yı dil ve can olmağla gofte-i zibânımız zikr-i cemîllerine beste ve zezeme-i senâları evkât-ı penç-gâhîde uç a'lâya peyveste kılındığı bî-

iştibâhdır şevk ve muhabbetleriyle meyân-hâne-i derunda nühofete olan mânend-i dû-gâh-ı dû-gazel güşâde-i vesâtat-ı hâme-i rast-ı rû sabâr-ı refât ile savb-ı vâlâlarına firistâde kılınmağla ağaz ve karar ve usûl ve fûrû‘u her ne kadar bî-âhenk ise dahi setîri-serâ-perde-i

[78a]

terennümât-ı hüsn-i inzâr ve müşerref-sâz-ı nağamât-ı iltifâtı ve i‘tibârları buyrulmak bâbında kerem sultânımındır çârgâh-ı mîzâc za‘îf terkîbimize nev‘an şa‘ibe-i inhirâf-târî olmağla meclis-i fârâbî pesendleriyle teşrife imkân olmadı hemvâre-i hisâr-ı üstüvâr hıfz-ı Hüdâda müstedâm ve meyân-ı bend-i şâhid-i reyân hirâm-ı merâm olalar

Esmâ-i kütüb ve esâmî-i fûnûn-ı ilmiye cem‘iyyetiyle asbâbdan birine mektûbdur

Sa‘âdetlü dirâyetlü ârifetlü dâder-i hamîde-i etvârım sultânım efendi hazretlerinin nâdî-i maksûd-ı revâ vezîrim bâhirü’l-izz ve’l-a‘lâlarına emîle-i muhtelif-e-i ta‘zîm ve tekrîm üzere binâ-yı tahiyât-ı vâfiye-i meveddet-nümâ ve temhîd-i da‘vât-ı kâfiye-i merâh-efzâları ehem-i âmâl-i avâmil-i efkâr ve miftâh-ı iftitâh-ı ezkârımız olduğu izhâr zeylinde kânun ve âdâb-ı vedâd üzere bu gûne mantık-ı zîb-i mezâyâ-yı meveddet ve tehzîb-i mukaddemât-ı dilgüşâ-yı muhabbet olunur ki ber-muktezâ-yı hulûs-ı

[78b]

taviyyet alîü’ d-devâm mütâla‘a-i me‘ânî mühr ü mevâlâtı aksâ-yı merâm ve tekrîr-i mesâil-i tahiyetleri zîver-i kelâmımız iken irsâl buyrulan mektûb-ı dil-feribleri râha-pîrâ-yı emânî ve mefâhim-i münîfesi hikmetü’l-ayn meveddet ve ayn-ı hikmet-i hılletden ibâret olmağla dirîğa-i inşirâh-ı bî-nihâyet olup ferâiz-i zimmet-i hulûsânemiz olan sitâyîş ve senâları kavâid-i usûl-i ihlâs ve şekl-i heyet-i ihtisâs üzere zîver-zebân-ı telvîh ve tevzî‘ kılındığı beyân zımnında tehzîr-i kilg güyaya şitâbân olmuştur inşâallahu te‘âlâ lede’l-vusûl ulûm-ı cüz’iyye ve külliye ve dâr-ı fûnûn-ı ileyh ve erbih mevâlâtlarında tekmîl-i nüsh-ı kemâl-i muhlis-i hâlisü’l-bâllerinden olduğum vâreste-i burhân annî ve lemî ve aks-i endâz-ı mir‘ât-ı zamîr-i nûrânîleri olmağla bundan böyle dahi senâkâr-ı bi-merâları mübârek tab‘-ı ma‘ârif-i

(?)larından devr ve ihlâs buyrulmayup câ-be-câ mukaddime-i mülâkât olan rakîme-i fûruht-nümâlarıyla tenşît-ı fevâide-i himmet buyrulmak me'mûldür

[79a]

Felekzede bir Mısırlı için tavsiyenâmedir

Sa'âdetlü mükerremetlü recâcetlü ârifetlü dâder-i me'ârif-medârım Efendi hazretleri hemvâre-i hâme-i hoşhıram erkâmları reşha-i rîz beru nevâl ve seyrü's-sâz-ı goşterâr-ı âmâl olmak da'vât-ı kemâliyle bugüne terşîh-ı medâd ve dâd ve tezyîn-i sahîfe-i tevâdd olunur ki muktezâ-yı câzibe-i cinsiye ve mübteğâ-yı te'ârûf-i kalbiyye üzere gâibâna Dilbeste-i evsâf-ı hamîdeleri olup şâhid-i fûrûzende dîdâr-ı muhabbet-i ma'neviye cilvegir-i mücellâ-yı sahîfe-i sûriyye olmak arzusu matmah-ı enzâr-ı dürbin kilk intizâr iken ümerâ-yı Mısır-ı Kâhire'den Rak'a bir senâverî izzetlü Mustafa Beğ ikbâlcûları tekâlib-i rüzgârıyla perîşân-ı sâmân-ı mehcûr hânümân- bir müddetden berü avâre-i biyâbân-ı heybet ve harmânlup bu hilâlde çeşm-i alfel-i mihnet-sarînini tûtiyâ-yı hâkipây-ı veliyyü'n-ni'amî ile karîr etmek nümâsıyla ol cânib meâlî merâtibe şod zîr-i teng azîmet etmekle tehzîr-i kilk muhabbete mübâderet kılınmışdır mûmâ ileyh senâ-pîşeleri

[79b]

felekzede-i felâket dîde-i mihnet keşîde-i şefkat ve merhamete şâyeste olduğu muhât-ı ilm-i mekârim-amîmleri buyruldukda merâsim-i mücâmelât-i dilnüvâzîleriyle meşmûl ve hakkında hüsn-i himmet ve hamiyet-i hâcetrûları mebzûl buyrulmak hâsse tab'-ı kerîmânelerine menût ve mahmûldür

Derbend nizâmı için derbend ıstılâhâtıyla Rum İli Vâlisine muhabbetnâmedir

Sa'âdetlü mükerremetlü mürüvvetlü âtîfetlü dâder vâlâcâhım sultânım düstûr-ı celîlü'ş-şân hazretlerinin hem-fesahat derbend-i afâk olan pişgâh-ı bolend-câh âsmân-ı vifâkları tertîb-i yekcinân ta'zîm ve tekrîm ve ta'yîn-i tüfenkciyan tevkîr ve tefhîm ile tezyîn ve şerâit-i da'vât-ı icâbet nizâm ve zevâbit-i tehiyyât-ı isâbet-i intizâm ile müstahkem ve metîn kılıldığı siyâkda bu vechle tebyîn-i şürût-ı ihlâs ve riâyet-i kavâid-i ihtisâs olunur ki benim hazretleri ez-kadîm derbend-i hulûs derûn-ı seleme-i hilel ve ihtilâl tatarrukundan

[80a]

masûn ve hem-resânet sedd-i sedîd-i gerdûn olmakdan nâşî amed-şodegân kavâfil-i mütetâbi'ü'l-vürûd mehâmid-i ve derûdları gezend-i hayatyed tehâvün ve tekâsülden me'mûl iken eyâlet-i Rum ili'nin nizâm-ı sâbıkını te'kîd ve te'yîd ve tevsîk ve tecdîd husûsunu hâvî şeref-yâfte-i sudûr olan emr-i âlî ile me'mûr-ı nüdemâ-yı hâlisü'l-hâs hazret-i şehriyârîden izzetlü İsmail ağa bendeleriyle firistâde buyrulan debîre-i mekârim ve tîre-i adîmü'n-nazîreleri mânend gülgonca-i teh beste-i nevbahâr zîver-i bahş-i enâmîl enzâr ve nesîm-i im'ân ile istikşâf olundukda itr-ı fışân-ı behcet bî şomâr olmağla hezâr-ı hâme hezâr zâr-ı terennümât midhat ve tahiyetleriyle şîve-i negâr-ı tekrar olmuştur nizâm-ı mezkûru muhtevî emr-i âlî sicil-i mahfûza kayd ve mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla amel ve hareket ve mûmâ ileyh bendeleri itmâm-ı hizmet me'mûriyetiyle avdet etmekle vesîle-i arz ve hulûsum olmuştur inşaallahu te'âlâ ledâ şerefi'l-vusûl muhât-ı

[80b]

ilm-i âfâk şümûlleri oldukda bundan böyle dahi cânib-i mahlas-ı bî merâları tab'-ı tâbnâk âsaffilerinden mezhûl ve müsennî buyrulmak me'mûl ve der-hâstıdır

Anadolu Eyâleti teşekkürü zımnında Reis Efendi'ye muhabbetnâmedir

Hazretlerinin gıpta-i dârü'l-inşâ-yı bir ceys mülemmi'-i kalem ve reşk debiristan utârid-i münevver rakam olan nâdî-i beyzâ ziyâ ve bezm-i kamer incilâlarına mezîd-i ta'zîm ve ihtirâm-ı azîm ile ma'nûn ve münâşir-i da'vât-ı icâbet-âyât ve berevât-ı tahiyât-ı isâbet-gâyât mu'rız inhırâf ve ihdâ ve cerîde-i fûnûn şettî olan tab'-ı meâlî intimâları alâ vechü't-tebcîl ruhsâ-yı kilk istînâ kılındığı siyâkda bu vechle reşha-i rîz ve tehiyyet ve senâ olunur ki ez-kadîm meyânede olan mevâlât-ı sâdikâne ve mevâhât-ı hâlisâne i'dâd-ı erkâm ve kutrât-ı medâd aklâmdan efzûn olmakdan nâşî dem-be-dem menşûr evkâtımız zikr-i cemîleleriyle müzeyyen ve berevât-ı ihlâs-ı bünyânımız mehâmid-i celîleleriyle

[81a]

ma'nûn olup be-tahsîs bu def'a mahlas-ı müstehâmları tongnâ-yı şevârîden rehâyâb-ı vüs'at ve serâmid-i menâsıb ulyâ olan Anadolu eyâletiyle mesrûriyetimiz husûsunda sünûh eden hüsn-i himmet ve mezîd-i lütf ve mükerrermetleri mâye-i şevk-i cedîd ve berât-ı muhabbeti tecdîd etmekle cünbüş-i zibânım zikr-i bi'l-hayrlarına mahsûr ve

sahîfe-i düzenin ezmânımızda bi'l-cümle mevâd-ı midhat ve tahiyyetleri mestûr kılınmıştır cenâb-ı Rabb-i Müste'ân yektâ gühergân-ı ma'ârif olan zât-ı nâ-yâb-ı me'âlî-nisâbların nevâ'üb-i künyeden masûn harzû'l-emân eyleyüp pertev-ikbâllerin (?) mezîd ve numûne nümâ-yı ziyâ-yı hurşîd eyleye âmin ümîdvarım ki bundan böyle cânib-i muhlisleri mübârek tab'-ı mefâhir-i mevfûrlarından mehcûr buyrulmayıp vâki' olan umûr ve husûsumuzda hüsn-i himmet ve himâyet-i celîleleri mebzûl ve lehâza-i lütf ve mükerrermetleriyle meşmûl buyrulup aliü't-tevâlî ilâ mâye-i inşirâhımız olan mültafa-ı dilgüşâlarıyla rehîn

[81b]

İbtihâc ve şâdmân buyrulmak me'mûldür

Yenişehir'de yayıcılar hâssı Husûsu için muhabbetnâme

Hemvâre-i katarât mevâdd-ı anber-nihâdları hâl-i ruhsâr şâhid-i ikbâl ve nihâl-i hâme-i hoşirâmları pîrâye çemenistan sahîfe-i kemâl olmak da'vâtı nigâşte-i sehâyif-i düzenin evrak-dûz ve leyâl kılındığı terşih ve telmîh olunmak siyâkında nemâyende mahlas-ı hâlisleri oldur ki cenâb-ı şerîfleriyle çend rûz abyârî-i zülâl-i sohbet-i hoşgüvârlarıyla rû-nümâ-yı sâha-i derûn olan şecere-i sâbitü'l-asıl meveddetleri dem-be-dem barûz terakkî olup mahlas-ı hâssü'l-hâsları olduğumuzdan nâşî hemîşe iltizâm-ı hâs-ı husûsları mültezim ve îrâd-ı havâss-ı evkâtımız medâyih-i zât-ı muhteremleri iken Yenişehir'de vâki' yayıcılar hâssı hususi için irsâl buyrulan kâime-i bedî'ü'l-üstâde ve latîfü'l-ibâreleri mânend-i gurre-i şehr-i cedîd-i pertev-ifürûz dîre vürûd ve zerî'a-i huzûz-ı nâ-mahdûd olup derhal yayıcıları hususi için best-i bisât-ı kemâlât-ı

[82a]

şevk âmiz ile arz-ı ubûdiyet ve iltimâsınız hâkipâ-yı veliyyü'n-ni'amîye ifâde ve rehîn-i müsâ'ade buyrulmağla temessükü tahrîr ve ademiniz ile irsâl ve tesyîr kılınmıştır inşâallahu te'âlâ lede'l-vusûl havâs-ı mezkûrun din temessükü irsâl vakt ve zamanıyla bedel-i iltizâmı dahi îsâle himmet buyurup bundan böyle elf-hâme ve nûn-ı müşedde edevât-ı an'nî ve i'mâl-i edevât-ı mürâselât ile te'kîd-i cümle-i mevâlâta himmet buyurmaları me'mûldür

Amedî Abdullah Efendi'ye senânâmedir

Efendim sultânım hazretlerinin hâkipâ-yı serâmid-i sa'âdet-i sermedleri kuhl celâ-yı çeşm-i ta'zîm ve rîk-zerrîn-i sahîfe-i cebîn tekrîm klınup nakş-ı dilkeş du'â-yı ömr ve devletleri sevâd-ı makule-i dîde ve kilik müjgân-ı nezâket-i keşîde ile elvâh-ı sabah ve revâha terkîm ve tersîm olduğu siyâkda gülgonca-i tab'-ı selîm-i ma'ârif-i şemîmleri nesîm-i dilkeş-i hübûb-ı duâ ve senâ ile

[82b]

bu gûne şekofte ve besîm olunur ki yektâ-hüneren güzîde-i göher ebû bendeleri sa'âdetlü devletlü kemâliyle mürüvvetlü melik-haslet küruv-ı bî-sîret efendimin dilbeste-i hüsn-i şeym ve feyzyâb-ı terbiye uluvv-i himemleri olan telmîz-i inâyet-dîde ve bende-nevâziş-i şermendeleri olup fitarat-ı medâd-ı mekârim sevâdlarıyla mezra'a-i hoşkîde emâlim tarâvet-pezîr ve reşhât-ı aklâm-ı meyâmin erkâmları Gülşen-i hazândîde-i sâmânım ârâm-ı nazîr olmakdan nâşî dîde-i iştiyâkımda her nokta hatt-ı dilârâmları nümâne-i hâl-i mühr ve yân ve her satr-ı dilpezîr müselsel nizâmları reşk-i kâkûl hûyân olmağla hırz-ı hayat ve temîme-i mübâhatım kılınan eser-i kalem-i mu'ciz-i rakamlarına her bâr şevk-i bî şomâr ile nazâra olundukça mütâla'a-i kâide-i burhân annî ve lemî ile nîr-i zât-ı ma'ârif-enverleri gûyâ burc-ı dîde-i hayalimde cilveger-nümâyân ve münevver sâz-dîde-i dil ve cân olmağla destârî-i hâme-i zebân ve mededkârî sevîdâ-yı cinân ile satr-ı satr-ı

[83a]

midhat ve tahiyyet ve sarf-ı sarf duâ' ve ömr-i devletleri zîver-i sahîfe-i nâtika-i ihlâs-beyânım kılındığı Cenâb-ı dârende-i serâ'iren ve'l-kalem ve mâye-satrûn hâllü şânehû ani'ş-şebih ve'z-zünûn hazretlerine ayân ve sultânım hazretlerinin dahi ayine-i kalb-i âlem-nümâlarına müstağîn-i annü'l-beyân olduğuna irdâf-ı resâil-i sûriye ile telvîh ve tevzîh şems-i tâbâna kevâh ve reh-nümâ-yı cihân peymâye irâet-i râh misillü hâlet olmak mülâhazası zaman-ı vâfireden berü akde zebân kilik-i zirâ'at ve hâil-i tasdîf-i ser-devletleri lakin ki ve bîgâh-ı terşîh-i mezen medâr-ı ihlâs süvâr ve tevşih-i sahîfe-i ubûdiyet mefâd-ı lâzime-i zimmet ibâd-ı mu'tâd ve savâb-ı dîde-i kânun şinâsân nüsha-i hikmet âbâr olmağla hezâr sad-hezâr-ı grâm bî şomâr ile tefrîd-i andelîb-i dilkeş sarîr-i hâme ve istikşâf ve gülgonca-i ser-beste senânâmeye

mübâderet kılınmıştır inşâallahu te‘âlâ itr-pâş meclis-i bî-kurâ pâdaşları buyruldukda bundan böyle bu bende-i dilteşneleri kenâr

[83b]

cuyubâr-ı tab‘ feyz âsârlarından devr ve mehcûr buyrulmayup mâhiye-i mübâhâtim reşha-i kalem-i hayat efzâları ile irvâ ve ihyâ buyrulmak bâbında lütf u kerem sultânım hazretlerinindir

Ser-hulefâ-i Kâtib-i Kethüdâ-yı Sûrâfî Nuri Efendi hazretlerine senânâmedir

İnâyetlü devletlü ârifetlü mürüvvetlü nûr-ı hadîka-i hubûr ve nûr hadîka-i sūrûrum sultânım hazretleri gıpta-i dârü’l-inşâ-yı bir habîs-i mülemmi‘-i kalem ve reşk-fermâ-yı debiristan utârid münevver-i rakam olan nâdî-i beyzâ ziyâ ve bezm-i kamran celâlerine destyârî levâmî‘-i ta‘zîm ve tekrîm ve ebyârı zülâl-i selsâl tevkîr ve tefhîm ile her dem bahâr-ı riyâz-ı Rıdvân ve behcet nisâr-ı hadâyık-ı ihtisâs olan ezhâr-ı tâbdâr-ı du‘â ve envâr-ı meşkbâr-ı senâ deste deste reşte-i beste ittihâf ve ihdâ ve gülberk-i tab‘-ı zîbâları ibcâl-ı hezâr ve iclâl-ı bî-şomâr ile zîver-i nevk münkâd-ı andelîb istinbâ kılındığı siyâkda

[84a]

bu tarh-i nev-zemîn üzere vasf-ı nev-nehâr arz-ı hulûs olunur ki yektâ göheren pesendîde-i hünerâ bu esnâ-yı gûy-ı devâmcûyları inâyetlü devletlü ser-tançe mürüvvetlü nûr-ı mahz ve mahz-ı nûr efendimin pertev mühr-i münîr-i hüsn-i himmet ve feyz-i nev-bahâr-ı inâyet ve mürüvvetleriyle nümâyâb-ı iltifât ve rağbet olmağa tâb-ı ibtihâc ve meserret olan bende inâyet-dîde ve çâker-i kerem şerminde giri olduğumdan başka eyyâmı ilâm ve ahzân ve hengâm-ı perîşânî-i samânimde lütfen ve keremen hakkımda sünûh eden alûf-ı telattufât-ı dîlnüvâz ve sînûf-ı teslîmât-ı hâtır-sâzîleri illet-i sevdâ-yı habb-ı nûr-ı server ve zahm-ı nâsûre hemûme-i merhem-i kâfûr-ı hubûr olmağla cerîde-i câra eczâ-yı vucûd-ı şîrâze beste-i kayd-ı hayat ve şühûd oldukça bi’l-cümle hâl-i takrîrât ihlâs-ı beyânım medh ve senâlarına menût ve bi’l-küllîyye hulâsa-i tahrîrât sahâyif-i ezmânım hayr duâlarına merbût kılındığı mir’ât-ı münevver ma‘ârif-i kemâl olan tab‘-ı tâbnâk

[84b]

bâhirü'l-iclâllerine rûs ve celî olmağın tekrar izâh-ı bedîhiyyât-ı ihlâs zımnında irsâl-i resâil-i mesâbe-i tahsîl hâsıl olmak mülâhazası zaman-ı vâfireden berü serme-i kelvî-i hâmmе-i zirâ'at ve mâni'-i tasdî'-i ser-devletleri olup husûsen bir iki seneden berü kesret-i nakl ve sefer ile ekser-i evkâtımız esnâ-yı râhde güzâr ve bir yerde kerem-sâz-ı pester-karâr olmadığımızdan başka nihâl-i bâğ-ı emel eliü'l-ânn sersebz-i bahar-ı edvâr olmamağla hûz-bî-muğaz asâk şerr-i şekkîde ve berk-i hazan zir-i üftâde gibi varaka-i sâde ile tasdî'-i ser-sa'âdetden hicâb ve mucânebet duhân-ı herân dûha-i zevîü'l-efnân zât-ı âlişânları bir ve mend ve nihâ-hâme hoşhıramları aliü'd-devâm gülsen-ârâ-yı devlet ve ikbâl ve rakam-tırâz-ı sehâyif-i mecd ve iclâl olmak da'vâtı vazîfe-i zimmet-i ubûdiyet kılınmışıdi lakin galebe sûriş iştiyâk ile be-hâr-ı tahassur kubbe-i âsmâna hem sürûr çetr-i sehâb nevbahâra

[85a]

beraber olmakdan nâşî hâme ebr-i fâm sîne çâk-ı ârâm ve reşha rîz-i erkâm olmağla tahzîr-i çemenistan duâ ve tazyir-i gülistan-ı senâ annî tezyîn-i sahîfe-i vilâ imlâya mübâderet kılınmışdır inşâallahu te'âlâ senânâme-i bendegânım dest-i mekârim-menûslarıyla müşerref buyruldukda bundan böyle bende-i Dilbesteleri mübârek tab'-ı pür-nûr meâli zuhurlarından devr ve mehcûr buyrulmayup kah ve gâh reşhe-i kalem-i münevver rakamlarıyla karîrü'l-ayn şâdmânî buyrulmak bâbında lütf u kerem kerîmü'l-şiyem sultânımındır

Efendî-i mûmâ ileyh mektûb-ı muhabbetnâmedir

Hazretlerinin bezm-i gülşen-i misallerine şekofte-i nevbahâr-ı derûn olan ezhâr-ı tâbdâr-ı duâ ve envâr-ı meşkbâr-ı senâ ihdâsıyla bülbül-hâme-i hoş nağme bu güne ömrnemsâz-ı gülzâr-ı muhabbet-i tâm olunur ki tatar veliyyü'n-ni'amî İbrahim ile selâm dürer nizâm ve iki aded kalemtraş hilâl-endâm hediye-i dilârâmları behcet-efzâ-yı vürûd olup raşha-i kalem meşkfâmları

[85b]

dahi mütâlebe olundukda vedî'a-i hâfıza-i takrîri kılınan i'tizâr ve nevâziş-i âsarların ifâde eyleyüp eğerçe mahlasleri kesîrü'l-izâ'a adîmü'l-bezâha sevâd-ı hân peymâye makûlesi olduğumuz ma'lûmumuz ise dahi hakkımızda rûtbe-i hüsn-i kemâlde i'tikâd ve sitâyiş güne i'tizâr-ı dilpezîr irâden buyurduklarında cevher-i ademiyetleri

olan ahlâk-ı hamîde ve hısâl-i pesendîdeleri istidlâl olunmağla zerî'a-i alaka-i külliye olmakdan nâşî teksîr-i lezzet hitâb-ı muhabbet zımnında hâmmе-i fûnûn sâz-ı gâibâne mektûbdan başka kâime perdâz olmuşdur inşâallahu te'âlâ manzûr-ı dilnüvâzî ve mefhûm-ı hâtır-sâzîleri buyruldukda kusûr ve kesverî afv ve ma'zûr buyrulmak mütevakki'dir

Velîyyü'n-ni'am zâdesine i'tizârnâmedir

Devletlü inâyetlü besâletlü atâfetlü mezîd mürüvvetlü velîyyü'n-ni'am zâde velîyyü'n-ni'am kesîrû'l-kerem efendim sultânım hazretleri devlet ve ikbâl ile sağ ve kibrit-i ahmer nazar-ı iksir eserleri fitle fûrûz

[86a]

hezâr-ı çerâğ olsun Cenâb-ı nezâret-bahş riyâz-ı imkân ve mürîb-sâz-ı usûl-i fusûl-i ezmân celle şâne behr-i burhâne zînet-i efzâ-yı ruha zâr-ı mecd ve iclâl olan gülnihâl-i zât-ı bi-misâlleri hemîşe masûn-ı hazân-ı hüzn ve melâl ve şükûfe güşâ-yı devlet ve ikbâl eyleyüp ale'd-devâm sâye-bahş-i mefârık bendegân-ı hâlisü'l-bâl eylemek da'vâtı ile bülbül-i dilkeş-nüvâ-yı hâme bu gûne nağme perdâz-ı ubûdiyet nâme olunur ki iktizâ-yı takdîr mümteni'ü't-tağyîr ile bu kulları eğerçi inâyetlü efendimin hâkipâ-yı devletlerinden devr-i üftâde isem dahi ta'bîr ve beyân-ı vahd ve şükrandan hâric-i mazhar-ı inâyet ve ihsân-ı bîpâyânları olan bendelerinden olup fakr-i izâmımda hakları muhakkak olmağla hayatta oldukça her halde ve her mahalde du'â-yı ömr ve devletleri lisânımdan ve dîdâr-ı münevver-i melik sıfatları hayalimden münfek olmak muhal-i ender muhâldir Cenâb-ı Bârî hemvâre sem'-i hândân-ı devletlerin rûşen ve bezm-i dilnişîn ikbâllerin

[86b]

gölşen eyleyüp zât-ı âlîleriyle tekiyye-zede-i vüsâde-i kâmurânî ve mesned-i ârâ-yı devlet-i câvidânî eyleye âmin Rumili'nde Hacı Osman kullarıyla ve ba'dehû kirâren hâkipây-ı âlîlerine arz-ı hâl-i fakîrâne itâre olunmuş idi eliü'l-ânn bâ'is-i iftihârım olan varakpâre-i inâyetleri zuhûr etmemekle şu'le-nümâ-yı derûn olan tâb-ı tahassürden zerre beyânı sûriş fermâ-yı sabr ve ârâm ve bâ'is-i ihtirâk kağıd ve aklâm olmak mertebesine resîde olmağla lekallahu râ' haysü küntü ve lâ yezâl eyâdiye minhâ zâid ve nüzûl duâsıyla tesliyet bahş-ı kalb-i hazîn olup leylâ ve nehâr esirrâ ve cehâr-ı asbah ve mesâ anâfanen hayr duâ ve medh ve senâları vürûd-ı zebân

ve harcân kılındığı muhât-ı ilm-i âlîleri buyruldukda bâkî emr ü fermân efendim sultânımındır

Kırım Hânna Rumeli Vâlisinden muhabbetnâmedir

Devletlü şehâmetlü besâetlü übbetlü hıdivv-i celflü'ş-şân hazretleri mukaddemâ destiyârî-i

[87a]

enmele-i inâyetnâmeleriyle nişanda Bağçesaray derûn olan gülnihâl sıdk ve ihlâs-ı bî şomâr rişegîr-i zemîn-i istikrâr ve gonca-i güşâ-yı mezîd ihtisâs-ı bî-inhisâr olmakdan nâşî leyl ve nehâr enâdil-i dil-i bî-karar terennüm-sâz-ı medâyih-i celîletü'l-âsârları iken müntesibân-ı hândân asl-ı şâmihü'l-erkân-ı İlhanî ve minnet-i millîyân-ı dûdmân tebsîl-i fâ ayinlerinden bâ'is-i duânâme Akmirza kullarının bu havâlide vâki' mutasarrıf olduğu ze'âmetine dair umûr ve husûsların tavsiye zımnında firistâde buyrulan mültefa-i sâmiye-i hidîvâneleri mânend-i neyr-i hayr-ı lâmi'ü'l-envâr pertev-pâş râha-i iftihâr ve dîde-i iştiyâk dîde ile nigâh olundukça her fikra-i rengîni gül reştâr-ı şâdmânı ve her kelime-i temkîni dîbâce-i ömr-i câvidânî olmağla goştezâr-ı derûn müceddeden seyr-i sebz-i tarâvet ve deraht-ı emel perîr-i behcet olup zemîn-i icâbet üzere bu resmle tarh-i şukûfe-zâr duâya ibtidâr olunmuşdur ki Cenâb-ı terkîb-i fermâ-yı enâsir ve usûl ve imtizâc

[87b]

bahşâ-yı ezmine ve fusûl-i celle şânehû gül-i gülbin-i hadîka-i devlet ve ikbâl ve revnak-- efzâ-yı ravza-i câh ve celâl olan zât-ı mes'ûd-ı hidîvânelerin asîb-i hazân-ı ahzân-ı rüzgârdan masûn ve sitâye bahş-i sa'âdet rûz-ı eفزûn eyleye âmin Mirzâ Rey mûmâ ileyh kulları temşiyet mesâlihiyle her tâzyâne-i avd ve kufûl etmekle vesîle-i arz-ı ubûdiyyetim olmuşdur inşaallahu te'âlâ ledâ şerefi'l-vusûl bundan böyle devâm-cûy-ı bî merâları be vech-i levh-i âşinâ olan mübârek tab'-ı pürnuv-cihân-ı nümâlarından imâhe buyrulmamak bâbında lütf u kerem sultânımındır

Vezîr-i müşâr ileyhin Divan Kâtibinden Hân-ı müşâr ileyhin Divan Kâtibine

Sa'âdetlü ma'rifetlü karındaş-ı i'zam sultânım efendi hazretlerinin nâdî-i irem-semîr-i adîmü'n-nazîrlerine hâl-i adâr-ı şâhid-i icâbet olmağa sezâkatarât-ı medâr-ı ihlâs celâ mecde ittihâf-ı ve ihdâ ve sâhe dilgüşâ-yı hâtır-ı ma'ârif nümâları

[88a]

haramgâh-ı Nihal kilk istinbâ kılındığı siyâkda bu gûne tahrîk berâ‘a-i vâlâ imlâ olunur ki ez-kadîm beyn-nâda merbût olan ser-reşte-i saht-ı peyvend mühr ü mevâlât ve hablü‘l-metfn hulûs ve mevâhât iktizâsı karâid-i mehâmid-i seniyyeleri zîver-i silk-i ezkâr ve istişmâm-ı hâk anber-nîr-i vatan me‘lûfumuza meşâmm-güşâ-yı intizâr iken mîrzâyân-ı kadîmden Ak Mirza biraderimiz bazı musâlaha ile bu tarafa gelüp tenvîr-i bâsıra-i telâkî ve sultânımın isticlâb-ı peyâm sâre-i âfiyetleriyle iktisâb-ı mesâr-ı nâ-mütenâhî olunmağla taraf-ı sa‘âdetlerinden varakpâre ve bir selâm-ı sâre matrûh-ı himmet-i ferâmûşî ve bezm dahi ne kadar vaktimiz dahi târâc-kerde-i pençe-i işgâl ise dahi mizâb-ı hâme ile (?) Çemenistan ve tahsîr-i Bahçesaray-ı muhabbete mübâderet kılındı inşaallahu te‘âlâ ledâ şerefi‘l-vusûl bundan böyle dahi cânib-i muhlis-i hâtır-ı şerîflerinden mezhûl ve mensî buyrulmayıp Varadin vukû‘unda zübde-i dilpezîrimin ta‘bîrleriyle ta‘tîr-i fevâde himmet buyurmaları me‘mûl ve mültemisdir

[88b]

Vezîr-i müşârun ileyhden Şeyhülislâm Efendi‘ye

Hâk-i pâ-yi iksir-sâ-yı tûtiyâ-nümâları ta‘zîm ve tekrîm ve mükehhâl tebcîl ve tefhîm ile keşide-i dîde-i iftihâr ve farîza-i zimmet-i ubûdiyetim olan dimûme-i eyyâm-ı ömr ve devlet ve ikbâl ve kaymûme-i hengâm-ı ferr ve fazîlet amîmü‘l-bereketleri da‘vâtı bi‘l-aşîyy ve‘l-ebkâr hulâsa-i ezkâr kılındığı arz olunmak eserinde ma‘rûz-ı abd-i kadîm-i sadâkatkârları oldur ki benim devletlü inâyetlü semâhatlü âtîfetlü veliyyü‘n-ni‘am kerîmü‘ş-şeym efendim sultânım hazretleri hâkipâ-yı merâm-bahşlarına olan kadem-intimâ-yı ubûdiyet-i hâlisâne ve kemâl-i sıdk ve husûsiyet-i sâdikânem iktizâsı leyl ve nehâr hizmet-i müstelzimü‘l-izzet da‘vât-ı ömr ve devletleriyle evkât-güzâr iken bundan esbak imamımız kulları hakkında niyâz-kerdimiz olan husûs-ı rabt silsile-i mevâ‘id-i seniyye buyrulduğun hâvî ihsân buyrulan inâyetnâme-i veliyyü‘n-ni‘amâneleri râhe-pîrâ-yı çâker bî-mirâr ve zerî‘a-i memnûniyyet-i bî-ihsâ olup husâsa merkûm kulları ve Abdülkerim

[89a]

dinmeselesi tekrîr ve du‘â-yı ömr ve devletlerini tevkîr ile revnak-efrûz-ı mecâlis-i tılsa-i mollâ a‘lî ve mülâzim-i medrese-i sobh ve mesâ olmakda şebdâr ra inâyetkâr

bu esnâda iktizâ-yı takdîr mümteni'ü't-tegayyür ile vâki' olan harîk-i tâkatdârın istimâ'ı dil-i bî-kararımızı kerâhte-i bâb-ı ızdırâb eylemiştir lakin tenevvür-i kazâdan hasta olan şerâre-i kemter ra reşhabaşı teslim ve rızâdan gayrı hâre olmadığı nümâyân ve bu makûle nükûş-i kazâyâ-yı sûriyye niçe eltâf-ı hafîye-i Yezdâniye'yi müstelzim olduğu kalb-i ilhâm âşinâlarına hüveydâ ve ayân olmağla hemen Cenâb-ı Rabb-i müste'ân vücûd-ı şerîflerin hatâsız eyleyüp hemvâre revnak-efzâ-yı sadr-izz ve şân eylemek da'vâtı ile tezyîn-i sahâyif rûz ve şebân olunduğun bünyâne-i behâne hahân iken bazı husûs ile ademimiz kulları ol tarafa irsâl olunmağla vesîle-i arz-ı ubûdiyetim olmuştur inşaallahu te'âlâ resîde-i hâkipây-i kerîmâne ve muhât-ı ilm-i mekârim-pîrâ-yı bende-nevâzâneleri

[89b]

buyruldukda bundan böyle dahi hakkımızda enzâr-ı inâyet-âsârları bî-derîğ ve irzânî buyrulmak bâbında lütf ü ihsân efendim sultânımındır

Başlıksız 1

Sa'âdetlü mükerremetlü meveddetlü karındaş-ı e'az ve erkemim sultânım ağa-yı cellîlü'ş-şân hazretlerinin nâdî-i ferhunde-i tâlî-i meâli mutâla'larına tevkîr-i vafîr ve tevfir-i tevkîr ile ta'tîr-i müşâm Kureşiyân ve tahbîr dimâğı gerû beyâna sezâ anber-i da'vât-ı icâbet-nefhât ve buhûr-ı tahiyât isâbet-nevhât-ı mecmere zîb-i ittihâf ve ihdâ ve asr-sây-i tehnîtgâh-ı meclis-i vâlâ ve gülgonca-i tab'-ı zibâları şeytim zerre külâb-ı hoş-bûy-ı istinbâ ve istiksâ kılındığı siyâkında bu vechle terşîh-i hâme-i muhabbet ve tevşîh-i sahîfe-i tebrîk ve tehniyet olunur ki benim hazretleri merkûz terkîb-i muntehab-ı hilkat ve mektûb-ı tertîb-i mühezzeb katrabları olan cevher-i rûşd ve dirâyet ve mâye-i fehm ve fetânet yevmen fe-yevmen terakkî-i câh ve sa'âdet ve füzûnî-i pertev-mecd ve menziletlerine delîl-i cellî ve burhân-ı ânnî ve lemmî olmakdan nâşî lâzîme-i

[90a]

hulûs ve muhabbetimiz üzere emânî-i cellîle-i mecd ve ikbâlleri mümkün kuvvetden mertebe-i kal'a-i resîde olmak da'vâtı zîver-i zebân ve zuhur-ı âsâr-ı icâbete negirân iken be-inâyetü'l-melikü'l-müte'âl sa'âdet ve ikbâl ile kethüdâ-yı sadr-ı âlî mesned-i vâlâsına su'ûd ve pertev-nümâ-yı mecd ve su'ûd oldukları müştakk-sâz-ı sâmi'a-i sürûr ve revnak-tırâz-ı meşâğîr-i havâs ve şu'ûr olmağla vesîle-i inşirâh ve derûn ve

zerî'a-i huzûz gûnâ gûn olup da'vât-ı mübârek-bâd-pîrâye-i nâtika-i fuâd ve nakş-ı kitâbe-i seb' ve şidâd kılınmışdır cenâb-ı hüdâvend be içün mübârek ve mes'ûd ve her umûr-ı devlet zuhûrların tevfikât-ı Samadâniyesine makrûn eyleyüp anâfânen dâric-i medâric-i arûsân ve feyz-i resân-ı muhalisân-ı hâlisât eyleye amin bermuktezâ-yı hulûs ve muhabbet-i peyâm sâre-i sa'âdetleri fevk mâ-tebcîl bâ'is-i efrâh ve meserretimiz olmağla kâide-i ihlâs ve zâbıta-i ihtisâs üzere tebrîk-i mansıb-ı âlî ve tefahhus-ı hâtır-ı sâmilîleri zımnında hulûsnâme tahrîrine müsâra'at olunmuşdur

[90b]

lede'l-vusûl nezdik ve devr-i ikbâl-cûy-ı muhabbet-maktûrları olduğum ma'lûm-ı sa'âdet-mevfûrları buyruldukda bundan böyle dahi muhlis-i tab'-ı mefâhir-i medlûllerinden mezhûl ve münsî buyrulmayup vâki' olan umûr ve husûslarımızda hüsn-i himmet ve himâyet-i cemîleleri bî-deriğ ve irzânî ve mâye-i inşirâhımız olan rakîme-i ferah-fezâlarıyla hâiz-i rehîne hubûr ve şâdmânî buyrulmak me'mûl ve mültesimdir

Başlıksız 2

Sa'âdetlü devletlü mürüvvetlü ârifetlü efendim sultânım hazretlerinin muttali'-i envâr-ı mecd ve iclâl ve mecma'-i ezhâr-ı ma'ârif ve kemâl olan meclis-i tehniyetgah münîr-i misâllerine kilâb-ı nâşî tevkîr ve ta'zîm ve anber-i sûzî-i tekrîm ve tefhîm ile merâsim-i arz-ı sıdk ve hulûs-ı takdîm ve lâzıme-i zimmet-i hâlisânem du'â-yı ömr-i devletleri be-hulûsü'l-bâl edâ ve tetmîm kılındığı siyâkda bu gûne misk-i rîz-i medâr-ı tebrîk ve tehniyyet ve ta'tîr-i sahîfe-i arz-ı

[91a]

ubûdiyet olunur ki güzide-i göherân pesendîde-i hünerân hâkipâ-yı âlîlerine olan husûs-ı bendegâne ve mezîd-i ihtisâs-ı çâkerânem iktizâsı leyl ve nehâr tezâyüd-i pertev-câh ve icâlleri da'vâtıyla evkât-güzâr iken fe-hamden sümme hamd inşâbe-i duâ-yı bendegân-i bî-riyâ nişâne-res icâbet-i kibriyâ olup cebîn-i Enverlerinde lem'ân eden nûr-ı rüş ve şidâd ve pertev-istihâl-i hadâd erziyâ-pâş ufk-ı mecd ve ikbâl ve rûşenâ-sâz-dîde-i sa'âdet ve iclâl bi'l-izz ve's-sa'âde matmah-ı enzâr-ı hulefâ ve kirâm olan kitâbet-i kethüdâ-yı sadr-ı âlî rütbe-i vâlâsına irtifâ-veş fi bahş ar ve alâ oldukları behcet-i resân-ı samâh-ı dil ve cân olmağla envâr-ı envâ'-ı sürûr ile dîde-i iftihârım rûşen ve izhâr-ı hubûr-ı nâ-mahsûr ile külliye-i ahzân-ı cinânım

Gülşen olup duâ-yı mübârek-bâd zîver-i imzâ-yı sahîfe-i fevâd ve dimûme-i eyyâm-ı
ömr ve devletleri da'vâtıyla secde-güzîndir ki Rabbü'l-ibâd olmuşdur Cenâb-ı Hayy-ı
vedûd mübârek ve mes'ûd eyleyüp yevmen

[91]

fe-yevmen râşha-i medâr-ı meskiyyü'l-hitâmların zîver-i sahîfe-i mecd ve iclâl ve
nihâl-i hâme-i hoşhirâmların pîrâye-i Gülşen-i ikbâl eyleye galebe-i şevk-i bî-intihâ
ayân-ı riyâ-yı kilik-i güyâ olmağla sed hezâr hezâr iştiyâk-ı bî-şomâr ile tebrîk-nâme-i
duâ imlâ tahrîrine ictirâ kılındı inşâallahu te'âlâ resîde-i hâkipây-i kerîmâne ve
muhât-ı ilm-i dakîka-şinâs-ı çâker-i nevâzâneleri buyruldukda ba'd-ezîn dahi bende-i
dûr-ı üftâdeleri lehâza-i ayn-ı inâyetleriyle mesrûr ve mübâhî buyrulmak bâbında lütf
u kerem sultânımındır

Başlıksız 3

Sa'âdetlü mürüvvetlü âtîfetlü karındaş-ı e'azz ü erkemim sultanım düstûr-ı celîlü's-
şân hazretlerinin pişgâh-ı vâlâ-makâmmet venizâmlarına zîver-i zamîr-i gülberk-i
ta'zîm ve tekrîm ve mukadderatla nabiktebcîl ve tefhîm olan külâb-ı hoş-bûy-ı
da'vâtı istitâbet sezâ pâşide-i meclis-i tehniyetgâh-ı ithâf-ı ve ihdâverd-i mutarrâ-yı
çâr-ı bâğ-ı izz

[92a]

ve alâ olan hâtır-ı âtır-ı behcet-nümâları arâyiş-i hadîka-i zâtü'n-nazire-i istînâ ve
istiksâ kılındığı siyâkında nemâyende-i senâ ve bî-merâları oldur ki benim hazretleri
hemvâre-i tüfenk zer-nişân-ı hulûs ve muhabbetleri dest-i ârâ-yı fevâid ve sadâ-yı
vilâ edâ-yı muhimm-i medet ve senâları tanîn-endâz-ı sâmi'a-i nihâd olmakdan nâşî
dem-be-dem müterassıd nişangâh-ı mühr ve mevâlât ve çeşm-i dûz-nişâne-i nevîd-i
sârre-i zât-ı asfiyyet sıfâtları iken sahîl-i semendre nevered-i peyâm-ı teşrîf ve
iclâlleri lebrîr-i stabl-ı mesâmi'-i mesâr ve tefrîh-i semâh gûş-ı hûş-ı istîsâr etmekle
taraf-ı senâverîden dahi edâ-yı merâsim tebrîk-i kudûm-i meyâmin-lüzûm-ı
müşîrîleri ehemm emâlî ve lâzime-i zimmet-i hulûskârî olmağın beşâret-i mukaddem
şeref teva'em-i düstûrîleriyle îrâd-ı zenâd ve sürûr-ı âbâd vaktiyle şevk ve hubûr
olduğunu bil-mu'accen destaviz-i kudûmiyye vezîrleri zımnında bendeleri yediyle
şikeste ve beste

[92b]

iki aded tüfenk-i hoş-âhenk merfû'-ı pişgâh-ı meâlî ferhenkleri kılınmağla vesîle-i arz-ı hulûsum olmuşdur şeref-yâb-ı râha-i vusûl oldukda sezâ-yı dest-i mefâhir-i peyveste dâverîleri değil ise dahi ma'a'l-kusûr âvîze-i cebehâne-i hüsn-i kabul ve ma'zûr buyrulup bundan böyle dahi senâverî tab'-i tâbnâk ve Enver-i mübârek kalb-i pâk ve pür-cevherlerinden imâme ve irmâ buyrulmamak e'azz-ı mültemesât-ı mahlas-ı sâdikü'l-vilâlarıdır bâkî hemîşe gülbânın tüfenk-i der-nişân-ı izz ve şân velvele-endâz-ı kubbe-i âsmân olalar

Başlıksız 4

Sa'âdetlü fazîletlü meveddetlü ahh-i e'azz ü erkemim efendi hazretlerinin meclis-i fezâil-i elyaklarına ta'likât-ı efhâm ve ihtirâm ile müzeyyen nüsh-ı da'vât-ı mefâd ve muhâlesat-ı sevâd ki pîrâye-i kütübhâne-i icâbet olmağla sezâ ve revnak-efzûn-ı muhâfaza-i ithâf ve ihdâ ve durer-i gurer-i hâtır-ı vâlâları keşide-i silk-i istînbâ kılındığı siyâkda nemûde-i muhlis-i bî-meraları oldur ki

[93a]

taraf-ı fezâil-i etrâflarına dilbestegî-i muhabbet-i râsıhamız iktizâsı bünyân-ı mühr ve mevâlâtları tezkiye-kerde-i kadî-i ihlâs olmağla istimâ'-ı du'âvî-i ihlâs-ı fehâvîlerine der-güşâ-yı mahkeme-i intizâr iken kapu kethüdâmız Çukadârî Ahmed bendeleriyle irsâl olunan rakîme-i belîğâ-i dilgüşâları râha-pîrâ-yı vürûd olup cevâhir-i zevâhir-i meânî-i ihlâs-ı mebânîsi sencide-i neyrân yakîn ve pesendîde-i cevherî hırde beyn olmağın hizâne-i pîrâ-yı derûn ve manzûn-ı silk-i huzûz gûnâ gûn olmuşdur hemvâre-i imzâ kesr-i hüccec-i izz ve efzâl olalar bundan böyle dahi cânib-i muhlisî derûndan hak buyrulmayup kâh ve gâh tahrîk-i yerâ'a-i berâ'a-i bedâyi'ü'l-edâları ile rehîn-i ferhat-ı bî-intihâ buyurmaları me'mûl ve mütevakkî'dir bâkî hemîşe mahkeme-i izz ve iclâl-i küşâd-bâd

Başlıksız 5

Sa'âdetlü semâhatlü mükerremetlü karındaş emcedim

[93b]

sultanım efendi hazretlerinin nâdî felâtun hüddâm ve meâlî-teve'ümlerine terkîb yâfte-i icrâ-yı tekrîm ve tefhîm olan ma'âcin-i da'vât-ı sâfiyât-ı ihlâs-ı nümûde-i derc-i ithâf ve ihdâ ve süreyyân-ı hâtır-ı hikmet-nişânları pîrâye-i enmile-i nabz-gîr

istînbâ ve istiksâ kılındığı siyâkda nemûde-i muhlis-i bî-merâları oldur ki ad'iyeye-i behiyye-i derûn-ı edeviye şehbeyt-i halâs rûz-ı efzûnları ile meşhûn olmakdan nâşî dem-be-dem şehbeyt-i hoşgüvâr-ı ezkâr-ı hamîdeleriyle serbest-sâz-ı dimâğ-ı ezmân iken bu def'a kapukethüdâmız bendelerinin ademisiyle firistâde buyrulan mültafa-i dilâvizleri râha-i pîrâ-yı vürûd olup mevzû'-ı zurûf-ı hurûf-ı olan süfûf-ı sünûf-ı mühr ve mevâlâtları bir rütbe-i şifâ-bahş-ı derûn ve müstevcib-i ferhat-inşirâh gûnâ gûn olmuşdur ki kânun-ı beyândan bîrûndur hemvâre-i revnak-efzûn-ı merkez-i âfiyet ve ikbâl olalar çukadar-ı merkûm bendeleri avdet etdirilmekle vesîle-i arz-ı hulûsum olmuşdur lede'l-

[94a]

vusûl bundan böyle cânib-i muhlis-i matrûh-ı mutarrah ferâmûşî buyrulmayup numûne-nümâ-yı hubb-ı hubb-ı hubûr-efzâ olan raşhât-ı kalem anberîn rakamlarıyla tenşît-i nihâd ve tefrîh-i fevâ'id buyurmaları me'mûl ve mültemisdir bâkî hemîşe derc-i emânî lebrîz-i cevâhir ikbâl ve kâmurânî-bâd

Başlıksız 6

Sa'âdetlü devletlü mezîd-i mürüvvetlü peder-i vâlâ-câhım sultânım düstûr-ı celîlü'ş-şân hazretlerinin pişgâh-ı mefâhir-i destgâh-ı müşîrânelerine takdîm-i merâsim ve tefhîm ve tekrîm ile revnak-efzâ-yı fezâ-yı mühr ve vilâ olan katâr-ı da'vât-ı sâfiyât-ı icâbet intimâ-keşîde-i sâha-i ittihâf-ı ve ihdâ ve şürût-ı tefahhus-ı hâtır-ı vâlâ-yı vezîrâneleri vücûh-ı ehâmıyla mer'î ve mü'eddî kılındığı siyâkda nümûde-i ihlâs-kâr-ı bî-merâları oldur ki taraf-ı pür-şeref-i vezîrânelerine olan mezîd-i hulûs-ı taviyyet ve sıdk-ı serîretim iktizâsı dem-be-dem taht-ı devân-ı midhat ve tahtîleri zîver-i dûş-ı ezmân ve şu'ul-i hulûs-ı muhabbetleri

[94b]

şu'le-rîz-i pişgâh-ı taht-ı revân iken çukadâr kulları yediyle irsâl buyrulan mülâtafa-i meâli-meşhûnları şeref-şân-ı vürûd olup pîçîde-i zurûf ve hurûfu kılınan kâlâ-yı vâlâ-yı mevâlât ve mücâmelâtları sanduka-i pîrâ-yı derûn ve zînet-i hizâne-i hubûr gûnâ gûn olmuşdur hemvâre mesned-i ârâ-yı bendegâh-ı devlet ve ikbâl olalar âmin selefimiz vezîr-i mükerrerem sa'âdetlü Mustafa Paşa hazretlerinin taht-ı revân katırları mütâlebe buyrulmuş vezîr-i müşâr ileyhın taht-ı revân katırları ve taht-ı revânları dahi olmayup bu tarafda Köroğlu Ali Beşe nâm kimesneye fûruht olunan iki üç katar

mikdarı katırları lâ-ir nâtevân kurada makûlesi her ne ise taraf-ı senâverîden berâ-yı iktizâ mübâyâ'a olunmuşidi cenâb-ı vâlâ şânlarına teklîf ve tekellûf ber-taraf olmakdan nâşî ziver-i katar temellükümüz olan katarlarımızdan üç re's ester taht-ı revân ikrâz ve intihâb ve hediye-i muhlisânem olmak üzere merkûm kulları yediyle

[95a]

tesyîr-i savb-ı mefâhir-i me'abları kılınmağla vesîle-i arz-ı hulûsum olmuşdur inşaallahu te'âlâ resîde-i sâha-i ulyâ-yı âsafâneleri buyruldukda ma'a'l-kusûr zamîme-i katar kabul ve beste-i tavîle-i şî'âr-ı mesmûl ve ma'zûr buyrulup bundan böyle dahi cânib-i senâverî tab'-ı tabnâk-ı âsafâne ve hâtır-ı revân vezîrânelerinden mehcûr ve mensî buyrulmamak me'mûl mültemistir bâkî hemîşe katar devlet ve ikbâl ale'd-devâm bi-intizâm-bâd

Başlıksız 7

Sa'âdetlü nebâhetlü recâhatlü übbehetlü karındaş-ı e'azz-ı emcedim sultânım celîlü'ş-şân hazretlerinin pişgâh-ı nebâhet-i destgâhîlerine merâsim-i ibcâl ve tekrîm ve levâzım-ı iclâl ve tefhîm ile cevâhir-i da'vât-ı sâfiyât-ı şemsiyyetü'l-lem'ât ve zevâhir-i tahiyât-ı vâfiyât meskiyyetü't-tefahât itr-ı sây-ı bezm ve ithâf ve ihdâ ve istiknâ-yı tab'-ı lâmi'ü'n-nûr-ı sultânîleri alî vetîretü't-tevkîr mer'î ve mü'eddî kılındığı siyâkda nümûde-i hâlisü'l

[95b]

-vilâları oldur ki benim hazretleri ber-muktezâ-yı incizâb-ı hüdâdâd-ı cânibeyn sübût-ı yâfte-i zamîr tarafeyn olan alâka-i külliye ve mevâlât-ı ma'neviye mânendidir pür-nûr-ı cilvegir-i mir'ât zuhûr olmağla ittibâ'-ı kirâmlarından Sun'ullah ağa yediyle firistâde buyrulan mültafa-i behcet-âmiz ve bir aded tüfenk-i hoş-âhenk destâvizleri müşerref sâz-ı enâmil-i vusûl vusûl-i nişâne-res hüsn-i kabûl olup düş-i dikleş-i hulûsânelerinden savb-ı sâmîlerine alaka-i fevâidimiz mizdâd ve derecât-ı vedâd ziyâd ber-ziyâd olmuşdur hemvâre-i mesned-i ârâ-yı sıhhat ve âfiyet ve erîke-pîrâ-yı mecd ve sa'âdet olalar mûmâ ileyh kulları itmâm-ı hizmet me'mûresiyle avdet etmekle istiksâ-yı tab'-ı selîmleri zımnında rakîme-i muhabbet-efzâ tahrîrine mübâderet kılınmışdır lede'l-vusûl bundan böyle dahi cânib-i muhlisi tab'-ı Enverlerinden mezhûl buyrulmayup mâye-i inbisâtımız olan meşrika-i dilgüşâlarıyla yâd ve es'âd buyurmaları me'mûldür bâkî

[96a]

hemîşe erîke-ârâ-yı mecd ve kâmurânî-bâd

Başlıksız 8

Sa‘âdetlü mükerrermetlü meveddetlü karındaş-ı e‘azzım sultânım Efendi hazretlerinin bizim ma‘ârif-i tev‘em ve utârid-i çeşmelerine takdîm-i merâsim tekrîm ve tefhim ile çekide silkdîr-i vedâd olan berevât-ı da‘vât-ı sâfiyât muhabbet-i mefâd ve menâşir-i tahiyât-ı vâfiyât meveddet-i sevâd-kese nihâde ithâf ve ihdâ ve sahîfe-i latîfe-i hâtır-ı ihlâs-ı edâları mevki‘-i resîde sefid-i istinbâ kılındığı siyâkda nümûde-i ihlâskâr-ı bî-merâları oldur ki benim hazretleri mesbût-ı cerîde-i fevâidimiz olan berât-ı mühr ve vedâdları devrî-i sûrî ve ba‘d ve zarûrî ile kâbil-i tahvîl olmadığından nâşî dem-be-dem menşûr-ı zikr-i cemîlleri merkûm sahâyif-i ezmân iken bu def‘a irsâl buyrulan mufâvaza-i telâkî mufâvazaları râha-pîrâ-yı vürûd olup münderic-i derc-i derc-i hurûfî kılınan cevâhir-i zevâhir-i ihlâsları sencîde-i mizân-ı iz‘ân ve yakîn-i pesendîde-i cevherî

[96b]

hired hırde beyn olmağla nihâde-i sertâc-ı ibtihâc derûn ve zîver-i temkîn hutût gûnâ gûn kılınmışdır hemvâre-i kalemzen menâşir-i izz ve ikbâl olalar meyânede merbût olan ser-reşte-i mevâlât ve hablü‘l-metîn hulûs ve müvâhât-ı masûn gâile-i infisâl ve mütevâliyâ girende terakkî-i istihkâm olduğu inşaallahu te‘âlâ secencel-i tab‘-ı seniyyelerine mütecellî olmağla fîmâ ba‘d taraf-ı muhibbî hâtır-ı sâmîlerinden münsî buyrulmayıp her bâr tehzîz-i berâ‘a-i muhâzenete himmet buyurmaları der-hâstdır bâkî hemîşe lûle-i hâme-i ikbâl mütetâbi‘ü‘l-feyzân-bâd

Başlıksız 9

İzzetlü sa‘âdetlü mevededlü karındaşım efendi hazretlerinin mecma‘-ı mükâtibât-ı izz ve ikbâl olan nâdî-i mekârim ihtifâllerine tehzîz kilik i‘zâz ve ihtirâm ile rakîme-i bedî‘ü‘l-insicâm da‘vât-ı icâbet-i vezîre meskîyyü‘l-hitâm teslimât-ı isâbet-intizâm kîse pîrâ-yı ithâf ve ihdâ ve sahîfe-i latîfe-i hâtır-ı izzet-intimâları cilvegâh-ı hâme-i hoşhirâm istinbâ ve istiksâ

[97a]

kılınmak siyâkında nümûde-i muhibb-ipîrâları oldur ki benim hazretleri nakş-ı dilkeş muhabbetleri dem-be-dem nigâşte-i sahâyif-i derûn olmakdan nâşî zaman-ı vâfireden

berü ve rûd-ı peyâmnâme-i mühr-i iktirânileriea müterakkıb iken bundan akdem bizim Selami İbrahim yediyle ebr-i gevher-i re'y-i mühr vilâ ya'nî mektûb-ı mergûb-ı pâkize edâları reşha-pâş-ı sâha-i vusûl-i fitrat-ı gamâm aklâm-ı muhabbet izhâr-ı hulûs ve i'tizârdan ibâret olmağla pâşide-i goştezâr-ı derûn olan Cenâb-ı mühr-i vedâd-ı karîn neşvü nümâ ve tevâmî'-i hubb ve tevâdları dû bâlâ olup meyâne merbût ser-reşte-i saht-peyvend-i hulûs ve muhabbet-enmile-i mürâselât-ı tevsikden müstağnî olduğunu efhâmen ve mahsûs istifsâr-ı hâtır-ı izzet encâmları zımında rakîme-i vilâ imlâ tahrîr ve firistâde-i nâdî-i izzet masîrleri kılınmıştır vusûlünde bundan böyle dahi cânib-i muhibbî hâtırdan münsî buyrulmayup güldeste-i meânî olan mektûb-i bî-merânîleriyle yâd ve tezkâra

[97b]

merâ'î olmaları me'mûldür

Başlıksız 10

hazretleri fezâ-yı pehnâ-yı hulûskârîde bu vechle icâle-i kemiyet hâme-i hoşhirâm olunur ki ez-kadîm bünyâde beste-i merbût-ı istimrâr olan peyvend-i hulûs ve muhabbet-i bî-şomâr ber-karar ve dâimü'l-istikrâr olmakdan nâşî her anne-i vilâya vesîle-cûy iken bu def'a hâkipây-i veliyyü'n-ni'amîye ber-mûceb-i defter birkaç re's bargir-i nâzik reftâr-ı sevk-i savb-ı sa'âdet-masîrleri kılınmağla vesîle-i tecdîd-i hulûsum olmuştur vusûlünde ber-mûceb-i defter metâyâ-yı hâkipây-ı veliyyü'n-ni'amî bir vakt-i neşât-efzâda hâk-devletlerine arz ve teblîğa himmet-i cemîleleri mebzûl ve cenâb-ı vâlâları dahi ma'a'l-kusûr beste-i tavîle-i hüsn-i kabûl makbûl buyrulup ba'd ezîn dahi cânib-i muhibbî hârîde-i muhassa-i ferâmûşu buyrulmamak me'mûldür bâkî hemvâre

[98a]-[99b] Arapça

[100a]

Başlıksız 11

Bismillâhirrahmânirrahîm vallahü'l-kibriyâ'i fîs-semâvât ve'l-arz ve hüve'l-azîzü'l-hekîm mürûr-ı erşed-i kibriyâ ve menî ki mülkeş kadîm-est ve zâteş-i ganî be-harîr-i ummân lisân ve cinândan ber âverde-i dest-i gavvâs-ı istikânet ve ihlâs olan lâlî-i mütelâlî-i kabûl-i ihtisâs hamd ve sipâs ve ferâid-i harâid-i pesend-i istînâs-ı ubûdiyet esâs ol dâver-i melâik sipâh hitteü'l-mülküllâh ve rûz-ı âver-i azamet ve destgâh-ı

dâru'l-hükmü'l ârab sevâh hazretlerinin dergâh-ı ahadiyet mümessil ve hemâline ber dâşte-i keff-i zirâ'at ve ibtihâl kılınmağa şâyedir ki ber-muktezâ-yı kâlellâhu'l-meşrik ve'l-mağrib peymûde-i vehm ve hayal ve fersûde-i teâ'kib eşheb ve edhem eyyâm ve leyâl olmakdan masûn ve hükm-i mütâla-i vâcibü'l-ittibâ' tekvîn ve ihtirâ'i ber mü'eddâ-yı innümâ emre-i edâ-ı irâd-ı şey'an yekûl lehû kün fe-yekûn füşhat-serâ-yı vücûd ve adem ve vüs'at-fezâ-yı herpîş ve kemde nekâd ve zuhûra makrûn olup temyîz-i nakîzeyn-i saht ve rızâ ve tefrîk-i farîkeyn-ı zulâl vehedî için dekâyik-i amîkü'l

[100b]

fevd hükm-i hafiyeye mübtenî milel ve şerâyi'-i muhtelifetü'l-fürû' ve mü'telifetü'l-usûl ile irsâl-i rûsul ve ebniyâ ve mahtûm ve mühr-i hitâm olan şerî'at-ı nâsiha-i seyyidü'l-enâm ve razıyyet lekümü'l-İslâm ahkâmının tenfiz ve icrâ zımında istihlâf-ı mülûk ve selâtîn ile tanzîm-i ahvâl-i din ve dünya eyledi ve dürûd-ı mevdûd na'ma'dûd ve sitâyiş-i Mahmûd-ı gayr-ı mahdûd bâ'is-i infitâh zahme-i inâd-ı vücûd ve mâye-i iftitâh melesen müşkil-i güşâd-ı ayb ve şuhûd ve Besmele Fâtîha-i hilkat-i hâtîme-i risâle-i hatîmiyyet-i galle-i gâiye-i tekvîn ve icâd netîce-i behîce-i ibdâ' seb'-i işdâd ilm-i ifrâz küntü nebiyâ ve adem-i beynü'l-mâi ve't-tîn ve lûle endâz ve mâ ersalnâkü'l-errahmetü'l-âlemîn aleyhi mine's-salavât-ı ezkâhân ve mine't-tahiyyât innemâhân hazretlerinin merkad-ı münevver-i kuddusî müfred-i meşhed-i mu'attar-ı behîşt-i manzarlarına ve umûmen sahâbe-i güzîn-i sa'âdet-karîn ve husûsan çehâr-ı rûkn Ka'be-i din olan çâriyâr-ı hilâfet-zemîn cenâblarının ervâh-ı bâhirü'l-inşirâhlarına takdîm ve ihdâ kılınır ammâ ba'd

[101a]

e'âlf-i hazret-i seher-i iktidâr-ı utârid-i dirâyet-i hurşîd iştihâd-ı behrâm rezm-i keyvân-ı rif'at-i nâhîd bezm-i ber ceşş-i sa'âdet-i gurre-i garrâ-yı cebîn mecd ve ikbâl durre-i yektâ-i iklîl-i übbehet ve iclâl-i zînet-efzâ-yı erîke-i sürûrî ve revnak-bahşâ-yı mesned-i vâlâ-yı daverî nirû-yı bâzû-yı reşt ve kıyaset kuvvet serpençe-i şehâmet ve besâlet müşîd-i erkân-ı kâmurânî mümehhidü bünyân-ı dostkânî şehriyâr-ı sitâre-i sipâh-ı encüm-ı gurûh-i cihândâr-ı hurşîd-i külâh-ı cem şükûh-ı behâeddünyâ ve'd-dîn cemâlü'l-İslâm ve'l-müslimîn avnen li's-şecâ'ati ve'l-münâ'a ve's-şân zahr-ı el-besâleti ve'l-celâle ve'l-ünvân hâlâ câlis-i çâr bâleş taht-ı kisrâ ve

cem-i enfirâ-yı memâlik-i acem felek-i bârgâh-ı sa'âdet destgâh-ı elfât **Nâdir Şah** lâ zâl şümûle ikbâle min muttali'ü't-tevfik-i tâli'at ve mâ burc be dûr-ı iclâlemin menâzili't-te'yîd-i lâmi'at hazretlerinin savb-ı mekârim-insâf-ı şâhî ve edeb-i meâlî îtilâf-ı cencâhîlerine vesîle'üt-temâ' neyyr-i nevâd ve mevâlât ve zerî'a-i irtifâ' hurşîd-i tehâb ve

[101b]

ve müsâfât olup ebher-i be mûhr-i da'vât-ı anberiyetü'n-nefhât meveddet-efzâ-yı hüsrevâne ve ezher-cevher-i tahiyât dürriyetü'l-lem'ât sufûf-ı intimâ-yı şehinşâhâne ki nümâ yafte hadîka-i zât-ı behce-i muhabbet ve perverde-i sadef sıdk-ı serîrettir ve vesâtat-ı mezîd-i tevkîr ve ta'zîm ve delâlet nevîd-i tebcîl ve ta'zîm ile pîrâye-bahş-ı meclis-i sâmi ve zîver-efzâ-yı mahfil-i kirâmîleri kıldıkdan sonra matrah-ı eş'a-i ve rüşd ve tehî ve mücellâ-yı dekâyık-ı hakâyık-ı eşyâ olan mür'ât-ı zamîr-i kiyâset tahmîr-i mûhr-i incilâ ve levha-i tab'-i (?) nazîr-i safvet intimâlarına bu vechle arz-ı çehre-i müdde'â ve bu yüzden mukâbele-i veche-i inbâ ve inhâ olunur ki bundan esbak rehberi tevfik cenâb-ı lâ yezâl ve bağlgîri isti'dâd ve istihâl ile revnak-efzâ-yı erîke-i şâhî ve pîrâye-i bahşâ-yı serîr-i cencâhî oldukları evân-ı sa'd-iktirânda yani ictimâ'-ı vücûh-ı a'yân-ı İnan olan sahrâ-yı mugâtda ittifâk kalup ârâ ve ittihad kelem-i nîz ve bürnâ ile Cenâb-ı şehâmet-nisâb kâyinleri fermân-fermânî-i memâlik-i İnan ve mesned-i ârâ-yı taht-gâh-ı keyâne hasran

[102a]

ve kasran elyâk ve uhrâ ve ehak ve evlâ gördüklerinde tıynet-i nısfet tahmîr-i dâverîlerinde merkûz cibillet hidâyet-i semîrînin ahterlerinde mermûz-mâye-i diyânet ve safvet ve cevher-i insâf ve mürüvvet muktezâsınca müddet-i medîd ve ahd-i ba'idden berü meyâne-i Rum ve İnan'da fûrûzîne nevâir-i hisâm ve miskale tevâtür-i intikâm olan harekât ve keyfiyâtın kavlen ve fi'ilen raf' ve izâle sin ve beynü'l-İslâm ittisâm-ı kadîmi ve te'lîf-i samîmînin hâlet-i evveliyyesine ahâle-i sin emr-i azîm-i saltanata takdîm ile gerdun-ı kâffe-i müslimine tahmîl-i minnet-i azîm ve kanat muâ'vece îtilâfî sekâk-ı hüsn-i himmetleriyle ta'dîl ve takdîm buyurduklarına binâen mahz-ı tevfik-i hazret-i ahadiyyet ile câiz-i şeref-i mazhariyeti olduklarına işbu emr-i celîl ve hayr-amîm ve cezîlin cânib-i seniyyü'l-menâkîb-ı hüsrevânemizden hüsn-i telâkîsi olmak üzere mevâd-ı hamse-i ma'hûdenin pezîrâ-yı imzâ-yı tasdîk ve kabûl

olmaları mahsûsen nâme-i anberîn nûkâb-ı nâmî ve süferâ-yı sedâdârâ-yı kirâmîleri vesâtatlarıyla iltimâs

[102b]

ve inhâ buyrulmağla mevâd-ı merkûmeden hâric-i dâire-i imtinâ ve dâhil-i hayta-i imkân olan mevâd-ı sülûs-i ma'lûme derece-i hüsn-i encân ve es'âfa vusûl ve iki maddesinde derkâr ve bedîdâr olan ve me'âzir-i şer'iyeye bundan akdem der-bâr-ı hilâfetmedâr-ı mülûkânemizden ba's ve tesyîr olunan nâme-i hümâyûn ve rüsûl-i ihlâs-ı nümûnumuzun sahîfe-i takrîrlerinden pîrâye-i gûş-i be-nûş şâhaneleri olacak i'zâr-ı sâdikânemiz karîn-i sem'-i kabûl buyrulmak hâlâtı şeyme-i mürüvvet ve seciye-i insâf ve hakkâniyetlerine müfevvez ve (?) kılınmışıdi bu def'a dahi taraf-ı eşref-i şâhî ve cenâb-ı akdes-i şehâmet-penâhîlerinden namzed-i te'diye-i merâsim-i sefâret ve me'mûr-ı teyyîd levâzım-ı yegâneğî ve meveddet olan sefir-i sûtûde-i şemâil ve rüsûl-i memdûhü'l-hazâtelleri âlicâh-ı meâlî-penâh (urûmet?) ve eyâlet-i destgâh-ı Hacı Han-ı Horasânî çerçecibaşı sol (?) azze ve sa'd haddehû vesâtatıyla münba'is olan nâme-i vedâr- alâka-i dostî üslûb-ı rakîme-i kerîme-i mevâlefet mashûbları

[103a]

mefhûmundan ve hân-i müşârun ileyh ve rüfekâsından vükelâ-yı Devlet-i Aliyyemiz olan şifâhen takrîrlerinden yine mevâd-ı merkûmenin (?) pezîrâ-yı nizâm ve encâm olmaları matlûb ve merâm-ı zât-ı mu'allâ makâmları ma'lûm-ı hümâyûnumuz olmuşdur ber-minvâl-i meşrûh cenâb-ı mekârim nisâb-ı kâinlerinin himmet-i âlî-töhmetsi şâhî ve azîmet-i sâfî taviyyet-i diyânet-penâhîleriyle beyne't-tarafeteyn bâ'is-i tehâlûf ve tenâkuz ve mûris-i tebâ'üd ve tebâguz olan akvâl-i fâside ve ihvâ-yı kâsideyi raf ve irha ve ümmet-i mersûme-i nebeviyyeyi bu vesîle-i asîle ile terfih ve irâha buyurdıkları hizmet-i dîniyye ve menkıbet-i dünyeviyeleri mukâbili taraf-ı hümâyûn-ı hâlisânemizden is'âf ve kabûlü iltimâsında oldukları umûrdan hayyiz-i imkânda olup şer'an ve mülken e hâlen ve mâlen hicnet ve mahzûru melhûz ve mukarrer olmayan mevâda müsâ'ade-i seniyye-i mülûkâne mezîd-i derîğ ve mebzûl ve imkâna makrûn olan is'âf ve iltimâsları mahzâ ve makbûl iken maddeteyni-ma'hûdeteynde vâki

[103b]

taharrî ve temessükümüz hâtır-hâh-ı şâhîlerine min gayr-ı özrin adem-i mümâşât ve mücâzâtdan neşâ'et etmeyüp belki gerden-dâde-i itâ'at ve i'tnâsı olduğumuz ahkâm-ı şerî'at-ı garrâya mübtenî idâr-ı şer'iyeden iktizâ etmişdir zirâ kevkeb-i eydâ-yı zuhûr-ı devlet-i Osmaniye'nin ibtidâ-yı tulû'undan ilâ el-ân kâffe-i umûr ve âmme-i hutûbda faysal-i bahş-ı meyân (?) olan şerî'at-i mutahhara-ı Muhammedî'ye mürâca'at ve muktezâsı üzere amel ve hareket-i Devlet-i Aliyyemizin etvârı hasene ve debdebe-i müstahsenesinden olmağın bu bâbda dahi de'âyim-i bünyân-ı din-i mübîn ve kavâim-i erkân-ı şer'-i metîn olan meşâhir-i ulemâ-yı i'lâm ve tehâdîr fuzelâ-yı kirâm hazerâtından li-ecli'l-ihyât tekrâr istifsâr ve isticvâb olundukda nûr-ı hadîka-i saltanat ve nûr-ı hadîka-i ikbâl ve devletleri olup hâlâ i'timâdü'd-devle ve mu'temedü's-saltanatları rütbe-i celîlesiyle hâiz-i şeref-i esennî ve fâhir-i mefâhir-i evfâ olan Cenâb-ı meâli-

[104a]

maâb-ı mekârim-nisâb-ı kadîr mesâlih ve umûr-ı mukarrer-i menâzım-ı ahvâlî cumhûr-ı rûzaret-penâh-ı sadâkat-i destgâh-ı Mirza Nasrullah dâme mahfûfen bi'l-tâf ilâllah tarafından Şeyhü'l-İslâm ve müftiyü'l-enâmımız a'lemü'l-ulemâi'l-mütebahhirîn efdalü'l-fuzelâi'l-müteverr'în Mevlânâ Seyyid Mustafa edâmallahu te'âlâ fezâiluhû cânibine vârid olan mektûb ve lâ meshûbuna cevâb olmak üzere mevlânâ-yı müşârun ileyh tarafından tahrîr ve tesyîr olunan zebîre-i sıhhat ve tîrede tafsîl ve tastîr olduğu vechle maddeteyn-i merkûmeteynin derkâr olan i'zâr-ı şer'iyeye-i kaviyyine binâen ber-vech-i dilhâh-ı şâhî tasdîk ve kabûllerine mesâğ-ı şer'î olduğuna ulemâ-yı müşârun ileyhimin bu def'a şîrâze-i bend-i vifâk ve ittifâk oldukları mektûb-ı merkûmun mülâhaza-i mefhûm ve mü'eddâsından ma'lûm-ı übbehet-mersûm-ı şâhîleri olur binâen aleyh bu maddelerden tenkîz ve imzâ ve takbîl ve icrâlarına ser-reşte-i imkân bulunmamıştır

[104b]

illâ bu maddeler sûret-i zâhirde nümâyân olduğu üzere mücerred bir tasdîk ve kabul lafzına tevakkuf eden umûrdan olmuş olsalar cenâb-ı hillet-nisâbları misillü bir zât-ı diyânet-simât ve (?) bî-sifâtın hillet-i hâtır-ı safvet muzâhirlerine müsâra'at olunmayup da a'zâr-ı sâbika-i mütehakkıkanın müceddeden îrâd ve tekrârı ne vechle

ihtiyârolunur idi ve'l-hâsıl beyne'd-devleteyn terakkî ve izdiyâdı melhûz olan hays ve vâdât ve hüsn-i muhâlefet ve ittihâdın ri'âyet-i merâsimine dâir umûrda bu vakte dek bir cânibden sûret-i kusûr ve fûtûr müşâhede olunmayup bundan böyle dahi taraf-ı pâdişâhânemizden kemâl-i hulûs ve taviyyet ve nihâyet sıdk ve serîr ile cânib-i feyz-câlib-i dâverânelerine meveddet ve muhabbetden gayrı zâhir ve bâtınen bir türlü irâde ve niyetimiz olmadığı cenâb-ı âlimü's-ser ve'l-hufayâta zâhir ve bâhirdir İlâhî (?) çevniyet yahîrest hayrım dahi ancak sâlifü'z-zikr maddelerde îrâd ve beyân

[105a]

olunan a'zâr-ı şer'iyye mektûb-ı müşârun ileyhimden bi-tefâsulihâ mezcûm ve müteyakkın-i zihn-i dirâk ve mersûm sahîfe-i fehm ve idrâkleri oldukda me'mûldür ki ind-i kirâm iltimâs-ı makbûl kaziyesin tasdîk ile vâsıtatü'l-akd silkü'l-lâl kirâm oldukları te'yîd ve tahkîk buyurular Devlet-i aliyemizden ba'de'l-i'tizâr mevâd-ı hamse-i bi-ecma'ihâ pezîr-i yarfete-i sûret kabûl olmak iltimâsını bu vechle îade ve tekrarları gûyâ bu keyfiyet cenâb-ı devlet-maâblarının beyne'l-mülûk bâ'is-i imtiyâz ve iftihârı ve bir taraf ez-külfet ve şermâdetleri olmak dâiyyesine mübtenî idiği süferâ-yı bîdârâları tarafından vükelâ-yı devletimize iş'âr olunmuş mukaddemâ keşîde-i reşte-i intizâm olan fevâid-i mevâddan ta'yîn-i mîrû'l-hac maddesi sâirdüvel tervîc-i İslâmiye ve şâhân-ı silsile-i Safeviye'den birinin (?) eklîl mübâhâtı olmamağla tervîc-i mezâhib ve dîn ve tervîc-i umûm-ı müslimînde cilveger-i mücellâ-yı zuhûr olan hizmet-i müstevcibü'l-mütekayyitleri mukâbili dâd-ı sa'âdet-âyâtlarına pîrâye tâc-ı müfâharet ve ilâ mâşâ'e ihlâf-ı

[105b]

ve a'kâb-ı meâli-ittisâflarına sermâye-i fevz ü saadet ve sernâme-i menşûr-ı devlet olmağla bu dâ'iyyelerinin etem vechle pezîrâ-yı husûl olması fî nefsi'l-emr niçe mefâhir ve menâkıba muâdil ve sûretpezîr olan maddeler bu iki maddeden melhûz olan menâfi' ve mehâsını câmi' ve şâmil olmak hasebiyle adem-i mümâşâtından şer'an ma'zûr olduğumuz maddiyetinin fimâ ba'd teklif-i kabûlü sahîfe-i mevâlât masûnü'l-ifâtdan setrdenizlik ferâmûşunu ve nisyân buyrulmak vâbeste-i şeyme-i insâf-ı şâhîleri olduğundan başka ez-kadîm sâlik-i şâhrâh-i şer'-i kavim ve mâil-i sülûk-ı tarîk-i müstakîm olanlar ve el-hak ehak (?) yetî'-i eserine iktifâ ile adüvve-i vesekâ-yı müstehîletü'l-inkısâm hakka temessük ve i'tisâm ve hılâf-ı şer'-i şerîf

mücânebet ihtilâf ve ihtisâm etmek zımnında mazhar-ı saadet-i dünya ve ahret olageldikleri takdîm-i mülâhaza-i avâkıb eden bünlâ-yı hamîde el-menâkıb indlerinde zâhir ve hüveydâdır hulâsa-i kelâm ve nekâve-i merâm maddeteyn-i şer‘eyn

[106a]

ma‘lumiyyetinde olan keyfiyyet-i ma‘zûriyyetimiz a‘lâ ve iş‘ârı siyakında mecbûl ve maktûr oldukları şenşene-i marziyye nısf ve seciye-i behiyye-i fütüvvetleri muktezâsınca fâiz derece hüsn-i kabûl olmak me‘mûlü ile işbu nâme-i hümâyûn-ı hakâyık-meşhûrumuz şeref-yâfte-i sudûr olup hüddâm-i atebe-i sipehr-unvân ve hâcegân-ı divan-ı mu‘allâ şânımızdan iftihârü’l-emâcid ve’l-a‘yân mâliye tezkirecisi Münif Mustafa Efendi dâme mecduhû ve kıdvetü’l-emâcid ve’l-emâsil İstanbul mukâta‘acısı Nazif Mustafa Efendi zîde mecduhû ile gönderilmiştir inşaallahu te‘âlâ ledâ şerefi’l-vüsûl gerek nâme-i hümâyûnumuz mefhûmundan ve gerek Mevlânâ-yı müşârun ileyhın mektûbu mantûkundan ve bazen dahi sefir-i mûmâ ileyhın nüvvâb-ı hazret-i şâhiye takrîrinden zîr ve belâ-yı murâd-ı mersûm zihn-i derâk ve vakâr ve ma‘lûm-ı tab‘-i çalâk ve nükâdları oldukda cell-i himmet ve’l-inhemet şâhâneleri ile cânibinden pezirâ-yı ibrâm ve istihkâm olan mevâid-i mevâlât ve hillet ve evâhî-i müsâfât-ı meveddet mâil-i enkâs ve inkisâ

[106b]

olmakdan sıyânet ile i‘lâm-ı ittihâd ve yegâneki devleteyn ve âsâr-ı ittifâk ve yekciheti-i hazreteyn resîde-i fark-ı firakdeyn meşhûd-ı hâfkîn olmak hâlâtına ihtimâm buyrulmak e‘az-ı metâlib-i mülûkâne ve ikdâm mâreb-i muhlisânemizdir hemîşe tâ ki bûd-ı şehriyâr-i mihr-i münîr-i bahtgâh-ı sipehreyn-i âlemgîr tefevvur-ı ahd ü emân yâd-ı ez(?)me‘mûn-ı hudûd-ı mühr ve muhabbet şod rarhane-i masûn bâkî hemvâre-i nîralık şevket ve ikbâl-i hâkânî tâli‘ ve dırhaşân ve bedr-i âlem-efrûz-ı übbehet ve kâmurânî lâmi‘ ve nûr-efşân-bâd

[107a]-[109a] Arapça

SONUÇ

Selçuklu ve Osmanlı tarihi araştırmacıları için münşe'âtlar önemli kaynaklardan birisidir. Münşe'ât kavram olarak Arapça bir kelime olup, kaleme alınan şeyler, nesir ve mektuplardır. Münşe'âtlar münşîler tarafından yazılmış ya da padişah ve devlet adamları tarafından bizzat yazdırılmışlardır. Münşîlik mesleği ve münşe'ât yazıcılığı çok eski dönemlere kadar uzanmaktadır. Münşe'âtı yazan kişilere münşî, kâtip ve muharrir gibi isimler verilmiştir. Tarihte münşîlik ise seçkin bir meslek olarak yer almıştır. Bu kişiler belâgat kurallarına hâkim, birçok ilim dalında bilgisi olan ve o milletin kültürel özelliklerini iyi bilen, sanatsal özelliklere sahip yetenekli insanlardır. Münşî adı verilen bu kişiler padişah ve devlet adamlarının sevgi ve saygılarına mazhar olmuşlardır.

Osmanlı münşe'ât yazıcılığının şekillenmesinde Arap, Fars ve Selçuklu münşe'ât t geleneği etkili olmuştur. Ayrıca Mısır ve Bağdat'tan Osmanlı Devleti'ne gelen münşîler de bu gelişime katkı sağlamışlardır. Bütün bunların sonucunda Osmanlı münşe'âtçılığı daha da gelişerek kendine has özellikleriyle ortaya çıkmıştır. İlk dönem Osmanlı münşe'âtları münşîlere inşâ ilminin özelliklerini öğreten eserler iken sonraki yüzyıllarda farklı amaçlar doğrultusunda yazılmaya devam etmişlerdir. Böylece bir gelenek halinde yüzyıllarca yazılagelmişlerdir. 16. yüzyıldan itibaren münşe'ât türü eserlerin sayısında artış görülmüş ve içeriği de bir hayli zenginleşmiştir. Veysi, Nergisi, Koca Ragıp Paşa münşe'âtları, kâtipler için temel kaynak olarak çok rağbet görmüştür. Bu eserler çokça ilgi gördüğü için diğer münşe'âtlardan farklı olarak nüshaları daha çoktur. Hatta birçok ilin kütüphanelerinde bile bu münşe'âtların nüshalarının varlığına rastlanmıştır. Tarihi nitelikte olup en dikkat çeken münşe'ât Feridun Bey'in çeşitli resmî mektuplarını derleyerek oluşturduğu "Münşe'âtü's-Selâtin" adlı eseridir. Bunun yanısıra birçok münşe'âtlarda tarihi nitelikte belge ve mektuplara rastlanılmıştır.

Aynı zamanda Osmanlı edebiyat türlerinden biri olan münşe'âtlar, Osmanlı edebiyatında kullanılan sanatlı ve ağdalı üsluptan etkilenmiştir. Dolayısıyla sanat yapmak gayesiyle yazılan münşe'âtların anlaşılması bir hayli zordur. Münşe'âtlar muhtevaları bakımından çok çeşitli belge ve inşâ suretlerini barındırırlar. Bu sebeple kendi içerisinde bir konu bütünlüğüne sahip olmadıkları görülmektedir. Çünkü

münşe'âtlarda yazıldıkları dönemle ilgili idari, diplomasi, askeri, iktisadi, sosyal, kültürel ve özel her türlü inşâ ve mektuplara rastlamak mümkündür.

Ele aldığımız münşe'âtın müellifi Zeynîzâde Hüseyin b. Ahmet, Osmanlı medreselerinde yüzyıllarca okutulan önemli nahiv kitaplarına yazdığı şerhlerle tanınmış Arapça dilbilgisi âlimidir. Zeynîzâde medreselerde okutulan eserler için yardımcı kaynak olarak izah edici kitaplar yazmış ve bu eserlerini talebelerinin tahsillerini kolaylaştırmak için kaleme almıştır. Düşüncelerini ve ilmi fikirlerini açık sözlülükle dile getirmiştir. Ele aldığı her konuyu derinlemesine inceleyerek eserlerini oluşturmuştur. Dönemin devlet adamlarının saygı gösterdiği Zeynîzâde, Aydın Valisi Ragıp Paşa'nın, Rumeli Kazaskerleri olan Veliyyüddin Efendi ve Mehmet Akkirmânî'nin iltifatlarına mazhar olmuştur.

Zeynîzâde'nin tez konusu olarak seçilen münşe'ât mecmuası, inşâ yazmanın özelliklerini göstermek gayesiyle kaleme alınmış bir eser olup kâime, tezkîre, arzuhâl ve resmî mektup örneklerinin yanı sıra özel mektup türlerinden olan muhabbetnâme, tavsiyenâme, tebriknâme, senânâme gibi türleri de kapsamaktadır. Ayrıca bunların yanı sıra Osmanlı döneminde yetişmiş Veysi, Nergisi, Haveri ve Nevres Efendi gibi seçkin münşîlerin inşâ örnekleri de yer almıştır. Eserin tamamında bir konu bütünlüğü olmadığı için özel mektuplarda sevgi, özlem, tebrik vs. gibi konular yer alırken devletin merkezinde yazılan resmî yazışmalarda ise daha çok idari ve siyasi konulara yer verilmiş, siyasi ve idari kararlar muhataplarına ulaştırılmıştır. Ayrıca eserde kayıtlı dış yazışmaların geneli Osmanlı-İran ilişkilerini ve sınırlarda yaşanan hadiseleri konu edinmiştir. Osmanlı'ya tabi Kırım Hanlığı'yla yazışmalar da dikkate şayandır.

Dil ve üslup bakımından oldukça zengin olan eserdeki yazışmaların çoğunda muhatap her kimse makamına uygun elkâblar ve dualar hemen hemen hepsinde görülmektedir. Alt makamdan üst makama yazılan belge suretlerinde makam yükseldikçe daha süslü cümlelerle hitap edildiği görülmüştür. Belgelerin genelinde tarih bulunmaması, bazı belgelerin türlerinin verilmemesi ve gönderen ile gönderilene dair bilginin olmaması bu yazışmaların değerlendirilmesini zorlaştırmıştır. Eserin genelinde Türkçe kelimelerin yanı sıra bolca Arapça ve Farsça kelimelerin yüklü olduğu kısımlar kolay anlaşılabilir nitelikte değildir. Bunlardan

başka eserin kıta, beyit ve ayetler bakımından zenginliği de dikkat çekmekte, eserin edebi yönünü zenginleştirmektedir.

Netice olarak Zeynîzâde Münşe'âtı'nın transkripsiyon ve değerlendirmesi çalışmasıyla Zeynîzâde Münşe'âtı'nın ışığında Osmanlı Devleti'nin kültürel, sosyal özelliklerinin yanı sıra bürokratik özelliklerini de münşe'ât geleneği içerisinde görme imkânı bulmaktayız. Bu zengin içerikli eserin tarihi niteliğinin yanı sıra, idari, siyasi, bürokrasi, edebiyat, sosyoloji gibi birçok alana kaynak teşkil ettiğini söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

1. Ana Kaynak ve Araştırma Eserler

Bursalı Mehmet Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, C.1, Meral Yayınları, İstanbul 1971.

DANIŞMEND, İsmail Hami, *Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, C.3, Türkiye Yayınevi Tarih Serisi, İstanbul 1961.

_____, *Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, C.5, Türkiye Yayınevi Tarih Serisi, İstanbul 1971.

İSEN, Mustafa vd., *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2002.

İZGÖER, Ahmet Zeki, *Koca Ragıp Mehmed Paşa Tahkik ve Teyfik*, Çalış Ofset, İstanbul 2003.

KÜTÜKOĞLU, S. Mübahat, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul 1994.

_____, *Tarih Araştırmalarında Usûl*, Kubbealtı Neşriyatı Yayınları, İstanbul 1998.

MAZIOĞLU, *Hasibe*, *Eski Türk Edebiyatı Makaleleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2017.

MEMİŞ, Ekrem, *Genel Tarih*, Tablet Yayınları, Konya 1999.

TURAN, Osman, *Türkiye Selçukluları hakkında Resmi Vesikalar*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1998.

UZUNÇARŞILI, İ.Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, C.3, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1998.

YORULMAZ, Hüseyin, *Koca Ragıp Paşa*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998.

Zeynîzâde Hüseyin b. Ahmed, *El-Fevâ'idü's-Şâfiye 'Alâ İ'râbi'l-Kâfiye*, Süleymaniye Kütüphanesi Âtîf Efendi, Nr.2608.

2. Sözlükler

AYVERDİ, İlhan, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Mas Matbacılık, İstanbul 2011.

DOĞAN, Mehmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, Vadi Yayınları, Ankara 2001.

DEVELLİOĞLU, Ferid, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 1997.

İbrahim Cûdi EFENDİ, *Lûgat-ı Cûdi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2006.

KANAR, Mehmet, *Farsça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul 2011.

Muallim NACİ, *Lûgat-i Nâcî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1995.

NAZİMA, Ali ve REŞAD, Faik, *Mükemmel Osmanlı Lûgati*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2002.

PAR, Arif Hikmet, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük*, Serhat Yayınları, İstanbul 1993.

Şemseddin SAMİ, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1996.

ŞÜKÛN, Ziya, *Farsça-Türkçe Lûgat*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1996.

YEĞİN, Abdullah vd., *Büyük Lûgat*, TÜRDAV Basım ve Yayınevi, İstanbul 2000.

3. Tezler

ATASAĞUN, Şerife Şule, *Konya Mevlana Müzesi İhtisas Kütüphanesi 5278 Numaralı Münşeât Mecmuası (İnceleme-Metin)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2013.

BİLİN, Abdullah, *Sobucalı Mehmed Efendi'nin "keşfü'l-inaye fi mesaili'-l-kişaye adlı eserinin inceleme ve tahkiki*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2009.

ÇAKIR, Ömer, *Türk Edebiyatında Mektup*, Basılmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2005.

ÇOLAK, Orhan M., *Arşiv Belgelerinin Işığı Altında Sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa'nın Hayatı, İcraatı ve Hayratı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.

DAŞ, Abdurrahman, *Osmanlılarda Münşeât Geleneği, Hoca Sadedin Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Münşeâtı*, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2003.

- GÖKÇE, Recep, *Eski Türk Edebiyatında Mektup ve Bir Mecmu'a-i Münşeât*, Basılmamış Yüksek Lisan Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2006.
- GÜLTEKİN, Hasan, *Türk Edebiyatında İnşâ: Tarihi Gelişim-Kuram-Sözlük ve Metin*, Basılmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.
- HAKSEVER, Halil İbrahim, *Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar ve Nergisi'nin Münşeâtı*, Basılmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya 1995.
- KARAMAN, Hüseyin, *Lami Çelebi'nin Münşeâtı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2001.
- KESKİNER, Osman, *Arap Edebiyatında İnşâ Sanatının Gelişmesi*, Basılmamış Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 1996.
- TIRAŞ, Yusuf Can, *Nâbî'nin Münşeâtı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Adanan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2014.
- YEŞİLYURT, Rıdvan, *Halil B. Ahmed El-Ferâhîdi (İlmi Hayatı, Eserleri, İlmi ve Edebi Kişiliği)*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2015.

4. Süreli Yayınlar ve Ansiklopediler

- AFYONCU, Erhan ve AHISKALI, Recep, "Kâtip", *DİA*, C.24, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, s.53-55.
- AHISKALI, Recep, "Rami Mehmed Paşa", *DİA*, C.34, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007, s.449-451.
- AKAYA, Hüseyin, "Nevres, Abdürrezâk", *DİA*, C.33, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007, s.57-58.
- AKPINAR, Cemil, "Hasan Çelebi", *DİA*, C.16, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, s.313-315.
- ALBAYRAK, Nurettin, "İzzet Ali Paşa", *DİA*, C.23, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2001, s.556-557.

- ARSLAN, Ahmet Turan, “Zeynîzâde Hüseyin Efendi”, *DİA*, C.44, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2013, s.371-372.
- AYDINER, Mesut, “Ragıp Paşa”, *DİA*, C.34, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007, s.403-406.
- AYDINLI, Abdullah, “Ebü’ d-Derda”, *DİA*, C.10, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994, s.310-311.
- BALGALMIŞ, Abdülkadir, “Âtîf Efendi”, *DİA*, C.4, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1991, s.59-60.
- ÇALDAK, Süleyman, “Nergisi”, *DİA*, C.32, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, s.560-562.
- DİKMEN, Hamit, “Seyyis Vehbi”, *DİA*, C.37, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, s.74–75.
- DURMUŞ, İsmail, “İnşâ”, *DİA*, C.22, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, s.334-337.
- _____, “Müberra”, *DİA*, C.31, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, s.432–434.
- ELMALI, Hüseyin, “İzhârü’l Esrâr”, *DİA*, C.23, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2001, s.506-507.
- GÖRGÜN, Tahsin, “İnşâ”, *DİA*, C.22, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, s.339-341.
- GÜMÜŞ, Sadrettin, “Seyyid-i Şerîf Cürcânî“, *DİA*, C.8, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s.134–136.
- HAKSEVER, Halil İbrahim, “Münşeât Mecmûalarında Sebeb-i Te’lîf”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.3, 1999, s.55-64.
- _____, “Münşeâtlarda Yer Alan Tarihi Bilgiler”, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2009, 2/I, s.24-31.
- HAZER, Dursun, “Osmanlı Medreselerinde Arapça Öğretimi ve Okutulan Ders Kitapları”, *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2002, S.1, s.278–286.

- KANAR, Mehmet, “İnşâ”, *DİA*, C.22., Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, s.337-338.
- KILIÇ, Hulusi, “İbnü’l Hâcib”, *DİA*, C.21, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000,s.55–58.
- KILIÇ, Hulusi, “El-Kâfiye”, *DİA*, C.24, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, s.153-154.
- KOCA, Ferhat, “Molla Hüsrev” *DİA*, C. 30, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2005, s.252–254.
- KOÇAK, İnci, “Ahfel el-Evsat”, *DİA*, C.1, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1998, s.526.
- KÜÇÜKAŞCI, Mustafa S., “Katip”, *DİA*, C.25, Diyanet Vakfı yayınları, İstanbul 2002, s.49-52.
- KÜTÜKOĞLU, Bekir, “Münşeât Mecmualarının Osmanlı Diplomatîği Bakımından Ehemmiyeti”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi, *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik semineri (30 Nisan-2Mayıs 1996)*, İstanbul 1998, s.169-176.
- KÜTÜKOĞLU, S. Mübahat, “ Osmanlı Diplomatîğinde Birbiri Yerine Geçen Belgeler: Arıza-Kâime, Tahrirat-Şukka” *Osmanlı-Türk Diplomatîği Semineri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Mayıs 1995.
- OKUMUŞ, Ömer, “Abdurrahman Câmî” , *DİA*, C.7, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s.94–96.
- ÖNCÜ, Mustafa, “Sobicevî”, *DİA*, C.37, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009, s.342.
- ÖZCAN, Tahsin, “Pirizade Mehmed Sahib Efendi”, *DİA*, C.34, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2007, s.288-290.
- ÖZCAN, Abdulkadir, “Cülûs”, *DİA* C:8, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s.108-114.
- ÖZGÜDENLİ, Osman G., “İlhanlı Devrine Ait Anonim Bir Münşeât Mecmuası: Risala al-Şahabiyya”, *Belleten LXIII*, S.238, 1999, s.725-728.

TOPUZOĞLU, Tefvik Rüştü, “Halil b. Ahmed” *DİA*, C.15, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, s.309–311.

TURAN, Şerafettin, “Kemalpaşazâde”, *DİA*, C. 25, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2002, s.238–240.

UZUN, Mustafa, “İnşâ”, *DİA*, C.22, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, s.338-339.

YÜKSEL, Emrullah, “Birgivi”, *DİA*, C.6, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992, s.191-194.

EKLER

EK 1: ZEYNÎZÂDE MÜNŞE'ÂTI TIPKIBASIMI

1

MILLET GENEL KÜTÜPHANESİ

KISIM : *Rezide*

ESKİ KAYIT No. *868*

YENİ KAYIT No.

TASNİF No.

۸۶۸

Handwritten marks

Handwritten numbers: ۲۰۱۹ / ۱-۶

فضلاء و خویوندان مؤلف عربی کونج صاحبان
زین خداده حسین افندی به یاز بازلون

محتی نام له در

حضرت تریزک غبطه فرمای مازنی و میرزا
اولان مجلس در سخنان فضائل مؤیدان
تهدیه توغده خصوص حجت و تشیید بنا
خلوص و محبت بر له اصول و فروع تعظیم
و تکریمی محتوی دعوات شافیة اجابت انصاح
و تحیات کافیة اصابت افتتاح برداشتمه
معروض تحاقق و هدا و ضوء مصباح خاطر
پر نور لری منور ساز مشکوة تفحص نه
قلند بی سیاقه آداب تلمیذانه و دانستگیا
ایله تادیبه تحیبه و رضیه به تعاقباً بوکونه

خطه جدید معانی
خلافه دو منقح و کمال
تشیید حکام و کمال
ضمیمه ایله بنو معانی
تلمیذان و شاگرد
مشکو: فیدر بنو معانی

انتهای

ظهار خاصه در سن احوال او لشور که بدت
قلیله ده از درون مشوق علم و کمال
نور دیانت و افضا لری و لدیفوزن ناشی
شیرازة تدریس الفت بریده مقراض وقت
اولادین بر وجایزه حالت شوق و غرام
یوم ایفوا مترقی و تخیل مجلس فضیلت لری
اولوب حمد الله تعالی آثار حسن توجه که با تریز
اجزای رباعی ترکیب وجود مرصوف علمتدن صحیح
و سالم و حرکات زبان تالو و مزعربان مدحت
و تحیید تریزله مخصوص و ملازم ایکن سجیة رضیة
تلمیذان و لری اوزره مقدم و مؤخر فرست او
بیور بلون زبیرة بدیع المعانی و رقیمة علم
بر حصن فرج رهبنده شرف افزای ورود
و منقش اولدی فی دعوات خیریه اجابت آیت
و لازمة حقوق و محبت مرعایه با عت افتخار
نامعدود اولوب اذکار حمیده کرسجیة افکار
وزیور عشقی و بکار قلتمشدر همواره مصون
حرز ایمان ربیة متعال و ناشر انوار علم و کمال
اولمقدن خالی اولیده لر طرف فضائل اطراف تریز

نورسی در سن الموعود
نیوق ارز و در

العرب انوار معانی
مدرست او سکله استانیسی
حجی هوی و عادن معانی

حجی حجابک معانی
عشقی و بکار سب و ورود

فرد سترن معانسه

اولون فرط الخذاب و اشواق منطقه منطلق
لسان و نطاق لطق برساندن بیرون اولوب
دناکارن نزدیکی النقا و سائر مجالس علیاده
لفظی تقدیری یعنی صور معنوی اعراب آمد
و تخمین زینت جمله مقال و مثال جزئی قضیه
لزومیه لزوم الوصال و متنوع الانفصال اولی
محاط علم قضیه تکریم بوردن قدره بوندن بویله
دخی پروانه شع جمع مجتهد مشکوه مصباح
نصائل اولون مبارک خاطر لایع التور مع
موقور زدن منسی هم اجور بویلیوب عقاب
درس افاده و سائر اوقات فیض آساره مخلص
افزاده کرحصه یاد عواخیره و سودمند
توجهات قلبیه لری بیور لوق استعد عا در

منسی و مهور اولدش

نورس لندی

تاکه معارجیره دست قدر تعمیر مخزن خراب
آباد امکانده اظهار صنایع ستار پسند المیه
شبطه فرمای قصر مسدس اساس عالم اسپنج
اولون وجود مسعود زان محمود کرجار دیوار
عناصرا یله رونق شکن سرای شمن بنای فردوس

چیره کابین و کسکین معانسه

ایل

برین اولوق دعواتی تقدیر عیله معروض لعلیله
غنا سکارا اگرچه داعیلر نیه نسبت آکداری
حد حد شناسیدر و لیک مالوق اولدیم لطف
هر دم نظر بود و کرم موقور لر زدن استعد عالیدر
یارنکه کون جمعه کونی محظوبه دکشورم افتاد
کناره شجاره نیکون آسمانه وضع شانیه پیشا
یعنی بانوی مطر الیسوی سر پرده خوارزم
کردونه هماین چهای کردون یله جانب حمله
نمروز دن طرف سوار مغرب زمینده سوق
مطایای غرم لیدوب حدر در قلم و شام درت
ساعت قاله نصب خیمه مطا ستون سکون
ابتدیی وقتلدره ظلمت آباد کاشانه فقیر آیز
ماننده ماه چارده شب رشان چاه خشتب
بیور لکر باینده لطف اکرم افندم سلطان

عروس و کام معانسه
یغوی
بانوی خانواد معانسه
کرودم غریبه بی قوجی
حجاب عروسه امیر اولد اولد حجاب

حرف نرنگدر

وله

مشاطه چای کلاست خیال رسمه مدار امله
ابروان مصرع اشعاره رنگ و تاب و بر دیکله
منظومه خاطر فریب سامان غزلک مستزاد

معنای اقبال اولی و لقب دعواتیله عربی صید
 عنایتلو سجدار شهریار کردون اقد افند بر
 قلم و اثره دولتمنده خوش نشین سیمه
 خیمه فرار و آسوده کالیف روزگار اولون
 بندکانه الحاق یعنی تنگنای زندان بیکسید
 رها یاب و ذان ملک صفا لرنیه تعلق انتساب
 داعیه سیرله بهار بر نیجه بیت مال و ساط
 همتیله بهارستان جاه و جلوه اولون بزم
 بیقرای سندانم مثل لرنیه عرض و تشدید
 آینهال شکسته شاخ امید قبول نامه
 ربع عنایتیله بار اولون چشمه زلال
 مکرم اولان چشمه دقیقه شناسلری
 جویسار بین السطورینه افاضه ماء الحیا
 مطالعه آید که کلستان اعتبارده
 چهلون نوزده ان تازه مضمون اولغه شای
 کورلدی یو خسته تند باد ریماه ناکامی
 اقتضا سیجله خشکیده خار دیواره همسر
 طوبیله اشارت اولد لر زومندک مفسر
 بشارت یور مکرده خوشلستدر

وله

مادام فرمانفرمای اقلیم چهارم دیوانخان
 چارستون دارالحکم قدر دن عنوان پنجه
 طغرای غرای صدر اولون منشور لازم
 الامتثال حکمت اشتمال ایله کاه تختگاه
 خاورده مربع نشین چار بالش استقلال
 وجاه جانب باختر سوار شارب بکش اقبال
 و سایه انداز اجلول اوله دولتمند عنایتلو
 عطا قتلو اندم سلطانم حضرت لرنیه منصب
 جلیل القدر نشان و دولتمند مضافا نوحی
 سعور و ضمیمه قلم و مطالب و مقصود ایله
 مؤید و فرمان غراضه آگاه و حتمت نشان
 شریف عالی نشان تأیید و تأیید ایله موشح
 و مجده اولوب ارکان اربعه دولت وجود
 سر برده حریم عمر عزیز لرنیه نکم با و باسد
 و مستوفیان خمسة ولایت بودر که خواص
 کارکنان بای تخت شهود در دفتر خانه معلوم
 کاشانه حیوان لرنیه دامن بمیان فرمانبر
 و خدمتگذار اولق دعواتی بارگاه پادشاه

وله

علی الدوام و آستان شهنشاسله طین
 غلام جنابنه عرض و باقی جاه و حشمت
 استدعاسی بر نامه مقدّم فرض قلمی بنهند
 سده سدره سای خدیوانه و عبته فک
 کوبکه دستورانه لرینه عرض حال داعی
 بیرالیدر که بوبال و پر شکسته بن نخل
 ناکامی که تنکای بیضه کم عدمن بر کشا
 کلشن وجود و آشیان کیم غرار شهوب
 اولدیم کوندن کاه پنجه فشار عقاب کرسکا
 روز کار ایله سر اسپه او یخته فتر اضطر
 و کاه سینه کار صیاد طالع ناساز کایله
 بال ریخته بادیه انکسار دل ز قید زلف
 در چاه ز نخدان شد اسیر شد رها انجا
 ز دام افتاد اینجا در قفس حالی تمام حسب
 حامل اولغه بر نیچه کون سایه ها و ای نخل
 دو نلرنده هنوز بچیده بال لایه آرام
 و دانه چین خرمن مراد و دار الضیافه نازلیه
 فائز مراتب روانب اولدیم نصیب سخنده
 هنوز هصفر مرغان معانی اعتقاد احسان

متعاقب

متعاقب الور و در یله هنوز فارغ البال
 خوشگذراوقات زندگانی ایکن مستزاد
 منظوم دیوان شوکت و مفاد سطور دام
 المنشور دولت یعنی دیباجه دولتنا کما
 و شیرازه مجموعه جمال اولان وجود مسعود
 و زات محسود لرینک بر متغای همچو بودیم
 لایر کال محلی شدم اندر سخن میل دیدن هر
 دار در سخن بنید مرا بین المصعبین کویچه
 دار الخلاقون مثال بیت مشکل مال کناره
 کیر صدر الصیغه دور مصرع برجسته
 اساعدم رابطه مصرع رسایله علم افزای
 سمت اجور اولدیم اکر چه زان عالیشان
 کوره منعم بکوه و دشت و میابان غریب
 نیست هر جا که رفت خیمه زد و بار کاسخت
 و تیره سیاه بر مضمون دلنشینه تازه بر لباس
 دیگر الباسی بخود بر شاهماز بنید پروازک
 جای دیگره آسمان زده هوای تبدل هوایله
 لایه دیگره ترتیب برک و ساز ماوسی
 فاما بونده محنت زده نسبت مطلب

ما از اسیری صحبت بسیار بود بیروت رفت
 و ما مانده ایم تنهار در نفس صبح و طغی شام غیر
 و سعید آجر جهان تنگ آزدان سینه بر اضطرار
 خنجر زهر ابراق ایله چاکچاک و صحیفه سر پای
 چشم بی تاب تراکم داغ ابرام نمونه نما مجوعه
 حکاک سوزید دل بیهوشی سپید انش سرکش
 در در و کفخ جان ناخوش نازده اشک کرمه
 سرد ۴ بحد پریشانم از روزگار که لذت
 نمی یابم از لطف یار علی مخصوص زمان دولت
 استقلال زنده رونق شکن نظام پروین اولاد
 منقوشه امور تعدد هر من مزاجان بی شعور
 ایله مورنگی رش بریشان و مشوش و کار
 فرمایان سرکاره هر برینک بد استیلا بند
 قلم جاود از فن برماز منقش و لغله ۴ هر نعمت
 و نوال که حد کمال یافت داند زمانه قیمت ار
 چون زوال یافت افتاب جهان تاب ذات
 مستطاب بلربلک برج اخره میل به مهره مندان
 نعمت عقل و شعور اوله راه ارانت افتاب
 قیامت آیتش در جناب نسق بخش کارخانه

صورت

حدوث قدم و آفریننده ماده وجود عد
 وجود مسعود کروی نژاد و ذات محمود بزرگ
 نهادر این ماکان زینت بخش مسند فرمانروایی
 و فرمانفرمای قلم و کامرانی ایلیه آمین
صورت مکتوب صدر عالی بجانب عجم
 انها اول نور که عهد قدیم دن بوقته کلنج
 ملوک ستوده سلوک بیننده رعایتی واجب
 اولان رسم و راه مستحسنة معیار دولت غلبه
 ابد مدت ضبطنده اولان ممالک حد و دینی
 تجاوز و علم افراز عدوان اوله رفقه هدانه
 ورود کرد نصکره طرفه تخریر ایلدیکر مکتوب
 مباهات اسلوبیکر و اصل و باججه فحوی
 نخوت احتوا سنده و قوف و شعور حاصل اولد
 خلاصه مضموننده ابتدا اخر اساندر حرکت
 و اصفهان ایله بعض حال خالیه ضبط ایلدیکر
 قوت با روی مکتب و اقتداره نسبت ایلدیکر
 بسط مقدمات مفارحت ایلدیکر نصکره کویا
 بو حرکت نامعقولگری دولت ابدی الاستمرار
 ضبط ایلدیکر ممالک استرادی رجاسیله

جانب شاه معز دستکاهدان بعث اولئان
 ایچیلردن هنوز خبر و اثر ظهور اتمد بکنه
 و بعضی حالات جزئیة و نوعنه اسناد ایدوب
 اگر طرف دولت علیه دن استمد عا کزه
 مساعده اولنور ایسه مصالحه و الاعسار
 نصرت مائضر و شام و تاتار هر بر انتقام ایله
 طرح مکلفه اده جگکزی ایضاح و بیالارنه
 و کلوی دولت اولون طور اده معایر میدان
 لایق و کذا فده خیدلوان ایلمش سرخربر تکزه
 تلجی و تصرفا قضیبن اولئان معانی نخوت
 میانیدن استمد لال اولندیقی اوزره دعوی
 خود فروشانه یه تصدی و علی الخصوص
 ایچیکون استانه دولت آشیانه یه ورود
 اثنا سنده کین مکر و خفان بقعه ظمور ایله
 بعضی حالک غصبه اختلاسته اطاله دست
 تصدی ایلمکر عامه عقلا و روزگار ایجا ایله کند
 بشقه و رای پرده مشیت الهیه ده مستور
 اولان مستقبلات امورک کند و لخواهکر
 اوزره ظهور ایدره چکن جزم ایلمکر اصحا عقل

ادانته

و دانسته مدار استغراب اولمشدر ایچق اولتدن
 برو عادت الهیه جاک اولدیقی اوزره بو مثللو
 خود پسندانه اوضاع ناهوار خصوصاً شیوه
 نخوت و اغترارم ایچ غیرت رب صمد و شیخ خذلان
 ایدر و لیکن کبری سمسو عکر اولمش اولسه بو گونه
 کلمات نامعقوله دن نفسان ایمان مستغفر
 عن ایمان ایدر شاهل پشینیدن بود دولت
 سرمد بقای ایله ادعای مقاومت ایدنلرک
 هتکام مقابله ده کور و فرستیزه بدل جصنجر
 کین کریره درکار اولدقلرک معلوم دکل ایسه
 رجال عجمدن سؤال ایسه کور تحصیل
 ایدر و یکر جنابکون اول مرظور اساندن
 هرکتی و افغان طائفه سنن تفوق حاللرولی
 هده الساعه اینه قوق و مکتبکرمه ایتخار
 اولان خوارزم عسکرینک بالجهله کیت و کفیتی
 معلوم و اشکار و اکثر تاریخ موثوقه ده بسط
 و تفصیل اولندیقی اوزره سلطان محمد خوارزم
 عساکریشمار خوارزمه اعتمنا و اغترار ایله علی
 وجه الاستیصال زوال واضحا اول کین حاللر

گرفتار اولدنی مضبوط حافظه اربا بصیرت
 و اعتبار اولوب الحاصل سر احوال و خیالات
 حرکات و افعال کوزن مکثوم و مجهول برشی
 قالما مشد که حتی تعریف ذات اتمک تکلفاتنه
 گرفتار اوله سر غائله انفا فی بر طرف اولدکن
 صکره در بار عظمت مداره الجیعت اولندنی
 سر حد محاطه کفر لندن اعوام و صلوح ذ
 البینه مأموریتی افهام اولندقه جانب سلم
 و مصافات ترجیح اولنقله ایام آسایشده
 سر حد لیرنه اولان محافظه جیلر ایله انفا
 و محاربه و مقاله تدارکنده تا فی اولنو الجیحیک
 ورودی ایله وضوح مدعا کوه توقفا و وزه
 ایکن هنوز الجیحیک سده و اولنداره رومان
 ایزدن مقدم اداب مرغیة قدیمه به مخالفه
 ایله حدود دولت علیه فی تجاوز ایلدیککن
 استماع اولندقه کز کند و کمر اسم دولتدن
 اکاه دکلسه ده بهر حال معینده کاروانان
 عجمدن قواعد دولتدن خیر دملر اولوق کز
 دیوبو مثلونیه بی ادبانه حرکتک و نوعی عقل

دوربین

دوربین تجویز اتمه مکله و طرفه تفسیر عسکر
 طفر رهبره مسارعت اولنما مشد و قناده
 عالیجه رضا اولنجان در د و تمدار بادشاهی
 کلوب نامه سامیه شاهی و مکتوب بود بعضو
 تسلیم و مطلب و مدعا کزی عرض و تفسیر ایلدکنه
 فی الحقیقه مقدمه ماجوم ناکاهیکر انفا تیارنیک
 دولت صفویه بر هر زده اختلال اولیوب حد و
 اجانبه اغیار تقریبی ایله حد و تقره و اشوب
 دغدغه سی در نما اولسه جانب ایرانه توجیه
 نگاه التفات متصور اولدنی جمله ذک معلوم
 اما چونکه مشیت بی علت الهیه ایله دار السلطنه
 اصقهار و ارشاد عینه عود و رجوع اید و
 نور سیده هدیه سلطنت اولان طما سب
 حضرت تکرابا و اجداد کرسلیکده سلوک ایله عهد
 قدیمی تجدید و اساس الفت و استیناسی تشدید
 ایلاک مراد اتملر ایله مطلب و انما اسکر کاب
 عالم باب شهنشاه عظمت دستکاهه عرض
 و نیاز اولندقه عواطف علیه شفقت مملو کانه
 منصبه ظهورده جلوه کرا اولوب کند و لره لره

اولاً بعض محکم احسان و انعام بیور علی الله
 تجدید اساس صلح و صلح و صلح عادت
 مألوفه و زره طرفینک مختصر تسکات
 مهوره اخذ و اعطایدوب بوندن اقدم فکره
 کوندن مشید لکن بواشالرده وقوع بولون
 حرکات عمر مهوره موجب تشبیت فرم و احتیاط
 اولغه عون و عنایت حضرت ذی الجلاله
 اعتماد و اتکالی الله اشبوه ما هجوم الحرامون
 سکرچی کونی صحرای اسکنداره نصب و نمان
 اوقات معلور و واق خسر وانی به کال بدبته عز
 و اقبال و نهایت کونیه آیهت و اجول ایله
 تشریف هایون بیور مشدرا کر الیجیلر بکن
 و ساظنله عقد و نمان مصالحه بی قیمت
 بیلوب قبول تنفیذ ایدر ایسه نه کوزل و الو
 بوندن صکره دخی کریوه کیر عتو و استکبار
 اولور ایسه کوز فکره حاضر اوله نمان شاد
 تعالی عنایت حق و حضرت قیاض مطلق ایله
 برکتور فر عسکر جراد مور شمار عد و شکار
 ایله اقلیم ابرانی خراب و سکانی همجال بومر

اغراب

و غراب ایده رک عون و عنایت سبحی و لطف
 و کرم ربانی برله ساحه اصفهان نفس پذیر
 سم شند غازیان منصور اولق فضل الیبدن
 متوقع و مستولد لکن شهباز هجایرو از تحریک
 جناحین ایله کدن صکره شکارن اللیقه
 هوس لاندی ایله حال و شمشیر جهانگیر بر کره
 مسلول اولدقد نصکره اظهار خاصه یذکره
 زخم اورا اولدقیجه در تمام اولق مسلول اولد
 اولغه قیر هلول لاسف حرب و صلح احد
 طرفینی ترجیح ایله حادث اولون غوائی بر طرف

ایطاری مطلوب بدر

صورت قائمه عن جانب مصر

بنم سعادتلو مکر متلو مروتلور اقلو قرقرش
 اعروا کرم سلطانم حضرت کلسا بقا سپاه
 اغاسی عزتلو مصطفی اغاشلور کرمبنا شریله
 بوندن اقدم فرستاده بیور دیون خطوط
 هایون شوکت مقرون خداوند کار اولامده
 دیوان مصرده جمله مواجهه لرنده قرأت اولد
 نوجهله معامله مشاهده اولدنیغی و سالف

خطوط همایون بها تمیز و نثر محتو اولد لیر
 مواده اول اثناده نه کونه جواب ویرد کیری
 مقدمه اخرینه کاتیمز قوللریله معروض خاکیم
 اولیای العی قلنان اوراقده بتفصیلها تحریر
 و جمله سی هیئت ملفوفه لریله طرف سعادت لریله
 تبلیغ و تسلیم اولنسی تنبیه و تاکید اولغله
 مفاهیمی معلوم سعادت مرسوم کرمیانه لری
 اولشدن اولوقتدن بر و تنفید امر همایون
 و تنظیم امور مطلوبه دولت ابد مقرونی مستلزم
 اوله جو حرکتده تشیر باروی اولم و شد عضد
 وقت و اهتمام اولغده ترک خواب لرام اولمشیر
 بعد کل الجهد خصوصیات مرقومده جمله ناک
 بالاتفاق نتیجه کلام لریله درجه لره قرا ایلد
 و سایر بعض امور عاجزانه مرقومده متعددده ده
 درج و تنظیم و مواد مطلوبه ناک جو لریلی
 متضمن عثمان بک ماده سنده واقع اولما
 جرایم و ذلت لریله قرین عفو و صفح ملوکانه
 اولق رجاستی حاوی مصر لوطرفدن دخ
 محضر تحریر و جمله سی قبو جیلر لوبکباشتر مصطفی

اغای

اغای قوللریله ارسال و تسبیر و نیه تحریر امر مرقوم
 باجمهم صوب اولای مروت ماورالرینه تسلیم اولغ
 خصوصاً تو صیده و تنبیه اولغله بنده سبحانه
 و صوللریله محضر مرقوم و تحریرات مخلص افاضل
 مرسولرندن هر کسفت قرین ذهن رقیقه راقیه
 اولدقدن صکره محالریزه ارادت و محتو اولد لیر
 مراد حسن برتبه مشفقانه لریله تفهیم و اقاد
 ذاب سعادت ایلرنده مرکوز و مودوع اولما
 ماده مرآت جبلیه لریله احاله اولمشدر
 جناب عطفوت نصاب و الاجاه لریله بوسدا
 کسرت لریلینده مرعی و محفوظ اولان ماده آخرت
 و محاربت سالی اشباع ایله پذیرای خلی و تقصیر
 میرا و امور عاجزانه مرقومده تو صیده و تذکیر تکلف
 اختیار دخ امری معنا اولغله بواندرک واقع
 اولان امور مرقومده جلوه کرمی لای ظهور اولان
 زلال اقدم و اهتمام کاکان بحاری اولوقده
 جارا اولق مجزوم خالصانه مرقومده اگر چه بولشما
 قبو کتخذ مر علی اغای قوللر حقیقده سنوچ ایلدن
 واقعاً ناک ظهور بر مقدار مخلص کیری بخصو

انجی سعاد تو سلطانم حضرت تیرینک سدا امور
 یونسی امور عاجزانه مرده قیو کنده اسی عانتته
 احتیاجدن مخلصین مستغنی تمکله هر چه
 متسلی هم حق سبحانه و تعالی حصر تکرار لرند
 توفیق علیه سن قرین حال و یابدات
 صدائنه سن رهین اما لکر ایدوب هر حالده
 در دستگیر کر اوله امین کرین مقدا و کرین
 بود فعه ارسال اولنان تحریرات مخلصانه زین
 حاو اولد لکر مرادک حصول لکر جناب سدا و تیرینک
 حسن تربیه و اعانت تیرینه محاج اولغله
 خصوصاً امر قومده ده دخی صرف هم بی همتا لر
 بواندک واقع اولان حسن اهتمام و مرور تیرین
 تدبیر و تکمیل سیر و مکرر تمنا سیمیه قائمگی لست
 علامه تحریر و فرستاده نادی سعاد تمصیر لکر
 قلنشد ان شاء الله تعالی لدی شرف الوصول
 بروجه محرر سابقا و لاحقاً واقع اولان موادک
 حصول لری جناب مرور نصایب تیرینک همت
 موقوف اولغله بوابیره دخی کافی اولول بقای
 لادم مرور مکرر خاصه مامول و متمتار

جواب

جواب او عن جانب کتخدا بلک با تسوید
 بنم دولتمو سعاد تلو مکر متلو عطفه فتلو اند
 سلطانم حضرت لکر بود فعه قیو جیلد بلوکبا شیلر
 مصطفی اعاقولدیله ارسال سوریلان تحریرات
 علیه کر و بالخصوص جانب سده خیر اندیشلر
 اولان قائمه سنینه مکرست منصور صلی
 و مصلو نونک عرض و محضر لری لار و واصل
 تحریرات سامیده لرینه و مفاهیم عرض و محضر لره
 بالجه اطوار و فی النغمی شامل اولشد و صاحب
 الوقبال اصفا لرینه اولان محاسن توفیقها
 اولمای الهی و کمال صدق و اخلاص بندگی مقتضا
 مفروضه سامیده لری رسیده خیر اسعاف
 و تمنا علیه لرینک تمسیت و ختامیه اولم
 قولکر وقت سیرده صوبه الای دستور لره
 شرعکشی غود و انصاف اولوق حالو فی فحبه
 اشغال و هر حالده افتاب اعتبار لکر اوج سپهر
 اقبالده رخشان اولوق کیفیاتی انصای اعمال
 اولغله طبق تحریرات علیه لکر اوزره اقتضا
 ایدن او امر شریفه اصدار و موی بهم توالیرله

ارسال اولی و تمسند طرف واضح الشرف اصحابه
 اولان جبل التین اخلص درینده مقتضای
 امور دستورالین رویت ثنای اخلو کسرت
 مستوجب سرور بهجت و تمشیت ملتسار
 مشیرله کرا بقاخواه بی اشتباه لریه مستبع
 انواع ابتهاج و فرحت اولوب و باجماع مسئولیت
 علیه لریه ساحت حصوله جلوه کرا اولی
 بند کیده جناب و نعل لریه مراد عالم لریه زما
 مطلوب و لریه ضمیر لریه بدیر اصفانه لریه
 ظاهر و هویدا و لریه ناشی توصیه و سپارنده
 اورده زبان خار اولان تاکیدات محظنا بند
 احوال کرا لریه حائر درجه جور اولی
 و اغراض و حفظه سنه مبنی اولی قائمه علیه
 نوازش حال کرا لریه مستفاد اولی دعا
 بقای عمر و اقبال کرا لریه اشعار قائمه

اخلص علامه تحریر

صورت قائمه

بود فعه خزیه کاتبه و بهر با شکر قول لریه
 ارسال سور اولان تحریرات سنه سعادت اشمال

و تخصیص

و تخصیص بند بجز الرینه اولان یکی قطعه قائمه
 علیه بلاغت مالک رسیده راهه وصول اولی
 مضامین مکارم رهین و مفاهیم سعادت قرینی
 باجماع صحیفه ارای اطوع و یقین اولی
 بر قطعه قائمه التفات علامه لریه جاب بند کیده
 اولان توقعات اصفانه و حسن اعتقاد مشیرله
 بالغ درجه اعجاز و لریه ما فوی منصور کلا
 بعض اسباب و مسائل الیه ترقی و تزیید دعوا اولی
 دیوانه لریه لطفات و نوازش ضمننده امور
 توصیه و سپارش بورتش حق سبحانه و تعالی
 امور علیه لریه توقعات الیه سنه مقرون
 و کوه نایاب کان امکان اولان ذات مکارم
 درج و قایه سنه محفوظ و مصون الیه مین
 جناب و لریه اصفانه لریه لطفات و تکرماً
 حق عاجزانه مده حسن توجه مشیرله لریه
 رسیده رتبه اعجاز اولی لریه هر هر حصول
 بکران اخلص عثمان اهتمام عاجزانه ساحت
 افضل لغایه امکانه جلوه ساز اولی نایاب
 شوق و تخریص الیه شتابان اولی لغرض نهانیه

حرکت طبعی و قطری سنی بنا و حاصلی تحصیل
 کبی بر مضار همان جناب رب العزت ذات معالی
 منقبتلین الی یوم القيام اریک پیرای اقبال
 و سعاد و بنده خالص الطوبیلتین دخی نزد
 مشکور الحمد لله الیه مر فومان قوللینک از
 کردن اما تملی لثمان مر وضات و تملی الل
 بعون الله تعالی فاطمه قرین مساعده و حصول ان
 شاء الله تعالی اتمام امور و ما موده الیه مر فومان
 توکر جانب سنی التالیق شریک مر و هیر نه عود
 و تقون اوله جفکر ملخو و ما مول و لغله اعونم
 ضمیره قائمه اهل صر علیه سطر و خاکباد و نظریه
 بود لغه شتر شرع عزیمت بدن ادر علی قوللینک
 مرفوع پایگاه و در تملی لثمان شاء الله
 قرین علم عالمک بورد قدق امر و فومان
الیدین محصلی و زبر عطفوت سیر عدم النظر
دو تملی سعاد تلور رغب محمد یا شنا حضرت تلور
طرف دولت غلیظه علی طریق الهدی بر اسبلار صا
بیورد قدرنده جانب تحذی صمد اعظمی بحریر
بیورد قدری کتوب بلا غت مصحوب بلیدر

سعاد تلور

سعاد تلور مکر تملو مر و تلور اقولو فونراش عز
 واکرم سلطانم غای جلیل الشان حضرت تلورینک
 نادئ سعاد اشتما لدرینه مزید عزرا واکرام
 و مدید توقیر و احترام ابله الشیده دعوا اصافیا
 محبت فزون غا و منظومه تسلیماز باقیامورت
 اتخاف و الهدا و مراسم استنباط طبع عالمی علی وجه
 التکریم تنیم واد اولنق در نصیحه ضمیر منیر لرینه
 نمایندة مخلص میرا لیریر که نیم حضرت تلور
 بود مجوب بلور و تملو عنان تلور و النعم صاحب دولت
 و کثیر لروقت فدر حضرت تلورینک کذب جراج خاص
 و بنده کرم شرمندة باهر الاختصاص لدرینک
 نهال امام ابار ترینه و فی النعمان لرینه حاررینا
 نشو و نما و فائز شرف مر تالیسا اولغله هر چند
 بود بارده تدارک و تحصیل مقصد سیه دخی
 ما لیدرینک کله لا یرینک کله مؤدسی و زره ایفا
 مراسم عبودیت ضمنتند چند اسب خوش خرام
 تدارک و تقدیمی وظیفه وقت عاجزانه ام ایدلکن
 ذات عطفوت یات و فی النعمان لرینک زبردان
 سعاد تلور لرینه شایان اسب سبک جولانک

تدارکته بروج بهله دسترس ممکن اولدغند
 بو خصوصده ضروری واقع اولان تقصیر
 عفو سورلوق امیدله ع العبد وما علیک کان
 لموازه مصدقجه بود فعه مربوط طویل آقا
 اولان اسبانی اصم موجود لرندن اولوق
 جانب صردن مخصوصاً منتخبات اولان بررئس
 مصره بوجاننده دخی بعد کل جدید تدارک
 اولان بروج دفعه اولان اسب ترکانیک
 هزار شرم ایله تقدیمه اجسار اولمغله هر
 شایان رکوب دفا لغی کل ایسه دخی بروقت
 فیض و نشاط لرده حضور عالی لرینه عرض ایله
 مربوط اصطبل قبول بورتقه تحریک شفاه
 همت و عزم بورتق بوردغند ماعد اجناب
 بروقت نصاب و ارجاه لرینه دخی بروج
 دفتر مخصوصاً ارسال اولتان یکی رأس سبک
 قرین حسن قبول بورتقی وسیله عرض خلوص
 اولشدان شاء الله تعالی دی الوصول بوند
 بویله دخی جانب ریاجانلرین خاطر نور لرندن
 اخرج بورتق همواره مفاوضه سامیه لری

بعائنه

بعائنه یاد و دلشاد بورتق اسب از مطالب
 حالصانه زدر
جانب حضرت صدر اعظمین وزیر طراف
قائم صورتیدر
 بنم عزتلو سعادتلو قرنداشم حضرت لری
 مالک محروسه المسالك حاقانیه اولان
 فقرای رعیت راهالی ولایت و رایع خالق
 البرایار مخلوق مبدع الارض و السماء اولدغند
 بناء مزرعه حواله لرینه جوینار عدل رداد
 پادشاهی دائم جریان اولما ایله کشتزار اغیش
 وزند کاشیک بیدیرای نشور و ایلوب خرمین
 خاطر سر و اتمام اوصاف مظالم و تعدیاتدن
 وقایت و تحقیق لازمه عهده معدلت جهانبانی
 ناشی اشبور ایته حسنه تک ایفاسی لغتی
 عدالت سعادت منقبتک ابرامی طرف فائز
 الشرف خسر و نردن ایالات الویة مالک
 محروسه ناظم امور اولان وزیرای عظام
 لصفهت اسماک عهده دیانت و عقلمرینه
 حواله و تفویض اولمغله بورتقده ضعفک

سكان ملكك حقننده من كل الوجوه لول
عدل و دادك ابراسنه رعایت و كافه مظل
و تعدیاندن كند و لری حمایت و صیانت ها
و زرای عظام حضرتك واجبہ زمتری
اولق لازم كند يك اشكار و كرشع شریفه
و رضای من اقتضای خسر و انه مفاير
و منافی لقرای رعیتك ظلم و تعدی و لنور
ایسه مشار الهم دینوی و اخروی مسؤل
و معانت و لفق اقتضای الیديكی بیدار اولوب
و اوتردن برورشد و رویت و صفایت
ایله موصوف اولان و زرای عظام و سائر
حکام کرام مراتب مزبوریه فی اہم و درك ایله
لازمه عدل و دادی داید صرف تاب و توان
ایلد کترچ بتدن مشار بالبنان اولد قلمی
معلوم سعادت کتر اولغله جناب کزدن دخی
ملفوظ اولان کاهی و کیاست مقتضای
اوزره سالک طریقه ایقہ حقایق رعایا
بروری اوله جقلر اگرچه ما مولد رانجوشیه
کریمه حضرت خلوت پناهی دایما تحصیل

انوف

و توف احوال عالمه ما اربو تقریب الیه و لا
و حکامک خفی و جلی روشن و حر کتر نینہ
وزیر دستار و لوا باتک چکونکی و ضعف
اطواع ملوکانه کتر حاصل و شامل اولقدن
جناب کز فندن اهلای مملکت و فقر رعیتک
خلوق ملحوظ تعدی و تجاوز حالات غیر
تجويز و تسویغ اولدیغی و اصل سمع هایون
اولغله حق شیرانه لرندن آثار آتشی اعتبار
پادشاهی جنر ظهور و بروزه قرب اولشیکز
جانب شیرانه لرینه اولان حسن ظن و اعتقاد
بناء و صفا کزده ایراد مقدمان حسن شهادت
ایله توجیهات سنیه خسر و انه ندک طرف کزه کا
فی الاول صرف و اماله سنه بذل اہم الیغله
فیمابعد خلاف رضای هایون جهانداری
مظالم و تعدیاندن مقدار زره و وقوعه جوا
کوستر لیبو حمایت و صیانت اهلای مملکت
طرف آتد اربلر شرطیله بود فعه عواطف
علیه ملوکانه دن سیواسن ایالی جناب
سعادت لرینه ایقا و مقرر قلوب لکن بوند

بوما فتوما ترقی پذیرا ولسنه بدزل مکت
و فرد واحد طرفندن تقرای رعیتیه ظلم
و تقدی و تو غنی تجوزدن مباعدن بیور

ما مولدر

جانب حضرت صدر اعظمین و درای

اطراف کوندر یلان محبت ام صورتند

بنم غرتلو سعادتلو فرزنداشم حضرتلری
مقتضای حکمت خفیه صدائیه ایله
هر عسک اخری بر سیر عظمی موجب هر
تاریک تعبیک انجای بر انکشاف مدید
و راحی مستلج اوله کلدیکی مانند روز
روشن ظاهر و هوید اولوب و خصوصاً
حلول فصل بهارده ازجه بشریه صرت
اخلاط سبیلده بعضاً حد اعتدالین
منخرف و بعد مددکاری عنایت سبحانیه
ایله درجه اعتداله مائل و منعطف اوله
کلدیکی مجریان مورد اولوق حسبیه
فصل بهارده مایه حیات عالمیان و باعث
زندگانی ادمیان اولون شوکلور کراتلو

صکره طریقہ عدل و انصافه معاصر کلر
ظهور و اصل سمع هایون جهانبانی اولوق
لازم کلور ایسه حسن شهادت حالتلر کارکر
اولوب طرف هایون تاجداریدن مسبول
و معاتب اوله جفکری اشتباه اولغله جان
مشیر اتم لرینه اولون علاوه قردون و لا
مفروضک مقتضاسی اولون امارات نفع
و پند اظهار و ابراز سیاقنده خاصه فائده
مودت علاوه مخیر فرستاده نادر سعادت
مصیر کلفندران شاء الله تعالی لدری
الوصول کیفیت مرسوم صحیفه ذهن تابنا
کرا اولدنده ذکرده اولون کاهی و رویت
مقتضاسی و زره بوندن بویله جناب
سعادتک ملک رعیت بروری و صفایت
کسرتیده اظهار حرکان مستحسنه برکال
اعتنا و وقت و سکان ملک و قطان و لا
آسوده نشین ظل ظلیل حمایت و صیانت
و غنوده پست آسایش و راحت اینکله
مشیر اتم لرینه و لا بوجوهات سینده ضرورت

بوما

مهتاب قدر تلوونی نعمت باد شاه ایام و شهر با
 سپهر احتشام افند و حضرت نیک مبارک
 مزاج لطافت سیرهای اولیونیه مقدمه سندی
 جاودانی و لغو ورزه اگر چه بر مقدار اخراج
 عارض اولوب انجی الله الحمد و لکنه چند روز
 سرورند شفا بخشای حکیم مطلق ایله کلزار
 هیئت بهار طبع های اولیونیه روی اقبال ملوکانه
 مشغول قرین انواع طراوت بهجت وجود مکام
 نمود تا جدر یبری باروی بخت عالی خسر و آن
 کی رهین صنایق اقتدار و قوت اولغله عارضه
 انحراف کلیانایا و مبارک ذات مواهب ایات
 ملوکانه سزا و لکندن زیاده بهجتیاب اولدیغی
 بجلدن خاصه و عامه بندکان صدق نشانی
 مالک جناب یاره و ظفر یاب مسرات بی اندازه
 اولوب مور منظم دولت علیه کرم مدار عدل
 آثار اصلیتی ورزه دائر و خطوب منتسقه
 سلطنت سنیه کرمشیر نصف سیر لیدر
 سایر اولشد محمد احمد الهان جناب نظام
 بخشای کائنات جل شانہ حضرت نوری اوتیر سپهر

سلطنت

سلطنت اولهای اوم خرافت حضرت نوری
 الی اوبد زبور انوری برج صحته اقبال و سایر
 کسرتاریکه شکوت و اجلان ایدوب انوار ذات
 ملوکانه نوری ایله چشم عالمی کمال روشنی به
 مقرون و ظل ظلیل خرافت بنا هیله نندن
 بندکان اخص نشانترین نهایت راحت
 و سایشه مهون ایلیه آمین نشو بشارت
 عظیمه تک فرمان فرمایان مالک محروسه
 خاقانیه به اعوان و اظهار مور جاریه اولایاتک
 مجاری صلیبه سنده جریانی متبلو نجه نونده
 باری و تخصیص خیر خواهان سلطنت سنیه
 سرور بالترین ایجاب ایله هر امرک بروفق
 مطلوب تنظیمی همچون حسن قیام لرینه مؤدی
 اولدیغنه بناء ذات ستوره صفات لرینه رحی
 تبشیر حال مسرت شمال سیاقنده قائم مؤدی
 علوم تحریر و فستاده ناری سعادت نصیر لری
 آفتندران شاء الله تعالی لدی الوصول
 حقیقت بشارت سعادت منقبت رسوم
 صحیفه ذهن تابناک لری اولدوقده مفوض

عهد مشرانه کراولان کافر امورک مطلوب
 هاپون بهاندرا اولدیغی اوزره توریه و تکرار
 ماتر بروره رمساعی مشوره ایرارینه بد
 جل همت بیورملری مأمول و ممتاز
موده محضتی وزیر جلیل الشان بکن علی
پاشا حضرت نردن کتخای حضرت صدر
اعظمی تبریک نام در با تسوید بسم فندی
 سعادت لو مکر منلو مزید بود لو فرنداش
 اعزاز کرم سلطانم اغای جلیل الشا حضرت نردن
 ناری میدانی سعادت اشما اللرنیه توفیر
 توفیر توفیر توفیر الیه جواهر دعوان صافیا
 مودت او کوه تسلیمات و اقیان محبت برا
 اتحاد و اهدا مراسم پریش خاطر سعادت
 پر و جهرای مرعی و مؤدی قلندری سیما فنده
 نموده مخلصانه اولدر که بنم سلطانم حضرت نردی
 بر مقتضای دبستکی راسخه توفیر محامد
 سنیه لرله ضیارسان زمان ایکن ستاره
 ذات سعد علامت لری برج پیشینه تقوی
 یعنی غزوا قبالی الیه مکرر صدر عالی کتخای غزوا

دینه

رتبه و الاسیله تسعید و تجمیل بیورد قلند
 سامعه زبب مخلصی و لغله باعث الشرح
 وافی لرلوب نقش مبارک یاد نکاشته صحیفه
 نرد قلندری ایراد نمونده مخصوص تبریکانه
 محبت مفاد تحریر و فرستاده ناری سعادت
 مصریر کتخای نردان شاد الله تعالی لدری شرف
 الوصول بوندن بولبله دخی جانب خلوص کار
 خاطر شریف سعید نردن امواجه و تسعید
 بیور لیب باعث نردنی نرد اولان رقیه
 دلکش لرله یاد اسعاد سور لوق مأمول
 و ملتد رباقی همت سعادت و اقبال بابر العباد

سینه واهی رحومک

بوسه جای اصحاب جاه و جلوه اولان ناری
 بهشت یاد لرینه کترا آمده الفاظ رکک
 نادر برابر مکتوب الیه صدع و بر بلدی تقدیم
 وظایف عمود سیده مقتضای داعیه اهل
 اولیوب بلکه بروقت صفا بخشنده مکس وار
 طنین دغزش نیاز بله کور و بر ملکد
 قاجلش ایدی بوخه نوروز دلفروز شتاب

زهر بر کوهش کنگه بی سابقه خدمت
 معتاد اوله کلدیک مکارم جلیل الشان
 احسان فرسوده نسیان اولوب بندکان
 درگاه منبع الجناب ایله میانه مزده کی آثار
 صحیفه طراز حقوق محکوم قلمه اش عقوق
 اولوق نه اصلا در اول استمان فکس سادن پنجه
 نیجه افتاب امانی سطوعن نما ایدر زمان
 جناب رب العزت چهره سای نیازی که وجود
 شریفین مدتی لایام مسند نشین عافیت
 دولت ایدوب جیل المتین عز و اقبال کزی

بی اندازه ممتد ایلله امین

سید وهی افندی

با عن حقیر خواه دین در دنیا
 غنوار کافه فقر اولون لطفی چون سلطان
 عرض اولنور که حمد الله تعالی ذات عمری
 الهدی مسند نشین صدارت اولو
 آثار عدل و انصاف قلم و خطه رومه
 بروجه ایله شامل اولشد که ارباب عز و دولت
 دکل بلکه اطفال زیر دستان رعیت سکان

نهر

سهر و سالان بلکه اطفال دبستان هر کون
 انواع مناقب معدن لیر ایله رطب اللسان
 اولوب کونه کونه نوادر عدل و انصاف
 نقلی ایله دعا لیر ایدر لر فی الحقیقه منبع
 احکام اولان در بای عدل و انصاف لری
 پیرایه نظافت ایلله مصفی و لیحق اطرافه
 منشعب اولان جد اولان اهار رخ کدورت
 ظلم و غلظت اذن مبر اولور الحاصل سلطانی
 حقیقه مشاهد ایلدیم کوجه قلوب دعا
 پیدر بی مده العرکته حقیقه نه کور نشین
 اشد نشین در بر کوشه ناز با نایب ایلله
 کوشمال اولنوب دلیکیر اولون گروه بی انصاف
 دخی مدم و شاکر ده بی اختیار انجلی **مصراع**
 الفصل ما شهدت به الاعداء ان شاء الله
 العزیز بود دولت اهل پرور مستحق نواز اولون
 وارد که خاصه چراغ کوشه فراغ سوز
 تحدید نعمت ایلله معتتم اوله بزبوعنی
 باره صفا بخش اهلان دین اولون
 قطرات ناپیزون اولغین مناسنه صرا

او نمشد در **مصرع** و الارض من كأس الكرام
 نصيب اول سر بره دان قلوب اولان باکشا
 لا يزال در کاهنه روی نیاز فرسوده در
 اول نخل جلیل انفلد و نئی فروغ برده کرام
 ایله بتخصیص اول سابق الور و کلین اقبال
 اولان مخدوم لازم الاحترام ایله هواره سیر
 فرم و هر برین خلعت سبز حیات ایله مغز
 و مکرم ایوب مدی الله هر دست زده حد ناز
 عالم آئینه باقی ماندن که نحو اهدای تو
ترکسی زاده هر جویک برنگیمت اخفنده مجلس
 اصحاب هم و محافل ارباب کرم صوبینه موصول
 منظور بر تصور اولان زار خای هر زره کار
 و یاوه کوی پریشان طوارق غلظت بر امیله
 حسب حالی بوجه اوزره اعلام و نونور که
 مرقوم مبرور کندی قوی اوزره سر حد ^{میده} متلا
 انمای عمر و تضییع اوقات و جمع معایب
 و تحصیل سبببات ایدر کن عسکر معاصی
 حصن حصین وجودین مخاطره ایدوب
 باجماله محصول مزارع دل و جان اولان

خوشه

خوشه صلاح و ایمانی با اعمال اولد یغدن
 غیر حار سوی خلقتمده اولان ارزاق
 اخلاقی دخی نیار و زوایای دکانیجه و ماغنده
 اولان ذخایر عقل و ادراکی تاریخ کرده تا آوار
 سپاشقا اولغله کف قدرتارنده دفع مضار
 افلاس و تحصیل وجهه کفای چون نفوس
 لاف و کذا نادن غیری سر مایه قالیوب برمد
 گوشه دکان نناده باد فروش بازار عباد
 دلایل هم بردوش اولوب و حیانا کنار بخر
 شبکه سوسه سوز ایله صید ماهی حضرت
 و کاه باریه محسنده دام کوشش اقدام ایله شکار
 نجیر فلکات اتمکله قناعت ادوب بالاضره
 مطالبه خصوصت بخت ناهوار دن قلا جبا
 غموم کریزان و کج غار هومده پنهان اولد قده
 بعض خیال ناسده به رفیق اولوب ائلک سوز
 و القاسیله ره نزلک فکر نیه دوشوب قافله
 احتمال محالی تاریخ ایتد کلنده بر مقدار سوز
 خام نائل اولوب **حضرت الله تراشی و الموشی**
 معناسندن حصه دار اولوق چون انی دخی

استان امیر الامراء اقبایه اهدا بدو باول
 باید هخیلی تقرب کسب اتمکله جزیره عدم
 بارده واقع نابودیه مقاطعه سی امانتی بر وجه
 التزام کندویه توحیه اولنور ضبطنه کیندر
 جوسیه تنگه سستی عبور ایچون کشتی نشین
 صیرق اولدقده **مصراع** تا مبارک قدیمی نیل اولر
 قوریدر مغم بوجیه ضرور بار سینه سن سنک
 بلایه راست کوروب شکست ایتدکد نصیره
 فرعون لار غرق اولق مرتبه سنه واریدر کات
 دوزخ فرمانده مقام و منوی اقرارگاه
 و ماواسن مشاهده ایدر ایکن شکسته لاک
 وجودی تلطم امواج قضا و قدر انداخته
 ساحل کدر قیلوب حال دستاری دزدی
 و عیاری و معاونت قلاشتی و حراری ایلم
 خصل
 ثمره پیا و سیر و ندرک بهای نان و پیر
 قنده اولق حال پر معلول السب اولق قدر
 دیوجان خبیشنه سدر مع اولنجوشی بسیر
 پیداسی تناسیله بعضی باب دولی تصدیع
 اتمکله تصدی ایدر جهره عبوسنه بکرز

اولق

بر وقت تنک و ناره بوقصره کلوب بجا
 اصحاب اخوان واحسانه وصوله بهانه اولر
 ایچون برورق تخریر ایله دیونوی تقرب خیل
 تصدیع اتمکین بوجیه لطیفه اثر ایله
 احوالندن خبر و برلدی محصل کلام **الفقر**
سواد الوجه فی الدارین نحو اسنجه مظهر
 و صحرای معنای الکذاب لیس من امتی ده
 سرگردان و حایر در بدر در واریغی پر لرده
 بسط حصیر یاره نقلت ایدوب سر کد ستم
 دیوبیت جهان دیده بسیار کوید دروغ
 دو کجاست بیک کچه دروغ زنی و زره پیچ
 اکازیب را باطیل حکایت اتمی مقرر در
 لله لقای خبیب مزبور ی سوبلیمو سنک
 پاره عطای فی الجمله ایله دندان طمع
 و دسته چوب احسان ما ایله جهره آرزوی
 انکار نیست اتمک مروت بیوره لر بو مخلص
 موجب مندر باقی نه دیمک لازم مضمون
 و در قدون استنباط اولیمه
جنت مکان راغب باشا مرحوم ایدینه

ورود لری خلافت ده رقه والیسی زیر
 مصطفی با اشارت حومه تحریر و ارسال
 بیوردی قلم قائم صورتیدر با تسوید خود
 بنم دو نملو سعادتلو مکر منلو قند
 اعز م سلطنت حضرت لکر جناب مکرم
 نصا بلر بله مدت و افزه دن بر و صاد قانه
 و بی تکلفانه میانده مرعی و منفقد اولان
 مر ارحب و ولوا و امر صدق و صفا فیما
 بین ابتداء الزمان معنی و حقیقیدن معرا
 سانه جه لفظی مراد اولان نجاب و تواد
 قیبلندن اولیوب مانند هر مان ره بیض
 البنیان هبوب تند باد دوری و صد مات
 توابع امجوری ایله متزلزل لار کان اولق
 احتمالنندن مصون و بلکه تخیل مطاول
 نفاق و شقاق اخلافتندن محفوظ و مانو
 صوری و معنوی منین و مستحکم بو لفت
 و مصداقتندن اولغله اقتضا کردش چرخ
 و ایجاب تقببات روزگار ایله و نوع بولان
 دوری صورتی و باعد ضروری حسیله بنا

زمانه

نسبت طرفندن محفوظ و محفل اولان رسم
 نسیان و فراموشی بنیزه منسی فراموش
 در انما ذکر و فکر مذکر و فکر ایله زانو بز اولو
 بر دوش اولغله پیدر پی مکاتبات در اسلام
 مثل بعضی مر اسم ظاهر به مراعاتنده قصور
 ضروری دخی واقع اولش ایسه دوری
 منزل جباب اتحاد مانور داشتیم از هم خبر
 در هر کجا بودیم با امور اسنجه دوری نزل
 و مکان پرده جباب دل و جان اولد بغنه
 بناء هر حالده و هر محله و هر زمان و هر
 مکان ده استخبار پیام صحت و سلامت
 و استقامت نفعه روح جنای دلخوشی
 و عافیتلندن تسویع اهل و فراغ و تخلیه
 شام و دعاغ اولنق دکل و التکلیف محزونان
 و افوا الود کرک مقرون بانفاس
 کاهیجه عالمضام و خیالده شهود مر اولان
 شاهد خوش اندام سرور و ملاقاتده و هر با
 و هر دیارده انیس جلیسمر اولان کابوس
 کر انسانیه کدرا ایله کاس مر المذاق غموه

معاظمتند وگوشاگر واسطه العقد
 جواهر نقاس ونگ مانده تسليت
 واستيناسم اولوق ملتزم عهدة اخلاص
 ودر بنده دمت اختصاصيکي بومقدار
 ايله دخی اکتفا مشرب اهل وفاده موافق
 مذهب وفتوا الماعله **ولا همت بشریب**
الماء من عطش الارابت خيال منک في
الکأس قيفای قائمه الارجای نده ورام
 دليل سر چشمه ابد کانی اولان حفر
 حجه پای همت تفسده لب هاجره
 خیرتيد اول بهنای بی پاینده سر کردن
 وشدت جگر سوز سموم همومندن
 العطش کران ايکن مافه دورادوردن
 سيراب تخيلی اولديغيم کاس دهاق برآنده
 دخی مشاهد خيال لر ايله ريان و اب و تاب
 تصور لر ايله تر زبان و رطببا للسان ايدیکم
 مشمول ذائقه عرفانتری اولوق کر کدر
 شکایت لام هجر فراق و حکایت استحکام
 اسباب موافقت و وفات حوصله اوراق

دورنگ

دورنگ لیل و نهارده کجاش بذر اوما
 ان شاء الله الرحمن بر تقرب دلقرب الله
 وقوعی انتظار نده اولديغيم هنکام بلوقا
 تاخير ايدلم **رجعنا الى ما نحن فيه** مسوع
 شیر اتر اولديغيم اوزره درت سنه مدته
 گرفتار سر نيچه تهر و تسلطی اولديغيم فاجره
 قاهره لسام دینانک شیوه دیکد از شتر
 کرب سندن بعد التاوتی بیک بلوا ایدنا
 ورها ميسر کلول کدی **تصرفدن آمردی**
بیر شوهره نکه تهری غرم روم الله لم
 دیر ران عواطف علیه خیر وانه در غنا
 واحسان بیوریلون ایدین محصل المغنک
 حکومتی اولان بلده کور حصاره شهرت
 اولونک در دخی کونی و صورت مقرر اولد
 حق علمد که جمله امور عاجزانه مقدم
 ايله مجرد پرسش خاطر عاظر لر بر مشفر
 و بوجانبلره ورود و وصول کز خجیر بر قطعه
 خلوصنامه ترقم اولنون مخصوص بر بنده
 عرض و تسیری نصیم اولنمشیکن بحکم الله

تعالی بده مرقوم به دخول در ان بون
 اقطارده وقوع بولان شدت ستا و کثرت
 اعطار از باب سخن تجربه نیک اخبار لرزیده
 کوره قریب المهدده مثلی مسوق الوارد
 اول المقله بویفیت غریبه نیک تختنده ^{البته}
 بر حکمت خفیه در کار در فامانه بوزدن
 زوغا و نه صورتده هوید اولور فکرنده
 ایکن محض شیخه کریمه دلنوارانه لریدن
 ناشی فرستاده بیوریلون نیقه دلکشا
 و رقیه عمر وانه لرین نعت غیر مرقبه مشا
 نور با صرور و تخلیه حید جورانده
 دو شکله دل از نشاط نام لطف چو کرد ^{کاز}
 صد بار خوانده و در کار سر گرفته است
 صد بار زین و بلوغ و معنایسته امرارده
 حسرت و انتظار و اداره حرقه اعتنا اعتنا
 اثنا سنده ذکر اولنان حالت عجیبه
 ملحوظ دقه حکمت مجرد الفضل للمقدم
 مفاری اوزره جناب دولت لرینیک هر ^{صلتند}
 جمله به تقدملری مثالی بو خصوص صد دخی

تقدم

تقدم منقبتی احرازه مبینی نکره خفیه
 اولدنی تحقیق و یقان و نغله نکرما و
 تفضله و غیر بر و انها بیورد فکر ادی هم هر
 و رفاده قطرات مطاردن افزون اجماع عد
 ایله اثبات مدعا بیورد یلر جناب خدای کبر
 هر امور لر نیک توفیق و تأییدینه مظهر و هر
 حالده معزز و محترم و مکرم و موقر ایله امین
 مخلص لر نیک فی الاصل کتابت انشا و ارسنده
 اعتنا یه شایان مایه رسامانمز یوغینک فی
 الزوایا اخباریا مقوله سندن اولوق اوزره
 بندکان مخیله نیک گوشه و بوجاغنده بولنان
 بضاعت و جرات کسمر دخی سنین چندیندن
 برو ساحة راحت و آرامزه نزول ابدان ^{خشم}
 حوادث و الامه صرف و علی الدوام مرور
 و عبور اوزره اولان هرزه ابنای سبیل
 اقداره موقوف و نغله شاهد طاس خرام
 شوق و غمنازه صورت و زینت و بره جنگ
 قماش سبست یاق رقیه بی انسیجا امر هر چند
 الوان استعاراتدن ساره و نقوشن ^{شما}

زاده لباس تقوی زینده بر لباجه
کیمها ایسه دخی لباس کینه قدر مردی
نی سازد که جوهر شناسی نفع را بریا
تماشاکن چو حسن لایسنی تماشا ایله کم
قدری لباس قبا سندن اغراض چشم نفا
بیور سر شمع روی دست نیاز خالص

الفوار لریدر

صورت قائم در اعجاب با سنا بجانب دفتر
بهجت فندی با تسوید مشا رالمیه شیر
ینکاری قلم بلاغت نکاری دل فریب
ولطائف اعتذار فد اکا رینسی بادی
الظفر اعتماد قریب اولون

سعادتلو مکملو سورتلو قوندلش عزیم
سلطانم حضرت لرینک نقش کلفنجه نهال
خیابانزار دولت و رشک تیزه الماس کلشن
عز و رفعت اولان امضای دلار اوز کس
خاتم اعجاز غالر کهوره زبور سر لوحه ذوق
واقبال پیرایه نبات سعاد و اجلاول
دعواتی بعد الود انتهای خالص الوالری

بودرک

بودرکه بود فعه اثر خاتم بلاغت و تمرباغ
مجتهد اولان قائم معجز اولان مطلقه بشارت
فرمالرینک بلا امید و امل نعمت غیر تر قبه
متابیه سنده وصول و ورودی عاشق
مهوره مرده وصلت و بیمار مایوسه افاد
عاقبت مرسته لرند افزون باعث انجبار دل
مکسور و مورث انبساط خاطر محزون اولد
غیری سنین چند نیدن بر و حشر نکش
نیل اعتنای اولدینغر مخاطبات دلفریبانه
و مجاوران نازکانه لرندن کنشای اولندان
لذات روحانیه و کیفیات وحدانیه حق
بودرکه انضمام حسن همدلیه مرهون کسبه

تاخیر سیوریون مبلغ حقیر و درون دکل
مخلصلرین بلکه مالک کیمجینه قارون المش
قدر مغتنم و سرور و نمون بتمند همیشه
موجب سرفرازی عالیان اولان دلنوار
مخلصان ایله مشا و نماز اولقدن خالی
اولیه لرچونکه از قدیم میان مرزده سبور
و سلوک بر از مدندن بر و نسایج عناکب

بودرک

نسیان ایله مستور اولون لوان لطایف
 مطایباتی مضامین خاتم شکل کشالریله
 فتح و کشاده جناب سعادت لکر تحریک بنان
 همت بیور مشرفنضا اتیدی که مخلصلری
 دخی زدوست **یک اشارت وز ما یسیر**
 نفیوی دله لقیله بوایدن دخول وینه
 بوایدن تفویز زمینده کیمت سلسلت
 اندام قبله بر مقدار رخای عنان و ایمای
 جولان لیده هم خلاصه تشییب بودر که
 سعادت لکر کتد بیک فرزند شمر حضرت تلریله
 جناب مکرمت نضا بلری حقلرنده مجرد حا
 دلفکاران روزگار دن کاهی و خبر دار
 ایچون رتبه والای وزارتیه ارتقارلی
 دعا مزدن اظهار نوع رنجش واضطرار
 ایله طرور سعادت لکر دن استحواله مختار
 اولدیغی اشرا ب بیور لکش لکن او تدرن
 بر و سلوک و موروث اسلا فدر اولون طر
 عوام فریب دن نکول و انحراف و ادنی برتبه
 میل و ادی حقیقت و انصاف بیور یلور

مخلصلر ندن ایدین سنجای مالکانه
 معجله سی اولوق اوزره ترتیب و مطالبه
 بیور یلرون سبقتک فی الحقیقه و فی نفس
 الی مراد اسنده سلوب القدره و عویم الکجه
 اولدیغی برون بشقه مدت کما بیت و یاسین
 اسلاف کر امیر لیه همت کتد اعمال و تدبیر
 و بعضی مواده مرتب کلفت ترتیب و
 تحریر اولدیغی لطایف الحیل تحصیل کتد
 امثال ایله خابیده زمین جمعی قریب اولد
 عظیم او علی سلیمان پاشا قرون زاده فلان
 شاکو مخلصلرین دوستا ویز ایله سلفلر
 سببعده اولدیغی صورتده سلطنتدن
 استیعاد اولنری و ایدین سنجای مالکانه
 کیفیتی ندن عبارت ایدوکن و بو صورتده
 توجیهیدن غرض و مقصودنه اولدیغی
 بو حقیره کورده فهم و ادراک ایله اعتقاد
 اولوق استغراب کریبان درنده خنده فرما
 ایله استغراب اولنری مقدمات بو خصوص
 تفصیلنی حاوی و مقدمات مسلمان دن

مخلصلر ندن

مرتباً بر اهین حقه بی محتوی جناب
 سعادت لرینیه بشقه بر قائم حق تحریر میشدم
 لکن لطافت و نازکی مزاج لرینیک عدم تحملی
 ملاحظه سی رهزن ارسال و تسبیر لطفله
 سعادت لولو کتخابک فرزند اشتر حضرت لرینیک
 قائم لریدن علی وجه الاستطراد چند
 کلمه لطیف المفاد ایله کنفا اولمشیدی
 بومقدار ایله طرفرزن استحوال داعیه ^{سند}
 اولد لکن تکروره غالباً موقوف محفظه ^{مضمون}
 ایتدی بکرت قائم منظور سعادت تکر اولوق لازم
 کلید ظاهر ادعوی قصاصه تشبیه ^{سنگ}
 مع هذا طرفرزن استحوال واسترضای
 مقدمه سی بزم حق صرح بحر اولوب ^{مخلص}
 لاعن اختیار مجبور اولدی بومسرت استغنا
 مقتضای استیحه ارضای فرخی سهل وجهله
 صورتها اولیه جفی ملحوظنه بناء کاربان
 سرای امنیه مرز مال امتعه مال خوبلیا
 ایکن سوسه زبردستانه ایله سوسر شسته
 امیدی دخی دست سخت کیر تخیلر دن ضو

انصواء

وناخواه اختلاس واعتصاب ودریاجه
 پرزلان اما لزی هفتش سراب سبور مقو
 وضع سابقه لرته علاوه ولاحق اولغله
 برفات دخی مخلص لر ارضای اعماله ^{جدلی}
 بیارتاب اولمش اولور بنم سلطام بوقبیر ^{بدر}
 غرض مقصود جناب لرینه اظهار بخش
 وعتاب اولیوب بر مقدری بیان واقع
 وحققت ایسه دخی غما لطیفه دن
 عیار تد رنج لذت مخاطبات خیالیته دن
 عنان شبیدیر قلمی اختیار دن ربوده ^{امکله}
 بین الاجبا مجرای کاورد هر وفا اولان نا
 و نیاز زمیننده رجای عفو بکرت قدیمیه
 بر مقدر جولان آغاز اولمشدر ^{بیت}
بود در حکایت در از تر کفتم چنانکه حرف
عصا کفتم موسی اندر طور هو از مسند
 اقبال و کامرانیده مستدام و حصول هر کو
 امانی و اما لر ایله بکام اوله لر
صورت قائم راغب پاشا جان کنخدای
صدر عالی عبدالعنا

بنم سعادت تو مکتوب مروی تو را آفتاب
 قنداش اغزا کریم سلطانم اغای جلیل
 الشان حضرت تری هواره کلشن آمان ما
 فی البالتی بادی عنایت پروردگاری
 ایله سرسبز زیان و خیابا سر مقصود
 نود خلوص اعتبار کر رشحه باری سبحان
 اقبال ایله طریاق و خرامان اولموق عوا
 تقدیمه معروض تباریمیر الیدر که
 جناب مروی نصاب و الا جاهلینیه بدت
 چندیندن برو میاننده تازه بسته اولان
 علاقه تویه اخلص و محادنت مقتضای
 او زره طریاق باری کلشن اقباله وسیله
 تفریح نود و تزلزل در جات و اجلا لدر
 مسرت درون و لا اعتبار کر اولمقدن نای
 بوندن قدم رتبه والای کتخدی صدات
 عظمی ذات بهما الیه کتساب شرف اوفی
 ایله کده کردون کردانک طبق خاطر خواه
 مخلصی او زره دورانی بواعت بیداری
 بحث و اقبالدن عدا اولند یفندن باعدا

رتبه

رتبه سامیه مروی زان مروی سما لیل
 تشریف ایله کی هسکاده حق مخلصانه مرز
 شاهده اولنان معامله دلنوازانه و امور
 عاجزانه مرزده طور سبب ظهور اولان
 مساعده کریمانه رتبه سامیه مروی در
 انفضا لدرندن بر و تکرار منصب عالیله
 بکام اولمکر دعواتنه اشتغال و اقدامه
 ذریعه اهتمام اولمقدن ناشی اولمقدن
 برو تقدیل دعای صمیمه مزک او بره محراب
 اجابت اولمکنه ریده کاشی انتظار ایکن
 لله الحمد و المنة بود فوه حقلرنده افتاب
 عالمتاب عنایت اولمای نفی شعله ریز اولان
 مکرر رتبه مروی به ارتقا بسورد قلری حیر
 مسرت بخشاسی بو کتخدی ازیننده لدر فندن
 خاصه تحریر و تشبیر اولمقله بو بشارت مور
 مسرت مجرد تائیران دعوات محال صبت
 آیات مردن عدا اولنوب هر طرفدن توفیق
 و سرور ساحة درونی نمونه عمای کاشانه
 سورا تیشدر جناب حق و فیاض مطلق حضرت کرم

تکررت به سابعه لرین مفرون بمن و سعید
 تزداید ام و اقبال لرین ملازم دوام و سوز
 رضای بمن اقتضای اولیای نعمی به موافق
 خدمات علیه به مظهر و ذات عالی لرین نذر
 السنه ایام اوله حق امور خیر به مصدر
 ایلیه امین بانبی الامین جناب مرتون
 نصایب لرینک امور عاجزانه مرده نوبه به علم
 رسوم همت و غیرت بیورد فکر دفعه و نذر
 مشهور با صرة یقینم اولقدن تا بویابده
 بسط مباحث و مسائل تطویل بلوطا مل
 قبیلندن معدود ایدو کی رسوم صحیفه
 یقینم اولدیغنه بنا دیکت خاتم سنست
 او دایرده رضای عنان اولیوب مجرد
 رسوم تبریک و تهنیه کر ضمنده قائم اوله
 علامه تحریر و فساد به بادئی سعاد نصیر
 قلندران شاء الله تعالی لدی شرف الوصو
 فیما بعد دخی واقع اولون امور مرده کافی اوله
 همت صمیمه لری بسدول اخبار ساره عانت
 لرلیه تبشیط فواد مخالفت موصول بیور

نقش

نقش و امولدر

حکیم باشی زاده علی پاشا مرحومک تبریز
 محافظه لغی خلایقه نادر شاهه ارسال
 ایلدکری قائمه تک صور تیدر باستوبله
مرحوم راعب محمد پاشا
 مارا مک آفریننده کارخانه ممکناست لغی
 و نکت اوله شیراز دوزی اجزای نظام بیور
 و تار بند و اراق مجموع مصالح نام ایچون بر بند
 سعادت مند مختارک خزانه قابلیت و استیها
 جوهر استعداد عز و جاه ایداع و ترتیب
 درابطه اسباب و مسبب مقضی سنج حلول
 وقت مرهونده حکم معلق تشبیه و مشین بقا
 ایله حومه چراین سالیسکا مستندان و حور
 حیا زین پناه زبردستان ایلیه اوله سعادت
 واجه اول کامکاری و سپهر دولست و اقبال اختیار
 اختر تابنده برح اعتبار کوه زرینده درج افغان
 سر بر آری تختگاه خردی سر فنجشای بهیم و کام
 کسروی در بجای سر بلندی غره غرای چوبین
 ارجمند خیر الخلفا ورنک نشینان کسر و جم

نعم البدل سریر اریان ملک عجمه بازوی
 جلالت و کامرانی بنیته قلاوذه ایت و کشور
 سنائی زینده ساز اریکه سلطنت و دور
 علم افراز عرصه فرمان رانی خطه ماوراء
 نشین مسند داری و الا نشان سریر مملکت
 اری عالی حضرت سامی زینت کردن بسطت
 تو طلعت معالی منقبت سپهر نزلت شیرین
 سیرت عطار د سریرت و الامقام سربا هشت
 رونق افزای دیهیم دکاه شاه و الاجاه معلا
 دستگاه سلطنت پناه لازالت تبادت
 دولتته شاروق من مشارق العز و الاقبال
 و کواعب نفقه لامعه من مطالع المجد و
 الاجلال حضرت تبارک اسنای مدارج مجد
 و کمال کامکاری و ارقای معارج عز و اجلان
 سعادت و بختاری اولان ماوی نفیر متسع
 انقطاع خلو و ارتقا و مقنای خطیر مرتفع نرو
 اسم و اعتبار کوهواره مورد انواع مساعی
 و ماثرو مصدر اصناف بشائر و مفاخر و لوق
 اریه سنجاب ظاهره التأثير و انبیه سلفا

باهرة

باهره التوفیر اسی ماکول عهدہ تمحض
 و ایتها و سپردت دست استکان و ایتحال
 قلند نفی مراعات مراسم عز و اجلان یله ابانه
 و انبار حقیقت مهال حال ضعیف منیر افتاب شاهی
 و خاطر خطیر هر تنویر حجاب اهرنیه بو و صبر
 عرض و انما اولنو ذکر راز دان حقایق ارادت
 و اسرار شناسد با یقوت حکمت عملیه اولان
 عقلموی باریک بین و نبوی بصیرت ایین عقیدت
 ظاهر و هوید او شویب ریب و خفادن سیرت
 بر کزیدکان بنوع انسان و مدار انظام کا و بار
 عالم و عالیان اولان بالانشینان اسره
 عدل و داد و خداوندان سائید نصف
 اقتصادی مطارحه مودت و و در معاقد
 تحایب و اتحاد کرمایه صلوح احوان عجل
 و واسطه امن و امان امصار و بلاد اولون
 خصوصاً اقباب عالمان دولت قاهره شکر
 جهان افروز عظمت باهره نور با صره شکر
 و شهر یاری عمره ناصیه سلطنت و جهاندا
 مظهر ایات الی جماعتک للناس اماها رافع

باهرة

رایات و کتبت الله فی العلیما تمین میدان
 کارزار صاحب قرانی و اسکندر روزگار
 کشورستانی خداوند کار صاحب تاج و
 دیهیم فرمان مرعای هفت اقلیم مهد فوایم
 شرع بسین احمدی دعایم دین بسین محمدی
 مالک الامانه العظمی الاقانی وارث الخلو
 الکبر اعلی الاطواق مستخدم اعظم الملوک
 و السلاطین مستعد الفخر لاقبال الخو
 ناصر الحق و الدوله و الدین غیاب الاسا
 و المسلمین و اضع قوانین العدل و الاقتصا
 ظل الممدود علی مفارق العباد مؤمنین
 الدوله المؤیده مسدد ارکان السلطنه
 المؤیده کاسر عنقاو الکفره و المشرکین قاهر
 اصناف الرقیبه و المجدین کما المشرکین
 ملازم الحاقین سلطان البرین و البحرین
 خادم الحرمین الشریفین باسط بساط امن
 و الامان ناصب نصاب العدل و الاحسان
 المؤید بیاید الله الغریز المستعان السمان قر
 و شوکت آفتاب سلطنت تومان فتح و نصرت

نهران

قهرمان ما و طین پادشاه هفت کشور
 شهر یار بحر و بر مالک ملک سکندر خرد
 روی زمین کوهر کان جلالت نخل باغ معد
 کوکب برج سعادت مرکز دنیا و دین شوکت
 قدر تلو عظمت تو ما بتلو کر اتملو اندم پادشاه
 عظمت دستگاه ایدة الله و قوه حضرت لریله
 موافقت کیش اعتقاد کبی عمروه الوثاقی
 یکجہتی اتحاد در دست اعتصام و اعتضاد
 ایکن اصناعه بضاعه محبت و وداد اتمک
 مفایر قانون عقل و رشاد و مخالف دستور
 صدق و سداد اولدیغی ملحوظ خاطر دیانت
 کیش و طبع نصیحت اندیشگر اولوب وسیله
 استدار باب فتن و فساد و ذریعه استمداد
 امر موافقت و اتحاد اولور وجه اوزر سد
 ابواب مکلفی و نازع و سد اطنا و مصالحه
 و مواعده به رخصت کامله لیلہ نامرز بعث
 و ارسال بیوریلون مره نصرتک مستنای سپاه
 ظفر بنایه عثمانی اولون کرمانشاهانه ورود
 سرعسکر سعادت تلو وزیر احمد پادشاه حضرت تلو

طرفندن عرض و اعلام و بوابه رضای
 دولت علیّه بدینان استغلام اولندند
 بوصلحت خیر انجام و ماره بیمنت فرجام سربا
 اسایش تام اولغین بوخص مصارفات اسما
 قبلندن عبارات لایقه حکمت نیز اشارات
 زایقه خلعت انکیز ایله استرضای طبع بلند
 خدیوانه واستصفای خیر استغنا پسند
 ملوکانه بذل ما حاصل سعی و اهتمام و بعبور
 الله تعالی تحصیل رضای بیمنت اقتضای
 حضرت شهنشاه دار اعلام قلندقد نصکره
 مرخص موی ایله ملونصرت ایله احوال صلح
 و صلاحی مکالمه و اولون وجوه استحکام
 واستقرار اوزره تشدید قواعد مسالمه
 ایچون قبل دولت علیّه بدینان عثمانید
 دخی سرعسکر مشار ایله حضرت تلمیذیه رخصت
 هایون شوکتفرون جهانبانی قلمغین مضرب
 خیام عساکر ظفر فرجام اولون ظاهر همدند
 بسط مقدمات مکالمه به اعاز و مخزون صننا
 صدور و کلای صلح اولون خفایای قضایا

اولان

ابراز اولنوب بتمه سبحانه و تعالی درّه التنا
 تاریک لیلانی و ایام و واسطه العقد نقاصیر
 شهر و عوام اولان بروقت نیز و زنده
 فرجام و بر روز بیمنت اندوز هیز انجامده
 ایکی بود و شروط اوزره مصلحت ستمه
 مصافقات نظام و جریده موافقت و اتحاد
 ختام و بر لکله ظرفیندن تخریر و تابق مسطوره
 و ترقیم شکات هموره قلوب بوجبلر تخم تصدق
 نامه هایون شهنشاه ای صدر اولون اوزره
 قول و قرار اولندینی مرخص فرمود ملونصرت
 همور تمسکی ایله سرعسکر مشار ایله طرفندن
 عرض و اعلام و اخبار اولغین بر منوال محرر
 دیجه قراع و کفاح و انقار مر ارضیح و صلح
 جانب نیکنجه جناب شاهیلرندن مبارک
 رکان کامیاب ملوکانه به عرض و تلخیص اولنوب
 مقرر مضمون تمسکان اولان تصدیق نامه
 موافقت علامه خدیوانه شرفیجش ورود و
 فرستاده حضور فائق انوار اولغین صوب
 صواب جوی مصارفات خولرندن دخی تا سلسله

اسامو لغت استیناس و تشید تواعد
 مسالمة تمنع الابداس چون استیوکی الصیت
 نیکوهای تخفیر و تحریر و نوع عرضه گاه
 قبایض لری قلقت رب توفیق الله تعالی منوا
 محرز و زره ابواب مسالمة و مهادت مفتوح
 و صدور موافقت و مخارت شروع اولوب تاكد
 وثائق عهد و پیمان و تهدویق حلف و ایمان
 ایله مدخل تباین و تشافق مدور در مناهل
 تحایب و توافقی مورد اولغله و دایم خائف
 البریا اولان عجزه رعایا خود نوار بلو و محن
 و سکون نوار شخما و احدین ناشی مستفس
 صعدا ی نواب و متانسن رضای مکاسب
 اولوب بو مصالحه مؤسسه الاحکام مسالمة
 مسدده لهمام که مبنای اساس وثائق مسالمة
 متانت و استحکامی کجبهی مواضات دین اسلام
 و پادشاهی اتباع سنت سید الانام علیه الصلو
 و السلام در ان شاء الله تعالی مدی الاقام
 پایدار زمین بقا و دوام و محروس طوار و تحویل
 و تقصام و لسی قوم اسباب مواضی تمام علو

اولغله

اولغله باعث حصانت معاق و در و وفای
 و رضانت برانی عهد و میثاق اولان دعایم
 و قیود و توایم رسوم و عهدون ان العهد
 لدی اهل النهی ذم مقتضای سنج جانب دولت
 علیه ابد بیدیان عثمانی قبلندن مرعات احکام
 دوام و استمرار و معاطاب اسباب وثائق استغفار
 محقق و مقرر اولوب تم بقای سواد و مقوم قضایا
 حب و در اولان بیون ایچی دخی قرار دده
 و تسبیر و تیبه باروزی سفار فی قلنده جوی نامه
 همایون مصادقت مشخون شهنشاهی دخی قرار
 کتب و تحریر اولغله طرف باهر الشرف و شاهیلند
 دخی مؤکدا و اخی خلعت و مواضات و مهادت روسی
 مودت و مولات اولور خصائل محموده مصالمة
 و دوسته کافی و محال مقصوده موافقت و
 مهربانی ایله استیغای محاسن امر و امان
 و استیغای مبایرعت و الطمینان سواد علی
 در خواست نیکوخواه بی اشتباه لرید برانی
 هیئت اقاب عالمبار و اوج سلطنت و شاهی
 تابنده و سایه موهبت و انضام جمالی بر

زبردستان پاینده باد برت العباد
رای پانجا و بیست کتاب ایکن زبده
المشایخ سیوسوزاده بی کوندر دیک کتفون
 حین بحر لاهوت سیاح عبرت بین ملک ملک
 اولان سعادتلو دیاتلو عنایتلو کرامتلو
 انقدم سلطام حضرت تلمیزیک استانتهم کرام
 اتحاد هدایت رساد لرینه روی عبودیت
 واقفکار سوره و عتبه توفیق رسد لرینه
 جبین تذلل و انحصار فرسوده قلندقی سیاقند
 صد هجراداب برله نظرگاه خاطر فیض مظهر
 سیراب کرده شبنم تفقد استقصا و انوار
 همواره صحت برله مستغرق نور ذی الجلال
 القلوب هو و نفس تغلبی یله وادی فرقتده سیر
 و طریق عربتده چار و صیران اولان را باطنی
 راه حقیقته ارشاد ایصال یله دانشاد بر
 ایمکن خالی ولیده لر نیم مرعقلو کرامتلو انقدم
 سلطام حضرت تلمیزیک لم تبعاد لر عله و مشایخ
 سفر اولشد از روی خاکبوسخی اسیا عالمر
 اول مرسته ده دکلد که قابل اعلام اوله درگاه

اهلب

و هلب الاماله دست بر آورده نیاز زک بو
 آسیب دیده روزه هجران لرینه بر دخی هلول
 نود سیده عید و صلته لر یله ایتهاج مایه
 با صرة جان ایدوب بواقیت جهانتان بقریر
 فیض پرور لرین فرطه بنا گوش سامعه فلقا
 و مقدر الیه و مانتک علی الله بغیر نیاز مندم
 مجلس عظ و توحیدده فحاشی سوز بحر نصیحت
 و زمره سالی قانون تلوت اولد لرحله بو
 چار دیکتی استان ملائک با سبائک اولان
 بنده بی رای باقون لرین کوشه خاطر صفا
 مظاهر لرندن دور و مجور سوره لر

عبد قدم محمد رای نالی انقدم بر طبیبیه

کوندر دیک مکتوب

برادرم طبیب انندی حضرت تلمیزیک پیشگاه
 نظر حال شناسلر مورد اعشاب کونا کون شنا
 قلنوب بر سس ضمیر سیر فیلسوفانه لر بر سلو
 حکیمان موری قلند قد نصکره برداشته دوم
 جوی جنات لریدر که کرسبانه سر بره دان
 نبضکی ری خاطر عیاره معجون اولور سله محمد

مکتوب

سبحان و تعالی مزاج علت زده افتراق
 اگر چه شربت شیرین گوار عافیت به استیلا
 مرض جان فشاند و همدن سلیم المبالا
 درجه سینه متفاد بد اما بحران سخن کج
 پیچیده فراش جار کوشه بدن اولان طبیعت
 شکسته تویه هجوم وزده اولون قارون
 غلیظ الطبع روزگار با صاف و جزای اوضا
 بارده ایام گرفته هارون خلایق اولغین دل
 و جان مستقیم انقباض آمده در اگر نشیر
 غزده دل و ذنقات کوزش سر با بر امتلای
 ارم در کار و عفا غیر مضمحه خاصیت دار ^{توجه}
 عروق وجوده وسیله در زلزله نه سئل
 امعای اقبال منحل و نه سودای بخار انکیر می
 محل اولون میسر در همیشه خلیه صدر سلا
 جناب شریف لریک معجون مفرح قول بخشای
 القائلی و تدبیر مدای بست کشتار نه
 منوط اید یکی ضمیر حدائق رفیق لریه هوید
 ایصال جان داروی افاقت بیور مکر دست
 توقع و تضرع در باقی همت در در کاطنا ^{ست}

کشاده

کشاده و اسباب حدائق آمده بابر البیاض

رغم حارر آفندینکدر

سبب تحریر صحیفه صحیحہ الصدور و روایت
 تسطیر و شیفته المصدور اولدر که کج ایام
 و سنه قضاء اولونیه کفره سنه بسبقوس
 اولون نام کشیش بد کیش در چه باندن سیران
 نیرانده و ان و مرغ روم فی فتوحی اشیا بدن
 خجاست نشاندن جنان حجیه طیران تیمکین
 بسبقوس سلفه متعلق اولون امور عا طله
 باطل اولون با بین باطله اربن جزا و طریق
 ضد لته القا اید رضال و مضل و مفسد
 و مبطل مردود و ما یوس بر بسبقوس لازمه
 دیو عام کفره و جمله فخره و سائر روهب
 و پادشاه مقتدای شقاوت و سواس رهنمای
 طریق عبادت و خناس نام مبره بلید علیه
 المقایع من النار و الحدید یوم نقول لهم
 هل اسألون و نقول هل من مرید طرفندن
 التماس و تمنعین حامل الکتاب مذکر الحال
 و ناقل الخطاب مصدر القال دین بدینکدر

۴۰

اورزه فلون نام محال مدت مدید بیند
 عناد و شیطنی تمثال و جبل نساد و لغتی
 سوسل اولوب قلوب شیاطینک انکسار
 باعث افعالدن برهیز و اجتناب و ریاضت
 فی منفعتی بدبته بر نقیبه سنه ایجاب ایتش
 و الهب بیو الهب و سائلک مسلک معواقب
 اولغین مشار الیه متره بلید سقی الحید
 و الصید فی یوم العقاب و الوعد و خی مار
 الذکر با یاسک باشنه کسون شیطان کنه
 لباس قظر الی کیدروب کافه کفاره باشن و یوس
 و عاتجاره پستقپوس و موع نصیب ایتکله

تأبیت افندی نکر

حضرت نرینک مغبوط هلال اسمان اولان
 نقش نعلیه لرینه وضع ناحیه خذمتکار کرس
 سیاقنده عرضه داشت نیازمند ان تهاکاه
 اولدر **بیت** کی بود یارب که رود یترب بطحا
 کم که بکه منزل و که در مدینه جاکنم
 نشیده سیله بوسه جای سده نسرادی
 جبروت معتکف مرناضاران صوامع الفز

ملکون

رجال وخط و تر حال خلوه ننده اشهب برز
 کشت سنم ایام واد هم مشکینه کجیم لیل تعالیه
 بدر و حیات مستعار و جود ایدن عمر تو
 سریع السیرک زمان و مقداری استانه علیه
 ملازمندان معدود و اعتبار بیورق الحون
 مخصوصان شریفترین مشعر بلطف
 کرامی احسانیه نیاز نینه خاکبای و قدوس
 عرض حال قلندگان الفضل و عفو و قبول
 باقی فرمان حضرت فرمان کدر

بفرار جان بنده و نوع بولون نصرت عظمی
مشرف طرف صدر عالیدن بوسنه محافظی
علی پاشا حاضر تریه کوندریون قائم در
سائر وزیران دخی باز مشدر

بنم سعادتلو سودتلو سکر تلو قوندش اعز
 واکرم سلطانم حضرت تکر رهبری توفیق بار
 و پیشرویی بخت فیروز حضرت جهان داری
 ایله ماه مبارک ربیع الاخر التیمی اثین کونی
 صحرای نبشندان هفت و قیام و عون عنایت
 ملک علام الله دشمن خبیث اسلادن اخذ

و انتقامه توجیه اعلام نصرت خرم الحمید
 دلالت عنایت رب العزت الله طی منازل
 و قطع مراحل اولنه رق یوم حرکتی سکرخی
 اثین کونی سمندره حوالسته ضرب خیام
 و مجرد کبیر طول برن و بعضی مقامات ایشتر نیه
 انتظار بر کون محل مر تومده مکث و ارام نشاندن
 دشمن خذلان قرینک مغرورانه رفتار و ز غلج
 عرض کالای قوت و اقتدار ایله حصار جنبه ای
 بحق سعادت قرب مجله ترتیب طابور سکور
 و نصبار دیو هربت جوی بلدی کی چرخه غمناک
 و عا کر منصوره تیق بر مقدار خجه و شجاعتی
 ایله موره دن ایله و تسیر و ننان وزیر سعادت
 سمیر روم ایلی الیسی غیر تلو علی پاشا حاضر تکر
 طرفندن اخبار و نقلیه بودندن اقدام صوفیه
 تقدیم و ننان سابقا فرمان الیسی وزیر موم
 عز تلو مش پاشا حاضر تکر دخی شارا ایله
 بالاتفاق تعاون و تعاضد ایلیک اوزره تویه
 و تلبیه و یوم از ملک احتشامی که لیله مبارکه
 از بعد از اصل الاغتباط درگاه معلا بچر بلری

و انتقامه

او جاعی دخی قبیل الفسایلی و تحریک و سرب
 اولونوب اوجونک طابور مقهور لرنیک بوقولنه
 فضولان جنیش و مغرورانم نمایش ایله کور
 عساکر نصرت مائز اسلامی استقبال داعیه
 فاسده سنده اولد قلمق قضاای حرکتلرین
 استدلال و المنقه مخلصلدنخی انقلاوق
 توقف تیموب همان ساعت لیتده ایکن
 سمدره دن سوار و بالجه حمل و اتقالی
 کیر و تاخیر ایله صالت و سبکبار سحری
 حصار جغه ایشک اورزه محرک رکاب
 ایلفار اولون تخمینا نصف طریق کوزان
 اولد نفرده کفار خاکسار دخی نلتا کونی
 وقت عصرده طابور ک اولدیغی محلد برو
 حصار جغه طوغری حرکت اول بجرده
 محل مرقوده اولان مشار الیمانک اردو لرن
 شینجون قصد فاسد ایله اولوز مین مقدا
 پیاده و سوار عسکر هر عیت سیکری ایله
 هجوم و انحام و انده موجد عساکر اسلام
 هر بر انقام دخی مقابله و مدافعه لرنیه قصد

مل

سل سیوف صاعقه فام ایروب اشغال نایره
 کارزار و ایرو اقدام ایکن سوار بلک قنطره
 تیغ ایباردن مراره در کار اولد قلم با کوره
 حدایق فوز و نصرت اولان کله نوبریده
 کفار ایله اثنای طریقه زده اخبار اولد قد
 بران اقدم حقوق امداده ارضای عنان مسار
 و طوغری جانب بنبر کاهه توجیه رایت
 اولونوب کناره اردوی اسلام دن طرز و تبعید
 اولنان بقیه السیوف کفار حصار جغه
 چاریع ساعت و تب محله اولان بقیه
 و سربلرنیه تحصین و التحاق بزعم فاسدن
 و رای کاسد لر ججه **مصراع** با سرد هم با ستا
 کلاه اذعاسیله محلدانه ایقاد نایره ضرب
 و قتاله شمشیر ساق و فاق ایتلر ایله برو جحر
 کچیردن تقدیم اولونوب المرو پریشان کجریان
 دلاور طرف طرف اصف بصف متر سله
 تعبیه و ترتیب و در الزینه فرسان جنیل جلیه
 هیجان ایله تسدید و نقیبه جمله به قوه
 الظم جلدات و مایه نوز و نصرت اولان لوان

حضرات حضرت سلطان رسالت علیه السلام
 الخیمة ان صکره مرتسله طوب منزی مقدار
 سانه تقریب سوسو مرتسله اولان حماة
 دین وغرة مؤذین انواع نوازش و مواعید
 تالیف برغیب و نزهة رقی القصبة بطولها
 یله جیلوی نوز و حضرت اولان چهارشنبه
 کیجه سنک بدیخی ساعتده یوم هر نوز وقت
 غروبده دن اون بری ساعت بخوی طرفین
 تارة تمام حرب و ضلک و تارة شرارة طوب
 و تغذک یله دشمن دینه ازاقه زهرابه آهرو
 انتقام و کرة بعد افری اصفه ن صرح فلک زینه
 بیجا با هجوم و انتقام ایدره دن عرصه هیجاده
بیت زغم ستوران دران پهن دست
 زمین شش شد آسمان کشت هشت صفون
 هوید یعنی جو هواده بر سما دیگر دخی پیدا
 اولوب کشتار زنده کافی کفار بر کون در
 دیده داسن دیار و بر بر یقلیله سوخته بر
 ششیر صاعقه کردار اولشد که **بیت** نکل
 فرار باجهم تلفه و کل مفیض بالدماسیل

مؤذین

مؤذین سجد هر حرفه کشته دن پشته و هر
 مجرای حیون خون و لقله اهاد و ضابطان
 سری ما انکر غلطیده میدان خذلان و کوی
 چو کان سر سمنده غازیان اولان ملاعین خان
 اون ایکی مقدر ای کوزان و جبار کفار قید
 اسار اولان کفار دخی سکر نیکه بالغ اولدیغی
 زار دارة تخمین ارباب اختیار در بون لردن
 بشقه رؤسای بنام لردن درت نفر جنرال
 معصوم لرنیک شغله شمشیر غازیان یله ده نوز
 باش لفر اولد لکر و دعوی مردی اوجکده یله
 پانهاده سیدان عجب عرو اولان و الس باش
 جنرال لرنیک دخی بر تولد، مجروح و قولدی کرده
 خان هلاله مطروح اولق اوزره ایدی بعض
 مأفود لردن مروی و مجبور در الحاصل شش
 بیکن عبارت اولان طلبو مقهور لرنیک
 شش مقدری آهرو اسرار سیده آهرو و دار
 سپهر کخی نام بام فسحت سهرای غیر ابر و یخته
 پرده ظلم ایدنجیده دن زبون کشتکش آهرو
 و خذلان اولد لکر حالده جان بردندان هر کت

مذبحیه لرینه فاصله ویرسوب بالافره
العلیه جنة الهارب نحواسی کند و له ره همتا
 اولد قده افتاده و خیزان و منکسر و بریشان
 بی سپر وادی هندی و خندان اولد قلم قیل
 سحرده ظاهر نمایان اولد قده روم ایلی
 والیسی وزیرش را لیه قبوسی خلقی ایالی
 عسکری و سائر پر دلان و شجعان دن توه
 کوه نمر و انده طمانا تله ایله مخازیل کشیک
 تقصیر لرینه تعیین و تسریب اولملا یله در
 و لرندن شتابان و مانند بازو
 دوان و یوبان اولملا یله ایرشد کلرین آماج
 سهام مهر و مدار و بسته قید زنجیر اساو
 خیمه و خرگاه و احمال و انقال لرین دست
 اعتنام و انتصار ایده رک بلغراد پیشکا
 اولد خند قلمینه رک طرد و تسیر لرینه
 صرف همت و انشای تحریرده منصور او
 مفتحا عورت انشد رو لخمه نصرت رینه
 جنود موحدیندن دخی جامه کلرنگ شها
 ایله عزم بهشت برین ایدن آحاد موحدین

اصول

او حیوز نفر دن دون و رؤسا مقول است
 و نوبته منتصر فی ظاهر باشا بو طائفه
 جلیلله یه سر کرده و رهنمون اولوب زمره
 زخم داران دخی در تیوز مقدار شجعان
 ظفر کردار اولوق و قایع نادره دن ایلیکی
 زبور کتابة اشتهار اولمغه لایق و سر اواری
 محمد آثم محمد آثم حمد ادلك فضل الله یوتیه
 من لیساء و الله ذو فضل عظیم الحق عزراه
 موحدین رکاة دین ابد قرینک انشای لایق
 ایله شهرت شعار اولون طابو رکفار پیشکا
 اون بری ساعت مقداری بلا فاصله و بر
 کرمیت آچقدن سپر کش سینه ثبات و صلب
 و بافتار منات و قرار اولملری ثبت صحیف
 آثار و معهود تواریخ شناسان روزگار اولیوب
 مجر و خصیصه ایام نوز انجام حضرت ظل
 الهیدن معهود نوادر ما تر دن اولمغه بو
 جنابکون دخی حصه دار مشارکت ارنکر
 ایچون قائمه نمودن تحریر اولندان شاد الله
 تعالی و صولنده بو نصرت مورث المسرتی

بالجملة قطان واهالی و اسافل و عالی به
اظہار و اشاعت و درغلا نفا لاعد اطو
و تفنک شنکر لہ انفا ہر اسم صرت
و شادی بہ مبادرت و لازم الامہا اولواھا

اعلوم و اشارت الیہ سن

خالصا عثمان تخت امر جو تک پیری ارہ
افندی یہ کوند در بی قائمہ در

بنم سعادتلو فضلہلو مکتلو قرندش مجید
سلطانم افندی حصر تکر مندای فضیلت
انما لریئہ محاذیر کلواں اور اھذان و اسم ہاید
مصون اذات فی طبعہ حکیم نمون دکشمنون
تقدیمی و اسندہ عریضہ اقبال خواہ صدیق
ازما کر بود رکبو دفعہ تجہیز کردہ قائم باقوی
رقلمی دلوان کتاب مشکین نقاب حریری
الترتیب و قائمہ سالمہ الترتیب بلفریبکیران
نیروزی الصفا دہ بہجت اور و رور و مایہ
پرور اقرچشم نہ بود اولوب اھدایو ریلوان
کوزہ در اندود اقراب غور و بر قطعہ ہند کا
پوشیدہ سوزنی ایلہ دو ان مصنع و مقراض

سبب

سبب مشغوع لدی الوصول الکریم عارہ
نہاری و عارضیسی انقسام اور سر رشتہ
تخاب اولدلی از مودہ تجربہ سجان روز کا
اولق اوزرہ مانندہ مثل سائر زبانز اصا
و کا بر در لکن طرفینہ باز بستہ اولان تار کند
دوری و صورتی فرض و قطع بلہ حالتہای
نصر و وصل و فقدان غیر ی حالتہ محمول اولد
لحہ بعد لحہ اعادہ نگاہ تہافت و التفات
و نہادہ نظر کاہ مواخات قندقد نصکرہ عرض
و ابلاغی سپردہ عہدہ و لا پر و انہ اولان کلہ
ملقنات بندہ و عشاء مویشای برند کشیدہ کہ
و قائمہ بھجات پشہ و بعضو نہ دن کتابہ بردہ
باریک مفاضنی التشتیک سنکسایہ در سائر
اطروفہ کرانقدر لر بلہ برداشتہ معروض الای
ولی التعلی قندقدہ فوق المأمول شرفید بر مساک
انما قبول اولوب واقعا مصرع علاج و اعقہ
بیش اروقوع باید کرد مبتغا سنجی استحضار
ھاب مصیف فراخی وقت فراغ مشتاب اولق
مشکو تقدمان سامان امور دیدہ کثیر

دور اندیش اولدیغی بارز مجاوی ظهور
اولدیغندن بشقه ذریعه استحصال
موفور کرا اولمشد رفعا بعد خدی موالات
اولور لولکه کاشا جمانه بحیر ملری ایله لو
مخلص اسخدر مکر کیم اچ و خرم بیور لور
بامول و متوق قدر

تذکره مولد شریف

طهر از خلقت خلقت عالم رسول اکرم صلی
علیه وسلم جناب لربنیک زینت کوازه و بورد
و پرتواند از عرصه عالم شهود اولد قلمی
اخبار سرت تازی قرطه بنا کوش ستمین
اولق ایچون هر سال یمنت اشتمالده علماء
کرن کتر هم لله تعالی الیوم الدین ایله
عقد مجلس مولود سعادت نمود اولور عارت
متحسنة شهر یاران شاد الله الملک
اسلوب بر عوب قدیم اورزه یار نیکی کوفی
سلطان احمد خان جامعنده رایحه فایحه
سک از فوج حضرت سید البشر ایله
دماغ عالمیان معطر اولق اورزه قرار ویر

بوم مهورده سحری ساعت ایکن او مجلس
سعات انیسده حاضر بونمغه همت بیور له
خالصا عثمان افندی بن عثمان پاشا دیوان
افندی سی سلیمان افندی میر
سعاتلو مکر تلور مرور لور مورتلور افندم
سلطانم حضرت لربنیک اغنه زلال فضل
و کمال اولون نادى معرفت مائلری کمنهل
المعنی الزمان و موردوزغی لودوران مقدما
حسرت و اشواق دعا ایله اناج قضایای
شنا لکنق خاوندده معروض بنده رشیفه
اضراق مرضیه کبر بودر که بحمد الله تعالی
کوجه رشاشه خرنه ربیع حیات ایله از اله
غنت و غلت اولمغه در لکم تنور قیس
صدورندن غائبانه التهاب بدن اوار شتیا
و شراره فراق کرایله بر رتبه ده حریق زده
اولمشدر که **بیت** اکر صوسپمیدد بیدم
اندیشه وصلت نه جان نور در تن باند
نارغم حسرت مضوی ما صدق حالدر کرم
جناب عطار رضا بر لیله صحایف مطالع

ملاقاته ثبت خطوط مشافیه بولدنی
بیت نوالله ما فارقتکم قالیاکم ولكن ما
 یقضی فیسوف یكون مقتضا سنجہ شیوہ
 خفیہ دیر تقدیر در انجی شکاه ایتلاق بر
 محاور انکریله صود شوشن مقارنتلرندن فیله
 فروز شمع مجلسکراولون بعض اجاب ایتلاق
 اشعه تقریر و تنویر لرندن اقتباس ایلدیم
 انوار معارفخمه العشای دیجور جهالته
 نجم هدا اشلو پرتو فکین اولوب لب بر لب
 زانور زانو صحبت لیدن اصاب قدر سینه زده
 علاقه و صلح حاصل اولمشدر غائبانه
 طرفیندن ظهور ایدن احوال شفاف مال
 تعارف عالم ارواحه دال بر معنی اولمشدر
 الله تعالی تلامذی عالم اشباهه مثال اولدی
 دخی معلوم اهل کالدیر بر وقت اولور که
 حدیقه التفاتلرندن اجتنای باکوره کلام
 ایلله حلو الذائق مرام اولور زوا ایلده کا
 موستاری اوزون مصطفی برو کا طیبی
 اقدززه توار ایدن رفیقہ کریمه کر کارند

ناوردان

ناوردان بر اعنه بر اعنه دن اساله سلفه
 الصهبای سلام و تذکار ایلله نشووه دار
 بیورر دیکر صکره لرده عدم اجر اسبله
 مبتلای خمار بیورر دینگری مبنای دلاری
 محبت سبکپاره نسیان ایلله شکست ایلدینه
 حمل ایتشیدیم بو ایشا لر اولدیه منتصیفات
 دلوانچه دیوان رونقی عثمان اقدز فرزند
 ابعاث اولشان بلا عقنامه کر زده **مصراع** حاصل
 نیز بر دل دریا کدر کند فحو اسنجہ نام
 محصلی بی تکرار و تذکیر بیورر قلمی ازاله
 زنگ درونه رهمنون اولمشدر داخل بهر
 حلقه مجلسکرا اولمشدر هر کیمی کوردم
 ایسه حلقه بکوش کر اولمش بولدیم من
 جلمهم رونقی عثمان اقدزی فرزند اشتر محسن
 اصوار در باکری حسن نوسعه قوت ناصیه
 خیالیه سندن نجم ایدوب اضیاف ایتقان
 کبی انا مل عقل ادر اکی بریده سکین صیر
 ایلدیکینه اوصاف جمیله کر زده بلا فاصله
 مدیحه سر اولد یغنه متفطن اولدم ایلله

اورون مصطفی ایسه مدحت و تحیه نکرده
 اولفی باشک عرشه ایشمنه دلیل انخاز
 اتمکله چمنصفه و صفکرده سربگی سر
 چکشدر ورون مصطفانک رفخو باند
 طول دراز مودت بهجت اهتر اولور
 عرض و ابراز اولنه حق رتبه لرده دکدر
 اعتماد اولنجه حق کرامتد ایشکر واردر
 مشا و نیش در فرار لغدن انفضالی وقتنه
 سوار جریده اعمالی اولان اوزاری سیول
 استغفار ایله شسته و شوالدوب تمدی
 استین زهد و ورعدن اظهار اولور ایله
 ابراز حاتم کرامت ایله رک روی بخارده
 بسط سجاده نباهت برله ستون کشتی
 و اقامت و الامن اظهار ایدرب بشقه
 یوزون بر بوی چکشدر اولکی ورون مصطفی
 دکدر کور سکر اعتماد ایشمنه اولنجه حق
 قدر واردر بند کردخ و ارسته ظنون
 اولد یغندن **بیت** از سیه کاران حدیث
 توبه جرمی بیکرست جانه خود رازان بهتر

نشوید

نشوید کتختی مضمونی ایله مقابله ایدجه
 افرجین جبین حلال ایله **بیت** جهان
 خلق شود کله منکر اولمسدر کراماته ندر
 بو فعل منکر دیر اکر موتایی سوبلستک
 توجیهیه مدافعه ایدر رهله اقدم سلطانم
 اورون مصطفانک احوالی مددا شسته
 استیاقوزن تمتد بر معنی اولغله رفعه رسا
 بادر رکان اولد یغنی وقتده رونق افندی
 خبر ویرد یکدن قصر اولند کیم اعددی
 بنده دلده لرین کناره اوراق مانند
 بریده مقرص نسیان سوملری تمیزدر
راغب بالشارحین الکتاب اکرین پیری زاده
افندی م
 حضرت تریک قبله گاه صوفی افاضل
 و وجهه توجه صفوف امانت اولان محفل
 لاهوتی مشکاة زنادی ملکوتی السما لکر
 مصابیح دعوان صفوف زجاج اجابت
 تنویر و مجلس تحیان عبد امتزاج اصنات
 بتخیر و نظیر اولنوب مطالع الانوار علم

و زهی و طالع اسرار فضل و تقی اولان نسخه
 خاطر حکم ماثر لری کره بعد از هر متفحص
 و مستقصی لذت قد نضکره مهالی مخلصانه
 بود که جامع الاصول هر روز و فارحاری
 الفروع حیدر و اولان نسخه ذات فضل
 سمانه ندن استقاده مسئله ^{تفصی} و عا
 ضنده ورق گردانی لیل و نهار ایکن بو
 ارسال بیور بیون رساله اجابت نظر
 دعا و قبالة بودند امضای خود و اولان
 مرات اصول محبت و شکان انوار محال
 نجبه ازمان سعه اقتراذه رسیده دست
 خالص الجاندی اولوب کشیده سبک
 سطور و واسط القدم ساط بلاغت نسو
 قنن در الفاظ فصاحت طراسجا
 الازر غیر تغییران بلاغت پرداز قستی
 الامل لری که رشک مرکبات صاحب
 و ذوق شکی مفردان راغب در فقره
 ریگینی صحیفه دلدی مصور صور سقا
 و غری بر کونه تلویح و هر جمع تکینی لوجه

خیالده

خیالده نکت و دواری برو بهله تو صبح
 اینکله بر مدت مطالعه سبیله تنویر باصرة
 اشتیاق برهه من الزمان مذکره سبیله
 تشنیف ساموه اشواق قلوب غلیقات
 تحقیقات یله متن خلاصه مجتله تحبیه
 صرف اوقات و لقمه در هوار صاعد منأ
 سعاد و ایشده صدر الشریعه عافیت
 اولقدن حالی اولیه لرامین بودند بویله
 دخی نیز قایق خلاص اولون خاطر فیض
 اصصا صدن بحث استغنی اص جانحاصل
 مطوی منسی بیور سیوب دعوات ضعیف بر
 یاد و نذکار و کتاب مختار محبت شمار لر بیه
 اضهار عافیت ذات فضائل سمانه ندن
 کلفت التزام اختیار و البتة همت خامه

بلاغت آثار لریدر

چاوش باشی سلیمان اغارون خاخر لرینه

با نسوید امین

در تملو شها تملو شجاع تملو جلوتلو
 انندم خدیو جلیل الشانم حضرت لر نیک

۹۴

هر وقت ایوان سپهر اولون دیوان خانه
 بنده ارکان ایلیخانلری رفت روپ چاروب
 مرکان قلوب بر اسم صداقت ولوازم ^{مخلص}
 واستکانت برله استدانه یام عروود و تلک
 دعواتنه زبان و جنانغز و قفاید کی عرض
 و بیان قلمور فیاض بی انبار ذاق بهما لک
 پیرایه دوام اقبال و اجلال ایله همواره بین
 الایمان ایوب دعایم سریر عزت نصیر ^{زین}
 مانند رتد هذین سپهر اثر ثبات کبر و اسباب
 مجد و استلین خارج حیطة حساب اعداد
 اولون مراتب اعداد و شن ترقی پذیر ایله
 امین بعد الدعای عریضه بنده بیر بالک
 بودر که نیم حضرتلری قلاده جیلد
 اما نر الان حلقه عمودین و اخلای ^{بینه}
 مربوط اولوب شعار جسم اعتبار و سرفا
 کار افتخارم اولون خدمت ادر عیده خیریه
 ایله اوقات کدرا بکن عمد الفقار افندی
 بنده لر ایله کرم و احسان سیور دقلری
 عنایتنامه جلیل القدر لری برن ^{ایله} اوقا

سوز

مرتب رس و وصول اولوب کشیده
 صحیفه نوازش اولان سطور التفات
 سطور کمنظور عین رغبت اولدوقده
 حاصل اولان دعای تزیلید عروود و تلکری
 تکرارینه صرف مقدر اولونشد حق سبحانه
 و تعالی وجود منقبتلرین خطا لرون امین
 ایروب علی الدوام اریکه پیرای عزت شام
 ایله امین حال الاموی ایله بنده کرم تمیلهام
 سمت جوعه اهاله جام التیکله تجدید ^{صک}
 عبودیتزه اقام اولونشدر ان شاء الله تعالی
 رسیده حاکم تلری اولدوقده بوندن بویله
 دخی عبد سها ملرین نظر التفات نشایان رعیا
 عنایت معنادر لردن تعداد ایله متناز قران
 بیور ملری لابنده لطف و رحمت اولدو کدر

خالصاعثمان افندی دن دفتر دار افندی

تبریکنامه در

حضرت تبریک ریاض رفوعه منالی عنصروه
 واروایه سبحان دیمه وهظله اولون یا
 سعیده مرام فرمالری لب ادا ب و حیا بر

صفا

تقبیل و لازمه ذمت اهل صمر اولان در
 فایحه نفس دولت و سعادت لری جلایا
 طرویس توفیق و صیمنت اولوق دعوی باطقة
 حق ابر له ترتیل قندی یعنی ذیلنده معروف
 داعی قدیم اخلص عدیل لری بود که حرم
 رابعه منزله سنده اولان دمشق رشوقه
 دولتمو اولیای نم افندی لری بزرگ خدمت
 دعای لری له امر ارایام ایدر کن بالاسحقه
 و الامتیا ذات محاسن پروزل لری چمن
 دولت اولان سند شوق اولیده بنختر
 و اهتر از ایلد لری بشارتی زین بخش
 صماح داعی قدی لری اولدقده و افق سن
 طبعه متلی ایبر ایدله ران نامل سرت
 اعززه و رحمت او فرقه مظهر اولدقده بناد
 ورقباره بندگی استودینه تجاسر اولندی
 حق سبحانه و تعالی مبارک و سعود و زیان
 و سعادت لری محدود ایلدوب همواره علم کلام
 نو املری له عرض حال اصحاب امالی مجلسه
 محلی و بیرون ارباب نیاز و سؤالی مزین و محضی

ایلیکن

ایلیکن خالی ایلمه امین بوبنده دیرینه
 میریدن مطلوبی اولان مکتوبین و امثال
 مثل نظر اعتبار و التفات آثار لرندن اسفاط
 بیور ماصق باینده سروت و کرم افندم

حضرت لری نیکدر

پیری زاده افندیکن

سعادتلو سماحتلو عنایتلو افندم
 سلطانم حضرت لری نیکدر مطلع کوب عز
 و اقبال اولان ساحه فسیحه الارجای
 عزت سرای عالی لری صونیه که کلیم طاق
 اندودی رشک او روز مسسه قبه بیرو
 رنگ اسمندر کمال ادا ب ایله امر از کلده
 فایحه دست کرم پیوست لری شفاه نکره
 تقبیل اولنور همواره عنوان شرفنامه
 عز و اقبال لری سر لوحه زر سوره توفیق
 ایله محلی اولوب دیباجه نسخه باهر اعتبار
 جاه و جلالت لری رقم زده قلم الاعلای عز
 و اعتلا اوله امین کرم پرور اینه نواز
 مقتضای تاعده کرم کار او رزه مراعات

رسم بنده نوازی سیوریلوب اقبال عالمتاب
 عنایتلری منظره بالاطاق بیت الشرف
 سعد السمودن طالع وروزنه پرزنتک
 کلیه احزان خاطره لامع الانوار اولوق
 تسویج سیوریلور ایسه الحمد لله العلی الکبیر
 امداد نیر التوبه تقدیر ایله کویک ابدی
 الحقای وجود مقابله اوضاع منحوسه
 اعراضدن سالم اولوب شب روز مقارنت
 انظار شریفه مسعود لانا اقبال اولیای
 نعمی ایله مقرون سهم السعاده اولمقابه بافقد
 والوصول دعای دولتلیله معمول اولمق
 محاط علم عالم اربور ایله حق علم و داناد
 کویک دری تابدار وجود سر محمود کر ایله طالع
 ایام مسعود اولوب صحیفه سپهر انیر اوزره
 صبر نشید تشریف لایله خانه دبیر عطار
 مسامع سکان ملا اعلای تشنیف اول
 خطیره مقدس جنابیدن توفیق و التستین
 سامعه قطان ساهره غیر انی تلطیف
 ایتدکده صباح الخیر سرور جاوید پیشانی

ایام

ایامی رشک اورغره عید ایلمشدر الله تبارک
 و تعالی حضرت تکریمات بیها المربین اربیده
 صدر اقبال ایوب وهر صالده خانه توفیق
 پیرایه دست سعادت پیوست عرو اصله المری

اوله

عزت پاشان صدر اعظم علی پاشا
حضرت نرنه کلون تذکره در
 دولتلو عنایتلو عطفو قتلو راقملو
 ولی نعمت انقدم سلطام حضرت تدری باری
 تعالی غر نشان حضرت تدری بر کزیده دودمان
 دولت و اقبال اولان ذات کریمی صفات
 وملکی سمالتین جمیع اکرار و خطار دن
 وسالم ایوب سانه عنایتلرین عامه عباد
 ایله بوبنده کرم معقار لری اوزرندن دور
 ایلیه امین بجزمت سید المسلمین کر مکار
 مرحمت شعار اوتورن برو طرف باهر شرف
 داوانه نرنه اولان رابطه عمودیم توفیق
 مستغنی اولوب عجد قدیم وسده مستدیم
 اولدیغیم معلوم دولت لیدر و بر خالک سیدان

احقر بر جا کتر اولوب قلله الحمد مصطبم اليه
 محرم اولدم اما فيما بعد حقه لحاظه عنايت
 ونظر مرحمتله معامله بيورلى اقصاى آمال
 بنده کسير البالى اولغله عنايتلو افنديمه
 دخيل در شدم و در امن و دوئلترينه تسببت
 ايله سايه عنايتلرينه النجا ايدم فقدمدن
 غيرى کسه م بوقدر لطف و عنايت مرحمت
 و شفقت مانول ايدرم الطاف سنيته
 خاتمانه لرندن نياز ايدرم که هر نقد صرم
 و تصورم دخي لار ايسه عفو کريم شفقتانه
 و صبح جميل بنده پرورانه لر ايله معامله بيور
 بوقوللى مجددا ايسا بيورلى باينده امر
 و فرمان دوئللو عنايتلو مرحمتلو شفقتلو
 راقبلو ولى النعم جزيل الکرم افندم سلطانم

حضرتلر نيکدر

عزت على پاشادان اوائل جاننده رئيس
 الكتاب الحاج مصطفى افندي به
 بنم دوئللو مرحمتلو ولى النعم افندم سلطانم
 حضرتلرى بوقوللى ولى النعم افندم صفر

سندن

سندن بروکردن بطوق عبوديت اولان
 بنده درم خريده لرندن اولوب شمد برون
 استحقاق و استيهالدين افزون نوازش
 شفقتانه و الطاف بي نهايه لرينه نظر هر شمد
 انجى هربار جلوه ناي مجلوى خيال اولان
 شاهد مردم کش ايشه که مناسب قلبه دن
 عبارتد رجويان نکم کوشه التفاتى اولدجه
 چين صين مجانب اظهار ايدوب کان رسم
 پسند ابروانندن کشار اولان تبر جکر دوز
 تقافل درون الم شحوى باغدار ايدر باخو
 دفع عطش حرمان ايچون زلال جهانندن
 نيم رشحه مرحمت خواهش بلسم مانند سراب
 درون معامله سي وجود خون الورى انداخته
 آشنان بو ايلر بو تقدير چه جان خزينه
 تنگناى حسرت و هر مانده اينس وزن و کدر
 اولدغين کوروب ياران تعجب کنان **عجبا**
 ممن بجزن وله صديق فاضل مثلنى اير
 ايدر لرم کارم پرورم حال بشرت سبيله
 امينه هم بوده يه دلداره اولوب **بيت**

کججه لراجم شمارم صبحه دك ای شب هجره
 بکار و حساب مالی او روزه شب زنده دار
 انتظار او نماش بود قدر علی الخصوص غیر
 نظر تنده جوهر غیرت مضرا لئل انشائی
 سبقت ایلم ملاحظه سن ایتمه کی حاله
 نسوا و خاطره ای امر مقرر در بود نظر اول
 ایله سر سبکزی تصدیق غرضم الحمد لله
 نقالی جلال نعم الهیه دن فتوحات کثیره
 البرکات ایله مجموع ناس سرشار ذوق و
 سرور ایکن قوللرینک مقوم اولمسی روا
 بیورلیوب بنی مقصودمه نایل بیورلیوب
 موجود حق سخاوت تعالی وجود کی خطا لردن
 این ایله ایکی دفعه مراد علیه کراویوب
 قوه قریبه کلشیکر تحت سیه کاران ماضی
 سببیلله محروم اولدوق ان شاد الله تعالی
 بود دفعه بکام اولور زاکر رضای بدر والا
 که ملاحظه بیوریلور ایسه استمر ایچون
 حال عبودیت نام قوللرینک عود تنده
 لسانا شویله مراد ایتمک مناسب کوز زلمه

کوندرسونلر

کوندرسونلر دیو سپارش بیورلق بائینده
 لطف و کرم عنایتلور اقدم سلطانم حضرت لردن
عثمان زاده نکه عرضی ال صورتی در
 ای صدر کاور که دعاستایستک سبک
 عرش و رعد غدا اولمال ایدر یوزیر برده غرتنه
 نائب یوزیرین سور و باشک نزاری فرش
 حریم جلال ایدر ایتمه در نع رشحه لطف و
 عنایتک بیدک سوزش ایله در که که عرضی لردن
 ایدر باغ نیازه روزنه شوق خامردن صرف
 طلب بو و صیله عرضی جمال ایدر بود اعنی پر کشته
 حال واسکسته بال طریق صعب المسائل
 سالک اوله فی مدرسه شهر و ماه افلا که
 تلویح حقایق طوع و مشارق و توضیح دقایق
 مطالع و مبارک ایله سبق آموز اهل بنشین
 و ادراک اولان خورشید تابانک سیل تکمیل
 دوره حجرات بروج المیوب بو عید ناتوان
 هنوز مرقات ره پایله مقصودک درجه
 عاشره سنه قدم نه عروج اوله میوب بدت
 چل ماله دن بر و موصله ایله مدرسه قائم

باساده سروی کش زهر بر صاقت شکن
 کزین زاویه محو اولوی تو اقل مراحل طریقیدن
 هفتان مرانقت و پیش اهنگ قطار ساعت
 اولنلر ایله بیغزده تقدیم زمانه بر می ولسه
 مقدم خبر مؤثر بتداشالی هو ایکن بهر بری
 طی کرده قیافه امان و مراتب بلور تلویم به نلفر
 منشور استیصال اولملر ایله کریبان جائه
 هفت خاک ضرورده دست غیرت ایکن طریق
 غالب جعله الله اخر المصائب بخی خانان
 سامانی خاکستر و سوم هم ایله پهلهوزن
 کستر تمکین داروی مفرح الذان تلویم ما
 فانی رف دار الشقای مکافات الیلین عالی
 حضرت چاره عاقر نوازل درگاه مرعترنه
 التجا و مرهم بر الساعه سلیمانیدن امیدوار
 تدوی زخم عذر ایله ره نشین سر کوجه
 رجال الیلدکم اعلامه اجتر اولندی **بیت**
 درین ایام اگر شفقت نیایم با مید کدام
 ایام باشم خدا یگانرا مرهم برور اراقت بنا
 مراعات مراسم قدم طریقیدن قطع نظر

صالح

حالاً فاسم باشا مضر بخیام نصرت
 و مطمح انظار عاطفتملری لبقاله مدرسه
 مرزبوره شرف جو جواری ایله طریق اتصالده
 تقدیم در صحیحه علت ثانی ولد بقی حسن شهادت
 صد و کرام ایله محاذ حوزة علم شریف عالم
 شمولری ولد قدده امر و فرمان و مرصت
 و احسان بر صفتو غنائیلوا تقدم سلطانتهم
 حضرت نیک در **قطعه** مال الملک خاکستر اولدی
 کندیسی کول او کوزی تائبک تالیدی اشقی
 الطاف رحمانیه به خانان سوزی ایدوب
 ایران سوادی جنون شمدی سعید ارباب

ایتدی سلیمانیه به

تذکره عاطف افندی

بنما تقدم دونکی کون وقت غروب به فریب
 قاضیه کرحما می پیشکاهنده کیف
 ما التفق جناب کون دایه و خادمنه تصادف
 اولدیغندن ذات ستوده صفاتلر تریک
 بویله وقت باهنگامه علت تشریف لری
 تفحصنه تصدی اولند قدده خادم هم باند

بده لری واسطه کنوب کی ستر از ستر
 شغل ایله بعض کلمات بماله توغل ایله دی
 اما دایه بیچاره دور ابواب کر مایه لری ایله ما
 کلمن اش دهن اولغله لسان حال ایله
 کشف ماله بو وجهه مباشرت ایله که بزم
 افند مزک او بردن بر وطبع مستحق از موضوع
 لریکه کرار مشهور بکر اولدیفندن ماعدا
نظم حما که آینه سیمین بد ناند
 عشاق صفت اشقی قلبنده نه اندر کرستی
 ارمان بحر دله در انجق جامه ایله دخول
 دشمن جاندر عریانی ده ده تکیه سیدر
 فیضی مسلسل اغزی لوپر رطاشترینک وجد
 عیاندر هیآنده اولور نائل وصل اهل
 تجرد خلوت لری نفس اولدره جاع طرفه
 مکاند نظر نیه نایا کلرین دیده زلزله
 مانند پیران طریقت نکر اندر زفره سی
 پیرایه ترانه کرا لو بر صوفیه حمانی خلوه
 عزت اختیار ایله کبری مقدمه مسکو عکر
 اولشیدی ایله نهفته سر موصلت برده

لانداز

برانداز مکاشفت اولدیفندن فضله
 تنکای صیغه سی بالضروره یکی باغچه
 همانده رغبتنه علت مستقله اولدی
 لکن لاله رویان رنگین عذار استدن بوی
 وفا تا پیدا اولغله اندن رخ و فاحمانه
 نقل سجاد اوست اولشیدی انجق **بیت**
 کورر کن غنچه سن و سوره دست دگر
 بلبل نینه بوی افا مید ایله کلستاندن
 ترانه سی موجب جلوی و ظنر اولور جارطا
 مرام استرا صده متکای بالین کام اریله
 کندی دینله رک جارطا صامنده مربع
 سر صفة اقامت قلمشیدی صکره **بیت**
 سفور غائله زلزله دن قصر وصال
 چار اساس اوزره با پلماز سه متانت کلز
 نکتة سی استدال اولور ب انسا رسند تند جام
 خواهشی حلقه صطبل مرامه ربط ایله
 بیلدک دیو میر اخور حمانه عطف عنان
 غریمت ایشیدک **بیت** سمند جره بوشانلو
 الملسک ارضای عنان کهنه پایند توکلده طو

حیوان نتیجه صب جالز اولغله **مصراع**
 لوسکی قیردی بوشاندی سپورطوندی
 همان صحه سیده میدان همانده فادمه
 جنیان غرغیت اولدی اگدی پیوره کی آمد
 وشدن شکسته فتور و نور حاصل اولغله
 کاسبق فی السابق ابا برکزه جک دخی سببو
 شکن نشانگاه مقصور اولغه رهیان برست
 اولور میوز طلیاسیله وزنه جیلر همانده
 ورای مترس نژو اولشیدق لکن بدل مصاحبه
 مواصله دن عبارت بوسهای ضونهاتج
 مقدمه خلیای مستعای موری اولغله
 مناقشی مناف بی سلم اولدیغی حیثیت
 ایله بالافره امید فیصل دعوی محبت ایله
 شدی قاضی عکرحمانده کلک اندمیزک
 دعوی جوشی بوکون پدیرای انفصال اولغله
 سزک دخی همت درونیه کرمستد عاقر در
 اگر بوکون دخی اولغلیسه مداومت متوالیه
 موجب اولور دیو مخلص کرم دن لسان حال
 ایله استمد ایلدی مسکه تولک دخی آتک

ش

همت انفصالی وقتک تنها کندک استمداد
 ایلدک بزم همتزک نه مانده سی وارد زبرا
 قاضی عکرحمانده بولله غروب قریب وقت
 تنها ترده فصل اولیان دعوی محبت ^{وقت}
 فصل اولسه کرکدر دیو بعض ادوات تسلیمت
 ایله بیچاره یم تسلیمت دیرلدی اقدم پادشاهم
 رفیم مقصد لطیفه در همان ذوقده اول
 انجق لسان حال ایله کویای رسالین اولان
 بردن بترکی دانه حیوانی محرم راز اتمه دن
 حذر کرکدر جنا بگری کور میله دیو فرزاد
 اولدی سلطانم کوروشه لم زهرابه کش

ساعرفرت عاطف

مرحوم خالصا عثمان کتخد اپیری زاده

افندی به ناسوب خطی

سعادتلو سماحتلو مکرشلو مزید مجتبلو
 سلطانم افندی حضرت تکریم فضل و کمال
 اولان نادی خطیر حقیق اصفا لریبه ^{بهین}
 تعظیم واجل اول غیرت شکن بحر اوق اولان
 طبع صاف معالی انصاف موشکاک لر و صوه ^{نوقیر}

ایله دیباچه پیرای صحایف سؤال فزندی
 نمائنده مخلص دل ربوده لری بود که آنها
 انش مفارقت لری کانون دروغزی سوزان
 واضطراب شوق ملو قات لری بنیان اضطراب
 و آرامگی ویران ایتمکده ایکن بود فعه مخصوص
 ادملری بدله ارسال بیوریلون کتاب مستطاب
 برقع الاقاب بلیغانه لری ایساچی نزلنده
 راحه پیرای تعظیم و اجلول اولوب ایجابات
 تعبیرات بملکرمه مانند شعله جواله بالارو
 نار اشتیاقه نوعا صیت کلاب تسلیت
 و علی الخصوص فونه نمای سحر جلول اولان
 دیباچه حسان پسند صنایع اشتمال لری
 اگرچه دل فرقت کشیده به ایرات انواع
 بهجت ایلمد لکن زخم زورده ناسور
 فرات لری اولان دلی بی آرام مرهم ملو قات لری
 غیر لری ایله قبول التیام اتمیه صلی ارتباب
 طرف اثر فزندی اولان شدت علاوه بر محبت
 و وفرت انجذاب و مودت مقتضای سنجه ان
 غیر نسقم خلوتخانه خاطر فر شاهد کروضیا
 فزندی

خالی

خالی اولوب بیت خیالک دین درن نقشه
 دل بی کینه دن جعفر بوبر معجز نام تصویر
 آینه دن جعفر مضوی با صدق حاملن
 اولشد رضان با حق عدوی عهد شکن اولان
 دشمن دین رو دتی قریب اتم بود مدد گنا
 نصرت مناقب اسلامی انواع قوت و نصرت
 مظهر الیوب تمام مأموریت ایله عودت اصان
 و نسخه یکبار اولان جمال فرحفا لری طالع
 مخلص دلداره لری مناج و خندان ایلیک
 دعواتی برابره زبان حالص الحنا لری اولان
 معلوم سعادت لری اولان چون مکتوب محبت
 اسلوب تحریر نیه بمادرت اولنشد ان شاه
 تعالی لدی شرف الوصول بوندن بوبله
 دخی ثنا کار اخلاص شعار لری ضمیر فیض
 پذیر لرندن اجور بیوریلوب هبت شمال اولان
 و حقیقت اولان صوب معالی منقبت لرندن
 هبوب ریاح احسار عاقبت لری ایله سکیم مراد
 فرصت بیور لفته هبت بیور ملری سؤول
 بودخی مرحوم دن علی احمد فزندی

بود که بنم سعادت تو سما خلو مکتلو
 مرید مجستلو سلطانم افندی حضرت لری
 بود فقه سجدار عالیقدر حضرت شهریار
 سعادت تو میر جلیل الشان حضرت لریه وار
 اولان نیکه اینقه بدایع نکار و رقیه کریمه
 فضائل نثار لرزنده سعادی ایران ایله طرح
 اولشان محالسن کالدره مقصود نامشرفی
 حصو لچون سرور هوای نعتند و اصل در دعا
 مطبوعه لریه خرفه فی کند لره قبول لریه
 امر و شوار الکریم بحمد الله تعالی کتاب الله منجی
 جلاله اول لریه لریه شرعیه و حسن فعیه علم
 النظر بر عیبه ایله ملزم و فحیم اولوب بو قدر
 ایامدن بر بر میانه مدود اولان رشته
 خصام تاثیر خست هایون ایله قرین تفصام
 و امر مصالحه رسیده درجه خصام اولغله
 ضرر سده اولان نقرای رعیت غنوده همد
 اساس ایش ارام اولدی فی اشارت و تبشیر سور
 حضرت خالق کون و مکان غنایتلو اولیایم
 افندی لری حضرت لری سائره راحت بخشایم

عباد

عباد و بلاد او زینیه سایبان امن و امان
 ایلیوب ذات بر کزیده صفات لریه دخی هیشته
 لومقوله آثار مند و بر لوب کونه امور مرعوبیه
 موفق ایمک دعواتی زیور زبان خالص الحسان لری
 اولدی فی محیط علم دقیقه دالری سور لچون
 تجدید بقالته اخلاصه اجتهاد قلند
جانب حضرت صدر اعظمیدن نادر شاه
جانبنه محریر اولشان مکتوب عالمه لری
 مادامکه مربع نشین مسند پیر و زه رتک
 طارم چارمین و فرما نقرای خطه شنور پنا
 حاور زمین علم فیروزی توام صبح تابدار زرن
 قبا ی اشعه و انوار ایله نضای وسیع لریه
 عالم علویه جولان و ترک کار و ضبط و تنخیر
 ملکت نمرورده سر آغاز ایلیوب فرقه سینه
 کشور شام و شرمه ظلمت شعاران ملکک
 طلوعی مانند کفره لنام میان میدان کیرود
 پامال و صحن عرصه جنک و پیکارده بر کشته
 حال ایلیه اول ماه سپهر سلطنت و تاجدار
 نیز خیر خجبت و کامکاری عالی حضرت و معال

بارگاه رفیع منزلت و چشید دستگاه بلند
 همت و جلیل اعتبار سامی نسبت و الوتار
 کردون رفعت و کیوان غلام معالی منقبت
 و فریدون احتشام اسفندیار دیار سر بلند
 شهر یار با افتد از ملک ارجمندی تابنده افتد
 برج سعادت زیننده کوهر درج رجا جت
 فرخنده فال حجت خصال خدیو کشور جاه
 و جلال رونق افزای اورنگ کسری و جم داور
 داد او را مالک عجم داد او را شیم خورشید
 علم تنسیق فرمای نظام عالم عنوان الحیا ^{سه}
 و الجلاله و الحراسه و العداله صوتا لصفنا
 و الدیانت و التقاوه و الامانه کردون بارگاه
 تاج و دیهیم پناه شاه فان جاه کیان دستگاه
 لوزالت نیرات دولته شاره من مشارق
 العز و اقبال و مابرحه شمس سعادت
 طالع من مطالع الجود و الاجلال حضرت ^{تک}
 ذات حجت سمات و وجود کروی صفات کبری
 پیرایه بخش اورنگ المغانی و رونق افزای
 افسر کیانی اولوب هیت هیکل شمشیر ظفر

نایب

نایب صبح حجت طلع عالم اجود
 و سپرزین صرب قرین لری مهر جهان تاب
 سپهر اقبال رونق دعوات سطر ابهرت
 مال و عسار سجابه محالست اشما لینه شای
 و اشتغال لازمه زمت در لخواه بی اشتبا ^{هلک}
 ایدوی مرفوع پیشگاه مجد و اقبال و معر ^ص
 دستگاه کردن همال قلند قد نصره مطا
 الهامات ربانی و منبع فیوضات صدیقی
 اولون طبع بالاصفوت حمی اهل لینه فای
 مخلص صد اقبال رابتا خیر اندیش خالص
 الببال بومنوال و زره اجمال اولونور که
 الخم سلاطین عظام اعظم خواقین مخام
 رافع رایات جهاننداری جامع ایات نصفت
 و دینداری موطد قواعد شرع قدیم محمدی
 مشید دعایم فانون مستدیم احمدی
 قوت قاهره سر نیجه عدل رودار نیروی
 باروی رشد و استعداد سیدی دروی
 ملت بیضا صیاحت وجه سر لغت غرای
 نقاوه و دومان سلاطین عثمانی خانداده

صدر ششمان مستد کیتی سنائی مفتی
 الاسلام و المسلمین معین المله و الدین محمد
 الغزاة و المجاهدین مرغم ابوی الکفره و الشر
 سلطان لبرین و خاقان البحرین خادم الحرمین
 المحرمین شوکلو فدر تلو عساتیو عظمتلو
 مهابتو اندم پادشاه اسلام پناه و شهنشاه
 نصرت دستگاه لزلت نیرات قبالة منصرفه
 عن الزوال و ما برحت لمعات اجلاله طالعه
 عن مطالع الکمال حضرت لبرینک در بار عطاقت
 مدار خسروانه و عتبه سپهر اقتدار سلوکا کز
 قبلته طرف زاهر الشرف قانی و جانب سعادت
 سفایا ایجا نبردن ناری لوازم سفارت
 و تمشیه مرام غیرت کشتی روایت ماموران
 و خشم پناهان عز و سعادت دستگاهان
 نظام الایاله محمد رحیم خان سعد لوهاکم
 زمیندار و نظر عالجان هاک مار و چاق رسا
 فرستاده شان که بر بوریان نامه نامی غیر
 نقاب لطیف الفحوار قلمی سامی در کین نقاب
 شریف الزما لری بیت بساعتی که سعادت

از

57
 از برد اضربطاعی که تو را بد کند تقویم
 اشرفترین از منته و سعترین از نزهت
 افزای درود و فیض بخشای سعود اولوب
 سینت قرین برهنکام سعادت رهینده
 ایها بد لرندن حضور لامع النور هاندار
 تبلیغ اولوب دین درون قوت مشهورینده
 موضوع سکون اولان مروارید معانی
 و محبت ارشته سطور خلعت صدورنده
 و مرسوم اولان فوائد مضایین غیرت و دایت
 که النوع طینت حمیت ایت و عنوان مشهور
 یکجستی را خود در طرف اشرف اعلیٰ ترینه با
 انجذاب خاطرهایون را هیچ داعیه نوردت
 روز افزون اولد یقندن بشقه حق جناب
 نضار ساهان لرنده در کار اولان ظنون
 حسنه صفار و کباری تصدیق و تأیید غیرت
 کشتی دین مبین ملحوظ اولان نیت صادقا
 و همت غیورانه لرین تحقیق و تاکید ایلمشدر
 حقا که ذات اوست سمان شاهلی و ترکیب نصفه
 ایات حجاب هیله نده مرکوز و مخز اولان مایه

حمیت و دینداری رجوه روز و اخلاص
 مقتضای برخی هر حالده جانب اسلام
 انجذاب و صفای نیت و ایفای لوازم خلعت
 و دیانت و اغلبه بوضع غیورانه و طور
 منصفانه لری دولت علییه دائم القاری
 نه مرتبه محفوظ و منتداز ایلدیک بی بیرون
 حیطة تحریر و تذکار و در جناب تالیف بخت
 قلوب اسلام و تفریق فرمای سمل اعدای نشا
 ذات قوت اسام مکارم التیاملرب مقاربت
 توفیق و تاسید ایلدیک سر بهت نصیر و مانند پند
 برد و ام واریکه سپهر نظیر کامرانیلرند و موی
 و مستدام ایلدیک امین سفیران شار الیهما
 بند مرلی مراسم سفارت و رسالتی طریقه مرتبه
 حسن ادا و ورزه اکل و اتمام و تقبیل بساط
 سعادت حضرت ظل الهمی ایلدیک احرار دست
 مایه شرف و اعتمام ایدوب مظهر التفات
 و نوازش خلعت پناهی و منظور انظار مکارم
 آثار شهنشاهی و لدقد نصکره طرف زاهر
 الشرفیم بانانیدن جواب باهر الصواب نامه

صدقت

صدقت علامه لرب مشرفنامه هما یون ملو
 مقرون خسروانه و مفاوضه بیون خلعت
 مشحون ملوکانه ایلدیک صوبایست ارب خلعت
 نژاد نرینه عود و انصرافه مرخص و مارون
 او ملر ایلدیک جانب اخلاص کاریدن برخی تاسید
 میانی وفاق و اتحاد و تشکر بوالید جلوت
 المذاق تحاب و توارضمنده اشبور قیام
 اتما کسیده سلیک املو و مشارالیهما ایلدیک
 سپهر اشتباه شاهانه نرینه عرض و اسیر
 او نمشد رفیما بعد مسمی اتحاد جانبدن تاسا
 دلکش بیوب بجهتی و اتفاق خیابان احوال
 و گلستان امانه و زان اولوب دست قدرت
 ممالک زمام کامرانی و پایدی همت مالیده چشم
 در کاب زنگانی اولدجه مانی یکا کئی و اتحاد
 و مرارت نواق و اعتضار بر صرعه حکم و میرم
 و بر اسلوب مرغوب و ورزه نوکد مستحکم اولد
 کرورد هور و اعوام و مرورد لیالی و ایام ایلدیک
 پذیرای انهدام و فرین انقضام اوشیوب
 طرفیندن و سائل ذرایع خلعت و مواجات

ووصائل وشراف مودت و مولای متابع
 و متوالی و متعاقب و متوالی اولی و خلق خصوصاً
 مقتضای شکر کرم شاه و مبتغای شجیه
 مرضیه فوت پناه همدیگر مستغنی
 تفریر و تعبیر و ورسته قید تعریف و تحبیر
 باقی نیست نیز جهانتاب اقبال و اختر عالم
 افزون اجلاول شرق دولت لایزال و اوقات
 بی زوالدن طالع و تابان و لامع و درخشان
 باد بالنی واله الامجاد العمد علی الله الملك
 الاکرم محمد الوزير الاعظم
جانب صدر اعظمیدن شاهک اعتماد
الدوله سنه یازدهم مکتوبدر
 جناب وزارت مابیناب نصاب و کالت
 انتساب سعادت اکتساب صاحب صاحب
 رای عالی منزلت شیر شری تدبیر اصف
 مستحکم ارکان مملکت مستجم شتاب سلطنت
 ناظم امور جمهوری مالک ایران ناسق بهم
 کیان و اسطه انینت جهان و ابطه صلاح
 عالمیان دستور اسطور شعور اصف نشان

خان

59

خان خانان جلیل السان حضرت نیک مجلس
 شریف سعادت نقش و محفل سینف و اکثر
 صوبه رونق افزای سر برود و سند اراچی
 بالش اتحاد اولان تحف تحیناً عالیات مخالفت
 نما و تنق تسلیمان عالیات مصداقت انما
 و اهداسی سیدانده ضمیر مرآت نظیر و خا
 عاطر صفا پذیر لرینه صدر ابرار خادمت بلوکنه
 ابانه و اراقت اولنور که دولت علیه ابدی
 الاستمرار ابله دولت هیه نادره میاننده
 بوندن اقدم پذیرای انفقار اولان در ابطه
 و اتحاد رضو ابطه تحب و تولد تکلیف و اتمام
 و احکامی ایچون بوندن اقدم جانب دولت
 ابدی قیامدن بعثت و تسیر و لئان الجبل
 اعالی حضرت و معلو و بارگاه رفیع منزلت و
 خورشید کلاه فرخنده قال جسته خصم
 خدیو کشور جاه و جلال رونق افزای اورنگ
 کسری رحم و اورداد و مالک بحم نایم
 پناه شاه قان جاه و کین دستک حضرت نیک
 طرف زاهر الشرف شاه و جانب است مقاب

حجا هیله نندن در باره غصه دلد از خروانه به
 مبعوث سفرای سداداری قطع منازله
 و طی مراحل برله مالک محروسه المسالک خاقا
 بلده سیواسه و اصل اولد قلرنده لرستان
 بکر بکیسی علی مردان خان دلالت اجل سنجی
 عازم سرنزل بقا اولوب و متوفای شارالیه
 و رفقای نجباری اولان جناب فضائل و معانی
 سمات مفتی هرات فضیلتلو بناهتلو میرزا
 محمد حسن افندی و جناب امارت و حکومت
 نصاب بالنت و خست انتساب حاکم غوریا
 عزتلوا غوز علیخان نامزد اولد قلمری امر
 هراچی معیت و رفاقت و اتفاق و شراکت
 نامور اولد قلرندن ناشی مرحوم شارالیه
 امسای دولت نادریه به خبر و فاتی اشعار و کلام
 و رودایه جگ امر و اشارته انتظار ایلک ضابطه
 نظام دولت و واجبه ذمت سفارت ندر دلو
 برناسب محله تمکین و توفیق لرینه طرف
 دولت علیه دن اذن و رخصت التماسی
 مشرف سفيران مومی الیها طرف قلرندن بوخاص

الفواره

الفواره ایکی قطعه مکتوب و لا مصحوب
 وارد و اصل اولوب هر چند ختام و انجالی
 اقدم مرام اولان بوالان و مصافق آن بران
 اقدم پذیرای حسن انجام اولسی ملخو ظیلله
 مومی الیها مالک استانه سعادت اشانه به
 عجاله و درود کرجشمد است انتظار من
 اولد یغنه بناء مکت توفیق قلمری موافق
 دلخواهر اولد یعنی راسته قید اشتباه
 لکن چونکه مومی الیها مالک فحوی تحریر
 اوزره امر سفارته موافقت و مشاکدته
 بناء تجدید رخصت و تاکید لوازم سفارته
 متضمن طرف راه الشرف حضرت شاهید
 تکرار امر و اشارت و رودینه انتظار
 اقتضای قواعد مرعیه دوله مطابق کیفیت
 اولغله استانه سعادت اداره چند مرحله
 قریب بولی نام شهره مکت و توفیق قلمری
 لصوب و بین الدولتین مرعی و منظور
 اولان مراسم خلت و مصافقه لایق
 وجهله زاد و زهره و لوازم سائره قلمری

ترتیب و افتخار الاماجد و الاکارم سابقا
 سپاهیان اغاسی اولوب موئی الیهامیه
 مهاند ارتعین اولتان مصطفی اعادام
 مجده معرفتیه هر کون لو ازم و مهانری
 رؤیت و هر بایده رفاه حال و انشراح
 بالکرنیه مباردت اولتیق خصوصیلری
 و امر عالیشان ایله تنبیه و تاکید و چونکه
 سفرای دولت عثمانیه دخی موئی الیهامیه
 صحابت و رفاقتلرین غریمه مامور اولکر ایله
 رعایه لمر اسم الرفاقه موئی الیهامیه علم
 مفارقت برله کران و زبر مکرم غرتلو
 حادتلو الیحی باشا حضرتلر و کران رفاقت
 اولان غرتلو فضیلتلر افندیلر حضرتای
 دخی محل مزبورده مکث و اقامت و لو ازم
 رفاقت و موالفتنه رعایت ایتلر خصوص
 دخی نوصیه و تحریر اولمشدر اگرچه
 سفیران موئی الیهامیه معموره مزبورده
 تمکین و توقیفلری متوفای مشار الیهامیه
 وفاتی کیفیتنه بناء کندی تحریر الیهامیه

نشأت

نشأت و هیئت واقعه مکتوب بلرنده
 اشعار اولندیغی او رزه طرفلرندن دخی
 عرض و اعلام اولنقله بو خصوصیک بر
 محل اخره حملی و معنای غریبه نسبتی
 هر چند ملاحظه و تقریب اولتماز لکن
 دولت عثمانیه دارالقرار ایله دولت نادر
 بیننده در کار اولون مراسم تحاب و توأم
 و لو ازم وفاق و اتحادک بو مامور ما متری
 و مرزدار و لمسی مطلوب طرفین و درخواه
 جانبین اولمقدن ناشی کیفیت مرقومک
 طرف مخلصانه مرزدن دخی اعلامی و رتب
 ملاحظه اولنقله اشبو مکتوب مصاد
 اسلوب تحریر و حال و بغداد و بصره و آس
 وزیر مکرم غرتلو سعادتلو احمد پاشا
 حضرتلری طرفندن ایصال و تبلیغ اولمقدن
 او رزه فوستاده نادی معالی مسیر لک
 ان شاء الله تعالی لدی الوصول کیفیت
 معلوم ایهست مرسوم خانیلری اولدقده
 نیما بعد دخی ایباری زلال صاف اندر

صاف مصافات و قطره باری فیاضه
 مهر و موالاتدن خیابان سراسر گلستان
 دوستی ساراب و دریا و کل سوری دست
 کامی و خلوصکاری شکفته و خندان
 اولوب هواره صانده منفقد مرز
 و مصادقک مصون الخلال و انقسام
 و مبانی مسالمت و موافقتک محفوظ
 تنزل و انهدام اولسی بوجانبک اقصای
 امانی و امانی اولدینی کی جانب ستوده
 مناقب خانیندن دخی تاکید مواد تحت
 و تأیید لوازم و فاق و و در همیشه مراعات
 بیورلیق و ابسته سنجیه مکارم تزار لید
 باقی همیشه بام سعادت و کامرانی تباری

و بردوام باد
سلطان علیه الشان حضرت لرنیه
عرضی الادر
 دولتو عنایتلو عفتلو عصمتلو
 ولیة نعمت اندم سلطانم علیه الشان
 حضرت لرنیک مبارک پشماقلری تباری

سرمة چشم عبودیتم قلوب لازمه دست
 بند کانه اولدینی اوزره حق سبحانه
 و تعالی حضرت لری دره صدق عصمت اولان
 جوهر وجود مسعود لرن زینا افزای حرم
 سرای دولت الملک دعواتیه مشغول لکن
 لطف او کرم اطرف دولت لرنیه در خصوص
 واقع اولان خدمت عاجزانه مزک فرین
 قبول و تحسین اولدین مبین احسان
 و ارسال بیوریلون و رواننامه نامیلری
 و اصل دست تعظیم اولوب کمال کرم لرنیه
 عبد حقیر کرحقده ظمور ایدن حسن
 و نوم پهلری بنده قدی علمین ممنون و مسرور
 و دعای عمر و دولت لری تکرار تکرار ادا
 اولمشد رسده ناچیز لری بوندن بولاله
 دخی خدمت علیه لرنده وسیع عاجزانه
 صرف ایدوب دعای بقای عمر و دولت لرنیه
 منفک اولیه جفم معلوم دولت لرنیه
 فیابعد دخی سایه عنایت و الطاف لرنیه
 اوزرندن دور بیورلماق باندده امر و لرنیه

سرمة

و لطف و احسان دولتلو عنایتلو نیکو
 عقلو عصمتلو ولیمه نعمت اقدم حضرت
رزای عظام حضرتنه
 حضرت تریک جمع سپاه اقبال اولان
 سعادت بناهلرینه رهبری صدق و اخلاص
 ایله سوق کتیبه دعا و وظیفه نظیفه
 یومیه مزاولدیغی وزره هیکله حضرت
 جنود امور لرینه دلیل و رهبر اولوق عنایت
 ناطقه اخلاص ایله تیم وار اولدیغی
 خلایده معروف و شناخوان خالص جنانلر
 بنم حضرت لری دیوان مکارم عنوان
 مشیر لرنده خدمت کتاب ایله شرفیاب
 اولوب بوندن بویله صوب و الای دستور
 بعض خصوص ایچون در سعادت و خصمت
 عود و ایاب اولان الحاج احمد افندو لکر
 نینه جانب مکارم ماب اصفانه لرینه مطبوعه
 عزم و ذهاب اولغله تجدید قبالة اخلاص
 وسیله اولمشدر موی ایله قول تریک سلیقه
 عبودیت لرنده سر کشیده اولان در و صمد

واضلاصی

63
 واضلاصی جویبار تعریف و توصیف قدر
 استفاضه به محتاج اولماغله اساله
 جد اول توصیه و سپارشه حواله نیشته
 خامه اولدیغی معلوم دولتلو بیوردلر
 امر و فرمان دولتلو عنایتلو ولی نعم اقدم
 سلطام حضرت تریکدر
صورت قائمه
 بنم سعادتلو سماصلو مکرمتلو سلطام
 حضرت لک هیکله نسخه نفیسه فضل و کمال
 اولان ذات بهما لری رهین محفظه و قائم
 خدای معال و کتاب مستطاب بر و افضال
 اولان وجود سعادت لر لری زیور دست
 اقبال اولوق دعواتی و اسبیله عریضه
 کار راست مقلد لری که طرف فضائل
 اشرف لرینه اولان قدم تحض و اختصاص
 مقتضا سنجه هر بار حل صد برك طبع مکارم
 آثار لرین زبور سرتاج سؤال و استفسار
 و ثنا و درود لری پیرایه زبان تذکارم اولدیغین
 انها و اشعار لازمه زینتم ایکن دولتلو

عنایتلو ولی نعم افندم حضرت تلمینیک
مسند والای صداری تشریفکرم و محول
عهد عا جزانم قلنمان امور شتانک
مشاعلی عرض اخصود عایه بالضرور
مستلم تصور اولفله بو باید صورتنما
اولان جنی و تصور می استغفا و محضافا
فضائل ماثر کریمانترین تفقد استقصا
ضمنده رفیق خلوص انما استظیر و املا
و فرستاده صوب سعادت پیرایه تلمینیک
ان شاء الله تعالی قرین علم سعادت استمالله
اولدقه بر وجه محرر و خصوصده وقوع
بولان تقصیراتم قرین عفو و صبح سوریلوب
حسن نوجه کریمان تلمینیک کان حمد در کار
بیورلق اقضای نیاز مستندانه مررد

صورت تذکره

همیشه برد الساعه همتگ شفا بخجای صسته
دلان احباب اولقدن خالی اولاملری
رعواتی اداسند نصکره عریضه اقبال
خواه بمرالیدر که یوسف بیک بنده تری

حقیقه

64
حقیقه عنایت بیوریلان تذکره سامرکه
وارد و منخرط سلیک اللول سطوری در آنک
جو اهر اشارتک پیرایه نیکین قبول اولقدن
ناشی صوی الیه بنده لرینیک بکیشهر مقاطعه
استعجال خرج راهنه مدار اولوق اوزره
خطا با برام عالی اصدرا اولنشد ران مشاد
تعالی بعد العوده بلافاصله منتفع به خدمتکرم
ما موریت الیه شجره همتگ تلمینیک آثارینیه الهما
و امر مذکورید باید جانب نجیب کریمان تلمینیک
تسلیم و استعجاب دعوات صبره لرینیک
حضور سعادت ارسال اولنقله بوندن تلمینیک

صورت عرض حال

جناب طرح افکن کاشانه چادر کن به قباب
جل عن الشبیه رالاریتای رونق شکر بصر
والاطاق کردون اولان غرقه بالار و اوق
اقبالترین لی یوم لقیام دستیار تی معمار
چیره دست توفیق الیه مشید الارکان
و کیوان سپهر کردانی استان دولتسرای
اجرا لدرنده دربان المیوب نطلتخانه قلوب

حقیقه

اعد الی عمر سیلاب عموم و خانان بدخوا
 جلوه گاه غراب و بوم ایله امین بو عیسی
 کتر لری استان دولترای ولی النعمان
 بنده سی او در در و ثواب داورانه کچا کر
 درم خریده سی اولوب دار اعتبارم مدد
 کاری همد تر دست عنایت ولی النعمان
 بنیان بلند ارکان کرده هم اساس و کلبه
 افتخار معمار ی صنماری پسند لطف مکرمت
 ایوان اسمانه محاسن اولوب سمع امام افتاب
 جهان تاب عنایت لریله فروزان و هر حالده
 ینابع حکارم و الطاف لری حق چا کر انده
 جوش شمای انفجار و فوران اولغله مستغفر
 اولدیم الطاق بیکان و مرادم بی بالانترینک
 ایفای مرادم تشکر لیه استغالی اعلام ضمیمه
 تسویه عرض حال و جبهه دفت محمود تیم بکن
 هر بار تحریک حلقه باب و الاجناب مرادم
 مابلرنیه تصدیق سرد و لنت افر لرنیه
 جارت خارج دائره ادب بر حالت اولغدن
 ناشی تخدیش سامعه دولتلرندن خاکبای

دولت لرنیه

دولت لرنیه تحریره شایان بعض حالان
 هر بار قیو کتدی لری احمد غافور لری طرفندن
 تحریر و اشعار اولغله تکرر مواد و تکثیر سواد
 ایله بیرون داب ادب حرکتدن محاشی
 اولغوب راتبه عهد عا جزانم اولان
 دعای بقای عمر و دولتلرنیه اشتغال و
 مواظبت اولغله تمسید لکن مدت مدیده دن
 برو منشور اعتبار و بران مسکن سطور
 افتخارم تجدید بیور لرد لیفندن بو کیفیت
 عبد بیجا لری القای جبراندیشه و فکر
 ایدوب غمگین نشور طبع کل از ناله لبیل
 فریاد کدرونق بازار کرم است مفهومی دخی
 رفع رفقه عرض حاله باعث حرارت اولغله
 تصدیق سر سار کلرنیه اجتسار اولغدی
 مرادم علیه بند کالم شمول لرندن مستعدار
 حرز کربان افتخار و نعمة بازوی مباحات
 و اعتبارم اولان فرمان نامه نامی نو ایشنا
 سامیلری احسان لیه عبد شاکر النعمانیه
 افاضه تسلیمت و حسن توجه ولی النعمانیه

سرتاج مفاخر تم ساییده اوج سپهر رفت

بیور لوق با بنده

صورت عرض حال با استدعالی خانه ها

جناب بانق تعبال کون و مکان جل سانه

هیت باب بلند اعتبار دو لنگرین ملاز

بیکسان و هاندان اقبال لری هواره معور

و ابادان ایلیه امین عرض حال عبد شاکر

الغیر بیدر که بو قولی مدت و افزه در

حضرت خیر بران ایله او فاکتار و وسع خانه

مرتبه سی حضرت لازمه همه بذل اقتدار

ایدوب لکن بحکمة الله تعالی بو وقته درک

عرصه تنگنای تمکده حرارت قوز مغز

سوز خانه بردوشی به صلوت ایله جاک

رتبه ده بردر صفت ظل افکن و بر بیه تمکده

برق و باران هرزه تازیدن و قایم ایدر بر

مکن نذر کنده توفیق رب جلیل رهبر

و دلیل اولیوب و با عرض احین فتح دن

بر و حرف تمکلی داخل سطور سکون مینا

اولیان خانه لر دخی طرف فول لرندن استیجا

اولندینغی

اولندینغی کبی مذکور لسان دل اول و نغلم

ناچار اواره تیه ضجیرک و انفعال و بهر سا

اما کن متعده ده به نقل پرتال ایله قصبه

حیرت افزای حضرت ابی الدرداء حیجال

عبدینو او نشینکن **قطعه** بر عقده تک

ایدرسه خلقی مراد تقدیر ایدر مساعده

کلکده ساعتی مضمونی ووزر جناب فیاض

مطلق کارگاه اخلاصده منسوخ غارق

ملع تار دعای قصر و الاطاق اجابته البوق

و مر حمله افندیم کبی بر ذرات افتاده نوازک

حضرت باهره المجدنه تنه موفق ایدوب

بو اثناده ساکن اولدیم خانه دخی سا بقدر

کبی پیرایه زبان مبارکی اولغله بویله

هنگام شتاده محل آخر تار کنده کمال عسر

و صعوبت و موتات اثنان نقلی دخی بو کونه

موجب ضرر و خسارت اولنده جفی ظاهر

اولغله بالضروره اشتراد اعیه سیله

قطع بازار اولنوب لکن واری تمضیق تنک

دستیده دوچار اولدیم دشمن همان ندان

خانہ بردوشیدن تخلص کریبان بلند
 هتلمو افندمک همت برامکه سند کریمان
 انضمامنه موقوف اولدین واقف عبد
 ستم اولون بندکان افاده وافهام ^{انقلبه}
 عرضی الہ جارت اولندی معلوم دو ^{تکلیف}
 بیوردلقدہ امر فرمان دولتلو مرحمتلو
 افندم سلطانم حضرت تکرید

جانب حضرت صدر اعظمیدن روزای

اطراف قائمہ در

نم غرتلو سعادتلو فونداشم حضرت تکرید
 مالک محروسه السالک حاقانیه ده اولون
 فقرای رعیت واهالی ولایت ودایع
 خالق البرایا و مخلوق صید الارض و السماء
 اولدقلری نه بناء مزراع احوالدرنه جنوب
 عدل ودار پادشاهی دائم جریان اولوق
 ایله کشتزار تعیش وزندگانیلری پدیرای
 نشوونما اولوب خرم جمعیت خاطر تکرید
 دایم اوصیف مظالم تقدیادن حفظ روزان
 اولوق لازمه عهده معدلت جهانبانی اولقد

ناشی

ناشی اشبور اقبه حسنه نیک ایفاسی یعنی
 مقضای عدالت سعادت منقبتک
 اجراسی طرف فائز الشرف حسرواندرن ایلا
 والوئیه مالک محروسه ده ناظم امور اولون
 ورزای عظام و وکلای نصف آسامک
 عهده دیانت و عقلتیه حواله و تفویض
 اولنقله بوضوئیه ضعفای سکان مملکت
 حفظنده من کل الوجوه لوازم عدل و دران
 امر اسنده رعایت رکافه مظالم و تقدیادن
 کندولری حمایت و صیانت حالتکر روزای
 عظام حضرت تنک واجبہ ذمقلری اولوق لازم
 کلدیکی اشکار و اکر شرع شریفه و رضای
 بین اقتضای خسروانیه مغایر و منافی
 فقرای رعیتیه ظلم و تعدی اولنور ایسی
 مشار الیم دنیوی و اخروی مسؤل و معائن
 اولوق ایضا ایله کی بیدار اولوب اولون
 برورشد و رویت و حقانیت و درایت ایله
 موصوف اولون روزای عظام و سایر
 حکام کرام مراتب مزبوره بی فہم و دران ایله

لازمه عدل و داری ادا به صرف نابود تو
 ایلا که چو بتدن مشارالینان اولد قلمی
 معلوم سعادت لری اولغله جناب کزدن دخی
 ملحوظ اولان اگاهی و کیاست مقتضای
 اورزه سالک طریقه انیقه حقیقت و
 رعایا پروری اوله جفکرا که چه مولد راجع
 شیمه کرمیه حضرت حلافینا هی دایما
 تحصیل و قوف احوال عالیه مائل بو قلمی
 ایله و لاه و حکامه خفی و جلی روشن و صریح
 وزیرستان و لایانک چگونگی ضعف
 تو تدریه اطلاع معلوم کاند لری حاصل و شاک
 اولقدن ناشی جناب کز فزندن اهالی
 مملکت و فقرای رعینیه خلاف ملحوظ بعد
 و تجاوز حالات غیر مرضیه سی تجویز و تسویح
 اولدنی فی اصل سمع هایون اولغله حق
 شیرانه لرند انار انبار عتاب پادشاهی
 حیر ظهور و بروزه قریب اولمشیک جناب
 شیرانه لرینیه اولان حسن و ظن و اعتقاد مزه
 بنا و هتکرده ایراد مقدمات حسن شهادت

توجهات

توجهات سینه ضرر آنه تک طرفه کانی
 اولد صرف و اما سنه بذل اهتمام اولغله
 فیما بعد خلاف رضای هایون جهانداری
 مظام و تقدیراتک مقدار ذره و قوعنه جوار
 کوسر ملیوب حیات و صیانت اهالی مملکت
 صرف اقتدار ایلمری شریطه بود فعه عوا
 علیه ملوک کاندن سیواس ایالتی جناب
 سعادت لرینیه ایقا و مقرر کنوب نکی بوندن
 صکره طریقه انیقه عدل و انصافه مغایر
 حرکتی ظهوری و اصل سمع هایون حضرت
 جهانبانی اولق لازم کتور ایسه حسن شهادت
 حالت لری کار کراویوب طرف هایون تأیید
 مسؤل و معاتب اولد جفکری بی اشتباه اولغله
 جانب شیرانه لرینیه اولان علاقه درون و لای
 مقرر و نزن مقتضای اولان امارات نصح
 و پندی ابراز و اظهار سیاقنده خاصه قائم
 مودت علامه تحریر و فرستاده ناری
 سعادت تمصیر لری قلمشدر ان شاء الله تعالی
 لدی الوصول کفر هموم صحیفه ذهن

تابنا کبری اولدقده ذاتکرده اولان کاش
 و رویت مقتضای او زره بوندن بویله
 جانب سعادتک رسلا رعیت بروری
 و حقانیت کسرتیده اظهار حرکات مستحبه
 کال اعتنا و دقت و سکان مملکت و قطان
 و لایق اسوده نشین ظل صلح حایت و صیبا
 و غنوده پستراسایش و راحت تکلمه طرف
 مشیرانه لرینه اولان توهمات سنیه ضرورنه
 یومافیوماتری بدیز اولسنده بزل مکتب لر
 واحد طرفدن فقرای رعیتیه ظلم و تعدی
 و نوعی تجویز دن بیاعتدات بیورملرینه
 اهتمام تاملری مأمولدر
شکر صحبت هایون ایچون صاحب دولت
حفر لرینه یازیلون قائمه در
 جناب دیا ارباب جل شانہ عن قلبی و عن
 و عروض انقلاب دوئللو عنایتلو مروئللو
 ولی النعم انعم سلطانم حفر لرینک وسیله
 صلوح و طبایع امور انام و ذریعه انتماس
 و نظور احکام اولان و صودر باسود لرین

عوارض

عوارض الام و اسقامدن مصون و مأمون
 و بر توهم منیر دولت و اقبال لرین یومافیوما
 متزاید افزون ایلیوب ساینه شفیقانه
 اصفا نة لرین مفارق عباد مکارم مقدار
 او زندن بران دور و منفک ایلیه امین
 معروض قوللریدر که فریضه ذمت عبودیتیم
 اولان خدمت دعای عمر و دولتک کربسته
 مواظبت ایکن بو اشارة محول الی امور اقبال
 الایام و المیال اقتضای صلوات موسم بهار
 و مبتغای حرکت اخلاط مختلفه الاطوار الیه
 صمم جهان جان و بدن عالمیانه روح روان
 مشابه سنده اولان شوکتلو کرامتلو قدرتلو
 هایتلو و طغتمز پادشاه عالم پناه و شهر بار
 عارضه الخراف طاری و افتاب جمال بلهر
 الی احوالک جسد روز و رای سراجان شوکت
 جاه و جلاله متواری اولدی بو بوندن
 مقدحج تخدیش سامعه دل جهان تکلمه
 عوارض احزان جسم ناتوانه سریان و لیله
 و نههار اشفاخانه الطاق یزدانیدن دروا

بره الساعه نياز بله انا فانا سجده گذار
 درگاه جناب حکیم مستعان و اشک ریز
 نقره و ایتال به پایان اولوب خصوصاً
 مقتضای حکمت با لقه صمدینه و لازمه عا
 ازل الهیه ایله سمیه کبری کتابخانه امکان
 اولان چارباغ خلقت بشریه امرای مختلفه
 ترکیب ایله شیرازه بند شهود و مجرای حلا
 اوصاف نامعدود اولوب جایجا روغای
 مراتب ابدی صحت اولان نفس صورت علت
 وسیله تصفیه طبیعت و ذریعه امتداد
 صحت و عافیت و موجب نزول شفا رحمت
 اولدیفندن غیر اولان فصاح مهارت کام
 جنبش هوویه متنوعه الاثار اولمدن ناشی
 با مرضه المرجه و طباع بشریه تمائل سمیت
 اعراف و در عقب تأثیر تدبیر حکیم قدیر ایله
 بالکلیه عارضه سقم و کلان قرین الخلال
 و کالقول آینه اساصاق اندر صاف اوله
 کلدیکی مشهورات امور دن اولغله صورت نما
 اولان اعراف مزاج هایون با عنائیت قادر

بچون

بچون مقصد صحت و عافیت ابد مرهون
 و موجب اجتناب و انزعاج کونا کون اولوق
 امنیه سبيله تسلیت بخش دل سیرار و ظهور
 اثار بشارت چشم کشای انتظار ایکن محمد ام
 حمد استیاری عون باری و مددکار جناب
 حکیم شای ایله نورشید نور باش طبع هایون کله
 کلیتاً عارضه انحرافدن رها یابا و هر
 منبر شوکت و جلوه کلمه مثلوا و لکن دن زیاده
 عالمان و بد رسد بر شکوه و اقبال کبری روشنا
 با صره اشتیاق نشیخ و شای اولدیغی بشارت
 عظامتی حاوی هو قدر اولر بیدیه لطف اولر
 فرستاده سور بلون کر نامه دلوار و قائمه
 عنایت دائمه روح افزای اسعد ساعت
 و اشرف اوقاتده رسیده دست تعظیم و اجلا
 و پوسیده شفاه تفخیم و بحال اولنون مضمون
 بشارت غوی پر مرده صزان اخزان اولان صم
 ناتوانه مجدد احیای تازه و ایصال سرور بی
 اندازه ایتمکله هزار شکر فی آنها اولدیلر و لا
 یحصی حور و صفا ایله در عقب سجده گذار

بارگاه خد او تقرب قریب حد و ثنا او ثنوب
 دعای عمرود و لذت جناب ظل الهی و صام هسکام
 فرخست حضرت خلافت پناهی ذیورنا طقه
 نکو استکار و بر مرتبه سرت جهان جهانی اظهار
 اولت شکر که کلبانک حد و نخت در زمره اتباع
 سرت رسیده سامع قدسیان ملام علی
 اولت مرتبه لری رونما اولت شد جناب تیز
 فرمای عناصر و اصول و امتزاج نجشای
 از منده و فصول چل شان و بهر برهان شوکلو
 قدرتو که امتلو مهاتلو و فی نعمت بادشاه
 اسلام و شهر یار دار اعلام افندی حضرت
 سر و سرفراز چهار باغ امکان و لیر خیر اسمان
 شوکت و شان اولون مبارک وجود هایتو
 عوارض نظورات کونیه و قوارع و طوارق
 فذیکه دن محصون و مامون و پرتو انوار
 شوکت بخت و اصله لری یومافینو ما نردا
 و افزون ایلیوبیا لی اهد و توق فرور سیر
 و شان و سایه کستر مفارق بندکان صدق
 نشان و عنایتو افندی خدی ارتقای تام

اشنان

و شان ایله صدر و الاده بر دوام ایلیه
 امین بو نعمت بشیر عظیم النظرک ارادی
 تشکری خارج حوصله اقدار ایله هایت
 دعای عمرود و لذت بادشاهی و قیام فر
 و شمت لری النعمی بر نفود انقاس حیاستقا
 ایله او مانکدر لیل و نهار اولدیغی اشعار
 ضننده قائم عبودیت رائه تحریر و موی
 ایله قول لری تمام خدمت مستلزم البتار
 اعاده و تسبیح و تسبیح و سیمایه تو قیر
 دعای عمرود و تشکری اولت در ان شالله
 تقالی رسیده خاکبای عالم ار ای اصفانه
 و محاط علم دولت پیرای و فی النعمان لری
 بیور لده بو بندن بویله دخی چاکر قدیم و بنده
 مستد علمری کا کان لحظه عین عنایت
 نشان و سر فرای کها و شادمان بیور لوبیاسنده
 امر و فرمان دولتو عنایتو مرو تلو
 و فی النعم افندم سلطانم حضرت نیکدر
 یکیشهر و غلوس اسکله سی کر کجیسی اغایه
 نوروزده یاز بلان محبت نامه در

سعادتمند مکرملو مودتلو عارقلو
 سلطانم اغای جلیل الشان حضرتلری
 فیض نوروز فیروز تقظیم و نفس نسیم غنیم
 شمیم تکرم ایله نوشکنه خدیقه درون
 اولان ازهار بجوی دعا و انوار شجبار
 تناوضع شیشه اتخاف و هد اوها پیشینه
 مجلس الاری قلوب استکشاف کلفینه
 طبع سلیقه مستنده بوکونه تفرد کلاک نغمه
 محبت و بطرح نور زمین اورزه ترین شکونه
 مخدات و انور که کزیده کهر امکارم سیمابون
 اسبق چند روز دولت جان بهجت لانه برنده
 مهان اولوب کشاره نشین خون اغراز کلام
 و نواله صد نقایس نعم احتراملری اولدیزدن
 سنوح لیدن نطفات خاطر سازی و مجامد
 دنوا زیلری قد مکرر فی شیرین ساز ذایقه
 خیال اولوب خصوصاً من کل الوجوه منون
 اخلاق حمیده و محفوظ اطوار پسندیده کله
 اولدیزه بنابر جلوه کرمه حصول اولان
 علاقه درون و محبت و انجذاب کونا کون

جوشش

جوشش میاه انهار و قطرات باران نو بهار
 افزون اولغله همواره طالع مجد و اقبال کمال
 فیروز و هر روز سعادت بروز لری رشک
 نور و اولق دعواتی ز نور ترغبات بلبل
 زبان و پیرایه کلشن سامع قدسیان الکن
 بو اتقاده فرستاده بیوریلون مکتوب تفسیر
 مثال کلفینه نو بهار سر زده ساحه ظهور
 اولوب نسایم انامل یقان ایله کشاره و شنیه
 طری السان النظاره نهاده اولدیزده ریح
 غنیمه مفهوم دلار او فواج سیکه مزایا بخت
 انزاسی عصر باش شام بهتاج بی انتها اولغله
 طرف عالیله نینه علامه نور سرتی از مردار
 وسیل انجذاب در در زیاد بر یاد اولوب هرزه
 کار باشرای اما لری مانند قطار مرغان بها
 پیدری بو اول تجارت متابع الوروده جوار
 و تنکات کشتای اتمسه هزار رنگ ایله نمونه
 نمای شکوفه زار اولق خالدر نور در فترت اوراد
 ایراد و منظره بهارینه تجمیل ایله سترار نشسته
 همیشه اسکله ساحل سرای اما ندرت ساری فلک

مسحون کونا کون اولقدن خالی اولمه سز
 دساری جازیه جانین ایله شوت بافته
 صحیفه ضمیر طریقین ارلان مولان کلمه مؤلفان
 معنوی بناتنه من القلب الی القلب سسل واضح
 دلیل برهان جلیل اولدیفنه بنا معااملات
 معنوی براسلوق لفظیه دن مستغنی دریا
 فروزان شللو ادا ان مکاتب هدیه ایله
 ایله تصدیق اصافیر سسل مخلص میراری
 ایسه دخی کاه و کاه نغمه صریح بلبل خانه عمران
 کستان محبت علامه اولغله بود فعه اهراز
 کله و دار و عطیر مزون و دار ایله تحفید
 چستان محبت سادرت قلندی ان شاد الله
 تقالی لدی الوصول بوندن بوبله دخی صاحب
 شتاری مطروح تنکینای تاریک فراموسی بوز
 کاهیجه رفیقه سنیه فرخ پر تور ایله مانند
 غره شهر جدید نوزنار سرور لوله ریضو
 بیورلق توقوراشته اضلاص افراشته لید
مسعود کرای سلطان حضرت لرنیه مکتوب
عرضی الی سلوبدر

دولتلو

دولتلو سهاصلو بسا لولو سهاصلو
 اقدم سلطام حضرت لری صاع اولسون
 جناب نور بخش زمین و اسمان جلیت غنیمه
 هر ذات معالی سید سلطان لیرین و مبدیم
 درجات مال و متصاعد ذروره اوج ایت
 و اجول ایلیوب پر تو غنایت لواع لطف
 و مکتولین اوزر مزون ذائل ایله بلند جاها
 شها مت دستکاهای لوقولری اوردن برو
 حاندان علو الش لرنیه شرف تعلق انساب
 ایله منتخزمباهی خصوصاً بوزن استبق
 سرای دکنشاده خاصه دست بوس سعادت
 مانوس لریه کتساب رفعت نامتناهی ایدن
 کندر قولری و جا کر صادق القول کرا و لدنیم
 اقتضای هر ان خانه زانم مدار عدت
 و تحبته لریه مرشح روزر شبان صحیفه جناح
 نقوش دعای عمر و دولت لریه موشح کین بوننا
 برای عرض خلوص دولتلو ولی نعم اقدیر
 مخلص لرنیه اضلاص نامه لریه مبعوث
 قولری لریه بونیده لرنیه دخی لار سا

بیوریلان عتباتنامه بنده نواز بیلر مانند
 های هیالون بال فرق مباحاتمه ساینه انداز
 اجلال اولغله قدر وضعیم دایر مدارج رفت
 و اقبال اولوب دعای دولتتری بنت جریده
 تکرار و پیدایی نشر اهر و صاق عالم
 بسند لریله مجلس رلی النعمی غنیمه طرز قلمتین
 طرف سلطانیزینه در کار اولان علاقه و
 بیشار لری جابج حوصله تحریر و اشعار در
 بو قولری دخی میل و انجذاب عبوریم حیطة
 ارقامدن بیرون ایسه دخی غلبه شوق بی
 انباعتان ربای کک کویا اولقدن ناشی نهال
 دجو فرام حامه غیر ساحه دعاهه کلشن
 ارای قائمه عبودیت علاقه اولغله ان شاء الله
 تقای طرف چا کیدین و کاله رضای خاکسای
 عالیبری سور لاقده بوندن بویله دخی چاکر
 خالص الجانله حافظه عین عایتلرینه و سر
 سرور و مباحاتمه برابر فرق و فرقدان بیور
 باینده امر و فرمان دولتلو شها متلو
 اندم سلطانم حضرتلر نیکدر

جنت

جنت مکان خلد ایشان را غیب محمد پاشا
 مرحومک ایدین محصلتفی خلافتده کتخلر
 الحاح ابوجو اعیانیه سابقه مرحوم شار الیه
 دیوان کاتبی اولان روزنا مجی ثانی صالح انقد
 و رودیدن قائمه در کار اباب هنردن شار
 الیهک اول اتاده مکتوب حیلوق خدمتکرده اولان
 ابرهیم ضنیب انقد نیک اثر معرفی اولوق آورده
 قائمه مذکورک هر بر سطر میمانده بر سطر
 دخی وضع و علاوه الید کرای قائمه بلوغت علاقه
 در مرکب ایله برقیم اولتنان صالح انقد مرحومک
 اصل قائمه سی و سرف ایله محرر اولون مویله
 ابرهیم ضنیب انقد نیک اثر خامه سیدر
 بنم سعادتلو مروتلو عاطفتلو راقتلو
 سلطانم حضرتلری
 عنایت بی غایت حضرت ملک علام و فیوض
 نامتالی جناب رب الانام ایله همواره
 اشهب اقبال و مرام زمران سعادت اولغله
 رام و ضنیب دکتخرام مجد و سعادت اولغله
 جلوه نمای ساحه دولت ارسلان اولغله

مطایب زلفت مناقب اصناف حواش
 و کام کشیده پیشگاه مقصود لری اولی
 نضر عاقی و هجیم ذات بلکی الصفا کرمانه
 توفیقان علیه سبحانی به مظهرت ضمند
 حائز رهینه انواع اعتمام ارتق دعواتی
 تقدیمه معروض داعی صد اقتکار خالص
 الولو و برداشته خلوص فرشته تنا و برندا
 زبید که تف تاب دوری صور بلایه کشیده
 دهان دشت بیابان و شدت حرارت آفران
 اهجوری الیه سراسمه نور بادیه هجران
 اولدیم حبسیله وسیله فرو نشینی ربانته اشتیا
 و باعث اطفال و سکون آتش جگر سوز صر
 و افتراق اوله جوق زلال اخبار عاقبت لریه
 کشای انتظار بکن چو قدر ولی النعم الیه نور
 اقدم رسیده دست مفاخرتم اولان کرمانه
 بشقه نوناده رفی چو قدر کنخدای بابا حاج
 علی بلایه فرستاده سور بلان مفاوضه صاب
 الود الیه تصویرت معانی بدایع آما
 لطیفه سنده جهره غادر و بلطفه سجلا

العلی

الاملا لری و دیوان طائفند حصه عالیکر
 و شبیه کریمه بنده پرورد لری مقتضای سینه
 عطفوت سمات کلام آتما لریه اصابت ایدن
 خوش اندامک بدل کل من الکی اسعد صبیان
 و ابرک اولان اولان بر دم فرج آفران در رشک
 فرمای عهد نور و زبجت نواز لطف ارمانده
 رسیده دست نعظم و پیرایه راهه تکرم اولو
 مفاوضه بدایع مهربی الافشا و اثر حاشه بلا
 علامه لری اولان صحیفه کریمه لریه شافیل
 سطور بلاغت سطورنده مترجم اولان عینا
 خوش زمزمه و هزار بر اعانه ترانه پردان
 مستخب لریدن پیام عاقبت لری سامعه
 از قلم سینه نواخت رکش لوی معانی
 و سخا بر مطبوعه الودای مضامینک شهر
 یکان یکان در ریجه کشای سامعه دل ایضا
 و کال شوق و حسرت الیه حواله کوشش ان
 اولند یقیندن ماعد ایدل مرقوم دخی بر
 مناسبات الیه که میان آفران و امثالده
 مضار افتخار و نغمه آری و سزا و له تبدیه

انتظار انداخته گیسو توقیف او نفعه جناب
 حفیظ دستخوش تقاضای حواری کمال
 و چپ اندازی شیوی نام اموال روزگار
 ایله عرضه نیجه یفا کران مصارف اولفقد
 صیانت ایدر ایسه برکیت موزون خرام
 ایله تبدیل اولنون جناب مروت نصاب
 کریمانه لربنک هدیه بهیه جلیله کر اولفقد
 افتخار اوره دن سوار سه موق اولنور اولفقد
 طلاق بودر که حقمرده بواند دن جلوه کر
 صدور بر مقتضای شمه کریم بیرون دائره
 عدو صاب معاقبار و غای محای ظهور
 لطف و مروت لربنک سرمنده سی ایکن بورفقد
 دخی وسیله تطیب خاطر فرین بندگی باشت
 انجبار دن مکسود چاکری اولمق اوزره لطف
 و کرما بو وجهله صورتمای وقوع اولان حسن
 معامله دن نوازانه لری مخلص ضرندیشلرین
 واصل در جات صبور و بشاشت خاتم حالصا
 ایله وصف تحریر اولمنده حق مرتبه غریق غرق
 نجالت ایتشد جناب مکافات دهنده اعمال

توقیف

تلاقی صد هزار ایله مرو تلو سلطانی صفیر
 حائز اس مال سرت اولجه داعیان
 دو قلربیته لطف و کرملری اضعا ایله مجازا
 ایدوب بمرقی در جات اقبال و صاعی مراتب
 و الاجاه و دو تمدد اولملری ایله سایه
 عطوفت کسرت لرنده هر بر بنده لری
 فائز و هسه محدد و اجلال اوله لر عنایتلو
 و لی النعم ائذ من حضر تلربنک بو وقت لربنه
 نظر اکران سائر حاکران دائره دولت
 و امکان بایب عنایت لری حق لرنده و کر
 حقمرده ظهور ایدن کرملری علم الله تقا
 سائر بو حالده اولن لردن صدور ایتیک
 احتمال معدوم و مقتضای طبیعت اوزره
 بذل الطاق و اصل لربنه همت یام عد
 ایتیه حکمی مجرم اولفقد حمیت ولی التعمان
 استحسان اولننه رو دعای ترقی هنگام
 فروضت و اجلا لکر کمال اصلوا صله زبور
 ناطقه نذکار و ثنای دوامی عرود و تلری
 تکرار اولنون ثمره حسن تربیه کریمانه لری

اولهله تزیلایام سعادت اشتمالر قرض عا
 بصمیم القلب مد اومت لیل و نهار انصاف
 اسباب اقبال لری دعوتنه موافقت اوزره
 اولدیغ معلوم سعادت لری بیورد قند لری
 اوتردن بر و صغیره و سایر واعیان دیر
 حقه مبدول کر ملندن مر جود و که
 فیما بعد دخی متر دین وقوعنده اخبار
 عاقبت لریله بود و نتخواه خالص انجمن لری
 سرور و دثاد و هواره مالوف اولدیغ
 لطف و مروت لریله بنده بیر الزین منشرح
 الفواد بیور مکر اعترماعی اضلاصکار

صدقت شعار لری در

خط دیوانی بی هوسکار بر هر در از هر

جلی بی تذکره در

نم نرا کلو نطافلو معرقلو الماسیاره
 خاتم جانم هر کار هر دیارم سلطانم نمونه
 نمای فصیحین حسن زان اولان نار ماوحت
 نشان لری بنفشه زار اهل عذار خوبانه بمائل
 و سسل یا ر خط یا قوت و ریحانه و شگل نقش

دلکش ثنا ایله ارم نما قلند بی ساقنده
 صحیفه دلجوی ارم بو وجهله سکی الختام
 اولنور که رشک طرح شکوفه زار اولان بوغ
 مشق نزلت شعار از بزم جلوه و شیوه سخی
 تماشا ایدن ارباب کمال خط شکام خوبار طالع
 عنبرین محبوبان قدر دیره دوز تحسین و ربک
 افشان ستایش و افزین اولم لریله فیما بعد انصاف
 مشق دلکش رسو مکر امضای هلسای جضیح
 ایله مخموم قلعق مناسب کور شد و واقعا
 کبی نکه شناس دلاور و زکی الطبع رموز اشنا
 مانند صبیان و بستان هوس نقش مشق ایله
 اندر وقت و زمان ایتمک شان معارف نشان لری
 شایان اولیوب خط دل بند جهان پسند بکر
 شاملو منشآت بلیقه اکتسابنه صرف دستمال
 اهتمام و بدل تقدینه تقدیم نام ایلیوب سرد
 انشا پردازان زمان و صواجه جهان عرفان
 اولان افندی مشار بالینانه علی النوا
 التما و نثار کوه نیاز و رجا ایلیه سران شای
 الله تعالی بر تو تزییه هر معارف لریله قریباید

دلکش

تمام و محبوب و مسلم نام اولماری امید مرد
مصاحب شهراری خواننده اسمعیل
ایکی گفته بسته او نسیچون جمعیت تمام

ایله تذکره در

سعادتلو لطافتلو شطارتلو داد در صفا
پرورم سلطانم پر نقش رنگاراجت بی شمار
اولان مقام و الایایه مسرت و له لرینه نغمان
رنکین دعا و ترنات رنکین ثنا الهد سبیله
تای خوشنوی خام بوز سینه پرده کشای
اصول اضل صنامه اولور که و بیک ساعت صحبت
دلکشای راحه الارواح دور روان اعنی شط
افزای دل و جان اولغله گفته زبانم ذکر
جیل لرینه بسته و زمزمه تنارلی اوقات بچکا
ایوب اعلام بی بسته قلندری بی اشتباه
شوق و محبت لرله میاخانه در و نده نهفته
اولان ماستد و گاه دو غزل کشاده و سبیل
خامه راست رو صبار فکار ایله صوبه اول
فرستاده قلغله آغاز و قرار و اصول افروزی
هر نه قدر بی هنرک ایسه دخی سینه سر پرده

ترنات

ترنات حسن انظار و مشرف سازه نغمان
و اعتبار لرلی بیور لوق با بنده کرم سلطانم
چارگاه مزاج ضعیف ترکیبزه نوحا شعبیه
اخرا ق طاری اولغله مجلس فارابی پسند لر
تشریفه امکان اولدی هواره حصار استوار
حفظ ضداد مستدام و میان بند شاه هدیر

فهرام مرهم اوله لر

اسماء و کتب و اسامی فنون علمیه جمعیت ایله
اصبا بدین برینه مکتوبدر

سعادتلو درایتلو عارفیلو دارر عمیده
اطوارم سلطانم افندی حضرت تبریک نادری
مقصود رو اربزم باهر لغز و العالی لرینه
امیله مختلفه تقظم و تکرم و وزره بنای
تجبات و اینه مودت نما و تمهید دعوات
کافیله مزاج افزای اتم امال عوامل افکار
و مفتاح افتتاح از کار مز اولدی فی اظهار از
قانون و اداب و داد او زره بو کونه مستحق
زیب مزایای مودت و هدیب مفدمات
دلکشای محبت اولنور که بر مقتضای صلوات

طوبت علی الدوام مطالعة معانی مهر و مولانا
 اقصای مرام و تکریر سائل خجندی زینور
 کلامی که رسال بوی بران مکتوبی
 دلفریبی راحه پیرای مانی و مفاهیم بسینه
 حکمة العین صورت و عین حکمت خلدن
 عبارات و نقله در لغة اشراعی بی نهایت
 اولوب فرانسوی ذمت حلوصانه مزاولان
 ستایش و تالیفی قواعد اصول اولی و شکل
 هیئات اختصاص اوزره زینور زبان تلویح
 و توضیح کنند بی بیان ضمندان تهریر کلک کویا
 شتابان اولمش دران سئواله تعالی لای الی صو
 علوم جزئیة و کلیة و در فنون الیه و اریه
 مولان زنده تکمیل نسخ کمال مخلص خالص البالک
 اولدیوم وارسته برهان انی بوی و عکس انداز
 مرات ضمیر نور انیلری و نقله بودند بویا
 ثنا کار بیری مبارک طبع معارف بیغلرندن
 در در خلاص بوی ریسوب جا بجا مقدرة ملاقات
 اولان رفیقه فرصت غار بله تشییط نواده
 بیورلق با مولدر

فلک زده

فلک زده بر مصر یکی ایچون تو صیده نامه
 سعادتلو مکرمتلو رجا جصلو عارفتملو
 دار معارف دارم انندی صفر تیری هواره
 خانه خوشخیرام اقاملری رشحه زینور
 و سیر اسار کشته ارا مال و لوق دعواتی کالمیله
 بوکونه ترشح مدار و در تریین صحیفه تواد
 اولنور که حقیقتی حازه حسنیة و مستغایک
 تعارف قلبیه اوزره غایبانه ذنبسته اوصاف
 حمیده کرا اولوب شاهد فروزنده دیدار محبت
 مسنوبه جلوه کرمجولای صحیفه صورتیه و لوق
 ارزوسی مطمح انظار دور بین کلک استظار الیک
 امراء مصر قاهره دن رقعہ بر تیاوری غیر تلو
 مصطفی بیک اقبالجولری تقالیب روزگار
 پریشان سامان ابحور حافان برمدندن
 اواره بیابان ضیبت و صرمان اولوب بوضو
 چشم غلیل محنت صر برنی توتیای خاکپای روی
 الفعی الیه فریر اتیک فاسیله اوجان معالی
 مراتبه شد ز بر تنک عزیمت تکمله تهریر کلک
 محبت مبادرت قلندرمو می الیه تنابسته

فکر ذره فلوکت دیده محنت کشنده شفقت
و رحمته شایسته اولد بی محاط علم مکارم
عمیلر سورلد قده مراسم مجامع دن نورانی
مشغول حقهده حسن همت و عینت حاضر و
مبذول بیورلق خاصه طبع کریمانه نری

سوط و محمولدر

در بند نظامیون در بند اصطلاحاتیه
روم ایلی و آئینه محبت نامدر
سعادتلو مکرملو مروتلو اعظمتلو
دادرو الیاهم سلطانم دستور جلیل
حضر تریک هفت صحیح در بند فاق اولان
پیشگاه بلند جاه آسمان و فاقری ترتیب
یکجان تعظیم و تکریم و تعیین تفنیحیا تو قیر
و تفحیم ایله ترین و ستر اظرد دعوت اجابت
نظام و ضوابط تعین اصابت نظام ایله
مستحکم رستین قلند بی سیاقده بوجوب ایله
تبیین شروط اضطرار رعایت قواعد
اولونور کیم حضر تری از قدم در بند
خلوص درون ثلثه خلل و اشتغال نظر نندن

مصون

مصون و هرصانت سد سدید کردون
اولمقدن ناشی امد شده کان تو اقل متتابع
الورود مجاهد و در و کثر کزنده جیاد یدها
وتکاسلدن مأمورن ایکن ایالت روم ایلیتیک
نظام سابقنی تاکید و تأیید و توشیح و تجدید
خصوصنی حاوی شرفیاقه صدور اولان
امر عالی ایله مأمورند مای خالص الحاضر حضرت
شهر یاریدن عزیزلو اسمعیل اثابنده لریله
فرستاده بیوریلان ربه مکارم و تیر تقدیم
الظنیر لری مانند کلغجه تیر بسته نوبهار
زیور بخش نامل انظار و نسیم امان ایله
استکشاف اولدند قده عطرشان بخت
بیشمار اولقله هزار خام هزار زار زینات
مدحت و تحمیل ایله شیوه نکار تکرار المشرق
نظام مذکور محموی امر عالی سبیل محفوظه
و مضمون اطاعت مقرر نیله عمل و حرکت
و موالیه بنده لری تمام جدت مأمور نیله
عودت ایتمکله وسیله عرض و خلوص و مشرد
ان ساد الله تعالی لری شرف الوصول محاط

مصون

علم افاق شوملری اولدقده بونون بویله
دخی جانب مخلص بیز لری طبع تابان
اصفیلرین لالهول منسی سورماق قاسو

وردخواستدر
انا طولی بالقی لشکری ضنده رئیس افندی

محبت نامه در

حضر تریک غبطه دار الاشای بر صیص مع
قدم در تنک دیرستان عطار دنور رقم اولان
ناری بیضا ضیا و بزم قمر بخلا لرنیه مزیز تقظیم
واصرم عظیم الیه معنون ناشیر دعوات اجابت
ایان و برون تجیات اصابت غایات معروض
اتحاق اوله اوجریده فنون شتی اولان طبع
معالی انما علی وجه التجیل رضای کمال استنباط
فندی بی سیاقده بوجوهله رشحه ریز محبت و
اونور که از قدیم میانه اولان مولات
صادقانه مواضات خالصانه عدل در قام
وقضرات سوار قلومدن افزون اولقدن
ناشی دبدم منشور واقتمز ذکر جمیله لرنیه
مزن و برون اضلاص بنیائتمز حد جمیله لرنیه

مضمون

مضمون اولوب بتخصیص بودفته
مستاهلری تنکای شوار بدن ره ایاب
وسعت و سرآمد مناصب علیا اولان
اناطولی ایا لقیله مسرور نیتیر خصوص صند
سنوم ایدن حسن همت و مرد لطف و
مکر متکرر نماه شوق جدید بران محبتی تجدد
ایتمکله جنبش زانیم ذکر بالخیر لرنیه محصور
وصحیفه دورنک از انفرده بالجمله سوار
مدحت و تحسیری سطور قلتمز جناب رب
مستعان یکتا کمر کان معارف اولان دان
نایاب معالی ضایبلرین نواب کونیه دن
حرز الامان الیوب بر تو اقبال لدرین انا قانا
مزید وغونه غایای ضیای خورشید الیه این
امید واریم بوندن بویله جاضب مخلصدی
مبارک طبع معافر سوز لرنیدن احوال سوز
واقع اولان امور و خصوصه حسن همت و
حمایت جمیله لری بسدول و محافظه لطف
و مکرر لریه مشمول بویلوب علی التوا الیایه
النشاع مز اولان ملطفه لکن لریله رهین

۴۰

ابتهاج و شادمان یورلق ما مولد **یاد**
یکشهرده یا بحیلر خاصی حصو صیون محبت
 همواره قطرات مودت عنبر نهد در حال رخسار
 شاهد اقبال و نهال خاتم خوشخامری بر لب
 چمنستان صحیفه کمال و لعل دعوائی نگاشته
 صحیف روزنک اوراق دوز و لعل قلندرقی
 شرح و تلخیص و لعل سیاقده نمائنده مخلص
 خالصتری اولدر که جناب شریفیایه چند
 روز ایاری زلال صحبت خوشگوار لرزیده
 رونمای ساجده درون اولان شجره ثابت
 الاصل بود تری دمدم بارور ترقی و لولوب
 مخلص خاص الخاصل اولدیغوزن ناغی نشسته
 التزام خاص خلوص کلمت و ایراد خواص قائم
 و ذایق ذات محترم یکن یکشهرده واقع
 یا بحیلر خاصی حصو صیون ارسال بیوریلد
 قائمه بدیع الاستاده و لطیف العبارة لر
 مانند غره شهر جدید پر توفیر و زبیره و رور
 و ذریعه حفظ نامحدود اولوب در حال
 یا بحیلر حصو صیون بسط بساط کلمات

شوق

شوق میزایله عرض عبودیت و التماس
 خاکپای لرلی انعمی به افاده و رهین علیه
 بیورنقله نمکی تحریر و امکا ایله ارسال
 و تسییر قلندران شاه الله تعالی لیدی
 الوصول خواص مذکورک دین نمکی ارسال
 وقت و زمانیه بدل التزامی و خی ایصاله
 همت بیوروب بوندن بویه الف خار و لولوب
 شده دروات اعنی اعمال ادوات مراسلات
 ایله تاکید جمله موالاته همت بیورملری

ما مولد

آمدی عبد الله افندی بیشتا نام در
 اندم سلطانم حضرت تکریم خاکپای لرید
 سعادت سرمد لری لعل جلای چشم تقظیم
 و ریلک رزین صحیفه صیون تکریم قلمتوب
 نقش دلکش دعای عمر و دوتلری سواد
 مقلده دیده و کلاک ترکان تراکت کشیده
 ایله الواح صباح و رواجه ترقیم و رسم
 اولدیغی سیاقده کلفجه طبع سکنیم معارف
 شیملر نسیم دلکش هویون دعا و ثنا ایله

بوکونه شکفته و بسیم اول نور که یکتا هندا
 کزیده کهر بوبنده لری سعاد تلود و تلود
 کالیه برو تلومک فصلت کروی سیرت
 اندمک دل بسته حسن شیم و فیضیاب بر تبه
 علوه کمر اولان تلید عسایت دیده و بنده
 نوازش شرمده لری اولوب قطرات مداد
 سکارم سواد لر لاله مرزعه شکیده عالم
 طراون نذیر و رتخان اقلوم میامن قاهر
 کاش خزان دیده سامان ارم نظیر اولقدین
 ناشی دیده استیا قدر نقطه خط دلارا
 خانه حال مهر و بیان و هر سطر و لیدر بسلسل
 نظام لرشک کاکل خوبان اولغله صرر
 و تمیه باهاتم قلنان اثر قلم معجز لکرنیه
 هر بار شوق بیستار الیه نظاره اولند فجه
 مطالعه ناعده برهان انی لری الیه نیر
 ذات معارف نور لری کویا بر ج دیده ضیا
 جلوه کروغایان و منور ساز دیره دل
 و جان اولغله دستاری خاسته زبان
 و مددکاری سویدی جنان الیه سطر

لاصرت

مدحت و محبت و صرف و صرف دعا عمر
 در و تلری ز نور صحفه ناطقه اخلص
 بیاتم قلند بی جناب داندۀ سر ایزن و قلم
 و مایس طرون حل شانم عن الشبیه و الظنون
 حضرت لرنیه عیان و سلطانم حضرت تلرنیک در
 اینده قلب عالم غا لرنیه مستغن عن المبیان
 اولد یغنه ارد اف رسائل صوریه الیه تلوج
 و توضیح شمس با نه کواه و رهنمای جهان پیام
 ارائت راه مثللو حالت اولق ملاحظه سی
 زمان و افرو دن بر عقده زبان کله صراحت
 و حائل تصدیع سرد و تلری لکن کوی کاه
 ترشح نزن مدار اخلص سوار و تلوج
 عبودیت بقدر لازمه دمت عباد معناد و صونا
 دیده قانون شناسان نسخه حکم بار اولغله
 هزار صد هزار غم بیستار الیه تفرید عند لب
 دلکش صریح راه استکان کلفجه سر بسیم
 شانامه به مبادرت قلند دران شاء الله تعالی
 عطر پاش مجلس سقر پاداش لری سور لده
 بو لذن بوبله بوبنده دلنشنه لری کنار

جو بیار طبع منض انار لرندن دور و آجوب
 بیور لیوب با هیمة مباحاتم رشحه قلم صبا
 افزای ایله اروا حیا سورنق با بیست
 لطف و کرم سلطانم حضرت تریب کدر
سر خلفاء کاتب کتخدای صور عالی
نوری افندی حضرت تریب شانه در
 عنایتلو دولتلو عارقلو مروتلو
 نور حدیقه صبور و نور حدیقه سرورم
 سلطانم حضرت تریب غمطه دار انشای
 بر صیص بلع قلم و رشک نمای دیرستان
 عطار و منور قلم اولان نادی بیضا ضیا
 و بزم قمر انجلا لرینه دستبازی لوا مع تقیم
 و تکرم و ایاری زلال سلسال توقیر و تخم
 ایله هر دم بهار ریاض رضوان و بهجت
 نثار حدیق اقتصاص اولون ازهار تابد
 دعا و انوار شکار نثارسته دسته شنه
 بسته تحاف و اهدا و کلمه طبع زیباره
 اجمال هزار و جلول بیشتر ایله زبور نونک
 منقار عند لیب استنباط فلندی بی سیاق

بو طرح

بو طرح نوزمین اوززه و صف نونهار
 عرض خلوص و نونور که یکتا کهر بسندیده
 هیز ابوانشای کوی در احویلری عنایتلو
 دولتلو سر طینج مروتلو نور محض و محض
 نوز افندی کبر نونهر منیر صفت و فیض
 نونهار عنایت و مرو تریب لایه نمایاب التفات
 و رغبت و لغه تاب اتم حاج و سرت اولون
 بنده عنایت دیده و جا کرم شرمنده کرم
 اولدیغدن بشقه ایام الام و اخران و هشکام
 پرشانی و سامانده لطف و کرم اصفه و سنوع
 ایدن لوف تطفان و نونازی و صنوف
 تسلیمان خاطر سازی لری علت سواد
 حب نوز سر و در زخم ناسوره همومه مرهم
 کافر صور و لغله جریده جارا اجزای بویور
 شیرازه بسته قید حیات و شهود اولدیجه
 باجماله حال تقریرات اخلاص بیانم مدح و
 نثار نینه سوط و بالکیه خلاصه تحریرات
 حکما نیا زمانم خیر دعا لرینه مروط فلندی
 مرآت نونور عارف کال اولون طبع تابناک

باهر الاجل و الترتیب روسن و حلی و الفین
 تکرار البصاح بدیهیات خلوص ضمننده
 ارسال رسالت مشابه تحصیل حاصل و وفق
 ملاحظه سی زمان و افروندن بر و سر مه
 کلوی خامه ضراحت و مانع تصدیع سر
 در تکرار لوب خصوصاً بر ای سنه دن
 بر و کثرت نقل و سفر لاله کثرت و قاتر اثنای
 راهده گذار و بر برده کرم ساز پسته قرار
 اولی غیر زن بشقه نهال باغ امل الی الان
 سر سبز بهار ادوار و اما مقله جوزی مغز
 اساقش خشکیده و برین خزان زیر افتاده
 بکی در وقت ساره ایله تصدیع سر سعادت دن
 حجاب و بجانب دهان هران دوحه ذوقی
 الافغان ذات عالیشان لری بر و مندونها
 خامه خوشخو امر علی الدوام کلسن اری
 دولت را قبال و در طراز صحایف مجد و
 اجلال و لوق دعواتی و طیفه دمت عبودیت
 قلنمشید لکن غلبه سورقش استیاق ایله
 بچار تحسیریه اسمانه هم سر و جبر سحان و نهار

باز

برابر اولمقدن ناشی خامه ابر فام سینده
 چاک ارام و رشحه ریز رقام اولغله تخصیر
 چمنستان دعا و تفسیر کستان شیا معنی
 تزیین صحیفه و الاملایه مبارک قلنشد
 ان شاء الله تعالی تانا نامه بنده کانه دست
 مکارم مانوس لاله شرف سور لدره بوندن
 بویله بنده دلبسته لری مبارک طبع پر نور
 معانی ظمهور زندن دور و مجور سور لیوب
 که و کاه رشحه قلم منور و قلبه فریز العین
 شادمانی سور لوق باننده لطف و کرم کریم

الشم سلسطاً تمکدر

افندی بوی ایله مکتوب محبت نامه در
 حضرت تکریم بزم گلشن مثالی لرتیه شکفته
 نوبهار درون اولان ازهار تابدار دعا و
 انوار شکار تینا الهد سبیله بلبل خامه خوش
 نغمه بو کونه تر نسا ز کلزار محبت نام اولنور که
 تا تار و طی النعم ابر هم ایله سلام و در در نظام و
 یکی عدد قلنتر اش هلال اندام هدیه دلارای
 بهجت افزای و در اولوب رشحه قلم کفای

دخی مطالبه اولندقره و در بینه حافظه
 تقریری قلنان اعتماد و نوازش تار لرین
 افاده الیبوب اگر چه مخلصه کثیر الاضاعه
 عدیم البصاعه سواد خان بیامه بقول می
 اولد غیر معلوم ایسه دخی حفر زده ربه حسن
 کالده اعتقاد و ستایش کونه اعتماد پذیر
 ایراد اسور دقریندن جوهر دینکر اولان
 اخلاق حمیده و فضائل پسندیده کراستدلا
 اولمغله در بینه علاقه کلمه اولمقدن ناشی
 تکثیر لذت خطاب محبت ضمیمه خانه ثغور
 ساز غائبانه مکتوبدن بشقه قائمه پرداز
 اولشد ران شاد الله تعالی منظور دنواری
 و نهوم خاطر ساز بیری پورلدن ده قصور
 و کسوری عفو و معذور بیور لوق متوقعدر
ولی النعم زاده سنه اعتماد نامه در
 دو تلو عنایتلو بسالتلو عطا فتلو
 مرزب مروتلو ولی النعم زاده ولی النعم کثیر الکرم
 افندم سلطانه حضرتبری دولت و اقبال
 ایله صاع و کبریت احمر نظر کیرت کیرت قیتلور

هزار

هزار چراغ اولسون جناب نظر بخش
 ریاض امکان و مرید ساز اصول فصول
 از مان جل شانزه و بهر برهان زینت افزای ده
 زار مجد و اجلال اولان کلهبال دات مبتکر
 همیشه مصون خزان خزن رملول و شکر
 کتای دولت و اقبال الیبوب علی الدوله
 بخش مفارق بندکان خالص البال ایله
 ایله بلبلد لکشن لوی خاتم بو کونه نغمه پردا
 عبودیت نامه اولنور که اقتضای تقدیر
 تمتع تغییر ایله بو قول لری اگر چه عنایتلو
 خاک پای دور نلنن دور افتاده ایسم دخی
 تغییر و بیان وحدت شکر اندن خارج مطهر
 عنایت و احسان بی پای لری اولان بنده کز
 اولوب نمر عظامده حق لری محقق اولمغله
 حیاته اولریم هر حالده و هر محله دعای
 غرور و تکبر لای انده و دیدار منور ملک
 صفت لری حیالمدن منفک اولوق محال اندر
 محالدر جناب باری هواره سمع حاندان
 دور نلنن روشن و بزم دلنشین اقبال لرین

کشتن انبلیوب ذات عالیله بلیه تکیه زده
 وساده کلمه ای بسنداری دولت جاودا
 بلیه امین روم الینده حاج عثمان فولدلیله
 وبعده کراخاکیای عالیله زینه عرضحال
 فقیرانه اطاره او تشیدی الی الان باعث
 افتخارم اولان ورفقاره عثمانلی ظهور
 ایتمکله شعله نمای درون اولان ناب
 تحسین دزه بیانی سورش فرمای صبر و ازم
 و باعث اصراق کاغذ و اقلام و نقل مرتبه سه
 رسیده اولغله لک الله راع حیث کنت
 و لایزال باریده نهان زول دعاسیملاه
 تسلیت بخش قلب حزین اولوب لیل و
 نهار اسرار و صبح رسانا فانا خیر دعای
 و مدح و شالی ارود زبان و خیر جان بلی
 محاط علم عالیله یورلد فده باقی مروفا
 اقدم سلطانه کدر
قریم حاشیه روم الی و الی بسندک محبت نامه
 دولتلو شها متلو بسا متلو اهنلو
 خدیو جلیل الشان حضرتلی مقدمه استیاز

انکله عنایت نامه لریله تشانده باغچ سر
 درون اولان کلنهال صدق و اخلاص نشما
 ریشته کیر زمین استغفار و غنچه کشای برید
 اختصاص بی انحصار اولمقدن ناشی لیل
 و نهار عناد دل بیقرار ترغماز مد اهل
 الا تار لری ایکن منتسیان خاندان اصل
 شامخ اورکان ایخانی مستیمان دو دومان
 تبسیل فایندرندن باعث دعانامه ای بریزا
 قوللریک بوصولیده واقع متصرف اولدیغی
 زعامتنه دائر امور و خصوص صلیب نوصیه
 ضمننده فرستاده میوریلون ملطفه سامیه
 خدیوانانه مانند نیر خیر لامع لایق پر توپاشما
 راحه افتخار و دیده اشتیاق دیده ایله
 نگاه اولدیغی هر فقره زکیفی کل دستاشا
 و هر کله تکبیر بیجاچه عمر جاودانی اولغله
 کشتار درون مجدد اسیر بی نظرون ادرخت
 اعلی پر بر بخت اولوب زمین اجابت اوزره
 یور سمله طرح شکوفه زار دعایه ابتد اولمقدن
 جنان ترکیب فرمای عناصر و اصول امتزاج

انکله

بخشای ازمنه و فصول جل شانه کل کلین
 حدیقه دولت و اقبال و رونق فزای روضه
 جاه و جلال اولان ذات سعور صدیونان
 آسیب خزان احزان روزگار دن مصون و ستا
 بخش سعادت روز افزون ایلیه امین میرزا
 مومی ایله قولر غمشیت مصالحیله هر تازایله
 عود و فصول ایچکله وسیله عرض عبودیتیم
 اولمشدان ساد الله تعالی لیدی شرف الوصول
 بوندن بویله روحی میر الی لوجه لوع
 اشتا اولان مبارک طبع پر نور جهان غازی
 اما حدیور لطاق باینده لطف و کرم

سلطانکدر

دربیرت از ایله دیوان کاتبندن حان
مشار الیه دیوان کاتبیه
 سعادتلو معرفتو قزرتاش اعظم سلطانه
 افندی حضرتلرینک نادری ارم سیر عذیم
 النظر لرینه خال عدار شاهد جابت اولغه
 سزاقطان همدا خلاص جلا مجده اتخاف
 واهد اوساحه دلکشی خاطر معارف عالیه

خرامگاه

خرامگاه نهال کلاک استنباطند فی سائره
 بوکونه تحریک برعه اولامل اولنور که اقدیم
 بیننده مربوط اولان سر رشته سخت پیوند
 مهر و موالات و جبل امتین خلوص و موافقت
 اقتضای فرزند محامد سینه لر نور رسالت
 واستشام خالک غیر نیر وطن ماله فزده شام
 کشتای انتظار ایکن میر زایان قدیمین ای میرزا
 برادر ز بعضی نصالی ایله بو طرف کلوب تصویر
 باصرت نالوقی و سلطانک استجاب پیام سائره
 عافیتر ایله کتساب سار نامتاهلی اولغله
 سعادت لرندن در قیاره و بر سلام ساره مطر
 همت فراموشی بزم رفی تقدر و قمر تاراج کرده
 پنجه اشغال ایسه رفی میراب جامه ایله نصیر
 جنتان و نصیر باغی سرای محبه مبارک
 قلند ان شاء الله تعالی لیدی شرف الوصول
 بوندن بویله رفی جانب مخلص خاطر شرفند
 مذهبول و منسی بوریوب واردین رفوعند
 زبیده دلیدر رسک قییر لایله تعظیم نواده
 همت بوریملری مأمول و ملتدر

وزیر مشاور الهدی شیخ الاسلام افندی
 خاکبای کسیر ساری تو تیا غازی نظم تکرم
 و کمال تجلیل و تفعیم ایله کشیده دیده افتخار
 و ترضیه دمت عبودیتیم اولان دیومه یام
 عمرو دولت اقبال و قیومه هنکام فرزندت
 عمیر لبر کتدر عواتی بالفشی الایبار خالصه
 اذکار فندی غرض اولتی اترنده معروض عبید
 قدیم عهد انکار لر اولدر کیم دولتلو
 عنایتلو سواصلو عاطفتلو ولی التعم کریم
 انقدم سلطام حضرت خاکی بر ایخترنیه
 اولان قدیم اتما عبودیت خالصانه و کمال
 صدق و خصوصیت صادرا قائم اقتضای لیل
 و نهار خدمت مستلزم العزت دعوات عمرو
 و در و تکریم ایله او فاکتار ایکن بودند اسبق
 اما تکریم حقیقه نیاز کرد مر اولان خصوص
 ربط سلسله مواعده سنیه بیورد لغیر صاو
 احسان بیور یلان عنایتنامه ولی انعام
 راه پیرای چاکر سیرار و در بعه کتوبت
 بی احصا اولوب حصا صا مرقوم قولدر و عید

دین

دین مسئله سی تکریر دعای عمرو و تکریمی
 تو قیر ایله رونق افزوز مجالس طلسمه صلا علی
 و ملازم مدرسه صبح و سارا لفته شبدر
 دعای تیکار بو انشاره اقتضای تقدیر بتسع التفسیر
 ایله واقع اولان حریق طاق قدر استماعی
 دل بیقرار فری کواخته باب اضطرار بشدر
 لکن تنور تضارن خسته اولان شراره کتر
 رشحه باشی تسلیم و رضارن غیر حاره ایش
 نمایان بو مقوله نفوس تضایای صوریه
 نیجه الطاف حقیقه بزدا نیه بی مستلزم اولدی
 قلب اهام اشنا لر نیه هویدا و عیان اولغله
 همان جناب رب مستعان و حود شر بفرین
 خطا سزا الیوب هواره رونق افزای صدر عز
 و شان ایلک دعواتی ایله تربیه صحایف روز
 و شان اولند عن بنیان نه مانه خواهان ایکن
 بعض خصوص ایله امر قولدری اولظر قرال
 اولغله وسیله عرض عبودیتیم اولشدر
 ان شاء الله تعالی رصیده خاکبای کریمانه
 و محاط علم مکارم پیرای سده نوازانه لر

بیورلد قدره بوزن بویله دخی حضرتزه انفا
عنایت آثار لری بیدریغ و ارزانی بیورلق
باینده لطف و احسان انندم سلطانکدر

سعادتلو مکرقتلو مودتو قونراش اغز
واکرم سلطانم اغای جلیل شان حضرتزینک
ناری فرزند طالع معالی مطالعقریه توفیر
و غیر و توفیر توفیر ایله تعظیمشام فرس او تخریر
دماع کرمیانه منراغبیر دعوات اجابت نغفات
و بخور نغیان اصابت نوحات مجده زینحاف
والهدا و عصر سالی تهنیتگاه مجلس الا و کفر
طبع زیبارک شبنم زره کلوب خوشبوی استنبا
و استقصا انندی بی سیاقنده بود و بهله شرح
خامه محبت و توشیح صحیفه تبریک و تهنیت اولوز
بنم حضرت مرموز ترکیب منتخب خلقت
و مکتوب ترتیب هذب قطری اولان جوهر
رشد و درایت و عیان فیم و فطانت یومافویما
ترقی جاه و سعادت و توفیر بیورلد و تهنیت
دلیل جلی و برهان انی و می اولقدن ناشی لازمه

خلوص

خلوص و محترم و وزره اما نی جلیله مجد و اقبال
مکن قوتدن مرتبه قلعه رسیده اولوق دعوی
زیور زبان و ظهور آثار اجابتیه نکران ایکن
بعنایت الملک المتعال سعادت اقبال ایله
کفخی ای صد عالی سند و الاسته صعود و نور
نای مجد و صعود اولد قری مشرف ساز سماعه
سرور و رونق طراز مشاعر حواس و شعور
اولمغله و سببه الشراخ درون و ذریعه حفظ
کونا کون اولوب دعوات مبارکبار پیرایه بطقه
نواد و نقش کتابه سبع و شاد قلندرها
خداوند بچون مبارک و صعود و هر اور در
ظهور لرین توفیقان صد ایته سنه مقرون
الیوب انافا اذ ارج مدارج عروسان و
رسان مخلصان خالصان ایله امین
بر مقتضای خلوص و محبت پیام ساره سعادت
توق و ایتجیل باعث افراع و سر تفر اولمغله
قاعده اخلاص و ضابطه اختصاص و وزره
تبریک منصب عالی و تفحص خاطر سامیله
ضمنده خلوصنامه تحریریه مراعیا و

لدی الوصول نزدیک دور قبل الجوی
 محبت مفطور لری اولد بغم معلوم سعادت
 موفور لری میورد قد بوندن بویله دخی
 مخلص طبع مفاخر مدلول لردن مذ هول
 ومنسی بویوب واقع اولان امور بی
 خصوص مفرزه حسن همت رحمت جمیله
 بیدر نع واران فی رمایه اشراق اولان قیمه
 فرخ فر الزبله حائر رهینه جیور رشارهانی
 بیورلق بامول رملتدر

سعادتلو دولتلو مروتلو عارفقلو
 انقدم سلطام حضرتلر نیک مطعم انوار مجد
 واجلال وجمع انهار عارف رکال اولان
 مجلس تهنت کاه مینومنا لریته کلاب ناشی
 توفیر و تعظیم و غیر سوزی تکریم و تفخیم الیه
 مراسم عرض صدق و خلوص تقدیم و لازمه د
 خالصانه دعای عمرد و لتلری بخلوص لیلال
 ادا و تمیم قلند یعنی سیما قد بولکونه مسلک ریز
 مدار تبریک و تهنت و تقصیر صحیفه عرض

عبودیت

عبودیت اولنور که کزیره کمر اسپندیده
 هنرا خاکبای عالم لریته اولان خصوص
 بند کانه و مزیر اختصاص چاکر انم آفتناکی
 لیل و نهماز تریپر توجه و اجلا لری دعوتیه
 اولان کذا ایکن محمد انم عهد انشابه دعای
 بند کانه بریا نشانه رس اجابت کبریا اولوب
 جبین نور لرنده لمان ایون نور رشد و شد
 و پر تو استیصال خدا را رضیا باشن لوق مجد و
 اقبال و روشناساز دیده سعادت و اجلال
 بالفرو السعاده مطمح انظار خلفا و کرام اولان
 کتابت کتخدی صدر عالی دینه رالاسنه
 ارتقاوش فنجش عمر علا اولد لری باجبت
 رسان صماخ دل و جان و نخله انوار انواع
 سرور الیه دیده افتخارم روشن و ازهار
 جیور نا محصور الیه کلمه اصران جناح
 کلشن اولوب دعای مبارکباد زینور امضا
 صحیفه نوار و دعویمه ایام عمرد و لتلری
 دعوتیه سجده کزین در کرب العباد او
 جناب جی و در مبارک و سعود الیلوب

فیومارشحه مدارکی الغنا لمین زیور صحیفه
 مجد و اجلال و نهال خامه خوشخامین پیرا
 کلشن اقبال لیلیه غلبه شوق بی تمایعیاک
 ریای کلک کویا و غله صد هزار هزار اشتیا
 بیشمار لیله تبریک نامه دعا املو نخر برینه
 اجتر اقلندی ان شاء الله تعالی رسیده ک
 خاکپای کریمانه و محاط علم دقیقه شناس
 نوازانه زیور لوده بعد ازین رضی بنده در
 افتاده لری لحاظه عین عنایت لیله سرور
 و مباحی یورثق با بنده لطف و کرم

سلطان کدر

سعادتلو مروتلو عاطفتلو قربنداش
 اعز و اکرم سلطانه دستور جلیل الشان
 حضرت تیریک پیشگاه و الامقام متین نظر
 زیور ضمیر کلبرک تعظیم و تکریم و مقطر
 بتجلیل و تخییم اولون کلون خوشبوی
 استطابت سزایا شنیده مجلس استگاه
 اتحاف راهد اوردمطرای چارباغ عز

اعلاه

و علا اولون خاطر عاظم محبت ناملری
 اراش حدیقه ذات النضرة استینا و
 استقصا قلند بقی سیاقنده نمانده ثنا
 و سیر الکر اولدر کرمیم حضرت تیریک
 تفنک زر نشان خلوص و محبت دست
 ارای نور و صدای اولاری هم بدت و
 شالری طنین انداز سامعه نهاد اولقدن
 ناشی دمیدم هر صد نشانه مهر و مولا
 و چشم دوز نشانه نوید ساره ذات الصفت
 صفا تیریک هم سبیل سمندره نور در پیام
 تشریف و اجلا لری تیریک صفتیل مسامع
 مسار و تفریح صماخ کوش هوش استیناد
 ایتمکله طرف تاوردین دخی رای مراسم
 تبریک لدم میامن لزوم مشیر لری
 رازنده دست خلوصکاری و لغین بشا
 مقدم شرف توام دستور لریله ابراز ناد
 و سرور بار و قتیله شوق و جیور اولدیغی
 بلجی دستاویز قدومیه و زیر لری ضمنده
 بنده لری بریله شکسته و بسته

ای که در تفنگ خوش آهنک مرفوع بشکاف
 معالی فرهنکری قلنقله وسیله عرض
 خلوص و لشکر شرفیاب راحه وصول و لذت
 سزای دست مفاخر پیوسته در او بری در کل
 ایسه دخی مع القصور آینه جبهه خانن حسن
 قبول و معذور سور یوب بودند بوله دخی
 شاور صیغ تابناک و انور مبارک قلب پاک
 در جوهر لریدن اماده و ارماسور لمان اعز
 ملتسا تخلص صادق اولو لیدر باقی همیشه
 کلیانک تفنگ در نشان عروشان و نوله
 انداز قبیه آسمان اوله لیر

سعادتلو فضیلتلو مودتلو اغ عز و کرم
 افندی حضرت لریک مجلس فضائل بقدرتیه
 تعلیقات انجام و احترام ایله مزین سنج دعوت
 مفار و مخالفت سواد کبریه کنجانه باجا
 اولغه سزا و رونق افزون محضه اتخاف و اهدا
 در در غرر خاطر الاری کشیده سالی استسنا
 قلندی بی سیاه دهنده تخلص عمر اولد کرم

طرف

طرف فضائل اطراف لرینه دبستکی کجبت
 راسخی مراقضای بنیان مهر و مولای کرم
 تذکره کرده ناضی اخلاص و نغله استماع
 دعای اخلاص فحایلینده در کشای محکم
 انتظار ایکن قیود اخلاص قدری استسنا
 ارسال و نشان رقیبه بلیغه در کشای کرم
 راحه پیری ورود اولوب جوهر زر و اهر
 معانی تخلص میانسی سنجیده نیران
 یقین و سسیدین جوهری خزه بین و یقین
 حرانته پیری درون و منظوم سالی حفظ
 کونا کون اولشد رهواره امضا اکثر حج عز
 و افضل اوله لر بودند بوله دخی جانب
 تخلصی در رندن حله سورتیون که و گاه
 تحریک برعه راعه بدایع الوار الریله
 رهین فرصت بی انتها سورتیون مامور
 و متوقف راتی همیشه محکم عز و اجل اول

کشاد باد

سعادتلو سماعلو مکرمتلو فرزند احمد

سلطانم افندی حضرت بزرگوار فلان
 خدام و معالی تو امرینه ترکیب یافته اجراء
 تکرم و تقخم و لوان معاجین دعوان صافان
 اضطرص تماماده درج اتحاف و اهدا و تزیان
 خاطر حکمت نشانتری پیرایه عملة بنض کبر
 استنباط استقصا قلند بقی سیاقه غوده
 مخلص میرای اولدر کم ارعیه بهیسه
 درون ادویه شهبه خلاص روز افزونتری
 ایله شخون اولقدن ناشی دمبدم شهبست
 خوشگوار اذکار جمیده لر به شربستاز دماغ
 ازمان ایکن بود فقه قبو کتد از بنده لر نیک
 ادمیسیله فرستاده بیوریلان ملطفه
 دلایر نری راهه پیرای درود اولوب صورت
 ظروف مرونی اولان سفوف صنوف مهر
 مواله نری بر رتبه شفا بخش درون مستوی
 فرصت انشاء کوناکون اولشد که قانون بیاز
 بیرونده هواره رونق افزون مرکز عاقبت
 و اقبال اوله لر جو قدر مرقوم بنده لر عود
 ایندر نگله وسیله عرض خلوص اولشد لندی

الوصول

الوصول بوندان بویله جانب مخلص مطروح
 مطروح فراموشی بیوریلوب نمونه نمای صب
 حسب جهور اولان رشحات قلم عنبرین
 ر قلمرله تشبیط نهاد و فرج نواد بیوریلوب
 مأمول اولمشدر باقی همیشه درج امانی
 لبر بر صبر اقبال و کامرانی باد

سعادتلو در لنگلو مزید مروتلوب بدر اولو
 جاه سلطانم دستور جلیل الشان حضرت بزرگوار
 بیستگاه مفاهیر دستگاه شهبه لر بنده تقدیم
 مراسم و تقخم و تکرم ایله رونق افزای نصنای
 مهر روز اولان قطار دعوان صافان ایجاب
 انما کیش فصاحه اتحاف و اهدا و شرط مخلص
 خاطر اولای وزیرانه کوجوه الحاحله مرغی
 و مودی قلند بقی سیاقه غوده اضطرصکا
 بیمرالکر اولدر کم طرف پر شرف وزیرانه لر بنده
 اولان مزید خلوص صوبت و صدق سیرتیم
 اقتضای دمبدم تحت دوان هدیه لر
 نصیحت کز نور در شان ان سفول خلوص مختلبر

شعله ریز پیشگاه تخت روان ایکن صورت
 قولی بدیده ارسال بیوریلان ملاطفه
 معالی شهنشاهی شرفرسان ورود اولوب
 پیچیده ظروف ضروری فلان کالای و الا
 مولات و مجامع تری صندوقه برای درون
 وزین خزانه صور کوناگون اولمشد غوره
 سنداری بندرگاه دولت و اقبال اولم
 امین سلف وزیر مکرم سعادتلو مصطفی
 حضرت تبریک ختروان قاطرلی مطالبه
 بیورشش وزیر شاد الهک ختروان قاطر
 و ختروان تری لخی ایوب بو طرفه کور
 او علی بیته نام کسبه بی فروخت اولنایان
 ایکی اوچ قطار مقداری قاطرلی لاغورمان
 نوزده مقوله سی هرنه ایسه طرفه نیاورید
 برای اصفنا ابا ایله اولمشدی جناب الا
 شانلرینه تکلف و تکلف بر طرف اولقدن
 ناشی زیور قطار تملک اولان قطار لر عزیز
 اوچ راس استر ختروان افراز و انتخاب و هدیه
 مخلصانم اولن او زده مرقوم قولی بدیده

تسیر

تسیر صوب مفاخر با بیری قنقله وسیله
 عرض خلوص اولمشد ران ساد الله تعالی
 رسیده ساحة علمای اصفانه کورسور
 مع القصور ضمیمه نظار قبول و بسته طویله
 شمار سیول و معدر بیوریلوب بودند
 دخی جانب نیاوری طبع تابناک اصفانه
 و خاطر روان وزیرانه لرزن مهور
 بیور لامق مأمول اولمشد باقی همت
 نظار دولت و اعمال علی الدوام بانتظام

سعادتلو نیا هتلو و باصلتو ایتلو
 قوزاشن عزیز اجدد سلطانم جلیل الشان
 حضرت تبریک پیشگاه نباهت دستکابله
 مراسم اقبال و تکریم و لوازم اجلال و تعظیم
 ایله جو اهور دعوات صافیات شمیمه اللغات
 و زواهر نجات و اقیان سکیمه النفحات
 عطر ساری بزم اتفاق و اهدا و استکمال
 طبع لامع النور سلطانلر علی و تیره التوب
 مرغی و موذی قلند بی سیاقه غوره خاص

الولاء اولدركه بنم حضرت مرقصا
 انجذاب خدا در جانبین نبوت یافته نصیر
 طرفین اولون عارفه کلمه و موالی مقصودیه
 مانند بد پر نور جلوه کرامات ظهور اولغه
 اتباع کرامتین صنع الله اعاید بیه فرستاده
 بیوریلون بلطفه بهجت امیز و بر عدد
 تقنی خوش اهنک رستاویز کوشش فسان
 انامل وصول وصول نشانه رس صن قبول
 اولوب دروش دلکش خلوصانه لرندن صوف
 ساسیلرینه علاقه نواد مز مزاد و درجات
 و داد زیاد بر زیاد اولمشد رهواره سندان
 صحت و عافیت و اریکه پیرای مجد سعادت
 اوله لرموی الیه تولدی اتمام خدمت نامور
 عودت انکله استقصای طبع سلیمیری
 ضمنده رقیه محبت افزا خیر بنیه مبادرت
 قلندردلی الوصول بوندن بوبله دخی
 جانب مخلصی طبع انور لرندن مذهبول
 بیوریلوب عایه انبساط مز اولون مشرق
 دلکش اریله یاد و اسعاد بیورعلری اولدربا

عجز

همیشه اریکه ارای مجد و کامرانی باد

سعادتو مکتلمو مودتو فروراش اعزیم
 سلطانم افندی حضرت نیک بزم معارف
 توام و عطار چشمه تریه تقدیم مراسم تکریم
 تفخیم ایله چمیده سلیک دهر لداد اولون برهان
 دعوات صفیات محبت مفاد و مناسبت خجاست
 واقیات مودت سواد کسه نهاده انخاف و اهر
 و صحیفه لطیفه خاطر اخلاص داری موقع
 رسیده سفید استنباط قندی بی سیاره نوره
 اخلاص کار پیرای اولدركه بنم حضرت
 مشهور جریده نواد مز اولون بران مهر و
 دوری صوری بعد ضروری ایله قابل
 تحویل اولدیفندن ناشی دیمدم منشور ذکر
 جملیری مرقوم صحیفه زمان ایکن بودغه
 ارسال بیوریلون مفاوضه تلو و مفاوضه
 راحت پیری ورود اولوب مندرج درج در
 حرو و فلان جواهر زواهر اخلاص کسینجه
 میزان دغان و یقین و پسندیده جوهری

خرد مرده بین و نغله هزاره سرتاج استهلاج
 درون و زینور نمکین خطوط کونا کون قلمند
 هواره قلمن مناشیر عزرا اقبال اوله لمبانه
 مربوط اولان سر رشته موالاد راجل المیز
 خلوص مواجات مصون عائله انفصال امتوا
 کیرنده ترقی استحکام اولدیفی ان شاء الله تعالی
 سبحان طبع سینه لرینه متجلی اولغله فم بعد
 محی خاطر سایلرندن منسی سور لیبوب هر بار
 نهزیز برعه برعه خازنه همت سور ملری
 در خواستدر باقی هیت له لوله خامه اقبال

متابع الفيضان بلد

غرتلو سعادتلو مودتلو فرداشم فندک
 حضرت لرنیک جمع مکاتبات عزرا اقبال اولان ناد
 مکلام احسان لرینه نهزیز کلک اعزاز و احترام
 ايله رقيه بدیع الانبجاء دعوات اجابت ذریه
 مسکی الختام تسلیات اصابت انتظام کيسر پر
 الحاف و الهدا و حقیقه لطیفه خاطر عزت
 انماری جلوه گاه خامه خوشنغم استنباط استقصا

قلمنق

قلمنق سیاقده نموده محبت پیر الوری
 بنم حضرت لری نقش دلکش مجتهدی
 دمیدم نکاشتمه صحایف درون اولقدن
 ناشی ز همان و افرو در برور و در پیماننامه
 مهر آفرین لرینه متوقب ایکن بوندن اقدم بزم
 سلامی برهیم بدیله بر کوهر رای مهر اول
 یعنی مکتوب مرغوب پاکیزه اولدی ریحتم باش
 ساحة وصول نظر تمام اقلوم محبت نظر
 خلوص واعتذار در عبارات اولغله باشیده
 کشتار درون اولان جناب مهر و داد قرین
 نشونما توابع حسب الواد کرد و بالا اولوب
 میانه مربوط سر رشته سخت پیوند خلوص
 و محبت نمله مراسلات نوشیدن مستفی
 اولدیفی انهاما و مخصوص استفسار خاطر
 عزت انجاملر کهننده رقیه و لا املد تحریر
 و فرستاده نادی عزت مصیر لری قلمند
 و صوتنده بوندن بویله دخی جانب محبت
 خاطر درن منسی سور لیبوب کلدسته معا
 اولان مکتوب بیو انیلر یله یاد و تذکاره

مراعی او ملکہ ما مولدر

حقرتی رضای پنهانی خلوص کاریده
بوجہ بلہ جاہلہ کیت خامہ حوشخرام
اونور کہ از قدیم بنینارہ بستہ مربط
استمرار اولون بیوند خلوص و محبت بشمار
برقرار داتم الاستقرار اولقندن ناشی
هر غنہ اولاب وسیلہ صوی ایکن بود فہ
خاکبای اولی النعمی بر بموجب دفتر براق
بارکیر نازک رفتار سوق صوب سعاد نصیر
قلقلہ وسیلہ تجدید خلوص اولشد روضہ
بر بموجب دفتر مطایای خاکبای اولی النعمی
وقت نشاط افزادہ خاکد و تلکرتہ عرض
و تبلیغہ فہت جملہ لری میدول و جناب
والا لری دجی مع القصور بستہ طولیہ
صن قبول مقبول بیوریلوب بعد ازین دخی
جانب بھی خاریدہ محہ نزاموشی بوریا

ما مولدر باقی ہوارہ

مکتوب شرح الفاضل ابرہیم الحلبی

لمصری

لمصری الغزبہاء الدین العالمی

ان از کی نخبہ نخبہ عن شداع سلام کرج
المسک نض ختامہ و اصفی تسلیمہ بتنی عن
مغزاع سلام کفیف الزمان فاضل بحارہ
اخضر بہا و جناب التحریر العلمامہ و المرقان
المفہامہ استاز الاسلئذہ جہد الجہادہ
الذی لو حصر السید السند ناری فضلہ
لوقف عند اہربان المواقف و لولوا السعد
المحقق لیرصد فی عرض مقاصدہ علیہ
المراصدہ بل لوسم فوائد افادۃ العلمامہ
المرحشی الشیرازی و شاهد فراند تحریراتہ
الامام الرازی لما تحرك اولول علی قطعی
التدریس بالعقول و المنقول و المناظر و المنا
حاصل عمرہ و غایہ جہدہ فی تالیف المحصول
و نہایہ العقول فلایدینہ تجدہ فطنتہ
صاحب الفتح و لا یجاریہ بضوء فکر تہ
المصباح لوزجیر عندہ المفاہیج و بحر فضل فی
یتار و صفہ السواج نسح اللہ فی طول نقا
و حیاتہ و مع الطالین بالاقبتاس من شکرہ

كالآلة وبعد فلما ورد كتابكم الشريف المبني
 عن استقامة كوكب السلامة وخطابكم
 المنيف الخبير عن صفوة سهل الصحاح والهايفه
 صار مفيدنا علينا بمعين برزى على سعد
 السعور بل مفيد اجل عطية تصاعده
 اعظم الرقود وقد كنا منتظرين مندومة
 الى التشرى بمنزلة السعيدة فلما نحن
 نشرح الطرف بين سروج السطور فيها
 ولتقط يا نامل التامل زاهير الجبور منها
 ان طلع علينا نور سيدة في قالب انور روز
 تحده في اللطافة حدود الحور فكنا في هذا
 المسير كمن سقط على الخبير وهو شرع المعنى
 الذي هو الداء العباد والكنز انظم اليها
 عجز عن فتحه معا والى العقول ومقاليدين
 الراء وقد جاد شرها جامعا لاكثر عريضا
 الفنون وها وبها الاشهر معضلات العلوك
 والاعلى طول باع المشارع في الكالوات
 النفسانية وشعر ابلوكية في الملكات
 الروحانية مع ان قطرة من بحر علمه الحضم

ابن

ونسفة من بضاعة فضله الاعم فلما ادري
 زها امدع واصف تنقاسة ذلك الشرع ام
 غزارة فضل المؤلف ولكن اري الاكتفاء عن
 الاكثر هذا المقدار هو ان لو وقف عليه لرب
 ابن سينا الورد عانفسه دون الاشارات
 والشفا الوراء الشيخ الغزالي لما اتيه بكتابيه
 الكيمياء والاحياء ولو طالعه القاضيان
 العادلان حكم احدهما بسقوط كوكب المطالع
 والاخر بسقوط درجة طالع الطولع ولو اطلع
 على هندستانه ما انور او محرر كتاب اقليدس
 لا عرف علمها بان ليس عندها ضمير من
 فن الهندسة والاكمل ولو تأمل في فلكياته
 صاحب المحط على علم انه في بعض برهينه
 محطى ولو فكر في حساباته مؤلف عيون
 الحساب لفاض ينبوع فكرته من الحد فضا
 كالسراب وكفى دليل على صدق هذه
 المقدمات لمن هو ناظر فيه ومشاهدع
 سنوم لها منها عليا شواهد فترجوا من
 الله الاعانة على الاستفادة من فوائده

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَلَهُ الْكِبْرِيَاءُ فِي السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ مَرُورًا سِدِّ كَبِيرًا
 وَمَنْ كَيْدُ مَلَكُوتِهِ لَيْسَتْ وَرَأْسُ غَنِي بَحْرِ عُرْيَانِ
 لَسَانٍ وَجَانِدَةٌ بِرَأْسِ دُرَّةٍ رَسْتِ غَوَاصِّ سَكَايَتِ
 وَخَلَاصِ لَوْلَانِ لَأَيُّ مَتَلَوِّ قَبُولِ اخْتِصَاصِ
 حَمْدِ سِبَاسِ وَفَرْزَنْدِ خِرَاطِدِ سِنْدِ اسْتِغْنَاءِ
 عِبُودِيَّةِ اسَاسِ أَرْوَاحِ مَلَائِكَةِ سِبَاهِ
 حَطَّةِ الْمَلِكِ لَكَ زُورًا وَعِظْمَتِ دَرَسْتِ كَاهِ
 دَارِ الْحُكْمِ لِرُؤُوبِ سَوَاهِ حَضْرَتِ لَيْلِيَّةِ دَرَكَا هَدِيَّتِ
 بِمَثَلِ هَمَائِلِهِ بِرَدِ اسْتِغْنَاءِ كَفِّ ضَرَعَتِ اِهْتِمَالِ
 قَلْبِغَةِ شَائِدِ رُكْبَةٍ مَقْضِي قَلْبِ اللَّهِ الْمَشْرِقِ
 وَالْمَغْرِبِ بِبُودَةِ رُحْمِ رِيضَانِ وَفِرْسُودَةِ نَقَابِ
 اشْتِبِ رَادِ هَمِ أَيْامِ وَنِيَالِ اَلْمَقْدَرِ مَصُونِ
 وَحُكْمِ مَطَالِعِ وَاجِبِ الْاِبْتِغَاءِ تَكْوِينِ وَاضْرَعِي
 بِرُحْمِ رَأْيِ اِنْمَا اَمْرُهُ اَرَادَ شَيْئًا اَنْ يَقُولَ اَللَّهُ
 كُنْ فَيَكُونُ فَسِحْرِي وَجُودِ وَعَدَمِ وَوَسْعَتِ
 قَضَائِ هَرَبِيَّتِ اَكْدَه نَفَارِ وَظُهُورِ مَقْرُونِ
 اُولُوبِ تَمِيْزِ لِقِيْضِيْنَ سَخَطِ رِضَا وَتَفْرِيقِ
 فَرِيْقِيْنَ ضَلَالِ وَهَدِيْ اِيْحُوْنَ دَقَائِقِ عَمِيْقِ

بجزئیة وان لم يكن اهل لتلك الفضيلة
 ولا تمن بعد من هابتك القبله وعلى الله
 قصد السبيل ومنه العون على كل صعب
 والنسب هل هذا فانه ياتي ذلك اجناب
 مع اتم تقصير في اجابات الهادي والنجان عد
 من الاصغر الموصوف بحوب الاقار والنبلاء
 يساري عدد ال مرتبة من ثالث مراتب
 الاعداد منسخر اقول الشاعر بالاعتماد على
 الكمية والمقدار شعر لو كنت اهدى على قدر
 وقد رم كنت اهدى لك الدنيا وما قبلها فانزل
 حسن سببكم الكريمة حسن القبول والتساج
 مما وقع في حرم الكلام من الخيط والفضول اذ الله
 بركة تقاسم على الطالبين وزاد بفيض القاد
 في العلوم رغبة الراغبين
 كفى يا نفعم خط الكاتب
 الراغب

الفودم حفيه به مبتنی صل و شرع مختلفه
 الفروع و مؤلفه الاصول اليه ارسال رسل
 و نبيا و مضموم هر مقام اولان شريعت ناسخه
 سيد الانام و رصيتكم الاسلام احكامي تنفيذ
 و اجر اضنه استخلاف ملوك و سلاطين اليه -
 اصول دين و نبيا الادي درود مورد و نانا
 و ستايش محمود غير محدود باعث افتخار و خيمه
 عناد وجود و مائه افتخار صلسم شكل نشاء
 عيب رشمود بسيله فاتحه خلقت خاتمه
 رساله تخميت علمه غايه تكوين ويجاد
 نتيجه ايجبه ابداع سبب شداد علم افزان
 كنت نبيا ارا دم بين الماد و الظن و ثولته ندا
 و ما رسلناك الا رحمة للعالمين عليه من
 الصلوة ازكاها و من التحيات انما احقرت
 مرتد منور قدسي مقرر مشهد معطر است
 منظر لبرنيه و عموما صحابه كزين سعادت
 و خصوصاً بهار ركن كعبه دين اولان
 چار بار خلافت ضمين جناب لبرنيه ارواح بهر
 الاشرط لبرنيه تقديم و اهدا قنور اما بعد

اعلى

اعلى حضرت سهر قنار عطار در رايت
 خورشيد اشهار بهرام رزم كيوان رفعت
 ناهيد بزم بر جليس سعادت غرة عراي صيد
 مجد و اقبال دزه بكناي اكليل است و اجل
 زينت افزاي اريكه سروري روتون خشاى
 مسند و الاوى داوري نيروي باز و رشدا
 و كياست قوت سر بجهت شهامت و بسالت
 مشيد ارگان كاراني مهديان در و سكاكي
 سهر بار ستاره سپاه انجم كروه بهمانند
 كلوه جم شكوه بهاد الدنيا و الدين جمال السلام
 و المسلمين عون المشيعة و المناعة و الشان
 ظهر البسالة و الجلاله و العنوان حال احاد
 چار بالش تحت كسرى رحم افزاي مالك عجم
 فلك بارگاه سعادت دستگاه القاه نادر
 شاه لزال شمول اقباله من مطلع التوفيق طاه
 و ما برج بد و راجه اوله من منازل التاييد لامعة
 حضرت لبرنيه صوب كرام انصاف شاهي و ارب
 معالي اتبلو ف بجاهيل برنيه و سيله التامع نيز
 و مولان و ذريعه ارتفاع خورشيد تحاب و

و مصافات اولوب باهر عهده دعوت غمخیزان
 مورد افزای خسروان و از هر جوهر نجات
 در تیر المغان صفوف انمای شهبان که نما
 یافته حدیقه ذات بجز محبت و برورد صد
 صدق سر بر بند رساطت نرید تو غیر و تعظیم
 و دلالت نرید تجلیل و تعظیم اله پیرایه تخت
 مجلس سامی زینور افزای محفل کرامت لایق
 مطرح اشعه در شد و نهی الجلائی دقایق صف
 اشیا ارلان مران ضمیر کیاست خیر هر اخلا
 و لوحه طبع سنجی نظیر صفوف انما لینه بود
 عرض مهره مدعا بود زدن مقابله و حقه
 انبارها اولونور که بودند اسبق رهبری
 جناب ایزال و بغلیکی استعدار استیها
 ایله رونق افزای اریکه شاه پیرایه بخشا
 سر بر مجاهی اولد قلی اولان سعد اقتانده
 یعنی اجتماع وجوه اعیان ایران اولون صحرای
 مفانده اتفاق قلوب آرا و اتحاد کلم نیز و بر نای
 ایله جناب شہامت نصاب فایز فرما فرمایا
 مالک ایران و سدا را بی تختگاه کیانه حصر

اقصر

و قصر البق و احرق و اولی کورد کلر نده
 طلیت نصف تخیر داور لیلنده مرکوب خیل
 هدایت سمیر نیک اختر نر نده مروز ما ندما
 و صفوف و جوهر نصاب و مرورت مقصدا
 مدت مدید و عهد بعدیدن برو میانه روم
 فرور زینه نواز خصام و مصقله نواز انتقام
 اولون حرکات و کیفیاتک قول اولد اولوع
 و زالله سن و بین الاسلام انسام قدیمی
 و تالف صمیمیک حالت اولیسنه احاله
 امر عظیم سلطنته تقدیم اله کردن کافه
 سلیننه تجلیل منت عظیم و قنایه مفرجه نایله
 نقاق حسن همتک ایله تعدیل و تقدیم سورد
 بناد محض توفیق حضرت هدایت ایله جانز
 شرف مظهر بی اولد قمرینه اشبو امر جلیل
 و خیر عیم و صبر نیک جانب سنی المناقب خسروان
 حسن تلاقیبی اولوق اوزره موآخره مهورده
 پذیرای امضای تصدیق و قبول اولملری
 مخصوصا نامه غمخیزین نقاب نامی و سفرای
 سدا را ای کرامت لری و ساطنک ایله انما

وانه بايوسر نغله مواد مرقومه دن خارج
 دائره امتناع و داخل حيطه امکان اولان
 مواد ثلث معلومه درجه حسن انجام و اساعفه
 وصول را یکی ماده سنده در کار و بیدار اولان
 و معازیر شرعیه بوندن در بار خلاقه
 ملوکانه مرذن بعثت و تسیر اولان نامه هایون
 و در سل اخلاص نمودن صحفه تقریر بوندن
 پیرایه کوشش شاهانه کراوله جو اعدار
 صادره مقررین سمع قبولی بورتوق حالانی
 شمه مرورت و سحبه انصاف و صفائتله بنیه
 مفوض بقول کول قمشید کور فوه دخی طرفین
 اشرف شاه و جناب اقدس شهابت بنیاهلله
 تفرز تادیبه مراسم سفارت و نامور تاسید لوزار
 یگانگی و مودت اولان سفیر ستوده شمائل
 و رسول مدوع الخصاللری عالیجاه معالی
 پناه ادرمت و ابالت دستگاه حاجی خان
 خراسانی هر چه می باشی وصول دام عزه و بعد
 حده و ساطئیه منبعت اولان نامه و در اعلام
 درستی اسلوب رفیقه کرمه موالفت مصحوب
 رابع

مهمون

مهمون مدن رخا ساز لیه و در فاسنده
 و کلای دولت علیه مر اولان شفاها ندر
 لوندن سه مواد مرقومه نیک سماها پزیر تح
 نظام و انجام اولنگر مطلوب و مراد ذات معلوم
 مقامل معلوم هایون نمز اولند بر منزل
 شروع جناب مکارم نصاب تا اینلر نیک
 همت عالی آمنت شاه و غریبت صافی و تقوی
 دیانت بنیاهیلر بله بین الطائفین باعث
 تحالف و تناقض و مورث تباعد و تباعد اولان
 اقوال فاسده و هوای کاسده فی رفع و ارا
 و امت مرصومه بنویه بیور سینه اصیلله
 رفیه و اراحه بیور دقلر خدمت دینه روز
 دنیو بری مقابلی طرف هایون خالصانه
 اسحاق و قبولی التماسنده اولدقلر امور
 حیز امکانده اولوب شرعاً و ملکاً و احوالاً
 هجنت و محدودی ملحوظ و مقرر اولسا مواره
 مساعدت سینه ملوکانه فریدر نع و میدون
 و امکانه مقرون اولان اسحاق و التماسیر
 محضی و مقبول ایکن ماریه مهود بیننده

تحریر و تاسیس خاطر خواه شاهپوریه من غیر
 عذر عدم مامور و مجازات آن نشاد است بموجب
 بلکه کردن داده اطاعت و اعتنائی الی غیر
 احکام شریعت غیر مبتنی عند شرعی در
 اقتضا التیجدر زیرا کوب ای ظهور دولت
 عثمانیه که ابتدای ظهور عند آن الی الان کافی
 امور و عامه خطوبه فیصل بخش میان
 جد در ری اولان شریعت مطهره محمدی به
 مراجعت و مقتضای او زره عمل و حرکت
 دولت علیه مزاج اطوار حسته و بدیده
 مسکنه سن دن او فین بوباید و حی
 دعایم بنیان دین بین و قوایم رکات شرع
 متین اولان مشاهیر علمای اعلام و کار
 فضیله ای کرام حضرت اندن لاجل الاصل
 تکرار استفسار و استجواب و تسدقه نور
 هدیه سلطنت و نور حقه اقبال و
 دولت لری اولوب حال اعتبار اندر له و محمد
 السلطنه رتبه جلیله سیمله حاضر شرف
 استی و ناصر مفاخر اولی اولان جناب عالی

ملار

ما بکار م نصاب تدبیر مصالح و امور
 مقرر مناظر احوال جمهور و وزارت پناه
 صد اکت دستگاه میرزا نصر الله دام محفو
 بالطاق الاله طرفندن شیخ الاسلام و مفتی
 الایامر اعلم العلماء المتبحرین افضل الفضلاء
 النورعین مولانا سید مصطفی ادم الله
 فضائله جانبینه وارد اولان مکتوب را
 مصحوبه جواب اولن او زره مولانا ای
 مشار الیه طرفندن تحریر و تفسیر اولتان
 زبیره صحت زبیره ده تفصیل و تسطیر
 اولند فی وجهه مارتین مرقومینک در کار
 اولان عذر سر عده توبیه به بنیاد بر وجه
 رخواه شاه فی تصدیق و قبول الرتبه مسایغ
 شرعی اولد یقینه علمای شار الیه علی نور
 شیرازه بند وفاق و اتفاق اولد قلمی مکتوب
 مرقومک ملاحظه مفهوم رمود اسندن
 معلوم ایهست مرسوم شاه لری اولور بنیاد
 علیه بوعاده لردن تنفید و امضا و تقبل
 راجع الرتبه سر رشته امکان بولغا مشدر

الا باماده لرسورت ظاهرده نمايان
 اولديني اورزه مجرد تصديق و قبول
 لفظنه توقفايدن امور دن اولمش
 جناب خلت نصا بلرى مثل لوبروات ديانت
 سمات لكروبى صفاتك خلت خاطر صفوت
 مظاهر لربنه ماعت الوصوبده اعذار
 سابقه متحققه نك مجددا ايراد و تكرارى
 نوصيله اعتبار اولنور ايدى و الحاصل بين
 لدو و تيق ترقى ازديادى ملحوظ اولان جناب
 و داد و حسن مولفت و اتحاد رعایت
 مراسمده دائر امورده هووقته دك برجه
 صورت تصور و شعور شاهد اولنوب و
 بوندن بوبله دضى طرف پادشاهانه مزدن كا
 خلوص و طوبى و نهايت صدق و سر بر ايله
 جناب لفيض جالب دورانه لربنه سورت و محبتدن
 غيرى ظاهر و باظنا بر دور لوارده و نيميز
 اولديني جناب عالم السر و الخفيا ظاهر و با
 الهى جو بر نيم الهى جو نيت بغير است خيم
 دهلى انجوسالف لذكر ماده لرده ايراد و بيان

اولشان

اولشان اعذار شرعيه مكتوب مشا اهدم
 بتفاصيلها مجرور و متيقن ذهن دران و بر سو
 صحيفه نهم و در اكل اولدند ما هولدر ك عند
 كرام الناس مقبول قضيه سن تصديق اله و
 العقد سالك الاول كرام اولدلى بايد تحقيق
 سوره لى طرف و لست علمه مزدن بعد الاخذ
 مواد حى باجمها بيزر فته صورت قبول اولق
 القاسى بوجهل اعاده و تكرار كر با بوكيفيت
 جناب و تمايل بربك بين الملوك باعث امتياز
 و التفخارى و بر طرف اذ كلفت و شر سادى
 ارق داعيه سنه متيقن ايدى كى سفرى سيدار
 طرفندن و كلوى د و ثمره اشعار لربن مقدما
 كشيده رسته انتظام اولان تواند موردن
 تعيين مير الحاح ماره سى سار دول تزويج سلا
 رشاهان سلسله صفويه دن برينك نك كليل
 مباحاتى اولماغله تزويج مذهب و دين و
 تزويج عموم مسلمينده جلوك مجلاى ظهور اولان
 خدمت مستوجب التفسيرى مقابلى در سعادت
 ايا لربنه پير ايه تاج مفاخرت والى امشاد خلا

و اعقاب معالی النصاریه سرمایه نوز و سعادت
 و سرنامه منشور دولت و لغله بود عیبه ^{بندک}
 آید جمله پذیرای حصول و مسی فی نفس الامر
 پنج مفاخر و مناقبه معادل و صورت پذیرای
 ماده نوب ایکی ماده در ملحوظ اولان منافع
 و محاسنی جامع و شامل اولق حسبیه عدم
 تا شاذن شرعاً معذور اولد غیر ماد تنبک
 نیما بعد تکلیف نبوی صحیفه مولان مصون
 الا فاندن سترده کرک فراموشی و نسیان
 بیورلق و البسته شیمه انصاف شاهیلدی
 اولدیفندن بشقه از قدیم سالک شاهراه
 شرع قوم و مال سلوک طریق مستقیم و نلدر
 و الحق احق ان یتبع اثریه اتقا ایله عروه
 و تقای مستحیله لا تقصام حقه عسک و
 اعتصام و خراف شرع شریف بجانبت اخلاف
 و اختصام ایتمک ضمنده مظهر سعادت دیناقرت
 اوله کلدگری تقدیم ملاحظه عواقب ایدن
 بنوی عیده المناقب عند لرند ظاهر و هویدا
 خلاصه کلام و تفاوت مرام مادیین شرعیین

معلوم استند

معلوم استند اولان کیفیت معذور تبرک علوه
 و اشقاری سیانده بجمول و مقطور اولدق
 ششسته مرضیه نصف و سبیه هبیه فتونلر
 مقصدا سنجی نازد رجه من قبول اولق هابو
 ایله اشبو نامه همایون حقایق مشهوره
 صدر اولوب خدمت عیبه سپهر عنوان و هو
 دیوان معلوم شاذن افتخار الاماجد الایمان
 مالمه تذکره جیبی منیف مصطفی اندی دام
 مجده و قدرة الاماجد الایمان استانبول
 مقاطعه جیبی نظیف مصطفی اندی زریجه
 ایله کوند رشدران شاد الله تعالی لدی شرق
 الوصول کرک نامه همایون فرم مضمون و کرک
 مولانای شار ایتمک مکتوبی منظر قندن و بعضا
 دخی سفیر موی ایتمک نوز حضرت شاهلی برقرار
 زیر و بالای مواد رسوم ذهر درک و وفادار
 معلوم طبع چالان و نقاد لری اولدقده جل هفت
 و الامت شاهانه لری ایله جانبندن پذیرای
 ابرام و استحکام اولان مولد مولان و خلعت
 و اوامری مصافات مورد مائل انصاف و انصاف

اولفقدن صصانت بله اعلام اتحاد و بكانو
 دولتين و اتار اتفاق و بجهتي حضرتين رسيدت
 فرق فرقدين مشهور و حافظين اولوق حالانته
 الهام ميورثوق اعظم طالب ملوكانه و اقدم ماز
 مخلصانه مزد رهيشه تاكه بود شهر يار مهر
 بتختگاه سپهر برين عالمكيد نفور عهد و اما
 بادار فتن مأمون حدرد مهر و محبت شود
 رضنه مصون باقى هوارة نير فراك
 شوكت و اقبال اضافى طالع
 رد و نشان و بدر عالم
 افزوز بهت و كلكرا
 لامع و نور
 افشان
 باد

ما كنه تقریظا على شرح رسالة المولى
 في العروص للشخ الجلس التونسي بمصر
 لما وزنت هذا لابريز يزان الاعتبار و قطعت
 ذلك السبيل بتعظيم الاعتبار و جديت بسبباً

فان الزمان غير

غير خفيف كاملا في العيار برياً بما واجب
 التزييف المعرى انه سالم من العلل و المعاييب
 بيد انه مسبون في حسن القوال طوبى لغير
 في جميع القوايد سريع معيد الباع في ذرك
 الشواره كانه في اللطافة اعلى مما تتحلى به الجور
 و اغلى مما تقذفه من الدرر الجور كيف لا
 و صفاء الجوهر الى معدنه منسوب و نقاوما
 المزن من بحر قطره محبوب مع انه متدارك
 في نرويج بضاعتنا الكاسدة متقارب الخطو
 بالجيب في ابيح قبورها الزاكنه صان الله
 شجرة فصل الشارح من طربان علكة الخرم
 و دائرة نيل الماتن من حدتان الحزين و التلم
 كتبه الفقير الى الاء ربه تعالى زى اللوهاب
 محمد اللد عوبيين اتراب زوده الله تعالى بالذخا
 و الرغايب فخر خلون من العشر الاول من
 الشهر الثاني عشر من العشر السادس عشر
 من الالف الثاني من الهجرة السنوية المصطفوية
 على مهاجرها الف الف سلام و تحية
 تقریظ كتب على معرب الاظهار

من علماء كوزحصار

كتاب مبني على قواعد الاعراب مبني عن
نفايس قواعد اللباب معرب عن تركيب الالطبا
مفصيح عن نتائج الافكار علوم معانيه مؤلفه
في محل البيان ورايات صابغة منصوبه ليد
معرض الامتحان ما تخاخوه من اهل العصر
احد ولا صرف ليه فكره وان كان كاملا كما
يعرى مزاي الكتاب سبويه بصاعه مزاجه
بالاضافه اليه جعل الله سعي مؤلفه مشكورا
مهورا وعنان همة على الافادة معطوفا
ومقصورا كنية الفقير الى الله ربه ذي
المواهب محمد الدعويين اتراب الراغب
لتأرون وستين بعد الحارث عشر من عقود
السنين والبا اذالك بكون حصار ايدى
حشره الله في ذمرة المغفورين

تقریظ علی کتاب الفہام بعض

الفضلاء في علم الهندسة

لما اجلت فرجار النظر الحديد في مساهمة هذا
الاثر الجديد رتبة مجلة رايقة الاوضاع

والاشكال

والاشكال بايقنة على المشابه والامثال
بحيث لوراه صاحب المخطي لاعتراف بقصور
في تحديد كرة الارض مع اتساع باعده في الطول
والعرض ولوطالعه اقل يدوس ونظر فيه
حكيم طوس لاقر بمبارة برهينه ومبكرة
مزايه ونظر على جبايا مكنونه في قوا الخيام
بل القول لو تفكر في دلالة الاله سائر
لقال بنته فكره ينبغي ان يكون منصبا على
العروس قد ضرب على اشكال التأسيس مخط
الابطال بتأسيس القواعد وتقوم الامور
شكر الله سعي مؤلفه التحرير كاشف نصيب
صاحب التحرير كنية الى الله ربه تعالذي
المواهب محمد الدعويين الوزراء بالراغب
سنة اثنين وسبعين ومائة والف

تقریظ علی جاشية شرح السلم

في المنطق للشيخ ابى الحسن النوسي

لما تصورت ماهية هذه الرقوم وتحققت
من مقدمات لفاظه احسن المفهوم الفيتا
على مدارم شرح السلم جاشية وعلى سنين

الايضاح والتسهيل ماشية برهان سلمي
 يدل على انها صاحبتها في ابعاد التحقيق
 وتطبيقه بنيت لقطاع التسلسل في مثلها
 بالتحريرو والتعلق ترزى باشقه لطايفها
 على مطالع النوار ونقشي باصله صفايقها
 كسايه نكات الاسرار صارت الشبهة بشرو
 شهرها غاربه وتعكست كفته متابه تديب
 جزئية سالبه فتح الله على مؤلفها القسوق
 وسهل بركة القاسه صعب الشروع كتيبه
 الى الاء ربه ذى المواهب محمد المدعويين تر
 بالراغب وان انفصاله عن تولية القاهره
 واتصاله بلم عبته الدرلة الزاهره وذلك
 في سنه احدى وستين ومائه والف من
 هجرة من له العزو الشرف
 فخرت كتيبه على قصيدة نظمها بعض
 الفضلاء في وقت المصطف عليه افضل التحايا
 قصيدة تنظري على ابي جبر واعي درو
 فريض يثل على مدائح من هو افضل البشر
 ابياتها المشحونة بآثار المعاني تصور الخنا

فمن

فيهن قاصرات الفرف لم يظمنهن السر قباهم
 ولا جان الفاظها تنبئ عن تسود كرام الاحكام
 ومعانيها تفصح عن تنفس لسايه الاسرار
 جامعة لاجناس اللطائف وانواع البديع
 كأنها بين البديعيات انوار الربيع سحر حلال
 بعجز مصافح البلاغ عن الايمان بمثله ولو كان
 كل في الفصاحة قسا او سحجان يصدق في
 مدح ناظمها القايل بانه لوق عالم استطعه
 الاوائل فلغروان فرظت بالاجاز والتبزين
 ورجحت في صفاء السبك على الذهب
 الابرن كتيبه الى الاء ربه ذى المواهب
 محمد المدعويين الوزراء بالراغب
 لست خلون من الشهر الثاني
 من هجرة من ليس له
 من الرسل الكرام
 مداني

